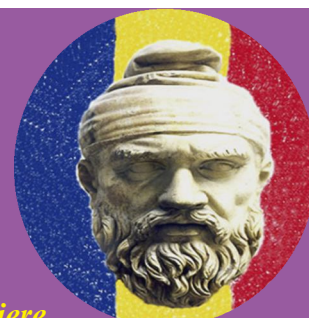

„Mai fiind ca nefiind“

SIMBIOZE

*Revistă blogosferică lunară de ariergardă spirituală, fără frontiere,
editată sub egida ONG Virtual ImpEx*

Numărul 9 (septembrie 2026)

REDACTIA:

Director onorific:

Nicolae Mareș

Redactor-șef:

Marian Ilie

Redactor-șef adjunct:

Petre Cichirdan

Secretar de redacție:

Genovel-Florentin Frățilă

Tehnoredactor:

Costel Păun

Seniori editori:

Nicolae Georgescu

Constantin Ionescu Târgoviște

Constantin Lupeanu

Nicolae Mareș

Colegiul redacțional:

Gabriela Banu

Mihai Batog-Bujeniță

Irina-Ana Drobot

Mirela Dumitru-Savin

Raluca Maftai

Victoria Milescu

Corespondenți:

Tuğrul Keskin (Turcia)

Claudia Napoli (SUA)

George D. Piteș

Cai Qing (China)

Adresa redacției:

**Sat Pitaru, com. Potlogi,
jud. Dâmbovița**

ISSN 3120 – 1261

ISSN-L 3120 – 1261

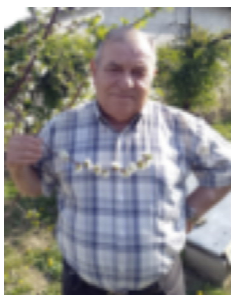
Email:

revista.simbioze@gmail.com

*Întreaga răspundere pentru conținutul articolelor
revine autorilor.*

*Reproducerea oricărui articol se face numai cu acordul
autorului și precizarea sursei.*

Marian ILIE

Trecu și vara asta fierbinte – și la propriu (zic, gândindu-mă la capriciile vremii) și la figurat (zic, gândindu-mă la capriciile vremurilor). Am traversat o vară secetoasă, cu temperaturi insuportabile și imense incendii de păduri, mai ales prin Vestul Europei, unde milioanele de imigranți africani par a-și fi chemat la ei clima de prin zonele de origine. La noi s-au resimțit mai puțin capriciile vremii, dar apăsarea capriciilor vremurilor a lăsat urme adânci, cu efecte pe care le vom resimți mai ales la iarnă.

Politicește vorbind, suntem spectatorii unor jocuri de scenă în care Trump pare de departe cel mai imprevizibil jucător, la mondiale; în Orientul Mijlociu, neavând masă de șah, el joacă ayatollah, în Ucraina joacă vestitul cazaciok, strigând „tot pe loc, pe loc!”, iar în Asia de Sud-Est încă este în time-out, captiv efectelor picăturii chinezești. La noi continuă ping-pongul între palatele Cotroceni și Victoria, atât de captivant încât până și apa a uitat să mai curgă pe

Dunărea Veche, pe la Cernavodă – spre răsfațul sturionilor azilanți pe Brațul Bala. La câte invenții au dat lumii românii, să sperăm că se va găsi unul care să scorească un dispozitiv de transferare în sistemul energetic național a energiei ce ne animă scena politică.

Noi ne căutăm pe mai departe echilibrul în simbiozele anunțate din primul număr, între valorile trecutului și cele ale prezentului, între valorile noastre și valorile lumii. N-am dat încă de urma proiectului privind Columna înaintat în Parlament în urmă cu vreo 10 ani, dar am ajuns la Punctul Zero al demersului nostru, descoperind în primul număr al revistei *România literară* (octombrie 1968) un articol în care Alexandru Balaci avansa ideea realizării la București a copiilor metopelor de pe Columna lui Traian – după cum știm, devenită realitate. Am mers însă chiar mai departe, apelând la geniul lui Brâncuși, într-o nedisimulată tentativă de a-i imprima proiectului nostru un caracter revoluționar.

Cum rezultă chiar de pe frontispiciul *Simbiozelor*, suntem o revistă blogosferică, de aceea o parte consistentă din materialele și argumentele noastre sunt extrase din spațiul virtual; vrem nu vrem, noua Mare Migrație a lumii – din spațiul real în cel virtual – a început deja, sub controlul atent și (din păcate) interesat al Inteligenței Artificiale. Ce încercăm noi să facem, spre a nu ne pierde identitatea umană, este să nu abandonăm calea urmată până acum de Omenire, cea cu adevărat progresistă, care ne-a adus până aici.

Declic MI

S-a stins lumina

S-a stins lumina-n Parlament!
Nu, n-a fost până de curent
Ci, simplu, un experiment
Făcut de-un ins omniprezent
Taxat de unii ca dement
Că ține-ntr-un asalt fervent
Guvernul, cică, impotent
Și președintele absent
La orișice eveniment
La care totuși e prezent
Cu gândurile-n Occident
De care este dependent –
Recunoscut ca eminent
În matematici, har latent
Nedemonstrat în mod curent

Prin fapte, fiindcă-n mod frecvent
Cel hăruiat e diligent
Pe plan politic și recent
Și-a fost ales ca prezident
Al ăstui blând popor decent...
S-a stins lumina – ce moment!
Făptuitorul e agent
Un ins trimis, benevolent
De peste deal, de la Derbent
Cu-acel răvășitor trident
Al zeului omnipotent
S-aducă debit ascendent
Pe Dunăre-n coronament
– La Cernavodă, evident!

SUMAR

EDITORIAL / p. 2

COLUMNA, COLUMNA / p. 4

Marian Ilie, *De la Columna lui Traian și Coloana lui Brâncuși la ColumnoColoană* / 7

PURUREA EMINESCU

Marian Ilie, *Doctorul postumității lui Eminescu a împlinit 76 de ani* / 9

Nicolae Georgescu, *Eminescu în Dobrogea* / p. 10

Nicolae Mareș, *Eminescu în limba polonă* / p. 16

MONDOBLOGOSFERA

Cornel Pivariu, *Bilderberg 2026: inteligența artificială și reconfigurarea puterii globale* / 21

Tușeu: *Perspectiva unui al treilea partid în SUA* / 24

Scurta vizita la Moscova a directorului CIA, John Ratcliffe / 26

Cum își poate rezolva Europa de Sud-Est problema demografică / 28

TRANSFOCATOR

Suntem poporul cel mai numeros din Europa de Sud-Est / 30

Un raport secret al CIA despre România, de acum 47 de ani / 33

Petre Țuțea, *Epitaf* / 38

Nicolae Mareș, *Carol al II-lea și Titulescu* / 39

TAIFASURI

Nicolae Mareș, *Interviu cu Acad. dr. Constantin Ionescu-Târgoviște* / 45

Nicolae Mareș, *Din corespondența cu Miron Radu Paraschivescu* / 46

ESEURI

Magda Ursache, *Lovituri de stânga* / 47

Ștefan Aug. Doinaș, *Moda poetică – 1968* / 49

Constantin Lupeanu, *Poveste în patru timpi* / 52

Ștefan Lucian Mureșanu, *Studiu antropologic al înțelegerii fericirii ca sens existențial conștient (credințele populare)* / 53

Ben Todică, *Despre noua robie* / 55

GENIUL? O NEFERICIRE

Libertate fără ferontiere / 58

Ne-a părăsit Ileana Cotrubaș / 58

CUVINTELE, AH, CUVINTELE

Poemul lunii: *La vederea Marmurelor Elgine* / p. 59

De Sophia / p. 59

POEZIE

Nicolae Georgescu / 60

Ștefan Dumitrescu / p.61

PROZĂ

Raluca Ioana Maftai, *Scriș în stele* / p. 63

Ștefan Dumitrescu, *Delirul*, / p. 69

Irina-Ana Drobot, *Criza de identitate* / 75

PRINTRE TOMURI

Tableta Lucon: *Model de om demn și drept* / 76

Nicolae Georgescu, *Zicere și ceremonie* / 77

Petre Cichirdan, *Mioara Ohîi: „Flacăra tăcerii”* / 80

Mihai Batog-Bujeniță, *Subtilitățile unei opere literare clasice* / 82

Cristina Mincu, *Constantin Lupeanu, la 85 de ani: China și înțelepciunea unei vieți, între coperțile a două cărți* / 85

LITERATURA FĂRĂ FRONTIERE

Ayten Mutlu (Turcia), *Volumul Dalgaların hüznü de Marian Ilie* / 88

Nguyen Quang Thieu (Vietnam), *poezie* / 89

LIMBA CE-O VORBIM

Marian Ilie, *Interjecții și onomatopee. Statutul lor în limba turcă* / p. 91

BRÂNCUȘI 150

Tușeu: *Un taifas devenit monolog ce va deveni carte* / 94

Petre Gigea-Gorun, *Incursiune de suflet în viața și opera lui Brâncuși* / 94

MISCELLANEA

Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Medalia jubiliară „Carol I” conferită în 1906 unui plugar din comuna Potlogi, județul Dâmbovița* / 98

Ben Todică, *Un ultim cuvânt pentru Petre Gheorghiu-Dolj* / 99

Tușeu: *Ingerință română în spațiul spiritual occidental* / 100

Un strălucit final de sezon estival pe litoral: Festivalul Internațional „Poezie la nisip” / 101

COLUMNA, COLUMNA

Cu Columna noastră mergem mai departe, deși încă nu am dat de urma proiectului depus acum vreo zece ani în Parlament. Nu de alta, dar între timp am aflat că o bună parte din ce ne propunem noi s-a făcut deja, prin copierea și expunerea la Muzeul de Istorie Națională a metopelor de pe Columna lui Traian.

19.

141. Traian cu lancea sau sulita în mână printre însemnele sale, admite Ambasadorii Dacilor veniți pentru a obține pacea.

142. Dacii își călăreau caii cu spatele gol, doar cu frâul.

143. Daci locuitori ai unui oraș oarecare, sau a unui sat din apropiere îi cer lui Traian pace, unul dintre ei încoronat cu dafin * nu au niciunul coroană.

20.

144. Dacii neavând făcută pacea cu Împăratul, au ucis pe cei înarmați și toate animalele. au luptat contra Romanilor, rămânând învinși și morți.

* Din aceasta și din următoarea imaginea se înțelege că Dacii depășiți în a doua luptă o parte din ei au murit luptând, și o parte fugind scufundați în râu. Fug Incendiatorii pe cai cu făcliile pentru a da foc țării, și se înțelege mila lui Traian în lăsarea liberă a Doamnelor prizoniere care ridică pruncii în sus și se sfătuiesc.

145. Incendiind locul Traian comandă să se lase în libertate Doamnele, Bătrânii și copiii, și se pot observa hainele lor.

21.

146. Cavaleria Dacilor în fuga vadului râului Tibisco, datorită adâncimii apei sale se înecă mare parte, cu durerea altora care-i ajută, luându-i de mâini, de palme, unde se salvează Dragonarii cu însemnele lor.

147. Cavaleria Sarmată venită în ajutorul Regelui Decebal, înarmați pe de-a-ntregul, cu cai în lorica hamata, care este din piele.

* Călăreții catafractari Nu este aceasta Sarmatia Orientală ci aceea Septentrională, cuprinde Polonia, Prusia, Rusia, Letonia, Lituania și o parte din Moscova.

148. Dacii, adună rămășițele armatei, și ajungând Cavaleria Sarmată asaltează un oraș apărât de Romani.

22.

150. Dacii bat zidul orașului asaltând cu berbecul în timp ce arcașii lor rănesc apărătorii care luptă cu pietre sau arme de aruncat

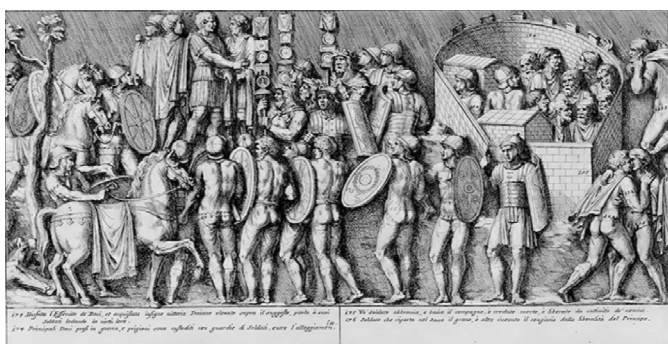
* se poate observa că lăncile și sulitele nu sunt reprezentate în marmură fiind fragile pentru a fi sculptate, iar berbecul Dacilor nu era utilizat cu o mașinărie, ci era împins cu puterea brațelor. Capul berbecului era de bronz prins pe o grindă de lemn.

151. Navă transportă alimente pentru asediați, saci de grâu legați și duși de Soldați pentru a-i introduce în oraș.

* Edificiul rotund reprezintă forma unui Amfiteatru, văzându-se locurile sale unde se așază lumea.

* Felinare sau torțe de ceară deasupra însemnelor, fiind noapte.

28.

166. Dacii se duc să îl găsească pe Traian, care se află la dreapta pentru a le primește salutul.

167. Fabrică de locuințe noi, se transportă mortar în găleți, se aranjează pietrele și se duc la zidari.

168. Daci prizonieri de război sunt conduși la adăposturi.

169. Soldați Romani răniți în bătălie sunt tratați de chirurghi. Ne spune Diones că lipsind bandajele, Traian își taie propriile haine, pentru a lega rănilor, și pentru morți aduce sacrificii anuale.

29.

170. Caroballiste mașini de război, care arunca săgețile destul de departe, fiecare car era tras de 2 măgari, și când erau mai mulți, loveau mult mai lung, nu doar că apărau locuințele dar urmăreau pe câmp să tragă după cei cu armură grea.

Pare a fi a patra bătălie care este prezentată ca fiind foarte intensă.

30.

171. Un Soldat Dac se oferă unui Soldat Roman, cu dreapta prinde dreapta, în semn de fidelitate * pare mai degrabă că s-a prins prizonier.

172. Dacii în aceasta a patra bătălie sunt depășiți, alții sunt făcuți prizonieri, și alții morți grămadă unul peste celălalt, și alții o iau la fugă.

31.

173. Fiind desființată Armata Dacilor, și aducându-se însemnul victoriei Traian ridicat pe zid, vorbește cu ai săi Soldați laudându-le virtuțile.

174. Liderii Daci prinși în război, și prizonieri sunt dați în paza Soldaților în interiorul locuințelor.

175. Un soldat îmbrățișează, și sărută un camarad, ori crezut mort ori eliberat din captivitatea inamică.

176. Soldat care cară în sac grâul, sau alte bunuri din bunăvoința Principelui.

32.

177. Traian așezat într-un loc înalt distribuie daruri Soldaților săi, care îi sărută mâna Împăratului, ceea ce era o mare onoare * cât de binevoitor a fost Traian, o notează Plinius în Panegiric.

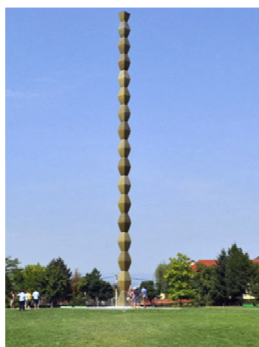
178. Femeile Dacilor cu cruzime barbară, se răzbună pe Romani chinuind și arzând prizonierii cu torțe aprinse.

179. Un German sau Panon sau alt popor confederat este primit cu prietenie de către Împărat conducând nave pe Istru cu băuturi și muniție pentru Armată.

Marian ILIE

De la Columna lui Traian și Coloana lui Brâncuși la CumnoColoană

1.

Iată, în urmă cu 58 de ani, în primul număr al noii (atunci) reviste *România literară*, Alexandru Balaci avansa ideea aducerii și expunerii în țară a „acestei cronică de piatră, a acestor atât de prețioase documente” înmănușiate în „imensul pergament în marmură de Carrara” care este Columna lui Traian. Un asemenea demers, aprecia ilustrul nostru înaintaș, „va deschide un larg câmp de studiu pentru arheologia, istoria și etnografia românească. Poporul român va putea cunoaște acum, direct, cel mai valoros document autentic privitor la geneza și trecutul său glorios...”.

Receptivă la astfel de idei, conducerea de atunci a României a întreprins ce trebuia întreprins, astfel că astăzi vizitatorii Muzeului Național de Istorie a României pot vedea o **copie integrală a Columnei lui Traian** (fuzul spiralat cu basoreliefuluri), realizată prin mulaje în mărime naturală. Cu alte cuvinte, Proiectul căruia ne-am dedicat noi o parte din preocupări și eforturi este deja realizat, rămânând de realizat jumătatea lui mai simplă – construcția în sine. Redau mai jos articolul respectiv.

COLUMNA

Cu aproape două mii de ani în urmă, sub soarele Romei Eterne se ridica în mirificul patruleter al Forului lui Traian, legând pământul de cer, cilindru de marmură pe care este înscris actul de naștere al poporului român. Dăltuite în piatră, cronologic, urmând legea de aur a unei spirale ascendente, episoadele narațiunii lui Apollodor, acela care ridicase și minunea răsăriteană de la Adam Clisi, reproduceau „pe viu” înclăștarea supremă dintre o armată măreață, deprinsă totdeauna cu triumfurile și cu steagurile plecate în fața sa, armata romană, condusă de însuși imensul pergament în marmură de Carrara împăratul Traian, „optimus princeps”, și un popor neînficat, care pe meleagurile carpato-dunărene își apăraseră, cu deplină încredere și dârzenie, pământul, libertatea și viața. Momentele împietrite spre aducerea aminte a posterității erau numeroase și dramatice, iar imensul cilindru marmorean era un pergament care putea fi citit de la înălțimea balcoanelor bibliotecilor din apropiere. O inscripție revelatoare arată că „Senatul și poporul roman au ridicat acest monument Împăratului Caesar, fiul lui Nerva cel trecut între zei, Nerva Traian Augustul, învingătorul Germanilor, Dacilor, mare pontif, investit pentru a XVII-a oară cu puterea de tribun, aclamat de șase ori ca împărat, consul pentru a șasea oară, părinte al Patriei...”. Ridicată în eternitatea Romei, în anul 113 al erei noastre, înaltă de 40 de metri, cât colina pe care o înlocuia, Columna lui Traian este mărturia vitejiei strămoșilor noștri.

Pentru noi, urmașii Dacilor și Romanilor, imensul pergament în marmură de Carrara constituie un document de o valoare inestimabilă. Literatura istorică și memorialistică a luptelor dintre Traian și Decebal s-a pierdut, s-au rătăcit și comentariile lui Traian asupra războaielor cu Dacia. Au rămas doar relatările, fragmentare și sporadice, ale istoricului Dio Cassius. Cu atât mai neprețuite sunt atunci, ca amplă sursă de informare, cele 150 de tablouri cu cele 2.500 de figuri reliefate de-a lungul a 200 de metri de friză istorică ale Columnei. Aducerea și expunerea în țară a acestei cronică de piatră, a acestor atât de prețioase documente, va deschide un larg câmp de studiu pentru arheologia, istoria și etnografia românească. Poporul român va putea cunoaște acum, direct, cel mai valoros document autentic privitor la geneza și trecutul său glorios, document care narează în imaginile marmurei înclăștarea dintre Romani și Daci, din care s-a născut un popor viteaz și harnic, poporul român.

Alexandru BALACI

România literară nr.1, oct. 1968

<https://www.biblioteca.deva.ro/periodice/romlit.html>

2.

Se știe, evident, că Brâncuși s-a inspirat din Columna lui Traian, marele artist român fructificând în Coloana sa idea transpunerii stâlpului casei țărănești pe verticalitatea monumentului din antichitatea daco-romană, întru slăvirea unui episod de mare impact spiritual din istorie. Ca asemănare între ele, alături de dimensiunea impozantă a ambelor monumente, reține atenția repetiția ritmică în realizarea lor, a unor module suprapuse, a căror verticalitate constituie pentru privitor o chemare la reculegere și înălțare spirituală.

Ce le deosebește este în primul rând faptul că marele artist român a eliminat din creația sa orice detaliu natural, punând accent pe forma geometrică. Dar până să ajungă aici a gândit și o coloană mai apropiată de concepția monumentului antic, un „Proiect arhitectural“, ce datează din 1918, o „coloană infinită“ rămasă neconcretizată, despre care opt ani mai târziu avea să relateze, în cadrul unui interviu de presă:

„Mi-ar plăcea să-mi fac Coloana în **Central Park**. Ar fi mai mare decât orice altă clădire, de trei ori mai înaltă decât **obeliscul vostru** din Washington, cu o lățime de bază corespunzătoare – șaiszeci de metri sau mai mult. Ar fi făcută din metal. În fiecare piramidă ar fi apartamente, iar oamenii vor locui acolo. Iar chiar sus de tot aş pune **pasărea mea** – o pasăre imensă în echilibru pe vârful coloanei mele infinite.“

<https://webcultura.ro/o-pasare-imensa-in-echilibru-pe-varful-coloanei-mele-infinite/>

Abia apoi a urmat proiectul „Coloana fără sfârșit“, prezentat de Brâncuși la New York, în 1933, cu ocazia unei expoziții personale ca fiind „un proiect de coloană care, mărită, ar putea sprijini bolta cerească“.

3.

Rememorând aceste aspecte legate de cele două monumente, în mod firesc, mă întorc cu gândul la proiectul nostru legat de Columna lui Traian, pe care, dacă vă amintiți, mi-o imaginam ca urmând să fie dispusă în București asemeni complexului brâncușian de la Târgu Jiu. Merg chiar mai departe cu gândul

spre Brâncuși și încerc să mi-l imaginez partener la un taifas despre columnele/coloanele astea. Cred că am ajunge la concluzia că, în definitiv, am putea face infinită Columna bucureșteană prin așezarea uriașei lui păsări sus și mărirea construcției la dimensiunile gândite de el, cu lăcașe de cultură/birouri în spatele metopelor. Că tot zicea un guru indian că Bucureștiul va să fie capitala lumii... și ce mai zicea el... și ce mai zicea un alt guru cosângean cu el...

Nu, nu m-am zărghit, sunt cu picioarele pe pământul patriei, unde e așa de ușor să faci să zboare păsările măiestre cu care ne-a dăruit Dumnezeu, dar atât de anevoie să le faci să și cânte. De câțiva ani se tot înalță în București clădiri de elită cu zeci de etaje, se învârt bine investitorii imobiliari, se ratează ori se toacă fonduri europene, numai o echipă de specialiști pentru un astfel de proiect nu se poate aduna, să facă Măiastra să cânte acolo, sus, în vârful ColumnoColoanei Neamului. Presupun că s-ar putea apela la fondurile europene – măcar cu simbolul acesta să ne alegem, după mai bine de trei decenii de eforturi și sacrificii în vederea euro-integrării noastre – a doua, aş zice, după cea latino-romană. Când, consilier fiind la Ministerul Economiei, în 2004 propuneam pentru Rompiro Orăștie transformarea într-un centru turistic cei de pe-acolo s-au cam crucit. Mergeți la Orăștie și vizitați Complexul Arsenal Park Transilvania și după aceea să vă faceți cruce, minunându-vă.

Complexul Arsenal Park Transilvania

Investitori români, poftiți la un taifas! Cât statul mai doarme...

Doctorul postumității lui Eminescu a împlinit 76 de ani

Marian ILIE

La 5 septembrie a împlinit 76 de ani. Traiește, este mereu alături de noi, aproape de fiecare dată cu Eminescu lângă el – într-o carte ieșită de sub tipar, un articol într-o revistă de literatură și cultură, sau o înregistrare video – întotdeauna cu Eminescu în sufletul său fără de margini încăpător pentru frumusețile lumii și ale spațiului în care trăim. E Doctor în Filologie, Profesor Universitar și membru al Academiei Oamenilor de Știință din România. Înainte de toate acestea, însă, este eminescolog – unul de mare calibru, fiind voci potrivit cărora ar fi „cel mai mare“, altele adăugând mențiunea „în viață“.

Pentru mine Nicolae (zis și Nae) Georgescu este cel mai mare eminescolog, și asta nu pentru că am fost colegi în facultate și am rămas prieteni, chiar dacă timp de două decenii nu ne-am văzut și nu am comunicat, drumul meu în viață luând o traiectorie mult diferită de cea pe care a mers el; și nici pentru că este cel mai citit de către mine între eminescologi. Eu cred că este cel mai complet și mai complex dintre toți, atât prin formație cât și prin practica sa literară de peste cinci decenii. S-a născut și a copilărit la țară, unde viața se contopește cu natura cum numai Eminescu a putut să o demonstreze; s-a construit ca om între dealurile Moldovei, în anii de liceu petrecuți la Onești și și-a desăvârșit construcția după modelurile statuilor antichității grecești și latine, ca student al secției de limbi clasice a Universității din București. Mai mult decât atât, după trei ani de practică pedagogică într-un sat ialomițean, s-a adăpostit timp de un deceniu între rafturile Bibliotecii Academiei Române, ghiftuindu-se spiritual cu bunătățile găsite acolo, mai ales cu manuscrise. Și ce manuscrise puteau fi mai tentante decât cele legate de viața și opera lui Mihai Eminescu? Ce subiect putea fi mai tentant decât acesta, pentru o lucrare de doctorat?! Avea să obțină titlul de doctor în filologie, după cei 10 ani petrecuți ca bibliotecar și alți 11 ani de trudă literar-gazetărească...

Eu l-am cunoscut pe Nae Georgescu ca poet debutant în raportul cu publicul. Da, am debutat împreună, în cadrul unei întâlniri a studenților secțiilor de limbi și literaturi romanice (italiana și spaniola, mai puțin franceza), clasice și orientale cu poezii Ana Blandiana și Marin Sorescu, inițiată de prof. Nevzat Iusuf, organizată și moderată de prof. Ion Coja. Printre altele, cu acel prilej am citit din

creațiile noastre eu, Nae Georgescu și regretatul nostru coleg de la turcă Emil Suciu. Deci nu întâmplător i-am dedicat lui Nae Georgescu în revista *Simbioze* paginile pentru serialul „Palingenesice“ (*palin + genesis = re-naștere*). Să nu se omită faptul că este, printre altele, și poet, cum este mai puțin cunoscut. Ca un argument în plus atestând complexitatea personalității lui Nicolae Georgescu, puteți lectura, la rubrica PRINTRE TOMURI, cronica semnată de el la primele două volume ale subsemnatului, intitulată „Zicere și ceremonie“. Cât despre performanțele lui ca eminescolog, seria lungă a volumelor publicate și a video-interviurilor ce împânzesc de câțiva ani spațiul virtual probează cu prisosință că din buzunarul de la piept al lui Nicolae Georgescu nu lipsește niciodată Mihai Eminescu. În pleiada de cercetători-doctori dedicați trup și suflet vieții și creației poetului nostru simbol, Nae Georgescu este, cred, cel mai activ, nu doar ca operă, ci inclusiv ca propagare a acesteia în societate. Am participat cu el la zeci de lansări de carte și dezbateri, am distribuit personal mult peste 100 din volumele sale destinate publicului larg, oferite gratis, i-am ținut de multe ori trena în discuți și în expunerile sale științifico-folclorice – cum aș numi eu savantele lui aventuri lingvistice gen „mălăieș în călcăieș“, „cum de vine de se leagă“ – ca să nu mai spun de incursiunile în lumea virgulelor, apostrofurilor și cratimelor din creația eminesciană, cu care în nenumărate rânduri a fascinat audiența. Da, prof. dr. Nicolae Georgescu este cel mai activ veghetor la căpătâiul Eminului nostru drag, asigurându-i energia vitală necesară eternității sale postume. Interesul său vizează mai ales investigarea cauzelor, în cazurile cercetate, în vederea stabilirii diagnosticelor. Cum într-o viață tumultuoasă precum cea a lui Eminescu sunt atâtea și atâtea sincope, el se ferește să dea diagnostice pe baza cărora să se elibereze rețete, umbra aceasta de mister persistentă conferind personalității celui investigat impactul echivalent celui al *operei deschise* din teoria literaturii.

Să ne trăiești întru mulți și rodnici ani, drag prieten!

Tușeu e-MI

Eminescu, un gazetar incomod

Emisiune TVR Cultural cu Nae Georgescu

https://www.youtube.com/watch?v=_3seEmMqeql

Nicolae GEORGESCU

(Continuare din nr. trecut)

CHEMAREA MĂRII EMINESCU ÎN DOBROGEA

Un scurt concediu la mare îi oferă poetului răgazul să-și adune gândurile – în aceste zile foarte aglomerate pentru el. Pe unde anume a umblat, însă, este dificil de afirmat. În iulie 1882 el vine de la băi tot la București – și nici însănoșit prea bine, cum îi scrie Veronicăi Micle: „*Precum era de prevăzut, după ce am făcut atât de puține băi și după ce aerul de București nu-mi priește deloc, și căldurile asemenea, bubele mele amenință a se redeschide și a mă arunca în acea mizerie morală, care era de vină la tăcerea mea.*” (nr. 71, p. 321). Asta, în condițiile în care numai după câteva zile de stat la plajă și în apă spunea că i s-au închis aproape toate bubele, numai una sau două îl mai supără. De ce, însă „*după ce am făcut atât de puține băi?*” N-a urmat cura completă?

În focul unei polemici cu *Națiunea*, ziarul lui Dimitrie Brătianu, la 19 august, Eminescu spune la un moment dat: „*Am vorbit adesea cu țăranii din Cetatea Albă, ba chiar de la Movilău, de dincolo de Nistru. Și toți, văzând starea ticăloasă a fraților lor din România pretinsă liberă, ziceau că bun mare e Dumnezeu că i-a scăpat de stăpânirea română*” (O. XIII. p. 175). Lăsând la o parte tristețea constatării (ca și, poate, exagerarea ziaristului!) – trebuie să observăm că Eminescu vorbea despre posibilitatea de a merge la Cetatea Albă în scrisoarea sa din mai; este firesc, apoi, ca el să-și fi vizitat fratele la Brăila, de vreme ce se afla în Dobrogea. Soarele este, în fond, soare peste tot... Iar dacă Veronicăi Micle îi scrisese că acum vede pentru prima dată marea – nu putea vorbi cu țăranii de la Cetatea Albă și de la Movilău mai înainte. Astfel că suntem siliți să înțelegem că a făcut „*atât de puține băi*” – pentru că s-a plimbat mult prin împrejurimi. Un ofițer în armata română, cum era Matei Eminovici, putea să-i

ofere o brișcă și un cal, hărți și merinde de drum pentru asemenea plimbări.

În cartea noastră amintită, am încercat să punem cap la cap documentele pentru a afla mai multe lucruri despre un drum al lui Eminescu prin Dobrogea, care se arată mai mult decât probabil. Câteva verigi noi se adaugă lanțului întâmplărilor, aducându-ne încă mai aproape de tema dobrogeană. Cel care a scris atât de multe articole despre învățământ și cultură în Dobrogea după preluarea acestei provincii de la Imperiul Otoman, care a scris atât de mult despre răscumpărarea căii ferate Cernavodă-Constanța (ce se va finaliza acum, la 1 iulie 1882) – se cuvenea să meargă să vadă locurile acestea. Nu este de acord cu prețul cerut pentru răscumpărarea acelei căi ferate pe motiv că terasamentul e prost întocmit: și de acest lucru trebuia să se convingă cu ochii lui. Respinge *de plano* ideea unui canal fluvial între Cernavodă și Constanța, motivând că drumul de fier este suficient... Aici l-a contrazis, însă, istoria secolului următor, cu deportările „la Canal” pe de o parte – și cu „realizările!” ulterioare pe de alta: acest canal există, împotriva voinței... chiar și a lui Eminescu...

La începutul lui iulie, când revine în București, îi scrie Veronicăi Micle: „*Dragul meu Moț, nimeni, absolut nimeni nu-i în București, nici prieteni nici dușmani. Toți caută răcoare și liniște din acest infern, în care cei nevinovați se pedepsesc. După ce și corectorul de Timpul mi s-a îmbolnăvit, am rămas redus la mine însumi cu onorabila redacție – și ce călduri, Doamne sfinte!*” (nr. 71, p. 321). A nu se înțelege că Eminescu umplea singur cele trei pagini ale ziarului cu scrisul său: mai erau colaboratorii, știrile agenției Havas ori ale corespondenților din județe, foiletoanele deja culese. El însă orchestra ziarul – și, mai ales, veghea să nu intre vreun articol străin de vederile redacției direct în tipografie (cazurile erau frecvente.)

În aceste condiții, la 10 iulie 1882, *Timpul* publică următorul text în pagina 2: „**Din Dobrogea.** *Avem din Constanța informațiuni precise și detaliate despre mulți și despre multe lucruri și vom împlini datoria a le pune în cunoștința țării pe fiecare la timp*”. Această rubrică nouă a ziarului (care nu este cuprinsă în ediția academică a *Operele* lui Eminescu) conține numai două știri dezvoltate: una despre lipsa tutunului în Dobrogea (și vedem, din scrisorile poetului, că el resimte realmente această lipsă) – și a doua, descrierea unei crime. Redăm aici numai începutul, urmând să ne ocupăm mai pe larg

de subiect într-un capitol separat: „*La 29 iunie, în circumscripția Sarai, la capătul văii numită Cișmeaua, într-un ogor cu mei al turcului Musa, s-a găsit cadavrul unui om...*” Publicând în cartea noastră amândouă aceste texte, deduceam că sunt descrieri de la fața locului și implică prezența reporterului pe teren. În plus, astăzi, având aproape certitudinea că poetului i-a înlesnit acest voiaj fratele său, militar, putem recunoaște chiar stilul oficios în descrierea acestei crime, ca și când ar vorbi o comisie sau s-ar face un proces verbal în numele unei comisii. Făceam, apoi, legătura cu locul numit până astăzi *Cișmeaua lui Eminescu*, de la marginea satului Cuzgan, într-o zonă apropiată de Sarai (tot pe malul drept al Dunării). Nimeni nu știe de ce poartă această cișmea numele poetului; se presupunea că se leagă de vreun 15 ianuarie aniversar ori de vreun 15 iunie comemorativ: pentru că lui îi plăceau izvoarele (vezi *Izvorul lui Eminescu* din Cișmigiu), îi va fi venit cuiva din zonă ideea de a-i dedica și această cișmea. Mai mult decât atât, nu avansam în 1995. Între timp s-au adunat informații noi. Ipoteza unui drum al poetului în zonă, susținută de cele două texte din *Timpul*, ni se conturează ca foarte probabilă după parcurgerea epistolarului actual. La 28 iunie 1882, el pleca din Constanța – și iată că se oprișe, în drum spre Cernavodă (de unde va lua vaporul spre Giurgiu) pe malul Dunării. Va trebui să părăsim, nu pentru mult timp, biblioteca – și să acceptăm metoda profesorului Augustin Z.N. Pop, a studiilor pe teren. Cine va face ca noi, va avea surprize de felul următor.

Satul Cuzgan (azi se numește Ion Corvin, dar nu pentru că ar fi avut vreo legătură specială cu voievodul Transilvaniei – care, de altfel, s-a bătut cu turcii de mai multe ori pe Dunăre, dar mult în amonte; prietenul Marian Ilie, turcolog, îmi explică de ce: în limba turcă „cuzgan” înseamnă „corb”, iar românizarea s-a dorit, probabil, făcută pe aripi eroice, prin latinizare și întâlnire cu vestitul nume al voievodului...) se află în vecinătatea Peșterii Sfântului Apostol Andrei, și dintr-o dată perspectiva se schimbă. Acesta este locul binecuvântat unde Apostolul lui Christ a poposit în lungul său periplu pontic pentru încreștinarea dacilor. Evenimentul se petrece pe la anul 60 după nașterea lui Christos. Și, pentru a avea coordonatele istorice și geografice cât mai bine fixate, să spunem că satul se află la câțiva kilometri (vreo 20, cred) de Adamclisi, unde avem cunoscutul monument ridicat de Traian în amintirea unui general al său, pe la 106 după nașterea lui Christos. Așadar,

armatele lui Traian au venit, la vreo 40 de ani de la drumul Apostolului Andrei, în aceleași locuri. Turistul ce vede pentru prima dată aceste locuri și e dornic să facă legăturile, va afla că Adamclisi înseamnă în turcește *Biserica lui Adam* (Desigur, *clisi* este împrumut grecesc: *ecclesia* același cuvânt care a dat *eglise*; în românește *biserică* vine de la *basilica*, grecesc împrumutat latinei). E posibil ca turcii care au dat prima dată numele monumentului să fi resimțit începuturile (cred că ei combină în această denumire monumentul roman cu cel creștin, crezându-l pe Sfântul Andrei un fel de Adam). Nimic din toate acestea, însă. în ghidurile tipărite de la Muzeul Adamclisi (nu „ateismul științific” deranjează, în fond, în aceste ghiduri – ci ruperea totală a arheologiei laice de cea sacră; nici un cuvânt despre Peștera Sfântului Andrei, la arheologii care au muncit, 30 kilometri mai la deal, pentru monumentul de la Adamclisi).

Mărturii de epocă

Că Adamclisi și Peștera Sfântului Andrei trebuie considerate împreună, în replică ori chiar ca un ansamblu, poate, este de presupus: monumentul roman se află pe cea mai înaltă colină (istoricii spun că trebuia să domine locul și să se vadă de la Dunăre; vremea nu mi-a dat ocazia să-i verific) – iar peștera creștină se află în cea mai adâncă vale din împrejurimi. Așa cum creștinismul se dezvoltă în catacombe, pe când zeii și eroii romani țâșnesc spre ceruri. Această Peșteră poate fi naturală ori făcută de mâna omului – adică de mâinile Sfântului și ale ucenicilor săi. Pădurea în care se afla se numește Pădurea Urloaia și, dacă nu este vreo denumire nouă, numele amintește de un atribut al Apostolului: „îmblânzitorul de lupi” (vezi și tradițiile populare de 30 noiembrie, ziua sa; compară, însă, și cu lupul ca totern al dacilor: Sfântul Andrei i-a îmblânzit/încreștinat pe daci). Denumirea acestei păduri amintește de urlatul dacilor-lupi. Despre izvorul care se află la vreo sută de metri de peșteră, tradiția spune că s-a ivit când, însetat, Sfântul Andrei a izbit cu cioma-gul într-o stâncă (precum Poseidon în antichitatea greacă). El se numește, așadar, *Izvorul lui Eminescu* de câțiva timp istoric, cel mult de un secol să zicem – din străvechime, însă, era, ca și peștera, tot al Sfântului Andrei. S-a procedat la o substituie pe cale culturală... Actualmente acest izvor este renovat: apa curge pe două țevi groase de bronz, se prelinge pe un jgheab

pietruit (izvorul este abundent) și un zid înalt de câțiva metri ține pământul (sau stânca?) să nu se prăvale. Din zid se ridică un fel de lespede frumos vopsită în albastru, pe care scrie cu litere mari, albe:

„În memoria lui Mihail Eminescu.

Să-mi fie somnul lin

Și codrul aproape.

1922.“

De mare folos ne-a fost anul inscripționat. Nici una dintre sursele noastre de bibliotecă nu-l consemna (și toate spuneau că nu se știe de când datează tradiția acestui izvor) – de aceea (și pentru că am lucrat exclusiv în bibliotecă) în cartea noastră din 1995 n-am putut avansa cu investigațiile. Revenind acasă la noi, adică tot la Biblioteca Academiei, nu ne-a fost prea greu să găsim presa dobrogeană a anului 1922 – și, răsfoind-o cu răbdare, relativ repede am descoperit seria de reportaje care urmează și care repun în drepturi un loc de pelerinaj dintre cele mai misterioase.

Iată titlul unui reportaj din ziarul *Dobrogea juna* care apărea la Constanța:

„Grandioasa festivitate de la Cuzgun. Dezvelirea monumentului lui Eminescu. Cununia a 70 de concubini din plasa Traian. Nași sunt prefecții și notabili Constanței. 24 de perechi cununate de *Dobrogea jună*. Botezul copiilor născuți în luna august. Masa comună“.

Pentru că acest reportaj are oarecum importanța unui document, vom cita *in extenso* – încercând, însă, să racordăm evenimentele la tema care ne preocupă. Vom vedea că în centru nu se află Eminescu și monumentul care i se inaugurează – ci această campanie de creștinare a concubinilor (suntem, doar, pe terenul Apostolului lui Christos). Este vorba de familii întemeiate de ani de zile, dar fără taina cununii; funcția socială imediată a locului devine prevalentă. Ar fi, poate, momentul să facem observația că acest tip de „festivități“ se putea instaura ca tradițional. Ce e mai bine decât ca în fiecare an, la dată fixă ori când se poate, prefecții și notabili să adune, lângă Peștera Sfântului Apostol Andrei, familiile necununate și copiii nebotezați – și să repete gestul făcut la 3 septembrie 1922? Avem, deci, dreptul să ne întrebăm dacă în perioada interbelică s-a mai repetat acest gest, dacă a existat tendința de a permanentiza frumoasele hore din poiană, cu atât mai mult cu cât serbarea s-a sfârșit „prin vizitarea peșterei Sf. Andrei, din inima pădurii,

după care, orășeni și săteni ca nuni și fini, s-au despărțit ducând cu dâșii sentimente spre a căror lățire îmbiem tot mai mult pe toți fiii Dobrogei, atât din sate cât și de la orașe“.

Iată o hotărâtă propagandă pentru asemenea serbări – care, după cum am spus, nu știm dacă s-au repetat. Ar fi de așteptat ca intelectualii de azi, fiii Dobrogei, tineri sau bătrâni, să ia cuvântul și să ne spună dacă aceste întâlniri la Peștera Sfântului Andrei au mai avut loc, dacă au avut un cadru organizat și un scop exact. Actualmente, această peșteră este amenajată în chip de biserică – una dintre cele mai largi biserici rupestre, după câte cunoaștem – și ceea ce atrage atenția de cum pășești înăuntru este mulțimea de bilete și bilețele împăturite ori chiar mototolite și îndesate în toate crăpăturile posibile și imposibile ale pereților. Sunt, desigur, acatiste și ne întrebăm dacă nu cumva tema generală a lor este cununia. În zilele noastre, în poiana largă din fața Peșterei Sfântului Andrei se ridică o impunătoare catedrală, coborâtă parcă din colindele populare, locul urmând a fi amenajat ca locaș monahal. În scurta noastră vizită aici, n-am avut răgazul decât să ne minunăm atât de frumusețile locurilor cât și de munca încordată a fețelor bisericesti dornice să încheie cât mai repede o zi de vară plină. N-a fost cine să ne fie ghid și nu era locul sau timpul să întrerupi harnicul popor în sutane cu pretenții de turist curios... În fine, personal nu pledăm pentru anchete de teren, documentare în teren etc., rămânând convinși că informația se caută și se găsește în bibliotecă; în cazul de față, însă, pentru că sursele livrești s-au epuizat și pentru că avem de-a face cu un tip de cercare deosebit, care implică și eventuala reluare a unei tradiții vii, ar fi nevoie de contribuția localnicilor. Investigațiile noastre întâmplătoare printre oamenii întâlniți în cale arată că nimeni nu știe nimic despre sărbătorile din septembrie 1922, care vom vedea cât de ample au fost.

Nunțile din Codri Urloaiei

Constatăm cu tristețe că uitarea culturală s-a așternut groasă peste monumentul de la Cuzgun. Avem, în *Dobrogea jună* (dar și în ziarul *Dacia*, alt cotidian constănțean) o listă destul de lungă cu notabilitățile care au „inventat“ și au petrecut la cele 70 de nunți din pădurea Urloaia, la 3 septembrie 1922:

„Nuni au fost d-na și d. Prefect Negulescu, d-na și d. primprocuror Ath. Dumitrescu, d-na și d. judecător Oprescu, mica d-ră Zizi Oprescu cu micul d. Negulescu, d-na și d. consilier al Curții de Apel Alecu Anastasiu, d-na și d. dr. Stoenescu, mica d-ra Stoenescu, d-na și d. Grigore Ștefu, prefectul poliției, d-na și d. Caropol, d. Jean Dinu, D. Alecu Dan, directorul căminului studențesc constănțean, d-șoara Marioara Dima, învățătoare, d-șoara Paula Dima și directorul ziarului «Dobrogea jună» – reprezentat prin redactorul nostru Cruțiu-Dela Săliste. Au urmat cununiile în șir, parte din domni cununând de câte două și trei ori, și au rămas în urmă 24 de perechi care au fost cununate în numele d-lui Const. Sarry“.

Nu sunt decât opt zeci și ceva de ani, două generații abia trecute, deci nu suntem prea departe în timp, doar ritmul trepidant al prezentului ne face să credem că alergăm prin secole și milenii, în realitate, însă, viața noastră curge la fel astăzi ca și pe vremea bunicilor noștri. Pentru cine vrea amănunte în plus, amintim că în 1922, la 5 august (cu o lună înainte, așadar!) se năștea Marin Preda. Copiii născuți în luna august în plasa Traian au fost botezați, tot acum, în *Izvorul lui Eminescu*, după cum spune textul nostru: „*După terminarea cununiilor, al căror Isaiia dănuiește nu mai avea sfârșit, în cristalul limpede al apei de la cișmea au urmat botezurile, după care s-a servit masa comună, când a luat cuvântul preotul din Cuzgun, economul C.I. Vasilescu, toastând pentru nuni și tinerele perechi*“. Seria toasturilor abia începe – și o urmăim: nu înainte de a încerca să aflăm cam câte persoane vor fi fost în această poiană, pentru a înțelege câte mese s-au întins, câte perechi de lăutari vor fi fost, câte căruțe etc. Așadar, unii au cununat de două și de trei ori iar 24 de cununii s-au făcut în numele ziaristului Constantin Sarry, directorul *Dobrogei june*. Punem 140 de miri și mirese (70 de perechi), adăugăm de fiecare rudele cele mai apropiate – cel puțin socrii mari și socrii mici – socotim nunii ca la 25-30 de persoane (cu domnișorii și domnișoarele cu tot) – mai adăugăm localnicii veniți să asiste, și cred că nu se poate vorbi de mai puțin de o mie de suflete. Cum i-o fi cuprins pe toți poiana din jurul fântânii, Dumnezeu știe!

Toasturile urmează – și devin interesante: „*Vorbește apoi d. Jean Dinu, amintind de frumoasa legendă a cișmelei și răspunde d. prefect Negulescu. Mai vorbesc d-nii învățător Rusu din Bellic, C. Ionișor, primarul Cuzgunului...*“. Din păcate, nu ni se spune și nouă frumoasa legendă a cișmelei acesteia. Nu

poate fi vorba, însă, decât despre legenda nașterii ei, adică de izbiturile în stâncă ale toiagului Sfântului Andrei. Amintim: reportajul vorbește despre dezvelirea „monumentului lui Eminescu“ lângă cișmea; uitarea culturală de care aminteam mai sus a făcut ca astăzi să se vorbească despre *Cișmeaua* sau *Izvorul lui Eminescu*. Este o substituție de proprietari și nimic mai mult: cele sfinte rămân la sfinți – cele omenesti apasă pe umerii noștri.

Ar fi interesant de aflat dacă mai trăiesc, astăzi, nepoți ori strănepoți ai primarului Ionișor ori ai popii Vasilescu din Cuzgun. Poate că prin podurile caselor lor se vor fi găsit ceva scrisori, înscrisuri, mărturii, poate chiar vreo fotografie (desigur, adnotată de la eveniment). Ar putea exista vreo fotografie, pentru că între acești circa o mie de nuntași au fost, iată, și „*fotografii Vârlan, Boris Ivanovici și Fulger*“ care au oferit câte 20 de lei orfanului Manole Tănase ca să meargă la școală. Trei fotografii și nici o fotografie?! Oricum, a fost o „*grandioasă festivitate*“, cum zice presa: pe 3 septembrie, o lună de la nașterea lui Marin Preda. Dacă se năștea în plasa Traian din Dobrogea, Monșerul s-ar fi botezat acum și aici; așa, va primi sfântul botez întru Christ și limba lui Eminescu la el în sat.

Dar Eminescu, unde e?

Am lăsat la urmă referințele directe la Eminescu din acest reportaj. Iată prima dintre ele: „*După cum am anunțat, una din cele mai grandioase serbări a avut loc ieri la Cuzgun. Cu ocazia dezvelirii monumentului ridicat deasupra cișmelei din pădure, în memoria marelui poet Mihail Eminescu, prin inspirația directorului acestui ziar și pe urma muncii neobosite a harnicului administrator al plășii Traian, d. Jean Dinu, cu concursul d-lui C. Ionișor, primarul comunei Cuzgun, al polițaiului Gheorghe Chițescu, al d-lor Măgârdici Llescu, Tănase Hristea etc., Urbea Cuzgun a înscris cu data de duminică 3 septembrie 1922 una din cele mai nemuritoare pagini în istoria Dobrogei, a cărei pildă am fi fericiți să vedem că se repetă pretutindeni la noi, unde morala, cinstea, omenia sunt singura cheazășie a demnității și a mândriei dobrogene*“. Textul urmează tot astfel, în ritm lăudător. Reținem aceste fraze de atmosferă: „*Încă de la intrarea în comună o veselă ceată de călăreți întâmpină pe oaspeți, agitând batiste, drapele naționale, și întinzând tradiționala ploscă din care, după obicei, gustând, închină*

nuntașii toți. Întregul sat e gata de sărbătoare și în atmosfera aceasta senină și desfătătoare, dintr-un zgomot vuitor de sirene, duduie de un uruit prelung și un nor de praf covârșitor; apar în raza dealului deasupra satului automobilele de la Constanța, aducând cu dânsle tot ce orașul are mai distins”.

A doua referință la Eminescu, în acest reportaj despre praf și nunți în codru: „La ora 10 precis, părintele protoiereu Protopopescu, înconjurat de preoții plășii, oficiază un serviciu divin în fața monumentului, după care placa comemorativă este stropită cu aghiasmă lăsând să zâmbească în soare generațiilor ce vin înscrisă în inscripția:

ÎN MEMORIA LUI MIHAI EMINESCU

Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape...

1922“

Cam asta este tot. Mai trebuie spus că în știrile care anticipează această sărbătoare locul este denumit: „lângă satul Cuzgun, în pădurea Eminescu“. Toate aceste știri, și reportajul la care ne-am oprit, fac abstracție de una dintre regulile de aur ale ziaristicii: spun unde, ce, când, cum – dar îl uită pe „de ce“. Inscricția aceasta zâmbește, într-adevăr, în soare generațiilor viitoare, dar zâmbetul pare ascuns. Lucrurile par construite de așa natură încât să aibă aspectul unei lecturi ontologice a operei lui Eminescu: o nuntă în codru, în sensul poemului *Călin*, „inspirată“ de un ziarist, director de ziar, poate să fie însoțită de vernisarea unui monument „în memoria lui Mihail Eminescu“. Așa cum, derulând invers ideile, un monument pentru Eminescu, într-un codru, lângă un izvor – poate fi... vernisat cu o nuntă în codru în sensul poemului *Călin*. Acest „palindrom“ (dus-întors) teoretic nu poate fi desființat decât cu un plus de informație. Trebuie, mai întâi de toate, răsfoită toată presa dobrogeană a momentului (sunt enorm de multe titluri).

Trebuie citite cărțile lui Constantin Sarry, directorul *Dobrogei june* și cel care a inspirat această sărbătoare. Dl. Corneliu Leu, pe care-l consult prietenește, îmi vorbește despre el ca despre o personalitate dobrogeană marcantă, îmi dă chiar de înțeles că există o arhivă a lui, dar nu știe unde s-ar putea afla. Dacă are proprietatea termenilor în limba română, când zice „în memoria lui Mihail Eminescu“ – trebuie să înțeleagă o memorie concretă, o prezență vie a poetului aici – nu ceva abstract.

Interesant este – și dăm această informație celor dornici să ne urmeze în biblioteci – că una dintre cărțile acestui Constantin Sarry este scoasă în anul 1916, la, atenție vă rog: „*Societatea Mihai Eminescu*“ din... Hârșova. Așadar, la Hârșova, în 1916, exista un grup care a întemeiat o societate cu numele lui Eminescu! Dar știrea despre crima din valea Cișmelei, publicată în *Timpul*, la 11 iulie 1882? Reluăm localizarea: „La 29 iunie, în circumscripția comunei Sarai, la capătul văii numită Cișmeaua, într-un ogor cu mei al turcului Musa Isa...“. Localitatea Sarai este chiar lângă Hârșova, unde aflăm de existența unui grup eminescian în 1916.

În fond chestiunea revine la ceea ce aș numi „atitudinea Eminescu“. Toate acestea sunt chestiuni care țin de istoria locală. Eu nu-mi închipui că la Hârșova, localitate înfloritoare, ori la Ion Corvin (fostul Cuzgun), pe unde am văzut că geme pământul de floarea-soarelui, nu sunt profesori de limba română, istorici, preoți – fii ai Dobrogei, tineri sau bătrâni – și că dânsii nu și-au pus niciodată întrebarea lipsă din reportajul de mai sus: „de ce?“. Nu-mi închipui că istoricii și arheologii dobrogeni sunt total neutri față de Eminescu și posibila lui prezență în Dobrogea. Până acum, înainte de a ieși acest volum de corespondență, drumul poetului la mare era privit ca o curiozitate – bazându-se pe o scrisoare cu datare suspectă. Acum, cu acest volum, avem vreo zece referiri la acest drum, nu mai este cazul să ne îndoim că el a fost făcut. În fine, ultimul nostru argument înainte de a începe „marea hibernare“ în bibliotecă: de la 1882 la 1922 sunt numai 40 de ani (care devin aproape 30 dacă socotim de la moartea poetului, care a fost un eveniment național). Este vorba de o generație: amintirile se păstrează încă vii în acest spațiu temporal. Este mai mult decât posibil ca Eminescu să fi vizitat Peștera Sfântului Apostol Andrei, să fi stat de vorbă cu vreun călugăr de aici ori cu vreun prieten. Este mai mult ca sigur că el a venit și la Adamclisi, unde veneau atâtea intelectuali români ca să vadă ruinele Dobrogei de curând alipită la patria mamă. Este mai mult ca sigur că el călătorea pe Dunăre, în sus și în jos, pentru că în articolele sale de ziar din toamna lui 1882 amintește de mai multe ori de necesitatea unui pod peste fluviu și se întreabă unde va fi amplasat. Se vede că la Hârșova era un vad posibil: la Cuzgan era un altul. La Cernavodă va alege locul Anghel Saligny, peste câțiva ani. Numai „podul“ nostru până la *Cișmeaua lui Eminescu* nu are, încă, arhitect.

Post scriptum

„La închiderea ediției“, cum se zice, trebuie să spun că tot am găsit ceva interesant: o lucrare de licență despre Jean Dinu, personajul de mai sus care a deschis serbările cu un discurs despre tradiția eminesciană a locului (discurs care nu se dă în ziar). Mă grăbesc să citez: *„Lucrarea mea vrea să trateze viața, opera și multiplele aspecte legate de activitatea lui Ion Dinu, personalitate a Adamclisi-ului, cunoscut sub numele de Jean Dinu, care a trăit între anii 1890-1965. „Un erou“ al vremurilor sale, Jean Dinu a fost administrator al plășii Traian, ctitor-profesor-director al Gimnaziului „Traian“ din Adamclisi, avocat, teolog, arheolog amator, colecționar de antichități, posesor al unei biblioteci cum puține existau în județul Constanța, consilier eparhial al Eparhiei Tomisului și un ziarist politic, istoric, moralist. Întemeietor al unei tradiții locale, luptător pentru emanciparea culturală, economico-socială și morală a semenilor săi, Jean Dinu a dorit ca Adamclisi-ul să devină un model pentru toate celelalte așezări rurale și să-și recapete rolul pe care l-a avut pe aceste meleaguri: „Adamclisi-ul turcesc sau Traian-ul românesc a fost celebru nu numai prin însemnătatea lui strategico-istorică, ci printr-un mare rol cultural și religios pe care l-a avut în viața fostei Scytii - devenită provincie romană“. Dacă vizitezi astăzi străvechea așezare Adamclisi, ce veghează în cele patru zări asupra cetății trofeene și monumentului triumfal „Tropaeum Traiani“, vei merge pe strada principală denumită „Jean Dinu“, vei întâlni școala de Arte și Meserii „Jean Dinu“ pe care este fixată o placă comemorativă închinată „Gimnaziului Traian“ cu prilejul a cincizeci de ani de existență, ctitorie prin strădania lui Jean Dinu, Monumentul Eroilor plășii Traian și frumoasa biserică din localitate legată tot de acest nume, precum și dispensarul vechi al comunei care are și el istoria legată de Jean Dinu.“*

Mai aflu un lucru important pentru mine: tatăl lui Jean Dinu, Constantin Dinu, a terminat Școala Normală din Galați în 1883 și a fost învățător timp de peste 40 de ani în satele dobrogene din jurul Olteinei (de unde se trage familia lor).

Fiind vorba de Galați și de anii eminescienei, legătura se putea produce aici: poetul era un bun amic al urbei dunărene, de aici primea corespondențele semnate „Delfinul“ pentru *Timpul* (autorul lor era un C. Popassu, personaj din largul evantai de rude ale lui Maiorescu), aici erau stabiliți (sau: de acest oraș erau legați întrucâtva) Grigore Ventura, V.A.Urechia, Nicolae Făgărășanu, apropiați ai poetului, aici apărea

ziarul *Poșta* citit și citat des (constant, s-ar putea zice) de către Eminescu. Un tânăr învățător avea motive să fie atras de numele poetului; el ar fi putut să-l însoțească în plimbarea din 1882 prin zonă; în orice caz, dacă ar fi aflat, mai târziu, că poetul a fost prin aceste locuri, el ar fi putut să transmită această trecere.

Mai departe, însă, informația iarăși se înfundă. Eu am navigat pe GOOGLE, asta e tot ce am găsit, lucrarea de licență a fost susținută în anul 2005 la Facultatea de Istorie a Universității Ovidius din Constanța, iar în dreptul îndrumătorului de lucrare, ca și în dreptul absolventului... e loc gol. Fie e secretizat – fie e discret... În fine, lucrarea este anonimă dar există – și-mi arată că nu s-au pierdut toate numele reportajului din ziua de naștere a lui Marin Preda.

UNIVERSITATEA “OVIDIUS”
FACULTATEA DE ISTORIE
SPECIALIZAREA: ISTORIE

LUCRARE DE LICENȚĂ

Tema: „ION (JEAN) DINU – PERSONALITATE
MARCANTĂ A ZONEI ADAMCLISI”
(PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX)

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Absolvent:

CONSTANȚA – 2005

Autorul știe câte ceva și despre serbările din 1922, cert este că amintește în treacăt episodul eminescian din viața lui Jean Dinu. Dacă citește aceste rânduri ale mele, ar face bine, cred, să iasă la lumină și să-și continue cercetările. Nu poate trece, ca istoric, atât de senin peste un izvor din inima Dobrogei care se numește „Mihai Eminescu“, peste o tradiție instaurată, în inima Dobrogei, de bărbați ca Jean Dinu, aceea a nunților săracilor făcute de cei bogați, peste locuri din inima Dobrogei despre care s-a scris la ziarul *Timpul*. Vreau să zic că una e să trecem acum, oarecum indiferenți, pe o stradă din Adamclisi care se cheamă „Str. Jean Dinu“ – și alta e să găsim la capătul unui drum special, înainte de o mare mănăstire, un izvor precum cel pe care-l am în vedere. Da, avem tot dreptul să ne plângem că fostul prefect al plășii Traian a fost uitat, că nu i s-a dat și nu i se dă cinstirea cuvenită – dar nu compensăm această tristă situație așa, adică uitând de toți și de toate în mod egal. Mai ales că izvorul nu seacă, pe când o stradă se poate pierde printre atâtea lucruri făcute de mâini omenești.

Nicolae MAREȘ

(Continuare din numărul trecut)

EMINESCU ÎN LIMBA POLONĂ

IV.

Emil Zegadłowicz și Eminescu

Pentru noi, Eminescu nu e numai cel mai mare poet al nostru și cel mai strălucit geniu pe care l-a zămislit pământul, apele și cerul românesc. Este, într-un anumit fel, întruparea însăși a acestui cer și a acestui pământ, cu toate frumusețile, durerile și nădejtile crescute din ele.

Mircea Eliade

„Teme românești” în literatura polonă

Cu siguranță aprecierile de mai sus, aparținând lui Eliade, scriitor în mare vogă în Polonia în ultimele decenii, în transpunerea poliglotului Ireneusz Kania, nu au fost cunoscute de poetul și traducătorul liricii eminesciene în limba polonă, Emil Zegadłowicz, în anii 30. În schimb, polonezul a fost printre primii creatori străini care s-a raportat la Luceafărul poeziei românești în termeni aproape identici cu ai exegetului român, folosind sintagmele: *un strălucit meteor, un fenomen al naturii*. Nicăieri în lume nu se vorbise despre Eminescu în anii 30 în tonalitatea și cu intensitate cu care a scris istoricul religiilor, eseistul și autorul romanului Maitreyi. A făcut-o poetul, traducătorul și romancierul din Wadowice, după ce îi cunoscuse în profunzime creația românului, transpunându-i 26 de poeme reprezentative din lirica sa în polonă.

La marcarea celei de-a 50-a aniversări de la trecerea în veșnicie a Luceafărului poeziei românești, avea să scrie pentru „Convorbiri literare” un eseu de mare simțire intitulat: *Nemuritor și rece*. A fost poate cea mai copleșitoare intervenție apărută în acel An jubiliar Eminescu (1939), ieșită de sub pana unui exeget străin, despre poetul național al românilor:

„Poezia mare – și așa este poezia lui Eminescu – este un fenomen al naturii, este un element, o eflorescență a firii!”⁶⁴

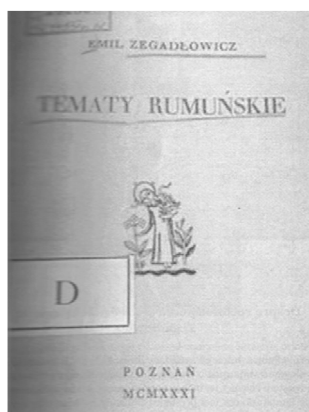
Și încheie strălucita-i exegeză Zegadłowicz cu fraza: „O, cât de îndurerată este întreaga operă a celui mai strălucit meteor, care a sclipit deasupra Europei, în anii 1850 și 1889!”

Viața și creația lui Zegadłowicz, poet care se trăgea din aceeași urbe cu Sacerdotul nepereche, Poet ca și el, Karol Wojtyła, personalitatea care a marcat cel mai puternic secolul al XX-lea. Îl am în vedere pe Papa de fericită amintire Ioan Paul al II-lea. Cuvintele scrise de Zegadłowicz sunt puțin cunoscute sau mai degrabă necunoscute în România, în ciuda faptului că este primul creator polonez care a alcătuit prima antologie de poezie românească în limba polonă, intitulată *Tematy rumuńskie* (Teme românești). După 1945, cercetătorii români și polonezi au scris prea puțin despre **travaliul** lui pe tărâmul apropierei româno-polone, îndeosebi în lucrările de referință actuale, în care aspectele privind cultura românească nu mai este în niciun fel amintită. Sper ca lucrarea de față să trezească un interes aparte printre specialiști, cunoscut fiind că la Universitatea Jan Kochanowski din Kielce, care a intrat de câțiva ani în posesia manuscriselor zegadłowiczene, achiziționate de la familie, să se implice cu siguranță în elucidarea unor aspecte necunoscute din viața și creația tălmăcitorului, și care să fie date publicității în viitor, inclusiv cele cu privire la contactele poetului polonez cu o seamă de creatori români contemporani din perioada respectivă, mai ales că el a fost primul care, în 1928, publicase în „Gazeta poloneză” din Cernăuți⁶⁵, *La steaua* (Tak dlużej), iar peste un an, în același ziar, a fost inserată *Rugăciunea unui dac*.⁶⁶

În antologia amintită de poezie românească *Teme românești* (Tematy rumuńskie), tipărită de poetul polonez în anul 1931, au fost incluse *Oda (în metru antic)* și *Rugăciunea unui dac*. În fapt, din punct de vedere liric, acesta a fost debutul lui Eminescu în limba polonă.

Din perspectiva celor aproape 90 de ani trecuți de la stabilirea primelor legături ale lui Zegadłowicz cu România, putem spune, fără teama de a greși, că poetul wadowicean este unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai literelor poloneze din prima parte a secolului al XX-lea, autor intrat pe ușa principală în istoria literaturii din această țară, cu cele aproape 60 de volume de poezii, romane, piese de teatru, traduceri, eseuri etc.

Emil Zegadłowicz s-a născut în 1888 în Biała Krakowska, lângă Wadowice, fiu al profesorului de liceu Tytus Zegadłowicz și al Elżbiety Kaiszarowna,

Prima antologie de poezie românească apărută în Polonia (1931) întocmită de Emil Zegadłowicz

Emil Zegadłowicz în perioada când traducea din Eminescu

cehă de origine. Copilăria și-a petrecut-o în conacul de vară al tatălui său din localitatea Gorzenie Górne. A absolvit gimnaziul la Wadowice în 1906 și va studia în anii următori polonistica, germanistica și istoria artei la Universitatea Jagiellonă, apoi la Viena și Dresda. A debutat în 1908 cu florilegiul *Floarea vieții*, urmat de alte două: *Pe râu* (1910) și *Întoarcere* (1911).

În 1915 poetul s-a căsătorit cu Maria Kurowska; a avut cu ea două fete, cea mai mică decedată cu câțiva ani în urmă, după ce din conacul bunicului său din Gorzenie Górne a făcut Muzeul ce-i poartă numele tatălui.

În 1918 Emil Zegadłowicz a publicat volumul *Imagini*, urmat de culegerile: *Balade* (1920), iar apoi *Picioarele Beskizilor*, *Rusalii*, *Pâine și vin* etc. Culegerea *Picioarele Beskizilor* a fost oferită de autor, cu autograf, în august 1930, istoricului Nicolae Iorga, volum care și se păstrează la Biblioteca Academiei Române.

În anii 1929-1931 îl întâlnim pe poet la Poznań, unde a înființat cabaretul *Aŝchia*; a funcționat aici, în principal, în calitate de secretar literar la Teatrul Polonez din localitate. A fost exact perioada în care l-a cunoscut pe Aron Cotruș, ajuns atașat de presă al Legației Regale a României Mari în Polonia.

Despre recunoașterea și nerecunoașterea lui Zegadłowicz

Pentru întreagă activitate literară, în 1930 autoritățile poloneze îi vor acorda înaltele ordine Crucea de ofițer a Ordinului Renașterii Poloniei, iar

Muzeul Emil Zegadłowicz din Gorzenie-Górny⁶⁷ – clădire în care au existat multe prezențe românești

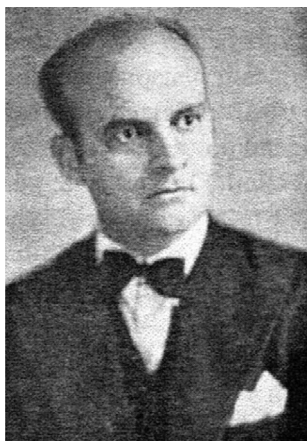
în 1935 Laurii de Aur ai Academiei Poloneze de Literatură, cea mai prestigioasă distincție literară din acele timpuri. În 1933, cu ocazia unui sfert de veac de la debutul literar, autoritățile orașului natal i-au decernat titlul de „Cetățean de onoare al localității Wadowice”, unde i-au ridicat și un bust, care se mai păstrează și azi. Recunoașterea respectivă îi va fi retrasă peste trei ani, după publicarea controversatului roman *Coșmaruri* (*Zmory*). Monumentul s-a păstrat însă până în zilele noastre; faptul că însuși Papa Ioan Paul al II-lea l-a evocat cu unele prilejuri a făcut ca aura de creator de seamă al acelor meleaguri să crească. Tot la începutul celui de al patrulea deceniu a publicat volumele *Pâine și vin* (1930). *Gânduri în apărarea Sipetului* (1932), *Cânturi sileziene* (1933), *Lumină în tranșee* (1933), *Ziua neagră* (1935).

Emil Zegadłowicz este și autorul unor piese de teatru, printre care: *Candela* (1924), *Noaptea Sfântului Ioan Evanghelistul* (1924), *Stânca de pe fruntariu* (1932), *Căsuța din cărți* (piesă publicată și jucată post-mortem, 1954).

Zegadłowicz și Cotruș

Din primăvara anului 1931, poetul se va dedica tot mai intens activității de traducere din poezia universală; îl cunoaște pe poetul transilvan Aron Cotruș, proaspăt numit atașat de presă al Legației Regale a României la Varșovia, exact în timpul când la cârma Ministerului Afacerilor Străine se afla Nicolae Titulescu, perioada în care diplomația culturală a început să fie mai prezentă în lume, devenind tot mai articulată și cu sprijinul imens dat de Nicolae Iorga. Diplomatul român nou angajat printre cadrele ministerului a procedat la fel ca ilustrul său predecesor pe meleagurile vistulane, Lucian Blaga, cel care în 1927 a stabilit relații dintre cele fructuoase cu scriitori și publiciști polonezi, printre care Kaden J. Bandrowski, președintele acestora, cât și cu șefii unor publicații și agenții de presă în scopul

promovării valorilor culturale ale poporului român⁶⁸. Nu avem nicio mărturie cu privire la măsura în care Cotruș se afla la curent cu *Dosarul Blaga* cât și al prezențelor românești în Polonia de până atunci, activități coordonate de o seamă de diplomați destoinici din centrala Ministerului Afacerilor Străine și de la Ministerul Propagandei nou înființat: Vasile Grigorcea, Mircea Babeș sau Ion Dragu. Cu toții își vor orienta activitatea pe făgașul unei mai bune cunoașteri a valorilor românești în Polonia. Din partea șefilor Legației Regatului României Mari la Varșovia, sub care Cotruș a lucrat: Gheorghe Crețianu, Grigore Bilciurescu, Victor Cădere, Constantin Vișoianu și Alexandru Duiliu Zamfirescu se pare că acesta a avut nu numai mână liberă, ci și tot sprijinul. Altfel n-ar fi putut călători în lung și în lat prin Polonia, de la Varșovia la Poznań, Cracovia, Silezia și Lwow, unde îl găsim prezent în 1934, la premiera piesei *Meșterul Manole* de Lucian Blaga. Confratele său era atunci consilier la Viena, iar Cotruș n-a pregetat doar pentru a se deplasa (a-și face prezența) ci a elogiat în țară montarea piesei. Pe de altă parte, soția sa, pianistă, va fi o propagatoare de nădejde a creației enesciene și a altor compozitori români de seamă în Polonia. Prietenia cordială dintre cei doi rezultă cu prisosință din scrisoarea de adio trimisă de Cotruș la încheierea misiunii și plecarea lui spre Madrid. Demn de-a fi subliniat mai este și următorul aspect. Abia ajuns pe Vistula, Aron Cotruș a intrat în legătură și l-a cunoscut pe Emil Zegadłowicz. Iar acesta îi acceptă toate propunerile legate de popularizarea literaturii române în Polonia. În arhivele românești se păstrează scrisoarea oficială de mai jos, adresată directorului direcției Eugen Filotti, fost atașat cultural la Praga, în timp ce Blaga era la Varșovia, și în locul căruia – după intense stăruințe – sebeșanul va veni pe Văltava, în septembrie 1927⁶⁹.

Aron Cotruș – diplomat la Varșovia

Legation Royale de Roumanie Varșovia, 30 aprilie, 1931
a Varsovie
Service de la Presse
nr. 345

Domnule Director,

Am onoarea a vă aduce la cunoștință că am propus poetului Emil Zegadłowicz traducerea în limba polonă a unui volum de poezii alese din Eminescu. Traducerile au și fost începute și în toamna acestui an Antologia Eminescu va putea apare în vitrinele polone. Sunt sigur că strălucitul tălmăcitor în limba polonă al lui Faust de Goethe va da o haină aleasă poeziei celui mai mare poet român, vrednică de poezia celor mai mari poeți ai lumii.

Secretar de presă,
Aron Cotruș

Tot în aprilie 1931, Aron Cotruș a expediat o altă scrisoare, aceluiași destinatar Eugen Filotti, director în Ministerul Afacerilor Străine, rugându-l să-i trimită la Varșovia, pentru criticul literar Emil Skiwski, „cărțile cele mai valoroase despre Eminescu, apărute în limbile franceză și germană, precum și traduceri de poezii din Eminescu apărute în limbile de mai sus. Domnia sa are nevoie de aceste cărți – menționează poetul român – pentru un studiu despre Eminescu, studiu care urmează să deschidă volumele de traduceri din Eminescu“, fapt care nu s-a mai realizat. În schimb, Zegadłowicz va realiza, în ordine, mai întâi *Antologia de poezie – Tematy rumunskie*, în care a inserat poeme din V. Alecsandri (1), M. Eminescu (2), T. Arghezi (3), G. Bacovia (2), L. Blaga (1), Aron Cotruș (7), Nichifor Crainic (2), I.A. George (1), O. Goga (1), E. Isac (2), N. Iorga (2), A. Maniu (2), Al. A. Philipide (1), M. Săulescu (1), I. Vinea (2).

Volumul a fost urmat de traducerea și publicarea poemului: *Împărat și proletar*⁷⁰ (1932), în ediție bibliofilă. Acesta i-a fost închinat de traducător și tipografi: – *Marelui voievod al sufletului românesc, savantului, poetului, cârmuitorului corăbiei statului Nicolae Iorga*.

Pentru literatura și cultura poloneză, anul 1933 a avut o semnificație aparte. În ciuda crizei acute prin care a trecut țara, cultura a înflorit. Mărturie poate sta apariția lucrării de referință ce vedea lumina tiparului în 1933: *Marea literatură universală*, tipărită la Varșovia, sub redacția profesorului Stanisław Lam, de la Universitatea Jagiellonă din Cracovia, avându-i printre colaboratori și pe promițătorul românist din Lwów, lect. univ. Emil Biedrzycki⁷¹, lucrare în care creația eminesciană, blagiană, argheziană etc. este consemnată cu destulă acribie.

De menționat că în România nu se tipărise un asemenea *opus* și – din câte se știe – nu s-a tipărit niciodată. Mai mult, peste doi ani, Blaga va fi ceva mai amplu prezentat și în *Compendiul de istorie a literaturii române*, întocmit de românistul Emil Biedrzycki, lector – cum spuneam – la Universitatea din Lwów, Lemberg cum denuieam acest centru înainte de război. Și ce frumoasă coincidență. Tot în 1933 a apărut la Varșovia primul florilegiu important din creația eminesciană în limba lui Mickiewicz: *Eminescu, Wybór poezji i poematów* (Eminescu culegere de poezii și poeme) în traducerea lui Emil Zegadłowicz, cu o introducere de Nicolae Iorga, însoțită de cunoscutul eseu biografic *Nirvana*, semnat de I.L. Caragiale. Culegerea cuprinde 26 de poeme: *Że umrzeć mam* (Odă), *Ponad szczytami* (Peste vârfuri), *Las* (Ce, te legeni...), *Diana, Do gwiazdy* (La steaua), *Przez fale przez zawieje* (Dintre sute de catarge), *Jutrem życia dzień się zwiększa* (Cu mâine zilele-ți-adaugi), *Północ* (Se bate miezul nopții), *Testament* (Mai am un singur dor), *Kamadewa, Wszystkie ptaki w borze* (La mijloc de codru des), *Jezioro* (Lacul), *Jaskółki* (De ce nu vii), *Gdy galeź w okno me uderzy* (Și dacă...), *Uliczka* (Pe aceeași ulicioară), *Jak? Co? (De-or trece anii...)*, *Rozłączenie* (Despărțire), *Daleko* (Depart de tine), *Sonet pierwszy* (Sunt ani la mijloc), *Sonet drugi* (Când însuși glasul), *Gwiazda wieczorna* (Luceafărul), *Cesarz i proletariusz* (Împărat și proletar), *List I, II, III* (Scrisoarea I-a, a II-a, a III-a), *Modlitwa Daka* (Rugăciunea unui dac).

Cu această apariție, care a avut o receptare dintre cele mai favorabile în mai toate publicațiile poloneze, inclusiv cu reproduceri din poemele traduse, putem spune că s-a înregistrat primul și cel mai fericit pas în receptarea lui Eminescu în limba marilor romantici polonezi. Al doilea l-a făcut poetul Stanisław Ryszard Dobrowolski în anii '60, iar al treilea, Danuta Bienkowska, în anii '80, pași pe care îi vom releva nuanțat în studiul de față.

Fără îndoială că este meritul Legației Regatului României la Varșovia, a șefului de misiune dar în primul rând al lui Aron Cotruș, că la cel mai înalt nivel, autoritățile României au consimțit să-i Ordinele Meritul Cultural acordat de Carol al II-lea traducătorului acorde poetului polonez una dintre cele mai înalte distincții ale statului român⁷⁴, MERITUL CULTURAL „pentru merite în apropierea româno-polonă”. Nu cunoaștem ca un alt poet polonez să fi primit până atunci o asemenea distincție și nici ca Czara Stec și Margareta Sterian, care au tipărit peste doi ani, în 1935, o Antologie de lirică poloneză să fi fost răsplătite precum Zegadłowicz. Cu siguranță că aici a fost și mâna lui Iorga.

Ordinul Meritul Cultural acordat de Carol al II-lea traducătorului

Aron Cotruș a stabilit o prietenie literară trainică, mai mult decât rodnică cu Emil Zegadłowicz, devenindu-i polonezului, așa cum acesta recunoaște sincer, un îndrumător – *ghid* – în cunoașterea literaturii și culturii române⁷⁵. Poetul din Hașag avea să îl recomande pe scriitorul și traducătorul polonez autorităților românești din domeniul propagandei culturale la puțin timp după preluarea misiunii. Ele îl vor invita în vara anului 1930 la Cursurile Universității de vară de la Vălenii de Munte. Aici traducătorul liricii românești de vârf îl va cunoaște pe Nicolae Iorga, care deținea în perioada respectivă funcția de prim-ministru. Poetul polonez a fost pur și simplu copleșit de erudiția și cultura istoricului neamului.

La Biblioteca Academiei Române din București se păstrează unul din volumele dragi autorului polonez și care conține balade inspirate din bogatul folclor al acestui popor, de care Chopin însuși fuseseră copleșit, opus ilustrat cu gravuri unicate pe lemn, frumos colorate, aspect pe care îl consemnăm pentru prima dată aici drept foarte important în istoria relațiilor bilaterale româno-polone.

Destul de puțin cunoscut a rămas faptul că tânărul Aron Cotruș îl va însoți pe Zegadłowicz în voiajul acestuia din august 1931 din România, când a participat și la cursurile Universității de vară de la Vălenii de Munte, iar relațiile cordiale de prietenie dintre cei doi s-au păstrat pe toată perioada lungii șederi în Polonia a diplomatului român, respectiv până spre sfârșitul anului 1936, așa cum rezultă din documentele care se află în arhiva MAE și din înscrisurile poetului polonez. Asupra scrisorii de despărțire trimisă de Cotruș traducătorului în 1936 vom reveni.

Totodată, istoricii literari polonezi consemnează faptul că Zegadłowicz a fost cel care a tradus în limba polonă din germană *Faust* de Goethe, fără a se mai aminti în anii noștri mai nimic despre travaliul

scriitorului din Wadowice pentru cunoașterea și răspândirea literaturii române în Polonia, cu excepția cronicilor elogioase, publicate în presa poloneză la apariția celor trei florilegii. Din perspectivă celor aproape 80 de ani care au trecut de atunci, autorul volumului *Vin și sânge* se înscrie printre cei mai seamă propagatori ai culturii românești în Polonia deceniului al patrulea al secolului trecut, alături de Stanisław Wędkiewicz, Stanisław Lukasik, Helena Kasterska, Włodzimierz Lewik, Emil Biedrzycki, Tadeusz Hollender, Czara Dusza-Stec și alții.

Pentru a se remarca felul în care în acei ani se lucra în forurile de stat și în diplomația românească pentru promovarea imaginii țării peste fruntariile ei, amintesc că la 25 ianuarie 1931, la Poznań, mai mult ca sigur la inițiativa lui Cotruș și cu contribuția lui Zegadłowicz s-a înființat Asociația culturală româno-polonă, condusă de Waclaw Aperber, sprijinită financiar de guvernul român. În conducerea ei se aflau, printre alții Emil Zegadłowicz și Zenon Kosidowski, cel care peste ani va scrie bestseller-urile: *Povestiri biblice* și *Povestirile Evangheliștilor* (traduse și publicate de noi și Anda Mareș în românește). Ei au organizat reușite simpozioane literare și recitaluri de muzică clasică românească, beneficiind de arta interpretativă a unor actori și muzicieni de la teatrele și opera din Poznań.

În cadrul acestor manifestări, auditoriului de aici i-a fost oferită posibilitatea să cunoască pentru a doua oară lirica lui M. Eminescu (după prezentarea lui Iorga de la Universitatea Jagiellonă), dar, pentru prima dată, pe Tudor Arghezi și Aron Cotruș, în traducerea lui E. Zegadłowicz. Au fost audiate piese reprezentative din creația lui George Enescu, Tiberiu Brediceanu, Marțian Negrea și Sabin Drăgoi⁷⁶. Peste câțiva ani partea română răspunde la această inițiativă, înființând la București, la 25 mai 1934 Asociația Intelectuală româno-polonă, al cărui președinte a fost Octavian Goga, în componență având creatori de seamă precum Victor Eftimiu sau istoricul P. P. Panaitescu etc.

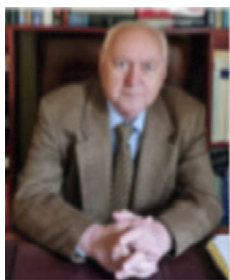
În 1932 poetul, traducătorul, publicistul, omul de cultură, colecționarul Zegadłowicz se mută de la Poznań în Silezia, angajat fiind la Teatrul din Katowice. În același timp el a predat istoria artei la Conservatorul din localitate și a susținut o seamă de conferințe despre cultura românească, inclusiv la radio. Fiecare din aceste înfăptuiri ar trebui urmărite azi în Silezia, identificate, analizate și popularizate într-o lucrare solidă de doctorat.

Revenind la culegerea de poeme din Eminescu se cuvine să subliniem faptul că într-un eseu mai amplu, care joacă și rol de predoslovie, Zegadłowicz s-a pronunțat cu mare simțire despre creația

eminesciană: „*Doresc ca această poezie, care cu o aripă atinge viața și tot ceea ce se leagă de ea, iar cu cealaltă frizează eternitatea, doresc ca ea să vă devină la fel de apropiată, așa cum mi-a fost și mie; fericirea de a mă afla în interiorul ei a constituit pentru mine cel mai frumos și mai nobil dialog din viața mea. Oare faptul că în aceste clipe las condeiul din mână cu mare regret nu este o dovadă de adâncă prețuire? Desigur!*“ [...] „*Poetule! Abia te-am cunoscut și sunt nevoit din nou să te părădesc. Aceasta-i soarta ta meteorică din viață și după moarte; arunci destinul tău tuturor celor care pătrund măcar pentru o clipă în orbita-ți luminoasă și dezlănțuită.*“

Note:

64. Emil Zegadłowicz, „Convorbiri literare“, număr special, 1939
65. „Czemowiecka Gazeta Polska“ (Gazeta poloneză de Cernăuți, 1928, nr. 479)
66. Idem, traducător fiind XY, mai mult ca sigur tot Zegadłowicz (GPLS, 535)
67. <http://dnidziedziectwa.pl/dwor-emila-Zegadlowicza/>
68. Nicolae Mareș, *Lucian Blaga – diplomat la Varșovia*, Ed. Fundația România de Măine, București, 2012; idem – *Blaga în polonă*, Editura eLiteratura, București, 2014
69. Nicolae Mareș, *Aron Cotruș – Scriitor și diplomat prea mult dat uitării*, „Acasă“ – 2011 pp. 59-63; Nicolae Mareș, *Aron Cotruș, scriitor și diplomat – 120 de ani de la naștere*, „Biblioteca Bucureștilor“, XIV, 2011, nr. 1. pp. 32-35.
70. Nicolae Mareș – <http://poezia.usriasi.ro/?p=1715>; <http://poezia.usriasi.ro/?p=1898>
71. *Wielka literatura powszechna, T. 1-6* (Marea literatură universală, vol. 1-6), redactată de Stanisław Lam, pod red. Stanisława Lama; w oprac. E. Biedrzyckiego [i in.]. Warszawa: nakl. Księgarni Trzaski, Everta i Michalskiego, cop. 1933.
72. cf. Emil Biedrzycki: *Zarys dziejów literatury rumuńskiej z Antologia poezji*, (Compendiul istoriei literaturii române cu o Antologie de poezie), Książnica-Atlas, Lwów 1935.
73. Vezi capitolul VII – *Iorga despre Eminescu* – Un text olograf inedit; idem „România literară“, iunie 2017.
74. Scrisoare oficială adresată de Aron Cotruș scriitorului Emil Zegadłowicz, iunie 1933, cu antetul: Légation Royale de Roumanie. L'Attaché de Presse, vezi document din Arhiva Universității Jan Kochanowski din Kielce, primită din partea Doamnei dr Jolanta Drazyk, căreia îi mulțumim pe această cale.
75. Nicolae Mareș, *Portretul unui scriitor polonez*, „România literară“, nr. 46/2015; http://www.romlit.ro/portretul_unui_traductor_interbelic_de_poezie_romneasc
76. ANIC – Ministerul Propagandei – Fond 758

Corneliu PIVARIU

General-maior retragere, expert în geopolitică și relații internaționale, cu o experiență de peste 30 de ani în domeniile militar, diplomatic și economic.

Bilderberg 2026: inteligența artificială și reconfigurarea puterii globale

Reuniunea din 9–12 aprilie 2026 a Grupului Bilderberg[1], desfășurată la Washington, nu a produs – în mod deliberat – niciun comunicat final, nicio rezoluție și nicio asumare oficială. Și totuși, tocmai această absență formală reprezintă unul dintre cele mai importante indicii privind rolul real al conferinței. Bilderberg nu funcționează ca un organism decizional în sens clasic, ci ca un mecanism de sincronizare strategică între elitele politico-economice, militare, financiare și tehnologice ale Occidentului. În acest cadru, ceea ce se discută nu se publică[2], dar ceea ce se aliniază acolo tinde să se regăsească ulterior în politici publice, în decizii corporative și în direcții strategice aparent independente. Tocmai această capacitate de difuzie indirectă a ideilor și percepțiilor strategice conferă relevanță reuniunii. Influența sa nu se manifestă prin decizii oficiale sau comunicate publice, ci prin transpunerea ulterioară a convergențelor informale în politici, strategii corporative și narațiuni dominante.

Ediția din 2026 a avut loc într-un context internațional caracterizat de tensiuni crescânde în interiorul relației transatlantice[3], de accelerarea competiției tehnologice globale și de transformarea rapidă a conflictului militar sub impactul inteligenței artificiale. Comentariile din presa occidentală, inclusiv cele din *The Guardian*, au evidențiat faptul că reuniunea s-a desfășurat într-un moment de incertitudine strategică pentru NATO, pe fondul declarațiilor președintelui Donald Trump privind utilitatea alianței și al presiunilor americane asupra Europei în domeniul apărării. În acest context, tema oficială intitulată „Trans-Atlantic Defence-Industrial Rela-

tionship“ nu trebuie interpretată doar ca o dezbatere tehnică despre industrie militară, ci ca expresia unei competiții mai profunde privind controlul infrastructurilor critice ale puterii occidentale.

Agenda oficială a reuniunii este, în sine, revelatoare: inteligența artificială, viitorul războiului, China, Rusia, Orientul Mijlociu, securitatea Arcticii, energia, comerțul global și relația industrială de apărare transatlantică. Nu este o listă de teme disparate, ci o arhitectură strategică coerentă, construită în jurul a trei axe majore: tehnologia, geopolitica și infrastructura industrială a forței. În mod esențial, aceste teme nu sunt abordate separat, ci integrat, sugerând că marile centre de putere încep să privească securitatea, economia și tehnologia ca elemente ale aceluiași sistem strategic.

Poate cel mai important semnal al ediției Bilderberg 2026 îl reprezintă prezența masivă a companiilor din domeniul inteligenței artificiale și al tehnologiilor militare avansate. Palantir Technologies, Anduril Industries, Google DeepMind, Anthropic, Meta, Helsing GmbH și alte companii similare nu mai sunt simple entități comerciale. Ele devin componente active ale noii arhitecturi strategice occidentale. Prezența lor alături de lideri NATO, reprezentanți ai serviciilor de informații, oficiali guvernamentali și mari actori financiari indică o fuziune accelerată între tehnologie, apărare, intelligence și capital.

Această transformare marchează apariția unui nou complex de putere – unul tech-militar-informațional – care depășește modelul clasic al complexului militar-industrial definit în timpul Războiului Rece. Superioritatea strategică nu mai este determinată exclusiv de capacitatea industrială, de numărul platformelor militare sau de controlul resurselor, ci de integrarea datelor, algoritmilor și inteligenței artificiale în procesul decizional și operațional.

În mod simbolic, unul dintre subiectele centrale ale reuniunii a fost „Future of Warfare“[4]. Dincolo de formularea generică, tema reflectă o schimbare profundă a naturii conflictului. Războiul viitorului nu mai este conceput doar ca o confruntare între armate, ci ca o competiție multidimensională în care infrastructurile digitale, controlul informației, autonomia algoritmică și capacitatea de modelare a percepțiilor devin decisive. Nu întâmplător, printre participanți s-au aflat promotori ai războiului cu

drone, dezvoltatori de AI militar și reprezentanți ai companiilor implicate în sisteme autonome și integrarea inteligenței artificiale în infrastructura de apărare.

În acest context, inteligența artificială nu mai poate fi analizată ca o simplă inovație tehnologică, ci ca o infrastructură strategică ce redefinesc raportul dintre stat, piață și securitate. Statele încearcă să integreze rapid aceste capacități pentru a nu pierde competiția globală, dar în același timp devin dependente de actori privați care controlează tehnologia însăși. Această dependență generează o vulnerabilitate structurală nouă: statul utilizează instrumente esențiale pentru securitatea sa fără a deține control deplin asupra lor.

Aici apare una dintre mutațiile fundamentale ale epocii actuale. Dacă în paradigma clasică avantajul strategic era determinat de capacitatea de colectare a informațiilor, iar ulterior de capacitatea de analiză și interpretare, noua etapă introduce un nivel suplimentar: decizia asistată algoritmic. Transformările generate de inteligența artificială confirmă și accelerează o mutație pe care serviciile de informații o traversau deja de câteva decenii: deplasarea valorii strategice de la colectare către interpretare și apoi către integrarea tehnologică a procesului decizional.

Această evoluție nu înseamnă dispariția rolului uman și nici transformarea ofițerului de informații într-un simplu operator tehnologic. Dimpotrivă, într-un mediu dominat de volume uriașe de date și de sisteme algoritmice opace, rolul intelligence-ului devine mai complex. Validarea informației, verificarea rezultatelor generate de AI, integrarea judecății umane cu analiza asistată tehnologic și menținerea unui cadru coerent de interpretare devin funcții critice pentru securitatea statului.

În același timp, relația dintre sectorul public și marile companii tehnologice se transformă profund. Actorii precum Palantir Technologies sau Google DeepMind nu mai sunt doar furnizori de instrumente, ci participanți indirecti la procesul de securitate națională. Se configurează astfel o interfață complexă între intelligence, industrie și decizie politică, insuficient reglementată și parțial opacă, în care interesele economice, logica inovației și imperativele strategice se intersectează permanent.

Această transformare nu este însă doar tehnologică sau militară, ci și epistemologică. Una dintre cele mai profunde consecințe ale expansiunii inteligenței artificiale este degradarea progresivă a cadrului epistemic în care se iau deciziile. Dacă în trecut competiția strategică se desfășura în jurul controlului resurselor, al teritoriului sau al informației, astăzi asistăm la o mutație mai subtilă și mai periculoasă: competiția pentru controlul realității percepute.

Inteligența artificială introduce o capacitate fără precedent de a genera conținut credibil, coerent și adaptat psihologic, fără a avea neapărat corespondență cu realitatea. În aceste condiții, distincția dintre adevăr și fals devine din ce în ce mai dificil de operat nu doar pentru publicul larg, ci și pentru decidenți. Adevărul strategic – înțeles ca fundament al deciziei raționale – începe să se erodeze sub presiunea volumului, vitezei și sofisticării informației generate tehnologic.

Această degradare nu rezultă exclusiv din dezinformare deliberată, ci din transformarea structurală a mediului informațional. Volumul de date, viteza de circulație și capacitatea tehnologică de simulare a realității depășesc capacitatea umană de verificare și filtrare. În plus, modelele algoritmice care intermediază accesul la informație funcționează în mare măsură ca sisteme opace, ale căror criterii de selecție și prioritizare nu sunt pe deplin transparente. În acest mediu, percepția realității devine fragmentată, iar consensul asupra faptelor – premisă esențială a deciziei politice – devine tot mai fragil.

Implicațiile pentru securitatea națională sunt considerabile. Dacă decizia politică și militară se bazează pe o percepție distorsionată a realității, vulnerabilitatea nu mai este doar una operațională, ci una cognitivă. Într-un asemenea context, adversarul nu trebuie neapărat să distrugă infrastructuri sau să ocupe teritorii; este suficient să influențeze modul în care realitatea este percepută și interpretată. Controlul percepțiilor devine astfel nu doar un instrument al puterii, ci un obiectiv strategic în sine.

În această nouă paradigmă, protejarea infrastructurilor cognitive devine la fel de importantă precum protejarea frontierelor fizice sau a infrastructurilor energetice și militare. Statul este obligat să dezvolte nu doar capacități tehnologice, ci și mecanisme

credibile de validare a informației și de menținere a unui cadru epistemic coerent. În absența acestora, superioritatea tehnologică poate genera simultan vulnerabilitate strategică.

Conferința Bilderberg 2026 nu trebuie interpretată nici ca un simplu summit elitist și nici ca expresia unei „guvernări globale oculte” în sensul clasic al teoriilor conspiraționiste. Mai degrabă, ea reflectă consolidarea unui mecanism informal de convergență strategică între actorii care modelează direcțiile majore ale lumii contemporane. Regula Chatham House, sub care se desfășoară conferința, nu este doar o convenție de confidențialitate, ci mecanismul care permite schimbul liber de idei și alinierea discretă a percepțiilor strategice.

În acest sens, Bilderberg nu produce decizii oficiale, dar produce convergență. Iar această convergență devine relevantă tocmai pentru că este transpusă ulterior în politici, strategii corporative, infrastructuri tehnologice și mecanisme de influență globală.

În concluzie, reuniunea Bilderberg 2026 confirmă o mutație structurală profundă a ordinii internaționale. Asistăm simultan la consolidarea fuziunii dintre tehnologie și apărare, la reconfigurarea internă a Occidentului și la transformarea naturii puterii înseși. Puterea nu mai derivă exclusiv din controlul teritoriului, al resurselor sau al forței militare clasice, ci din controlul datelor, al algoritmilor, al infrastructurilor cognitive și al proceselor prin care realitatea este interpretată și transformată în decizie. În această nouă ecuație strategică, miza fundamentală nu mai este doar cine deține puterea, ci cine controlează mecanismele prin care puterea este generată, legitimată și exercitată.

Bilderberg 2026 nu reprezintă doar o reuniune a unor elite influente, ci un simptom al transformării profunde a mecanismelor puterii contemporane. Lumea occidentală pare să intre într-o etapă în care frontiera dintre stat, corporație tehnologică, infrastructură informațională și securitate strategică devine din ce în ce mai difuză. Nu asistăm la dispariția statului, ci la reconfigurarea relației sale cu actorii care controlează tehnologia, datele și arhitecturile cognitive ale societății.

În paralel, inteligența artificială accelerează nu doar transformarea economiei și a războiului, ci și

mutația însăși a procesului decizional. Puterea începe să depindă tot mai mult de capacitatea de integrare a algoritmilor, de control al fluxurilor informaționale și de modelare a percepțiilor colective. În aceste condiții, competiția strategică a secolului XXI nu se va desfășura exclusiv pentru teritorii, resurse sau piețe, ci și pentru controlul infrastructurilor cognitive prin care societățile înțeleg realitatea.

Paradoxal, într-o epocă dominată de automatizare și inteligență artificială, vulnerabilitatea esențială rămâne profund umană: capacitatea limitată de a distinge între informație și manipulare, între adevăr și simulare, între percepție și realitate. Tocmai de aceea, una dintre marile mize strategice ale viitorului nu va fi doar dezvoltarea tehnologică, ci menținerea discernământului uman într-un mediu informațional tot mai sofisticat și mai opac.

Bibliografie selectivă

1. Bilderberg Meetings. Participants 2026. Washington D.C., 9-12 April 2026.
Disponibil la: Bilderberg Meetings Official Website
2. Bilderberg Meetings. Press Release and Topics 2026.
Disponibil la: Bilderberg Press Release 2026
3. NATO. NATO 2022 Strategic Concept. Brussels/Madrid, 2022.
4. Kissinger, Henry A.; Schmidt, Eric; Huttenlocher, Daniel – The Age of AI: And Our Human Future. New York: Little, Brown and Company, 2021.
5. Suleyman, Mustafa; Bhaskar, Michael; The Coming Wave. London: Bodley Head, 2023.
6. International Institute for Strategic Studies. The Military Balance 2026. London, 2026.
7. Zuboff, Shoshana; The Age of Surveillance Capitalism. New York: PublicAffairs, 2019.
8. Skelton, Charlie. „Secretive Bilderberg group just met – but who knows what global elite said?“, The Guardian, 14 April 2026

Sursa:

<https://financialintelligence.ro/bilderberg-2026-inteligena-artificiala-si-reconfigurarea-puterii-globale-corneliu-pivariu/>

Tușeu e-MI

Perspectiva unui al treilea partid în SUA

Așa cum am mai semnalat, angajarea directă alături de Israel în războiul contra Iranului a readus în atenția cercurilor politice și publicului american problema influenței evreiești asupra politicii externe a SUA, o serie de susținători de calibru ai președintelui Donald Trump disociindu-se de el pe această temă. S-a ajuns astfel până într-acolo încât se pune deja problema constituirii unui al treilea mare partid, unul din promotorii ideii fiind renumitul jurnalist Tucker Carlson. Asta ar însemna ruperea din Partidul Republican a unei aripi, centrată pe adepți ai curentului MAGA, și constituirea unui nou pol conservator, pe deplin suveranist – ieșit de sub tutela cercurilor dominante evreiești. Redau, în cele ce urmează, traducerea unui articol din presa americană pe această temă.

Tucker Carlson joacă un joc periculos

de Victor Davis Hanson

Tucker Carlson a reunit recent un grup de conservatori MAGA apostafați, cu aceleași idei, pentru o întâlnire în care au discutat aparent o posibilă candidatură a unui al treilea partid în 2028. Cred că mulți dintre noi am fost nedumeriți din mai multe motive. Unul dintre ele a fost faptul că terțele partide din istoria politică americană nu au avut nicio experiență în era modern, ca să fi câștigat vreodată.

Acestea afectează alegerile în unele cazuri, dar asta doar în detrimentul partidului care este mai asemănător ideologic cu candidatură celui de-al treilea partid. De exemplu, în 1912, William Howard Taft, președintele în exercițiu, a fost contestat de predecesorul său, Theodore Roosevelt, căruia nu i-a plăcut primul mandat al lui Taft. El a creat al treilea partid Bull Moose.

Care a fost efectul acestui lucru? El a divizat votul republican conservator și, prin urmare, l-a ales pe unul dintre cei mai liberali progresiști din istoria Statelor Unite, contrar atât opiniilor sale, cât și celor ale lui Taft, Woodrow Wilson.

Ross Perot era conservator. El spunea că este din Texas. La fel și George H.W. Bush, candidat pentru realegere în 1992 împotriva lui Bill Clinton. Ce a făcut Perot? Este o candidatură a unui terț. Era supărat pe familia Bush. Simțea că nu aveau dreptate

în unele probleme conservatoare, precum datoriile și alte lucruri. Și a reușit să se asigure că Bill Clinton, un democrat, va câștiga alegerile cu mai puțin de 50% din voturi.

A făcut-o din nou în 1996. Poate că a avut un efect chiar și asupra acelor alegeri, când Bob Dole a pierdut alegerile, dar Bill Clinton, încă o dată, nu a câștigat 50% din voturi, având în vedere cele 10% pe care le-a câștigat Ross Perot.

Și, bineînțeles, cel mai faimos eveniment din 2000, Al Gore a candidat împotriva lui George W. Bush. Au fost alegeri foarte strânse. A fost contestat în Florida. Și, după cum vă amintiți, după ce voturile au fost numărate și George W. Bush a câștigat, Al Gore l-a contestat. A pierdut acel vot. Dar marja a fost aproape minusculă în Florida, ceea ce a determinat întreaga alegere.

Ați putea argumenta că 1% sau 2% din voturi pe care le-a obținut candidatul terț, Ralph Nader, a asigurat că Gore a pierdut acele alegeri.

Așadar, nu știu scopul grupului Tucker Carlson, deoarece, din punct de vedere istoric, ar sugera că tot ce vor să facă este să se asigure că succesorul lui Donald Trump, JD Vance sau Marco Rubio, pierde alegerile din 2028.

Care este agenda lor? Ei bine, au spus că au 10 puncte dacă vor cu adevărat să formeze un al treilea partid. I-am analizat. Aș putea spune cu încredere că 80%, 8 din 10, este ceea ce obțin acum cu Donald Trump.

Sunt îngrijorați de o frontieră poroasă. Sunt îngrijorați de criminalitate. Sunt îngrijorați de DEI. Sunt îngrijorați pentru familie. Sunt îngrijorați de toate aceste lucruri.

Dar cine le oferă ajutor? Cine oferă un remediu anxietăților lor? Donald Trump este Acela. Chiar cred ei că stânga are o idee mai bună, care se va potrivi mai bine agendei lor privind frontiera, cu 12 milioane de oameni venind sub Joe Biden, sau reducerea finanțării poliției, sau șovinismul DEI care a venit sub democrați?

Așadar, agenda lor este foarte similară cu ceea ce primesc acum, cu excepția a două probleme asupra cărora au opinii diferite. Nu vor războaie în străinătate și simt că, dacă avem daune colaterale, le-am avut în al Doilea Război Mondial, le-am avut

în Coreea, le-am avut în Vietnam, le-am avut în fiecare război pe care l-am purtat, și mai ales acum, în Orientul Mijlociu, unde inamicul folosește scuturi umane pe premisa că Statele Unite nu lovesc în mod deliberat civili și, prin urmare, sunt dispuși să-și expună viețile propriilor civili pentru a-și proteja combatanții.

Tucker ne-ar face să plătim despăgubiri în numerar oricărui civil care a fost ucis într-un război. Vă puteți imagina cum ar funcționa asta în lumea reală.

Așadar, având în vedere toate acestea, agenda pe care o primesc se potrivește destul de bine cu ceea ce avem la Washington. Și având în vedere antecedentele că terțele partide nu funcționează prea bine, în afară de a dăuna partidului cu o ideologie similară, de ce fac asta?

Și cred că s-ar putea argumenta că au două preocupări.

Una dintre ele este că, odată, carierele lor fuseseră destul de spectaculoase. Tucker Carlson avea cea mai mare audiență la *Fox News*. Era plătit cu 20 de milioane de dolari pe an. Și apoi, dintr-o varietate de motive, nu numai din vina lui, acea carieră a explodat și a fost concediat sumar într-o după-amiază de vineri, fără avertisment.

Și acum a avut un oarecare succes, dar nu chiar în ceea ce privește publicul pe care îl avea sau influența pe care o exercita, și asta i-a lăsat un gust cam amar.

Marjorie Taylor-Greene era o apropiată a mișcării MAGA. Era în tabără la Mar-a-Lago. Discuta la telefon cu Donald Trump. Tucker l-a contestat pe Donald Trump în legătură cu războiul din Iran. Marjorie Taylor Greene l-a contrazis în privința dosarelor Epstein, chiar dacă Trump a publicat peste un milion de dosare, iar administrația anterioară nu a publicat niciunul.

Și totuși, acum ea e afară. Nici măcar nu a candidat pentru o funcție publică, pentru că nici măcar nu ar fi fost nominalizată de propriul partid în districtul ei congressional din Georgia.

Thomas Massie era oarecum faimos ca filosof ultra-pur MAGA, intelectual, doctrinar pro-Trump, și a început să-l critice pe Donald Trump pe tema războiului din Iran, la fel ca Tucker, și pe tema sprijinului pentru Israel, la fel ca Tucker, și se simțea invulnerabil.

Era un titular. Avea un profil național. Nici măcar nu a câștigat nominalizarea Partidului Republican. Cariera lui s-a încheiat.

Joe Kent a candidat, din câte îmi amintesc, pentru Congres în două ocazii în Oregon. A fost aproape,

dar a cerut sprijinul lui Donald Trump. Acesta i l-a dat. Tot nu a reușit.

Dorea o numire. Avea expertiză militară și în informații. L-au numit. Cred că Tulsi Gabbard a avut și ea o contribuție.

Cu alte cuvinte, a fost scos din obscuritate de Donald Trump, apoi a început să nu fie de acord și a văzut că Tulsi Gabbard urma să plece (din funcția de director al serviciilor secrete naționale). Urma să existe o remaniere de personal, iar el a vrut să prevină acest lucru și a demisionat, atacându-l pe Donald Trump.

Ideea mea este că toți au nemulțumiri personale.

În cele din urmă, a apărut o altă problemă, și este mai controversată.

Dintre aceste 10 puncte, așa cum am spus, ei sunt de acord cu Donald Trump în aproape toate chestiunile. Sunt chiar de acord că RFK și agenda sa alimentară sunt exact ceea ce simt și ei. Cine l-ar fi numit vreodată pe RFK în afară de Donald Trump?

Dar există două domenii între cele 10 puncte în care se pare că nu sunt de acord.

Unul dintre ele este purtarea de războaie în Orientul Mijlociu sau războaie externe pe care le simt că sunt în detrimentul Americii.

Ați putea argumenta că ar putea fi logice, cu excepția faptului că Iranul, știm acum, avea capacitatea de a produce o armă nucleară probabil în decurs de un an și, spre deosebire de ceea ce promisese în cadrul tratatelor anterioare, avea rachete care puteau ajunge în fiecare capitală europeană și care în decurs de patru sau cinci ani ar fi ajuns în Statele Unite.

Și având în vedere ideologia nihilistă, aproape sinucigașă, a iranienilor, ar fi foarte periculos ca acea țară cu un astfel de tip de armament să ne amenințe aliații occidentali și pe noi înșine.

Și totuși acesta a fost un domeniu de dezacord.

Celălalt domeniu vizează, consideră ei, faptul că guvernul israelian exercita o influență nejustificată în Statele Unite și – prin asociere, cred că puteți citi printre rânduri – în lobby-ul evreiesc.

Toți au dispărut după reuniunea Comisiei de Afaceri Publice America-Israel

Dar acesta nu este sfârșitul. S-au spus multe lucruri acolo și au fost gazde sau participanți cu opinii precum Darryl Cooper, care a dat vina pe influența evreiască pentru cel de-al Doilea Război Mondial, intervenția SUA în cel de-al Doilea Război Mondial, și a minimizat moartea evreilor în cel de-al Doilea Război Mondial în diverse moduri subtile, dar cu toate acestea, a făcut-o.

Și Nick Fuentes, care nu își cere scuze, afirmă direct și sincer că este foarte critic față de evrei în general și că sprijinul pentru Israel este secundar în

raport cu asta. El consideră că evreii nu reprezintă tradiția creștină, că au prea mulți bani și că sunt prea vocali, iar noi știm întreaga poveste.

Așadar, pe scurt, mișcarea terților, dacă așa vrem să o numim, nu are precedent istoric că ar funcționa.

Pare cam incoerentă, deoarece ideologia sa este 80% până la 85% identică cu cea a administrației Trump.

Majoritatea oamenilor care conduc această mișcare îi datorează loialitate lui Donald Trump, care i-a ajutat în trecut. S-au întors împotriva lui, s-au certat, atât de mult din zelul lor este angoasă personală.

Și, în final, există un element de anti-israelism și furie antisemită care îl alimentează și el.

Nu va duce nicăieri, dar s-ar putea, așa cum este conceput, ca spoiler, să încerce să rănească pe cineva despre care ne-au asigurat odată și foarte recent că este esențial pentru Statele Unite, adică agenda MAGA a lui Trump și Donald Trump ca președinte.

Sursa:

https://www.dailysignal.com/2026/08/13/tucker-carlson-dangerous-game/?utm_source=TDS_Email&utm

Scurta vizita la Moscova a directorului CIA, John Ratcliffe

Măști 25 august 2026, John Ratcliffe, directorul CIA, a aterizat la Moscova pentru o scurtă călătorie, în mare parte ținută în secret, dar care ar fi putut viza atât războiul din Ucraina, cât și conflictul dintre SUA și Iran, afirmă fostul director CIA, John Brennan, în cadrul unui interviu cu jurnalistul Calum Macdonald de la *Times Radio Breakfast*. Redau în cele ce urmează traducerea dialogului.

J.B.: Ei știu că Donald Trump se confruntă cu o situație destul de dificilă și provocatoare în Iran. De asemenea, cred că rușii se simt puțin încurajați acum în Ucraina, având în vedere natura unora dintre atacurile care s-au extins în ultima lună sau două. Deci cred că Ratcliffe va găsi niște fețe severe când va vorbi cu oamenii la Moscova. Și mai cred că rușii ar putea încerca să joace dur aici. Și iarăși, dacă sunt de acord să facă ceva care susține interesele SUA în Iran, cu siguranță vor dori să obțină concesii când vine vorba de Ucraina, care este principala lor problemă de politică externă în acest moment.

C.M.: John, de aici vreau să începem. În ce scop ar veni directorul CIA la Moscova în acest fel pentru o scurtă vizită?

J.B.: Ei bine, cred că cea mai importantă problemă cu care se confruntă administrația Trump în acest moment este conflictul cu Iranul. Deci, presupun că directorul Radcliffe a fost trimis la Moscova pentru a se angaja într-o conversație despre situația de acolo și poate chiar pentru a trimite un mesaj foarte clar către înalții oficiali ruși despre nevoia de a înceta să mai sprijine regimul iranian,

care acoperă o mulțime de probleme tehnice, militare și chiar economice.

C.M.: Care este diferența în mesajul pe care l-ar putea transmite când el este cel care face asta și nu o altă figură diplomatică, să presupunem, de notorietate?

J.B.: Ei bine, poate că încercau să țină călătoria discretă, dar faptul călătoriei a fost, știți, relatat în presă. Dar și, știți, John Ratcliffe este cineva foarte loial lui Donald Trump. Este apropiat de Donald Trump. A fost implicat într-o mulțime de discuții și întâlniri, legate de Iran. Deci cred că trimiterea directorului CIA acolo are o anumită importanță. Și, totodată, s-ar putea să existe un fel de discuție despre un posibil compromis între, știți, căutarea unor concesii din partea Rusiei față de Iran și, din păcate, poate renunțarea la ceva din partea Statelor Unite în ceea ce privește Ucraina, ceea ce este foarte tulburător și îngrijorător.

C.M.: E de interes faptul că știm noi asta? Și o spun pentru că există nenumărate... operațiuni, misiuni efectuate de CIA despre care nu știm nimic. Iar aceasta este una despre care am aflat. Este semnificativ?

J.B.: Ei bine, când un director CIA călătorește... și de obicei încearcă să păstreze aceste lucruri secrete în avans, dar, din păcate, știți, acum, Washingtonul pare să scurgă destul de multe informații și... Casa Albă în special. Deci nu știu dacă a fost o scurgere intenționată către presă sau dacă a fost o situație în care cineva neautorizat să vorbească cu presa a decis să își asume responsabilitatea și să o anunțe. Dar, e... e puțin neobișnuit, ca un director al CIA să meargă la Moscova, mai ales având în vedere ce se întâmplă în regiune.

C.M.: Da. Și eu sunt surprins, John, doar să aflu puțin despre experiențele tale de călătorie la Moscova, pentru că nu cred că este cea mai ușoară călătorie pentru un director CIA, un agent CIA. Cum funcționează pregătirile pentru o astfel de călătorie? Ce aranjamente trebuie să fie puse în aplicare pentru a se asigura că acea călătorie poate avea loc efectiv?

J.B.: Ei bine, am fost acolo de două ori în mandatul meu ca director CIA. Odată ce a fost programat, au existat o mulțime de pregătiri de ambele părți, așa că făceam planuri cu săptămâni înainte... A doua mea călătorie din 2016 a fost destul de urgentă, să vorbesc cu rușii despre ceea ce se întâmpla în Siria. Și asta a fost pus la punct... și deci ceea ce trebuia să facem era să ne asigurăm că rușii vor accepta vizita mea și apoi să mergem mai departe rapid, asigurându-ne că punctele de discuție pe care le aveam, mesajul pe care trebuia să-l transmit urma să fie transmis celor mai înalte niveluri de guvernare. Deci ceva de genul acesta, cred că era o chestiune urgentă și așa a fost pusă la punct probabil în ultimele zile. Dar evident că a fost făcută cu destulă proeminență în ceea ce privește dorința Casei Albe ca acest lucru să se întâmple.

C.M.: Cu cine s-ar fi întâlnit, John Ratcliffe, când a fost acolo ieri?

J.B.: Ei bine, probabil s-a întâlnit cu omologul său, șeful SVR, poate și cu șeful FSB, Alexander Brikov. Nu știu dacă ar fi avut o întâlnire cu Vladimir Putin sau nu. Din nou, totul ar depinde de ce ar transmite Washingtonul Moscovei despre scopul și motivul vizitei...deci ar putea fi unul dintre, știți, adjuncții lui Putin sau ministrul de externe Lavrov sau oricine altcineva. Dar, din nou, depinde de importanța semnificației și poate, de asemenea, de natura oricărui tip de ultimatum pe care Washingtonul ar putea încerca să-l dea Rusiei în ceea ce privește sancțiunile secundare care au fost anunțate recent asupra oricărei țări, bănci sau entități care are de-a face cu iranienii. Voia să se asigure că acest mesaj va fi transmis foarte clar, personal și în persoană.

C.M.: Ce ai anticipa ca rezultat al tuturor acestor lucruri, John?

J.B.: Pentru că mă gândeam la perioada administrației Biden, când directorul CIA de la acea vreme, William Burns, care fusese de fapt și ambasador în Rusia, a făcut cel puțin o călătorie la Moscova. Asta a fost în noiembrie 2021 și l-a avertizat pe Putin împotriva invadării Ucrainei. El a indicat informațiile pe care le avea SUA despre planurile sale pentru un atac total. Și a fost, trei luni mai târziu, când Rusia a invadat Ucraina în februarie 2022. Deci, presupun că încerc să trasez o linie între

o vizită de acest gen și ceea ce ar trebui să fie o anticipare realistă a unui rezultat.

C.M.: Ei bine, cred că rușii nu vor fi intimidați în acest moment de regizor sau de Statele Unite.

J.B.: Donald Trump se confruntă cu o situație destul de dificilă și provocatoare în Iran. De asemenea, cred că rușii se simt puțin încurajați acum în Ucraina, având în vedere natura unora dintre atacurile care s-au extins în ultima lună sau două. Deci cred că Ratcliffe va găsi niște fețe severe când va vorbi cu oamenii la Moscova. Și, din nou, cred că rușii ar putea încerca să joace dur aici.

Din nou, dacă sunt de acord să facă ceva care susține interesele SUA în Iran, cu siguranță vor dori să obțină concesii când vine vorba de Ucraina, care este principala lor problemă de politică externă în acest moment.

C.M.: Cred că celălalt lucru, John, care mă deranjează întotdeauna, ca pe cineva care nu s-a mișcat niciodată în aceste cercuri, este presupusa existență a diferitelor piste pe care pot funcționa relațiile dintre țări. Am citit niște relatări care sugerează că Kremlinul a apreciat continuarea legăturilor dintre serviciile de informații ale Rusiei și SUA, chiar dacă legăturile politice au fost tensionate în jurul invaziei Ucrainei, SUA fiind de partea Ucrainei, sancțiunilor implementate împotriva Rusiei.

J.B.: Mi se pare, deși există aceste niveluri diferite. Există nivelul politic, care poate fi tensionat și dificil, dar agențiile de informații poate că încă se înțeleg și încă împărtășesc informații.

Ei bine, în primul rând, nu cred că este vorba de faptul că se înțeleg, dar mențin comunicarea între ele și această situație nu este unică cu Statele Unite și Rusia. Statele Unite au menținut relații cu o serie de agenții de informații care și-au menținut interacțiunea cu o mulțime de servicii de informații ale adversarilor noștri, pentru că știu că, știți, astfel de canale de informații pot fi menținute foarte sigure și, de obicei, poți transmite mesaje foarte importante și de nivel înalt prin aceste canale. Deci, în timpul mandatului meu, știți, aș menține acele căi de contact cu o varietate de țări, inclusiv cu cele cu care nu aveam relații bune. Chiar și atunci când relațiile diplomatice sunt rupte, canalele de informații rămân frecvent disponibile, astfel încât să poată fi utilizate în special în situații de urgență.

C.M.: John, mă bucur atât de mult să discut cu tine. Mulțumesc foarte mult.

Sursa:

https://www.youtube.com/watch?v=6_YIMfYmSjE

Cum își poate rezolva Europa de Sud-Est problema demografică

Aproape nicăieri în lume populația nu scade atât de rapid ca în sud-estul Europei. Acest lucru provoacă temeri apocaliptice în regiune. Care ar putea fi măsurile pragmatice împotriva crizei demografice?

„Anul acesta s-au născut mai puțini copii decât oricând în istoria modernă“, titra recent tabloidul sârbesc *Blic*. Potrivit ziarului, **există din ce în ce mai puțini nou-născuți**, dar din ce în ce mai mulți bătrâni. În același timp, speranța medie de viață este în scădere. În 2024, aceasta era de numai 76 de ani în Serbia, cu aproximativ cinci ani mai puțin decât media UE.

Serbia, se poate concluziona, are **probleme semnificative** la ambele capete ale ciclului demografic individual – începutul (nașterea) și sfârșitul (moartea). Însă mai există și o problemă intermediară – migrația puternică accelerează declinul și îmbătrânirea populației. La acest capitol, în premieră, presa sârbă este de acord cu țările vecine.

Și în alte țări din regiune presa este preocupată de tendințele demografice în sud-estul Europei. „Întreaga Croație se va sprijini pe umerii vârstnicilor“, „Criza demografică din Bulgaria ar putea deveni fatală“, „În România, scăderea populației este alarmantă“. Iată doar câteva exemple de titluri din alte țări, unde experții, oamenii politici și jurnaliștii se complac în predicții apocaliptice când sunt prezentate noile rezultate ale recensământului.

Discurs strident

Fapt este că previziunile pentru toate țările din sud-estul Europei indică o scădere semnificativă a populației lor în următoarele câteva decenii. Chiar dacă previziunile se vor adevăra sau nu, se pune întrebarea dacă acest **discurs alarmist și strident** nu exacerbează problema în loc să contribuie la rezolvarea ei.

Cert este că nicăieri altundeva în **Europa**, poate cu excepția statelor baltice și a Ucrainei devastate de război, populația nu scade atât de rapid ca în sud-estul continentului. În 1990, aproximativ 62 de milioane de persoane trăiau în regiune (din Slovenia, în nord, până în Grecia, în sud). În prezent cifra este de 53 de milioane.

Să luăm exemplul Bulgariei, care, la finalul regimului comunist, număra aproape nouă milioane de locuitori. Astăzi ei nu mai sunt decât șapte

milioane și, potrivit Organizației Națiunilor Unite, până în 2050, numărul lor va ajunge la cinci milioane.

Motivele sunt ușor de explicat. De ani de zile, numărul oamenilor decedați este mai mari decât cel al nou-născuților. În plus, chiar dacă această tendință este lentă, un număr mult mai mare de oameni părăsesc regiunea decât imigrează în ea. Una dintre consecințe este îmbătrânirea medie a populației.

Majoritatea respinge imigrația

Potrivit unui sondaj realizat în 2025 (în cadrul unui proiect de cercetare condus de autor), trei sferturi dintre respondenții din Bulgaria, Macedonia de Nord și Serbia erau foarte îngrijorați de îmbătrânirea populației. În plus, ei considerau că serviciile sociale oferite de stat erau inadecvate.

În Bulgaria, două treimi dintre respondenți au fost de părere că persoanele în vârstă se bucurau de o viață mai bună în timpul socialismului decât în prezent. Dar, în timp ce îngrijorarea cu privire la declinul populației este larg răspândită, sondajul arată inclusiv că remediul cel mai evident la impasul demografic, migrația, este respins categoric de o majoritate covârșitoare a cetățenilor.

Cum răspunde însă mediul politic? Orice schimbare fundamentală în dinamica populației pune o societatea în fața unor provocări pentru care decidenții politici sunt chemați să ofere soluții.

Într-adevăr, guvernele din regiune consideră viitorul demografic drept o problemă majoră. Premierul croat Andrej Plenković vorbește despre o criză existențială pentru Croația. Din 2024, guvernul său are chiar un minister pentru demografie și imigrație. Ministrul responsabil, care face parte din partidul naționalist de dreapta Mișcarea Patriei (DP), înțelege prin imigrație întoarcerea emigranților de etnie croată și a descendenților acestora.

La fel de preocupate de evoluțiile sociale sunt și instituțiile de stat din alte țări. De pildă Ministerul pentru Bunăstarea Familiei și Demografie din Serbia. Aici, soluțiile propuse constau în stimulente financiare. Ele sunt flancate de o retorică axată pe „datoria patriotică“ de a face copii. Până în prezent, acest pronatalism s-a dovedit a fi în mare parte inefficient. Experiența istorică însăși nu indica mari șanse de reușită. Încercări similare întreprinse cu o jumătate

de secol în urmă de regimurile comuniste au eşuat lamentabil.

Stimulentele financiare nu pot nici să inverseze schimbarea culturală, nici să rezolve problemele structurale care sunt responsabile în special de numărul mare de tineri plecați. Știm din studii că, pe lângă salariile mai mari din Europa de Vest, corupția galopantă, nepotismul răspândit și lipsa de perspective sunt printre factorii principali care încurajează emigrarea. În urmă rămân, desigur, persoanele în vârstă. Guvernele ar putea să se concentreze pe a le permite oamenilor să trăiască mai mult și mai sănătos, dar acest lucru este mai greu de vândut din punct de vedere electoral decât o primă de **natalitate**.

Este necesară o schimbare de politică și de atitudine

Soluția la declinul demografic ne-ar putea fi oferită de o privire dincolo de regiune. În timp ce toate țările din Europa de Sud-Est se așteaptă la un nou declin demografic, unele țări din UE vor înregistra – în pofida fertilității scăzute – o creștere. În Austria vorbim despre o creștere cu 16% până în 2050. Motivul este, evident, imigrația. Cu toate acestea, după cum arată sondajul citat, lipsa de acceptare socială este mai pronunțată în Europa de Sud-Est decât în Austria – mai ales atunci când noii cetățeni sunt persoane care arată diferit de localnici.

Întrebarea este cât timp se poate continua cu această atitudine, în timp ce decidenții politici și presa vorbesc despre pericolul dispariției națiunilor lor, iar depopularea unor regiuni întregi continuă neabătută. Fără o schimbare de politică și de atitudine, ruperea cercului demografic vicios nu va fi posibilă. Cu cât populația scade mai abrupt, cu atât crește mai puternic frica de viitor. Este nevoie de încredere și de tact pentru a încuraja oamenii să rămână în țările lor și să primească imigranți.

Imigrația nu este singurul mijloc de a depăși provocările demografice. Țările din sud-estul Europei consemnează inclusiv rate scăzute de ocupare a forței de muncă. Aceasta înseamnă că există un mare potențial de forță de muncă internă neexploată.

Guvernele ar putea să depună eforturi pentru a îmbunătăți speranța de viață, aflată acum sub medie, astfel încât oamenii să poată îmbătrâni în condiții bune de sănătate și, prin urmare, să lucreze mai mult timp. Nimic din toate acestea nu este imposibil. Este însă nevoie de o politică axată pe îmbunătățirea

condițiilor de viață și care să nu se epuizeze în retorică grandilocventă și clientelism.

Ulf Brunnbauer, 13 noiembrie 2025

Prof. Dr. Ulf Brunnbauer este istoric, expert pentru Europa de Sud-Est și director științific al Institutului Leibniz pentru studii est și sud-est europene din Regensburg. El conduce, între altele, un proiect de cercetare finanțat de Fundația Volkswagen consacrat problemelor demografice din Europa de Sud-Est și felului în care acestea pot fi depășite.

Sursa:

<https://www.dw.com/ro/cum-%C3%AE%C8%99i-poate-rezolva-europa-de-sud-est-problema-demografic%C4%83/a-74718269>

Rezumat AI

Țările Europei de Sud-Est:

Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Cipru, Croația, Grecia, Ungaria, Kosovo, Macedonia de Nord, Republica Moldova, Muntenegru, România, Serbia, Slovenia, Turcia (partea europeană, doar 5 procente din teritoriu)

Câteodată, Republica Moldova, Ungaria, Slovenia, partea europeană a Turciei și Cipru sunt excluse:

Cazul Republicii Moldova este dezbătut între, pe de-o parte, istoricii și romaniștii care iau în considerare trecutul, limba și cultura băștinașilor, și pe de altă parte specialiștii în slavistică sau sovietologie, care iau în considerare apartenența Basarabiei la Imperiul Rus, mai târziu la Uniunea Sovietică și astăzi la C.S.I.: primii o includ în Europa de Sud-Est, ceilalți în Europa de Răsărit;

Ungaria și Slovenia sunt considerate de mulți autori, mai ales germani și anglo-saxoni, ca făcând parte din Europa centrală;

Cazul Turciei europene este dezbătut între autorii cu punct de vedere politic, care o exclud din Europa luând în considerare apartenența regiunii la o țară asiatică în proporție de 96%, și cei cu punct de vedere geografic care o includ și o socotesc europeană, luând în considerare trecutul regiunii și apartenența sa tradițională la Europa;

Cazul Ciprului este dezbătut între autorii cu punct de vedere politic, care o includ în Europa de Sud-Est luând în considerare apartenența insulei la Uniunea Europeană, și ceilalți care o exclud și o socotesc asiatică, luând în considerare distanța geografică față de coastele Asiei.

Tușeu e-MI

Suntem poporul cel mai numeros din Europa de Sud-Est

Spuneam deunăzi că noi, românii, trebuie să conștientizăm existența anti-românismului ca factor în istoria noastră modernă și mai ales în ziua de azi. E cazul să luăm exemplul evreilor, al liderilor evrei din Israel și din comunitatea internațională iudaică, în a căror strategie este obligatoriu cuprinsă și preocuparea de a face față activităților anti-semite. O preocupare oficial recunoscută și activă prin nenumărate instituții și strategii. Nu cunosc exact în ce constau aceste activități anti-semite, dar nu mă îndoiesc că ele există și au o tradiție milenară, multi-milenară. Se poate spune că anti-semitismul apare odată cu primele manifestări în istorie ale iudaismului. Evreii au avut un talent aparte de a stârni reacții de respingere, de distanțare din partea comunităților etnice cu care au venit în contact. Nu mă încumet să intru în detaliile acestui subiect deja analizat de persoane și autori mult mai bine informați decât mine. Bibliografia este imensă, incluzând o sumedenie de autori „anti-semiți” dintre cei mai prestigioși! Firește, replica evreilor nu lipsește. O replică deseori punitivă, chiar disproporționată! Face parte din strategia evreiască de combatere și descurajare a adversității sistematice față de valorile și interesele lumii iudaice.

Ne poate fi de folos modelul iudaic?

Este prima întrebare pe care ne-o punem și la care ne grăbim să dăm un răspuns: Nu! Nu prea ne folosește la ceva replica dată de evrei celor care le-au pus în primejdie interesele, însăși existența. Experiența și tradițiile evreice nu ne pot fi de folos atunci când ne organizăm și noi pentru a face față activităților anti-românești. Aceste activități nu sunt o reacție cât de cât justificată la un comportament românesc provocator, agresiv cât de cât! În vreme ce anti-semitismul este deseori provocat de un motiv simplu și binecuvântat: vinovăția iudeilor! Copios invocată de promotorii anti-semitismului! Comportamentul evreilor, al unor evrei, desigur!, a justificat cât de cât reacția celorlalți, a „goimilor”, o reacție deseori exagerată sau chiar nejustificată de fapt, iscată de felurite tehnici de dezinformare și manipulare, la care nu se pricep numai evreii! Anti-semitismul se manifestă vizibil, în public și deseori cu multă publicitate, invocând cauze reale sau inventate. Pretexte deseori, dar nu totdeauna!

Asta în vreme ce activitățile anti-românești se desfășoară într-o deplină clandestinitate, fără a fi percepute de marele public, nici chiar de serviciile gândite să apere societatea românească de orice fel de agresiune, inclusiv de agresiunile discrete, bine conspirate. Aceste servicii „inteligente” își fac și nu-și prea fac datoria în fața agresiunilor anti-românești mascate în fel și chip. De-a lungul istoriei aceste servicii și-au făcut datoria cu sincope care pun la îndoială onorabilitatea celor care le-au condus. Bunăoară dacă ne referim la serviciile secrete de azi, la SRI, SIE etc., va trebui să consemnăm o „sincopă” care nu ne și nu le onorează deloc! Nu e de mirare, aceste servicii se trag din Securitatea comunistă, aripa trădătoare, cea care a organizat lovitura anti-națională din decembrie 1989. A existat și o aripă patriotică, naționalistă în Securitate, ca și-n armată, înainte de 1990, dar aceasta a fost scoasă din joc de Iulian Vlad și acoliții săi, care au organizat „revoluția” din decembrie 1989! După 1990 acțiunile anti-românești s-au desfășurat în toată voia. Cu „voie de la poliție”! Și de la guvern, ba chiar și de la Parlament, interesele elementare ale românilor, ca etnie majoritară în România, fiind neglijate sau sabotate chiar, fără nici o rezistență din partea clasei politice.

Cine a promovat sau a tolerat activități anti-românești după 1990? Toți președinții României de care am avut parte, toți prim-miniștrii și așa mai departe în jos, în ierarhia guvernării. O unanimitate înfricoșătoare. Pe cât de înfricoșătoare, pe atât de dezgustătoare!

Ca să dăm și exemple și ca să nu fim acuzat de partizanat politic mă pot referi la situația românilor care trăiesc ca minoritate etnică în țările din jurul României. Acești români sunt dintotdeauna ținta unei politici de des-naționalizare, de asimilare etnică forțată, fără ca guvernării de la București să reacționeze cât de cât la de-românizarea românilor minoritari în statele învecinate! Indiferent de partidul aflat la putere, guvernul României a fost mereu nepăsător cu privire la soarta acestor frați români!

În România în schimb legislația și practica în materie de minorități etnice este extrem de generoasă, românii oferind minorităților etnice chiar un regim de descriere pozitivă, cu avantaje care fac ca condiția de minoritar etnic să fie în multe

cazuri de preferat condiției de etnic român majoritar. Bunăoară în „secuime“, în județele Harghita și Covasna. Nu este rău că s-a ajuns la această situație, cu condiția ca guvernării români să discute cu guvernării omologi din statele vecine de pe poziția acestei situații, reclamând ca românii minoritari etnici din țările învecinate să se bucure de un regim de reciprocitate, să li se aplice măsurile pe care statul român le practică în raport cu minoritățile etnice din România.

După semnarea păcii la Trianon în 1920, în România rămăneau să trăiască peste un milion de minoritari maghiari, iar în Ungaria un număr de circa 400.000 de români rămăneau să trăiască ca cetățeni maghiari de etnie română, în vecinătatea imediată a graniței noastre de Vest.

Nota bene: dacă puterile aliate și-ar fi respectat promisiunile făcute României în 1916 înainte de intrarea noastră în război împotriva puterilor centrale, granița noastră de vest ar fi trebuit să fie pe Tisa și i-ar fi cuprins pe majoritatea românilor care au rămas să trăiască în Ungaria de după Trianon. Azi, după 100 de ani de la Trianon, numărul maghiarilor din România este mai mare ca în 1920, iar numărul românilor din Ungaria s-a redus la circa 40.000 de suflete. În suta de ani scursă, nu a existat nicio preocupare a guvernanților de la București pentru protejarea românilor din Ungaria, pentru contracararea politicii maghiare de des-naționalizare a românilor. Guvernării s-au arătat a fi preocupați, timorați chiar, de propaganda internațională făcută de Budapesta pe tema regimului de des-naționalizare la care ar fi fost supuși maghiarii din România, temă prezentă și azi în textele de propagandă revizionistă maghiară, o propagandă pe cât de mincinoasă, pe atât de insistentă și de penetrantă, de convingătoare pentru persoanele și entitățile neinformate.

Românii din Ungaria nu au dispărut, dar sunt timorați de atitudinea guvernanților maghiari și preferă să se declare maghiari pentru a nu-și complica existența. Dar sunt gata să-și afirme adevărata identitate națională dacă ar simți un sprijin energetic de la București! Acest sprijin încă mai este așteptat de zeci de mii de români din Ungaria!

De ce nu și-au respectat marile puteri promisiunile făcute României pentru a o convinge să iasă din neutralitate și să intre în război de partea Antantei? După părerea mea a contat mult și un fapt care nu fusese luat în calcul în 1916: după 1 Decembrie 1918 România s-a prezentat la Conferința de pace revendicând un teritoriu mult sporit prin desprinderea Basarabiei de imperiul țarist, de imperiul sovietic. România Mare era mai mare decât o visaseră politicienii români la intrarea în război în 1916! O

România cu granița de Vest pe Tisa ar fi fost o România îndreptățită să aibă această frontieră. Așa cum era îndreptățită să aibă pe Nistru granița de Est. Iar îndreptățirea o dădea principiul naționalității, al populației majoritare. Între cele două râuri emblematice, de la Nistru pân la Tisa, românii erau net majoritari în 1918. În virtutea numărului lor mai mare, a faptului că românii sunt poporul cel mai numeros din Europa de Est.

Am enunțat în felul acesta unul din motivele care explică apariția anti-românismului. Faptul că suntem neamul cel mai numeros din această parte a lumii ne acordă, cel puțin teoretic, un statut de care dacă noi nu prea suntem conștienți, dacă nu știm să facem caz de acest statut, ceilalți însă, vecinii noștri, își dau seama mai bine decât noi ce valoare are acest statut și mulți reacționează omeneste, adică lăsându-se pradă păcatului omenesc numit invidie, pizmă! Nu trezim simpatia nimănui prin faptul că suntem țara cea mai mare din Europa răsăriteană, cu atât mai mult nu devenim mai ușor de suportat pentru dreptul nostru de a lărgi teritoriul național românesc chiar dincolo de Nistru! În momentul de față suntem singura țară din Europa, poate chiar din lume, care, prin aplicarea principiilor de drept internațional, avem perspectiva de a ne lărgi hotarele prin unirea cu Basarabia, cu Republica Moldova. Această perspectivă, atât de îndreptățită, nu găsește prea mulți susținători nici printre puterile decidente ale momentului istoric. Multe din aceste puteri sunt confruntate la ele acasă cu tendințe centrifuge, cu perspectiva secesiunii revendicată de forțe politice separatiste, care se pronunță răspicat în acest sens. Bunăoară Marea Britanie, Spania, Franța, Italia, Rusia în Europa.

Cu ceva ani în urmă numărul mare de români din Balcani făcea ca limba română să fie lingua franca în acest colț de lume, locuit de un mozaic de popoare, dintre care noi valahii, noi românii, am fost și suntem poporul cel mai numeros, cel mai important. Nu avem dreptul să ne sfiim de a recunoaște acest lucru și de a ne purta în consecință! N-am făcut-o până acum! Și rău am făcut! O greșeală care ar putea să ne coste mult dacă nu o îndreptăm cât mai curând!

Primul pas reclamat de situația de fapt este să purcedem la o campanie susținută și permanentă de salvare a românității fraților noștri trăitori ca minoritari la sud, la vest, la nord și la est de frontierele politice ale statului numit România. Aceste frontiere nu coincid cu fruntariile neamului românesc!

Suntem și vechi pe teritoriul ocupat de comunitățile de români. Acolo unde sunt consemnați de istorie românii sunt populație autohtonă. Sunt primii ocupanți! Ai sentimentul că în virtutea acestui fapt

românii și-au ales țara, au ales ținuturile care să le fie vatră, baștină străbună. Drept care țara lor, terra nostra, este deosebit de frumoasă și de îndestulătoare ca resurse naturale necesare unui trai îmbelșugat! Strămoșii noștri au știut să aleagă! Pământul românesc ne oferă această posibilitate, a belșugului dobândit ușor prin muncă, motiv foarte serios ca să fim pizmuți pentru țara noastră, să trezim elanul cotropitor sau acaparator al străinilor, al vecinilor.

Am fost în permanență asediați de neprieteni care au râvnit la ce este al nostru în mod definitiv, în primul rând teritoriul, pământul! În momentul de față, adică după 1990, agresiunea la care suntem supuși se desfășoară în forme inedite, practicate pentru prima oară în istorie. Fără declarații de război, fără trupe militare masate la graniță sau deja intrate în țară, nici nu ne dăm seama că suntem o țară pe cale de a fi ocupată. Unii analiști consideră că deja suntem ocupați și că ni s-a impus condiția de colonie. Nu e clar a cui colonie suntem, avem mai mulți stăpâni, iar cei care ne-au impus acest regim colonial nu sunt un stat, nu au statut politic, ci sunt companiile multinaționale care s-au instalat în România în condițiile perfect legale ale economiei de piață, așa cum ni s-a spus că trebuie să fie regimul post-comunist de care am vrut să avem parte după „revoluția” din decembrie 1989, fără să ne fie clar care este reversul economiei de piață!

Așadar trebuie să concluzionăm, să conștientizăm că suntem o țară agresată, deja ocupată, cu o suveranitate națională mult redusă față de 1990, și că este imperios necesar să avem o reacție de apărare întru totul legitimă. Este sarcina fiecărui partid, a

fiecărui om politic, a fiecărui formator de opinie publică, să mediteze la acest subiect și să pună umărul la găsirea și implementarea soluțiilor. Este timpul colaborării frățești. Nu mai avem voie să ținem seama de antipatii și ideosincrazii. Corabia noastră este în plină furtună și toți pasagerii, strâns uniți în jurul mateloților, trebuie să se facă utili cu ceva pentru cauza comună care se cheamă salvarea Patriei.

Salus Patriae suprema lex!

Ion Coja, 15 octombrie 2021|

Sursa:

<https://ioncoja.ro/decalogul-junelui-nationalist-3-suntem-poporul-cel-mai-numeros-din-europa-de-sud-est-6/>

Rezumat generat de AI

Afirmația face parte din textele cu caracter naționalist publicate de Ion Coja în „Decalogul junelui naționalist” și subliniază ponderea demografică a românilor în raport cu vecinii regionali.

Context demografic în Europa de Sud-Est

Populația României: Cu o populație de aproximativ 18,8 milioane de locuitori, România este cel mai populat stat din subregiunea geografică a Europei de Sud-Est.

Comparație regională: State din aceeași zonă, precum Grecia (aproximativ 10 milioane), Bulgaria (7 milioane) sau Serbia (6,7 milioane), au un număr mai mic de locuitori.

Ca un altoi

De mii ani pe-acest tărâm
Ne tragem, cică, de la Râm
Târâți, se zice, cu un lanț
Ce s-a întins pe la Bizanț
Remodelat în Istanbul...
Apoi, vezi bine, neam fudul
Ne-am tras, puțin câte puțin
Pe la Paris, Londra, Berlin
Iar prin Fereastră Overton
Ne-am trage de la Washington
Cum ne-am mai tras noi, altcândva
De la hulita Moscova...

– Stați liniștiți, mai e nițel
Și-o să ne tragem din Bruxelles

Alunecând, fără sabot
La vale, cu Bruxelles cu tot
Că trece, ca un car cu boi
Istoria lumii peste noi;
Ne calcă, dar ramânem vii
Mereu supuși la-mpărății
Din Est, din Vest, din Sud, din Nord...
Deținem cel mai trist record –
De campioni la slugăreală
În frământarea mondială
Ducând pe umeri marea vină
De-a sta proptiți în rădăcină
Tot fremătând, ca un altoi
În seve ne-de-pe-la-noi...

Un raport secret al CIA despre România, de acum 47 de ani

– aprobat spre publicare 2005/01/11: CIA-RDP85T00875R001500050029-6 –

Motto:

„România a fost prima țară din Pactul de la Varșovia care a permis participarea occidentală la capital – până la 49% – în anumite industrii. În 1973, Control Data Corporation a urmat exemplul firmelor franceze și vest-germane și a profitat de oportunitate, formând o companie comună pentru a produce echipamente informatice în România.” (din raport)

ROMÂNIA: STILUL CEAUȘESCU

Rezumat

De când România a decis în 1964 să urmeze o politică externă fundamental independentă, s-a îndepărtat discret de Moscova. În ciuda faptului că este în continuare membru al Pactului de la Varșovia, România:

- primește sprijin economic și politic din partea Pekinului;
- a dezvoltat legături strânse cu Germania de Vest, CE și o mare parte din Europa de Vest;
- a fost prima națiune est-europeană vizitată de un președinte american;
- a căutat în mod persistent legături mai strânse cu lumea nealinată.

Nicolae Ceaușescu, președinte și lider de partid, a fost principalul responsabil pentru disciplina politică, sacrificiul economic și autoafirmarea naționalistă care au fost semnul distinctiv al României la începutul anilor 1970. Drumul către independență nu a fost însă ușor, iar Bucureștiul mai are un drum lung de parcurs. Legăturile României cu sovieticii constituie încă o restricție majoră în calea manevrabilității lui Ceaușescu. Totuși, el este, fără îndoială, cel mai liber lider din Pactul de la Varșovia și o figură unică printre est-europeni.

Politica externă

Politica externă a lui Ceaușescu este un amestec de sfidare și conformism, dar scopul general este de a menține – și chiar de a crește – gradul surprinzător

de independență câștigat de la Moscova. În domeniul afacerilor externe, Ceaușescu și România au câștigat proeminență internațională disproporționată față de dimensiunea relativ mică a țării și de baza de putere. Cu toate acestea, România rămâne un membru al sistemului militar și economic sovietic din Europa de Est, iar liderii din București recunosc clar că aceste legături sunt obligatorii.

Abilitatea lui Ceaușescu constă în capacitatea sa de a-și adapta inițiativele de politică externă la nivelurile de toleranță sovietică.

Atenți cu scrupule să nu împingă Moscova prea departe, el echilibrează sfidarea într-un domeniu cu cooperarea în altul. Călătoria lui Ceaușescu la Peking în 1971 a fost o rară greșală de calcul, dar, în fața furiei Moscovei, acesta a restabilit echilibrul cu mai multe concesii în domeniul economic. În mod similar, în urma unei poziții independente la Viena și Helsinki, Ceaușescu a făcut la începutul acestui an un gest conciliant față de Moscova, acceptând o vizită a ministrului sovietic al apărării, Grechko. A fost prima dată când unui ministru sovietic al apărării i s-a permis să se prezinte la București de la invazia sovietică a Cehoslovaciei.

Astfel de concesii nu au compromise principiile de bază ale cursului independent al României.

România menține relații cu întregul spectru al lumii comuniste – Moscova, Peking, Belgrad și chiar Tirana – precum și cu principalele partide vest-europene. Sub Ceaușescu, guvernul și-a consolidat legăturile cu Europa de Vest și a încercat chiar să se identifice cu lumea nealinată. România este singura națiune est-europeană care menține legături diplomatice depline atât cu Israelul, cât și cu principalii săi antagoniști din lumea arabă.

Ceaușescu și sovieticii

Bucureștiul a refuzat din 1958 să permit exercițiile Pactului de la Varșovia pe teritoriul său. Românii au contestat schema lui Hrușciiov de integrare economică supranațională. Ceaușescu a încercat în repetate rânduri să slăbească legăturile țării sale cu Pactul de la Varșovia și a fost singurul

lider al pactului care a criticat deschis ocupația condusă de sovietici a Cehoslovaciei.

Mai recent, Ceaușescu și-a dus neîncrederea față de Moscova în negocierile multilaterale privind securitatea europeană. La baza mișcărilor sale se află o teamă profundă, aproape obsesivă, că discuțiile privind securitatea și reducerea forțelor vor duce la o divizare de facto a Europei în două sfere de influență dominate de superputeri.

Se pare că Ceaușescu crede că acest lucru ar lăsa România expusă presiunilor arbitrare din partea Kremlinului, fără nicio speranță de a-și consolida pârghia din partea Occidentului.

Ceaușescu a stabilit liniile directoare pentru activismul românesc la discuțiile privind securitatea europeană din noiembrie anul trecut. El a subliniat că o linie dură era necesară în ceea ce privește chestiunile procedurale, deoarece discuțiile inițiale, care urmau să înceapă atunci, ar stabili precedente care ar deveni obligatorii. Românii au insistat ca toate națiunile să participe la discuții ca state egale, independente, lipsite de respect față de apartenența lor la alianțe militare. Eforturile susținute ale României în această direcție au atras critici aspre din partea Moscovei și a mai multor aliați ai săi din Europa de Est. Neînfricat, Ceaușescu trimite o delegație puternică la discuțiile actuale de Securitate din această toamnă. Se așteaptă ca românii să prezinte propuneri care nu sunt în concordanță cu est-europenii și, prin urmare, vor atrage probabil mai multe critici din partea sovieticilor.

Se pare că prăpastia dintre Moscova și București a fost pe larg relatată în timpul summitului din Crimeea de la sfârșitul lunii iulie. Printre altele, cele două țări sunt în conflict în ceea ce privește problema frontierelor. Moscova a declarat la summit că este în favoarea inviolabilității frontierelor existente. Bucureștiul favorizează o formulă care ar exclude utilizarea forței pentru a le schimba, dar ar lăsa deschisă posibilitatea unor ajustări viitoare prin consimțământ reciproc.

Această abordare este concepută pentru a evita închiderea permanent a revendicării Bucureștiului asupra nordului Bucovinei și Basarabiei, care fac acum parte din URSS.

Dezacordul privind China a izbucnit și în Crimeea. Mai mulți diplomați români au afirmat ulterior că doar prezența lui Ceaușescu la summit a împiedicat condamnarea Pekingului în comunicările finale. De asemenea, Ceaușescu transmite felicitări

efuzive lui Mao Tse-tung pentru realegerea sa ca președinte al partidului.

Determinarea Bucureștiului de a rezista presiunii sovietice de a se alătura corului anti-chinez a fost subliniată la începutul lunii septembrie de vizita la Peking a lui Emil Bodnăraș, un consilier de lungă durată al lui Ceaușescu. Bodnăraș a folosit, fără îndoială, ocazia pentru a discuta cu gazdele sale despre campania anti-China a Moscovei și, de asemenea, este posibil să fi ridicat posibilitatea că Moscova ar fi potrivită pentru o conferință comunistă internațională cu scopul de a scoate China din mișcarea mondială.

Nicolae Ceaușescu

Născut în 1918, Nicolae Ceaușescu este astăzi cel mai tânăr lider de partid din Europa de Est. Este unul dintre cei zece copii născuți într-un sat mic de la poalele Munților Carpați, la aproximativ 145 de kilometri nord-vest de București. Ceaușescu are acreditări aproape demodate pentru un lider comunist. De origine țărănească umilă, a fost forțat să plece de acasă la o vârstă fragedă pentru a-și găsi de lucru. Mergând la București, Ceaușescu a fost curând implicat în tulburările muncitorilor din epoca Marii Depresiuni. La 15 ani s-a alăturat frontului național antifascist sponsorizat de comuniști. A fost închis de regimul român pro-nazist în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și torturat pentru activitățile sale. După ocupația sovietică a României, Ceaușescu și-a reluat activitatea în partid, urcând în ierarhie până pe locul doi, după Gheorghe Gheorghiu-Dej. Când Dej a murit în 1965, Ceaușescu a preluat conducerea partidului. Ceaușescu a combinat munca asiduă, talentul și o doză nu mică de egotism pentru a se împinge pe sine și țara sa în prim-plan pe arena internațională.

Ceaușescu și Tito

Ceaușescu a observat și a învățat din politicile vecinului său, președintele iugoslav Tito, deși Ceaușescu modifică lecțiile pentru a urma propriul stil. Cooperarea româno-iugoslavă datează dinainte de 1968, dar ocupația sovietică a Cehoslovaciei i-a apropiat pe cei doi lideri balcanici. Acum, la aproximativ cinci ani de la mișcarea Kremlinului împotriva primăverii cehe, sentimentul de anxietate și urgență a scăzut. Ceaușescu și Tito au fost în contact frecvent până la recentul război din Orientul Mijlociu, când sprijinul extravagant al Iugoslaviei pentru arabi s-a lovit de legăturile României cu

Israelul. Atât Ceaușescu, cât și Tito sunt dedicați neamestecului în treburile altor state, uniți în teama lor de hegemonia sovietică în Europa de Est și atașați de principiul că fiecare partid comunist și fiecare națiune nu este doar egală, ci și stăpână pe propria casă.

Ceaușescu recunoaște, însă, că libertatea sa de manevră este mult mai limitată decât cea a Iugoslaviei. O graniță de 830 de mile cu Uniunea Sovietică este suficientă în sine pentru a limita activitățile Bucureștiului. România face încă parte din sistemul economic și de apărare sovietic din Europa de Est. Cu toate acestea, Ceaușescu a învățat de la Tito meritele de a duce cauza țării sale în forurile internaționale și și-a dezvoltat un simț anume de a ști cât de departe poate merge fără a provoca sovieticii la o reacție puternică.

Ceaușescu și-a condus țara într-o cooperare largă cu iugoslavi. Bucureștiul și Belgradul pun la punct un plan pentru producția comună a unui avion militar subsonic. Există rapoarte conform cărora s-a ajuns la un accord pentru o societate mixtă în construcția de submarine.

Noua lege de relaxare a României este un alt exemplu al voinței lui Ceaușescu de a împrumuta și adopta de la iugoslavi. Adoptată în decembrie 1971, legea prevede mobilizarea în timp de război a tuturor adulților – bărbați și femei și se bazează pe un act similar din Iugoslavia.

Ceaușescu a împrumutat, de asemenea, de la Tito în apropierea României de lumea a treia.

Liderul român a găzduit o paradă aparent nesfârșită de lideri din lumea a treia. În primăvara anului 1972, Ceaușescu a vizitat opt țări africane și puțin peste un an mai târziu a călătorit în șase națiuni latino-americane, călătorii menite în mod clar să consolideze poziția internațională a Bucureștiului, precum și să promoveze comerțul. Pe curând Obiectivul subtil este de a implica România mai profund în randul națiunilor care pot împărtăși sensibilitatea sa la manipularea reală sau imaginară din partea marilor puteri – blocuri.

Mai recent, presa românească a oferit o mare publicitate favorabilă celui de-al patrulea summit al nealiniaților de la Alger, la începutul lunii septembrie. Presa românească s-a dat peste cap pentru a trasa paralele între politicile românești și cele ale mișcării nealiniate.

Privind spre Vest

Ceaușescu a căutat legături mai strânse cu Occidentul, nu doar pentru a-și demonstra independența față de Moscova, ci și pentru beneficiile economice pe care le așteptă. El este dornic să obțină acces la credite și tehnologie occidentale, recunoscând că dependența economică redusă față de Uniunea Sovietică este un factor major în consolidarea independenței câștigate cu greu a României în alte domenii. El a încurajat investițiile occidentale și inițiativele de cooperare în România, văzând în acestea o miză occidentală în națiunea sa și un vot de încredere în viitorul acesteia.

Ceaușescu a depus un efort major pentru a curta Europa Occidentală. În prima jumătate a anului 1972, a vizitat Italia și Germania de Vest. Șederea sa de patru zile în Republica Federală a fost prima a unui șef de stat român în Germania de Vest. În timpul acestora vizite și a celor anterioare în Europa Occidentală, Ceaușescu le-a cerut gazdelor sale să i se alăture pentru a semna o declarație în zece puncte privind „principiile solemne” care guvernează relațiile dintre state. Aceste principii subliniază egalitatea, independența și integritatea teritorială a tuturor statelor ca o piatră de temelie pentru viitor.

Relațiile româno-americane joacă un rol important în gândirea lui Ceaușescu. În procesul de construire a unor legături mai bune cu Washingtonul, Ceaușescu a pus un accent deosebit pe îmbunătățirea comerțului și pe cooperarea industrială, științifică și tehnologică. De asemenea, a căutat să îmbunătățească relațiile prin dezvoltarea de legături personale cu președinții Johnson și Nixon.

La începutul anului 1973, România a devenit prima țară din Pactul de la Varșovia care a cumpărat avioane comerciale americane, încheind un contract cu Boeing pentru trei avioane 707. Mai recent, Bucureștiul și-a exprimat interesul pentru un proiect american, care ar garanta România cărbunele de cocs de care avea mare nevoie în următorii cinci ani, Uniunea Sovietică fiind până acum principalul furnizor.

Aceste deschideri către Occident i-au enervat în mod clar pe sovietici. Există rapoarte conform cărora, chiar înainte de recente acorduri încheiate între firme americane, italiene și vest-germane pentru întreprinderi mixte în România, Moscova le spunea celorlalți est-europeni că politica românească nu a dat roade.

Ceaușescu și Orientul Mijlociu

Stilul lui Ceaușescu este probabil cel mai evident în politica sa față de Orientul Mijlociu, deoarece România este singurul stat al Pactului de la Varșovia care menține relații diplomatice depline atât cu Israelul, cât și cu principalele națiuni arabe. Aceste legături cu Israelul sunt un măr al discordiei cu Moscova și împiedică Kremlinul să prezinte un front unit al Pactului de la Varșovia în spatele cauzei arabe. Pe de altă parte, relațiile lui Ceaușescu cu Tel Aviv reprezintă o diferență majoră de politică între el și Tito, care plasează Belgradul ferm de partea arabă.

Ultimul război din Orientul Mijlociu nu a modificat hotărârea lui Ceaușescu de a menține acest echilibru față de antagoniști. Relatările de presă românești despre ostilități au fost imparțiale, bazându-se pe comunicate de presă israeliene, precum și egiptene și siriene. Poziția sovietică, conform căreia Israelul era de vină, a fost respinsă, deși în două discursuri recente, Ceaușescu a afirmat că ocuparea continuă de către Israel a teritoriilor arabe a fost un factor important în reluarea luptelor. El a condamnat bombardamentul israelian asupra Damascului.

Neavând chef să stea deoparte în timpul crizei, Ceaușescu a propus un plan de pace oarecum naiv care prevedea o conferință internațională de pace a tuturor părților interesate și îndemna națiunile mici și mijlocii să se alăture consolidării ONU ca forum pentru menținerea păcii. Neînfricați când israelienii, arabii, SUA și Uniunea Sovietică au ignorat inițiativa, românii au invitat reprezentanți israelieni și arabi să se întâlnească la București. Tel Aviv a răspuns trimițându-l pe ministrul de externe Abba Eban, dar niciun arab nu s-a prezentat; Eban însuși a recunoscut că a fost trimis ca un gest de apreciere pentru neutralitatea românească. Pe termen lung, inițiativa lui Ceaușescu va servi la izolarea lui de Pact și la agravarea relațiilor sovieto-române, dar Ceaușescu este pregătit să absoarbă acest tip de critici din partea partenerilor Pactului, precum și din partea arabilor. Reacția sa inițială la ostilitățile actuale a urmat modelul stabilit în 1967: securitatea a fost întărită în jurul locațiilor sensibile.

Diplomații români au adoptat un profil discret, deși continuă să sublinieze supremația ONU.

Dacă războiul s-ar prelungi, românii aproape sigur ar constata că spațiul de manevră este serios

reduc și ar putea merge până la a-și sacrifica relațiile cu Israelul.

Pe termen scurt, neutralismul lui Ceaușescu în Orientul Mijlociu a avut rezultate mixte. Relațiile israelo-române pot fi prospere, dar Bucureștiul a câștigat puțină influență asupra comportamentului Tel Avivului. Pe de altă parte, majoritatea țărilor arabe au rupt legăturile diplomatice cu România, iar unele chiar au impus un embargo asupra comerțului, o sancțiune resimțită în mod clar de români, care aveau deja mai mult decât suficiente probleme în a găsi piețe de desfacere.

Ceaușescu acasă

Succesul lui Ceaușescu în străinătate derivă în mare măsură din insistența sa de a menține un sistem comunist rigid, ortodox, acasă. Controlul său asupra țării este aproape complet. Majoritatea românilor sunt izolați de aproape toate contactele culturale și politice occidentale. Într-adevăr, cetățeanul obișnuit consideră că este dificil să obțină o viză de ieșire chiar și pentru a vizita Iugoslavia vecină. Ceaușescu menține o strânsă stăpânire pe pârgghiile puterii pentru a preveni acuzațiile sovietice de deviere – o acuzație care s-a dovedit fatală în Cehoslovacia lui Dubcek. De asemenea, își urmărește îndeaproape subordonații și se asigură că aceștia au o capacitate redusă de a-i submina autoritatea.

De când a ajuns la putere în 1965, după moartea lui Gheorghiu-Dej, Ceaușescu a reconstruit încet, dar ferm, aparatul de partid și de stat după bunul plac. A făcut acest lucru făcând curățenie și ocupând posturi cheie cu oameni care îi datorează avansarea personal. A rotit oamenii în și în afara funcțiilor, într-o căutare constantă de indivizi care nu sunt doar loiali, ci și au expertiză și experiență. Disponibilitatea de a schimba subordonații în mod arbitrar a devenit o marcă înregistrată a stilului Ceaușescu.

Ceaușescu a reunit în jurul său un grup personal de consilieri, care formează un grup de experți politici, economici și administrativi. Fără egal în lumea comunistă, acest „dulap de bucătărie” este conceput pentru a oferi un personal capabil pentru formularea politicilor și rezolvarea problemelor. Numirea lui Nicolae Ecobescu ca și consilier al președintelui la începutul acestui an exemplifică această tehnică. Unul dintre cei mai importanți experți ai României în materie de securitate

europeană, Ecobescu are acum contact direct și frecvent cu Ceaușescu și îl va însoți în călătoriile sale.

Ceaușescu a eficientizat, de asemenea, aparatul partidului. Puterea este exercitată de trei mici organisme executive – secretariatul, prezidiul permanent și comitetul executiv – toate dominate de Ceaușescu personal. Cele trei sunt și mai strâns legate datorită suprapunerii membrilor formați din persoane numite de Ceaușescu.

În ceea ce privește guvernul, povestea este aceeași. Ceaușescu domnește suprem. Principalele componente ale guvernului sunt Adunarea Națională, Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri. Consiliul de Stat a devenit cel mai important de când Ceaușescu a devenit președintele său la sfârșitul anului 1967. Sistemul de interconectare a membrilor în organele de partid se extinde și la nivelurile executive ale statului.

Puterea care a gravitat în jurul lui Ceaușescu, împreună cu adularea cu care se confruntă mass-media, a stârnit nemulțumiri atât în țară, cât și în străinătate. Fie nu poate, fie nu vrea să reziste faptului de a fi prezentat ca erou național, iar propriile sale acțiuni au contribuit la creșterea îngrijorării cu privire la „cultul lui Ceaușescu”. „Cultul” a fost dramatizat în ianuarie anul trecut, când cea de-a 55-a aniversare a lui Ceaușescu a fost ocazia pentru o săptămână de omagii lingușitoare. Mai mulți lideri proeminenți, inclusiv premierul Maurer și vicepremierul Bodnăraș, l-ar fi sfătuit pe Ceaușescu să nu încurajeze această soartă a cultului eroilor.

Până în acest moment, cuvintele lor au fost degeaba. Ceaușescu este vanitos și nu arată nicio înclinație de a împărți lumina reflectoarelor cu nimeni.

În ciuda cultului care îl înconjoară, Ceaușescu are totuși dreptul la un sprijin popular autentic. Denunțarea deschisă de către el a invaziei sovietice în Cehoslovacia i-au electrizat pe români și, pentru prima dată în perioada postbelică, i-au adunat în spatele regimului într-o luptă comună împotriva Moscovei. Astfel, Ceaușescu a realizat ceva ce niciun alt lider comunist român postbelic nu a reușit să facă. Mai mult, există o conștientizare generală și o mândrie pentru capacitatea sa de a citi sovieticii. Oamenii îi admiră capacitatea de a sonda punctele de presiune, de a testa Moscova, Washingtonul și Beijingul – și astfel de a exploata rivalitatea pentru a promova interesele naționale românești.

Economia

Sub conducerea lui Ceaușescu, România a atins una dintre cele mai mari rate de creștere economică din lume. Produsul Național Brut a crescut cu o rată medie anuală de nouă procente din 1970. Industrializarea rapidă, însă, a fost realizată în principal prin importuri masive de mașini și echipamente occidentale, achiziționate în mare parte pe credit. Drept urmare, datoria în valută forte a României – și povara deservirii acestei datorii – au devenit o durere de cap imensă. România este prinsă într-un cerc vicios – pentru a rambursa datoria în valută forte, Ceaușescu insistă asupra unei mai mari autosuficiențe economice, dar pentru a susține o creștere rapidă și a spori eficiența, România are nevoie de un acces mai mare la tehnologia și creditele occidentale.

Deși Ceaușescu a fost mult timp pe deplin responsabil de afacerile economice, precum și politice, el a luat măsuri în luna mai a anului trecut care au dus la acceptarea, într-o măsură neobișnuită în statele comuniste, a responsabilității personale pentru vindecarea relelor economice ale națiunii. Astfel, s-a făcut mai vulnerabil la critici în cazul în care economia se deteriorează.

În spatele politicilor economice ale lui Ceaușescu se află problema recurentă a descentralizării versus centralizării managementului economic. Ceaușescu urmărește industrializarea rapidă, autosuficiența economică și legături comerciale mai strânse cu Occidentul ca mijloc de a-și sublinia independența politică față de Moscova. El a ales să rămână la o economie centralizată. Ceaușescu a văzut reforme economice realizate în alte părți ale Europei de Est, iar unele rapoarte spun că a ajuns la concluzia că „astfel de experimente sunt străine stilului său. În acest sens, tipul său de comunism este mai ortodox decât cel al sovieticilor. Problemele, slăbiciunile și contradicțiile inerente sunt evidente.

Ceaușescu îndeamnă la o mai mare eficiență, dar nu este dispus să ia măsurile necesare pentru a-și atinge obiectivele permițând o mai mare responsabilitate individuală. Chiar și cu insistența sa asupra unui sistem rigid de tip sovietic, Ceaușescu a reușit să găsească o poziție economică rezonabil de independentă între Est și Vest. El a reușit treptat să reducă ponderea comerțului țării sale cu CAER și URSS. Drept urmare, a redus vulnerabilitatea României la sancțiunile economice menționate să-l forțeze să se conformeze politicilor Moscovei.

Conștient de schemele lui Hrușciiov de la începutul anilor 1960, Ceaușescu este, de asemenea, deosebit de precaut în a fi atras în orice planuri sau organisme economice sau politice supranaționale care ar încălca independența națiunii sale. Sub conducerea lui Ceaușescu, Bucureștiul a căutat, de asemenea, noi modalități de a promova exporturile în valută forte.

România a fost prima țară din Pactul de la Varșovia care a permis participarea occidentală la capital – până la 49% – în anumite industrii. În 1973, Control Data Corporation a urmat exemplul firmelor franceze și vest-germane și a profitat de oportunitate, formând o companie comună pentru a produce echipamente informatice în România.

În ciuda succesului în unele domenii, economia va fi o problemă majoră pentru Ceaușescu. Dobânzile la plățile serviciului datoriei se ridică deja la 40 % din exporturile României către Occident. Românii li se cere să strângă deja cureaua în numele unei eficiențe sporite și a unei producție mai mari. Deși Ceaușescu menține o situație fermă, el nu este încă dispus să descentralizeze și să permită forțelor pieței să intre în joc pentru a produce rezultatele pe care le dorește. Scopul este posibil să aibă mâinile legate. Succesele pe care le-a putut obține în alte domenii se bazează în mare măsură pe insistența sa asupra unei economii comuniste ortodoxe. Ceaușescu este conștient de faptul că cel mai mic indiciu că partidul pierde controlul asupra chestiunilor economice ar putea produce un răspuns sovietic opus.

Perspectivă

Tineretea relativă a lui Ceaușescu, impulsul său puternic și urmărirea hotărâtă a obiectivelor au permis României să facă pași semnificativi în a se scoate de sub dominația sovietică. Deși Ceaușescu nu a rezistat să fie prezentat ca erou național, el nu s-a imbetat de putere și nu este corupt. El a avut o serie de „tracțiuni generoase cu adversarii săi politici”.

Călătoriile sale extinse în străinătate și insistența sa să promoveze o eficiență economică mai mare au generat unele critici în rândul eșaloanelor superioare ale ierarhiei. Mormăielile sunt înăbușite și nu constituie nicio amenințare serioasă la dresa domniei sale. Pentru românul obișnuit, realizările și depășesc cu mult beneficiile sale. El a conferit țării prestigiu internațional și o importanță de care nu se bucurase niciodată înainte. Ceaușescu s-a dovedit capabil să ghideze România într-o lume multipolară. El a profitat de rivalități reale și potențiale sovietice, chineze și americane pentru a extinde independența națiunii sale. El a profitat și de climatul de destindere pentru a atrage atenția asupra afirmației sale că România este un stat independent. Ceaușescu va continua, fără îndoială, să prezeze independența națiunii sale față de Uniunea Sovietică ori de câte ori este posibil, dar în acest sens va avea grijă să rămână în limitele toleranței sovietice.

16 noiembrie 1973

Sursa:

<https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP85T00875R001500050029-6.pdf>

Petre Țuțea – Epitaf

Ceaușescu a condus România timp de 24 de ani. Nu se poate spune că era bine pe vremea lui Ceaușescu, dar puțini știu cum era România înainte de Ceaușescu. Acest conducător a fost pentru țara asta ceea ce au fost Kemal Atatürk pentru Turcia și Abdel Nasser pentru Egipt: TATĂL NAȚIUNII!

Ceaușescu a scos România din Evul Mediu, de la lumina lumânării, la lumina electrică, de la carul cu boi, la întreprinderi producătoare de automobile, camioane, tractoare, locomotive și avioane. Nu știu dacă, păstrând proporțiile, există performanțe asemănătoare în istorie – poate Ramses cel Mare.

Ceaușescu a dictat să se ridice școli, spitale, diguri, baraje, hidrocentrale, căi ferate, aeroporturi, baze militare subterane, lucrări hidrotehnice portuare, flote de avioane și vapoare, irigații pe mii de hectare, poduri impresionante, ba chiar și autostrăzi. În 24 de ani amărâți, răstimp în care a plătit datoriile și a dublat populația urbană! De fapt, este incredibil! Dacă știți despre ce vorbesc veți vedea că performanțele lui Ceaușescu frizează imposibilul. Și, peste asta, a păstrat DEMNITATEA acestui POPOR DE... TÂMPIȚI!

Nicolae MAREȘ

CAROL AL II-LEA ȘI TITULESCU

Carol al II-lea, fiul răzvrătit al cuplului regal, Ferdinand și Maria, revenit în țară din autoexilul la care se auto-condamnase, a făcut din principiul *divide et impera* un mod de acțiune și de viață în raporturile sale cu forțele politice românești. El n-a mai fost un factor de echilibru între partidele politice precum Carol I și Ferdinand întregitorul. Prima încercare, făcută în iunie 1930, a fost de al atrage de partea sa, din Partidul Liberal, pe Dinu Brătianu și pe Gheorghe Tătărescu.

Apoi, din rândul Partidului Poporului, condus de mareșalul Averescu, monarhul a desprins gruparea lui Octavian Goga. Cea mai dificilă a fost relația sa cu Partidul Național Țărănesc, personal cu Iuliu Maniu, care *ab initio* s-a pronunțat împotriva restaurației. Breșa – și în această formațiune politică – o face monarhul prin atragerea, în 1935, a liderului mai vechi Vaida-Voevod și apoi a lui Armand Călinescu, constituindu-se astfel aripa „centristă” a PNT.

Inițial, Mișcarea Legionară s-a bucurat de sprijinul politic, moral și material din partea regelui – ca ulterior – aceasta să iasă de sub tutela lui, apreciind că „forțe oculte întunecă Coroana regală”. Pentru a se simți totalmente „descătușat” a fost îndepărtată de tron nu numai pe Regina Maria, ci și fratele său, Prințul Nicolae (9 aprilie 1937).

Pentru anihilarea lui Maniu, în 1935 regele a lansat ideea formării Guvernului Mihalache, cu Vaida-Voevod la Interne, iar din partea camarilei l-a desemnat pe Gabriel Marinescu. Fidel doctrinei PNT, Ion Mihalache n-a acceptat propunerea regelui. Atunci mandatul i-a fost încredințat servilului Gheorghe Tătărescu, cu misiunea de a organiza alegerile din decembrie 1937. Cum nici un partid nu a obținut la scrutinul respectiv peste 40% din totalul voturilor pentru a-și constitui o majoritate parlamentară (PNL

- 35,9%, PNT - 20,4% și Partidul „Totul pentru Țară” – al Legionarilor 15,5%) aceasta i-a dat mână liberă monarhului de a numi la guvernare formațiunea politică cea mai fidelă intereselor sale personale.

Așa a ajuns în fruntea guvernului în 1938 Octavian Goga, președintele Partidului Național-Creștin, vechi și hotărât adversar al lui Maniu (la alegeri câștigaseră numai 9,15% din voturi). Reușește, totodată, să facă o altă spărtură în PNT prin atragerea „centriștilor”, numindu-l pe Armand Călinescu în funcția de ministru de Interne. Profund revoltat de maniera în care a procedat Carol al II-lea, care nu l-a consultat, măcar formal, în legătură cu rezolvarea crizei politice, a declarat că guvernul Goga a devenit „o adevărată provocare la adresa națiunii”.

Instaurarea dictaturii regale.

Din 1938, Garda de Fier va ataca din toate părțile regimul democratic, pronunțându-se pentru reorientarea politicii externe a țării spre Axa Berlin – Roma. Octavian Goga a negociat un acord secret cu Corneliu Zelea Codreanu. În conjunctura dată, Carol l-a demis la 18 februarie 1938 pe Goga de la președinția Consiliului de miniștri și a constituit un guvern în frunte cu patriarhul Miron Cristea. A suspendat Constituția din 1923, elaborând o nouă lege fundamentală, care a fost promulgată la 27 februarie 1938, monarhia asigurându-și o poziție dominantă în sistemul politic al țării, constituindu-se Consiliul de Coroană, ca organ consultativ având membri numiți de rege, iar pe 16 decembrie s-a constituit Frontul Renașterii Naționale, „unica organizație politică în stat”, transformată pe 22 iunie 1940 în Partidul Națiunii – „partid unic și totalitar”.

Rolul jucat în asasinatele politice – Ion Gheorghe Duca

După două zile de la câștigarea alegerilor din decembrie 1933, primul ministru I.G. Duca este chemat la Sinaia pentru o întrevedere cu Carol al II-lea, sub pretextul destituirii guvernatorului Băncii Naționale. După întâlnire, Duca a fost asasinat pe peronul gării din Sinaia exact înainte a se sui în trenul ce trebuia să îl înapoieze în Capitală. Asasinatul a fost comis de un grup de trei legionari, denumiți „Nicadorii”, care și-au recunoscut fapta. Aceasta, în epocă a părut ca o răzbunare politică a legionarilor. Cercetările ulterioare au arătat o enormă conspirație care a stat la baza celei de-a doua asasinări a unui prim-ministru

din România. Investigația a mers până la cea mai înaltă poziție din stat, regele Carol al II-lea.

Dosarele păstrate la Arhivele Statului București au arătat că ministrul de Interne și șeful Siguranței știau de atentat, dar nu au luat nici o măsură. Vagonul guvernamental a fost însoțit de un singur agent, iar asasinii au călătorit cu același tren către Sinaia. O singură măsură s-a luat la Sinaia pentru a apăra securitatea primului-ministru, aceea de a nu intra pe peronul gării prin intrarea principală, ci prin biroul șefului gării, deoarece vagonul cu care urma să călătorească Duca oprea în fața acestuia, evitând astfel parcurgerea peronului.

Dispoziția nu a fost respectată. Carol al II-lea fusese informat despre ce aveau de gând legionarii, după ce șeful poliției, Gabriel Marinescu, primise o notă care deconspira întregul plan, însă regele a dat următoarea dispoziție: „Ține nota la birou și n-o transmite mai departe“. Informarea fusese făcută chiar de vărul lui Belimace, Alexandru Tale, care era informator al poliției. Procesul asasinilor s-a încheiat la 5 aprilie 1934 prin achitarea principalilor fruntași legionari.

Corneliu Zelea Codreanu

După o dispută cu profesorul Nicolae Iorga, Codreanu a fost condamnat la 6 luni de închisoare pentru calomnie în aprilie 1938. Însă, în timpul procesului, autoritățile Ministerului de Interne au efectuat mai multe verificări la „cuiburile“ legionare, iar lui Codreanu i s-au mai găsit și alte capete de acuzare, inclusiv „cârdășie cu șeful unei puteri străine“ și „uneltire contra ordinii sociale“, motiv pentru care a mai fost condamnat la 10 de muncă silnică la minele de sare. Rechizitoriul a fost întocmit de Armand Călinescu, ministru de Interne la acel moment.

De fapt, Garda de Fier devenise extrem de „incomodă“ pentru regele Carol, iar autoritățile au găsit diverse motive pentru a-i trimite la închisoare pe liderii acesteia. Hitler însuși ceruse aducerea legionarilor la putere, ceea ce ar fi însemnat pentru Carol sfârșitul regimului instaurat doar cu câteva luni înainte. Întors în țară, șeful statului a decis decapitarea Mișcării Legionare. În noaptea de 29 spre 30 noiembrie, Corneliu Zelea Codreanu, împreună cu alți 13 lideri legionari (printre care se numărau Nicadorii, asasinii lui I. G. Duca, și Decemvrii, asasinii lui Mihail Stelescu), au fost asasinați în timp ce erau transportați de la închisoarea din Râmnicu Sărat spre cea din Jilava. Acest fapt a alimentat

mânia legionarilor, care în perioada următoare au trecut la represalii.

Armand Călinescu

Prima victimă a vendetei legionare a fost Armand Călinescu. Acesta a fost instalat în funcția de președinte al Consiliului de miniștri pe 7 martie 1939, după decesul patriarhului Miron Cristea. Călinescu era cunoscut pentru manifestările sale violente împotriva curentelor extremiste, în special împotriva Gărzii de Fier; colabora strâns cu șeful statului și era considerat de legionari principalul vinovat pentru decesul căpitanului lor.

Pe 21 septembrie 1939, în timp ce se deplasa de la minister spre casă într-un automobil Cadillac neblindat, acesta a fost blocat de un alt automobil. Din el au coborât mai mulți oameni înarmați. A urmat un schimb de focuri, în care a fost ucis șoferul, dar agentul de pază a reușit să fugă rănit. Armand Călinescu a fost răpus de douăzeci de gloanțe. Cercetările ulterioare au arătat că Gestapo-ul a fost cel care a ordonat asasinatul.

Al Doilea Război Mondial abia începuse, iar atitudinea fermă a primului-ministru împotriva Germaniei hitleriste era cunoscută. Noul lider al Gărzii de Fier, Horia Sima, a pregătit atentatul, comandoul fiind format din nouă legionari. O serie de cercetări în arhivele serviciilor secrete au ilustrat un alt scenariu terifiant.

Armand Călinescu era membru al serviciului secret britanic, țară care a avea mari interese pentru bogățiile petroliere ale României odată cu declanșarea conflictului mondial. Călinescu a devenit „incomod“ pentru nemți, motiv pentru care șeful spionajului nazist și Mihail Moruzov, șeful Serviciului Secret de Informații al Armatei Române, au pus la cale celebrul asasinat.

Moruzov a primit aprobarea regelui Carol, care avea astfel un nou motiv pentru a elimina întreaga conducere legionară, iar nemții l-au trimis de la Berlin pe Horia Sima pentru a se ocupa de detaliile atentatului. Succesul acestuia a fost supravegheat de la distanță de Moruzov, Horia Sima și Ernest Urdăreanu, ministrul Casei Regale, cel mai apropiat colaborator al regelui Carol.

Represiunea autorităților

A doua zi, Carol l-a numit pe generalul Gheorghe Argeșeanu în funcția de președinte al Consiliului de miniștri pentru a coordona operațiunile de represalii,

plănuite din timp de șeful statului. Suvernul îl considera „energic, nu-i este frică, poate conlucra cât se poate de bine cu toți miniștrii și va putea să își asume răspunderea completă a tuturor măsurilor ce trebuie luate spre a face completă curățire, iar din punct de vedere politic nu va încurca, căci va asculta de ceea ce i se va spune“.

În același cabinet, ministru de Interne a fost desemnat generalul Gabriel Marinescu, membru al camarilei regale. Ziua următoare atentatului, asasinii lui Călinescu au fost capturați, aduși la locul atentatului și executați în public pentru a fi dați ca exemplu, cadavrele lor fiind lăsate în stradă. Totodată, în toată țara au fost executați aproximativ 300 de fruntași legionari. Metodele folosite, conducând mai mult spre răzbnare decât spre instaurarea ordinii publice, au avut un efect invers celui scontat, născându-se un sentiment de compasiune în rândul populației pentru cei uciși.

Ordinul a fost ca în fiecare județ din țară să fie executați câte 3 legionari, iar cadavrele lor să fie expuse în piața publică.

Carol al II-lea și Adolf Hitler

După o săptămână de la îndeplinirea obiectivului, Argeșeanu a depus mandatul guvernului, însă aceste represalii nu au rămas fără urmări, adâncind și mai mult rănile legionarilor și alimentând dorința lor de răzbnare. La sfârșitul anului 1939, regele a inițiat politica de „reconciliere internațională“, cerând tuturor românilor să colaboreze pentru apărarea intereselor țării. Astfel, în primăvara aceluși an, s-a trecut la eliberarea în masă a legionarilor din lagăre și închisori. Acest lucru se datora acceptării Gărzii de Fier de a colabora cu regimul carlist.

România pe scena internațională (1938-1940)

Ca urmare a politicii agresive a Germaniei și Italiei și a conciliatorismului Marii Britanii și Franței (Acordul de la München din 29 septembrie 1938), situația internațională a României s-a deteriorat continuu. În toamna anului 1938, Carol al II-lea a făcut mai multe vizite la Londra și Paris, iar pe 24 noiembrie a avut întrevedere și cu Adolf Hitler. Acesta a încercat să îl intimideze pe regele României, adresându-i-se în termeni ultimativi.

Führerul cerea ca țara noastră să se retragă din Societatea Națiunilor, să încheie un tratat de alianță cu Germania și să-și reorienteze politica externă spre puterile Axei, iar Garda de Fier să fie adusă la putere.

Carol nu a acceptat aceste cerințe. Evenimentele de la începutul anului 1939 prevesteau izbucnirea iminentă a unui conflict. Nimeni nu știa la vremea respectivă de notele adiționale secrete cuprinse în pactul de neagresiune semnat între Viaceslav Molotov, ministrul de externe al URSS, și Joachim von Ribbentrop, ministrul de externe al Germaniei. Cele două state își împărțeau sferele de influență în Europa, important pentru România fiind dezinteresul declarat al Germaniei pentru Europa sud-estică. Câteva zile mai târziu, pe 1 septembrie, Germania invadează Polonia, iar Franța și Marea Britanie, onorându-și obligațiile față de aliatul său, au declarat război Reich-ului. Astfel s-a declanșat Al Doilea Război Mondial. Întrunit la 6 septembrie 1939, Consiliul de Coroană a decis „observarea strictă a regulilor neutralității stabilite prin convențiile internaționale față de beligeranții actualului conflict“.

Evacuarea Basarabiei și Bucovinei de Nord

Evenimentele de la începutul anului 1940 au adus România într-o situație dramatică. Pe 22 iunie Franța capitula în fața Germaniei, fapt ce a lăsat țara noastră fără nici un sprijin extern. În acest context, pe 26 iunie, URSS a adresat un ultimatum guvernului de la București prin care cerea acestuia să evacueze de urgență Basarabia și nordul Bucovinei. Ziua următoare, Carol a întrunit Consiliul de Coroană, în cadrul căruia s-a decis începerea unor negocieri cu sovieticii. În aceeași noapte, guvernul de la Moscova a trimis încă o notă ultimativă, cerând evacuarea de urgență „până cel târziu la 28 iunie, ora 12“. Pus în fața acestor evenimente, guvernul a acceptat condițiile Uniunii Sovietice.

Ion Gigurtu și Carol al II-lea Dictatul de la Viena

Din acest moment, Carol al II-lea a decis să încline decisiv orientarea politicii externe spre Germania. Pe 4 iulie cabinetul condus de Gheorghe Tătărescu și-a depus mandatul. Deși, Iuliu Maniu și Dinu Brătianu au propus regelui formarea unui guvern de uniune națională, șeful statului l-a desemnat în funcția de prim-ministru pe Ion Gigurtu, iar printre membrii cabinetului au fost numiți și câțiva fruntași legionari.

Încă din prima zi, Gigurtu a declarat că orientarea României spre Axă este „un fapt împlinit“. Formarea acestui guvern a fost influențată de bunele relații economice pe care inginerul Ion Gigurtu le avea cu

oamenii de afaceri germani. Astfel, Carol spera că aceste relații vor reuși să schimbe orientarea politică a României. Totodată, au fost luate unele măsuri prin care se urmărea câștigarea încrederii Germaniei și sprijinul legionarilor, precum decretul-lege privind „starea juridică a locuitorilor evrei din România“, care îi lipsea pe aceștia de dreptul de a ocupa funcții publice, de a face parte din consilii de administrație, de a dobândi proprietăți rurale sau de a fi militari de carieră.

Aceste măsuri nu au avut succes. În prima săptămână de la formarea guvernului Gigurtu, legionarii au demisionat în bloc cerând regelui să le încredințeze întreaga putere. De asemenea, Hitler avea propriile sale planuri cu privire la această parte din Europa, apreciind că sosise vremea să treacă la satisfacerea pretențiilor teritoriale ale Ungariei și Bulgariei pe seama României.

Pe 15 iulie, Führerul a adresat o scrisoare lui Carol al II-lea prin care făcea un aspru rechizitoriu la adresa politicii externe a țării noastre: *Sfârșitul, mai devreme sau mai târziu, și poate în foarte scurt timp, va fi chiar distrugerea României*. Pentru a evita acest fapt, România trebuia să pornească imediat pe calea „înțelegerii“ cu Ungaria și Bulgaria, punând la bază cesiuni teritoriale în favoarea acestora.

Pierderile teritoriale din vara anului 1940

Tratativele româno-bulgare desfășurate la Craiova între 19 și 21 august s-au soldat cu eșec pentru țara noastră, astfel că linia teritorială dintre cele două state a fost stabilită pe linia existentă în 1912. La Turnu Severin, între 16 și 24 august s-au desfășurat negocierile cu Ungaria. Acestea au fost foarte dure, astfel că nu s-a putut ajunge la o înțelegere.

Germania era hotărâtă să-și asigure posibilitatea stăpânirii resurselor petroliere românești și a produselor agroalimentare, astfel că a decis să recurgă la metoda dictatului direct pentru a rezolva divergența româno-maghiară. În ziua de 29 august, la Viena, miniștrii de externe ai Germaniei și Italiei au comunicat delegaților români și celor maghiari că discuțiile erau inutile, deoarece nu se va putea ajunge la un acord.

Așadar, decizia va fi luată de „arbitri“, reprezentând puterile Axei. În discuțiile cu reprezentanții României, Ribbentrop și Ciano i-au avertizat că, în caz că nu vor accepta hotărârile arbitrajului, țara noastră va fi invadată și ștearsă de pe harta Europei.

În noaptea de 29 spre 30 august, Consiliul de Coroană a decis, după lungi discuții, să accepte

arbitrajul Germaniei și Italiei. Dimineața, celor două delegații prezente la Viena li s-a prezentat hotărârea, granița între cele două state fiind stabilită chiar de Hitler cu trei zile înainte. Noaptea, Carol al II-lea a convocat un nou Consiliu de Coroană, iar după intense discuții s-au admis hotărârile arbitrajului cu majoritate de voturi (19 pentru, 10 contra, 1 abținere), în schimbul garantării de către Germania și Italia a noilor granițe.

România a fost nevoită să cedeze Ungariei nord-vestul Transilvaniei, reprezentând 44.000 de km pătrați, inclusiv orașul Cluj. Imediat după aflarea rezultatului negocierii, pe cuprinsul întregii țării au pornit largi manifestări de stradă la care au participat mase de oameni din toate categoriile sociale și economice și de toate orientările politice.

Abdicarea

Atunci când vorbim despre Nicolae Titulescu ne înțelegem o emoție profundă. Pe de o parte, omul Titulescu, fruguros criticând hotelurile londoneze pe motiv că nu erau suficient de încălzite, iar pe de altă parte, diplomatul „clocotitor“ Titulescu, care-și impunea punctul de vedere în rezolvarea diferitelor probleme politice internaționale, atrăgându-și simpatia prietenilor și respectul adversarilor.

Remanierea lui Titulescu

La 29 august 1936 se consuma un act de „injustiție morală“. Era înlăturarea din funcția de ministru de externe al României, cel care a fost considerat „*unul din cei mai inteligenți și mai talentați diplomați ai Europei contemporane*“.

În cele ce urmează vom reliefa cauzele interne și externe care au determinat demiterea lui Titulescu din guvernul Gheorghe Tătăreanu.

În ciuda prestigioasei activități diplomatice dusă de Nicolae Titulescu, s-a hotărât demiterea sa sub pretextul unei așa-zise „*remanieri guvernamentale*“.

Titulescu, intuind ceea ce avea să se petreacă, și-a prezentat demisia la 11 iulie 1936. Însă aceasta nu a fost acceptată și la 15 iulie 1936, Consiliul de Miniștri a dat o Rezoluție prin care confirma sprijinul pentru politica externă promovată de Titulescu.

Momentul 15 iulie 1936 poate fi explicat printr-o analiză atentă a raporturilor dintre regele Carol al II-lea și Nicolae Titulescu. Suveranul, nedorind să aibă în calea sa obstacole de mărimea lui Titulescu, a fost autorul unei tentative, eșuată însă, de a-l înlătura din guvern.

Pe de altă parte, putem interpreta și în alt mod aceasta încercare de demitere. Aceasta a fost destinată să „testeze” reacția opiniei publice interne și în special a celei internaționale. Regele ar fi făcut o mare greșeală acceptând demisia înaintată de Titulescu deoarece acest lucru ar fi declanșat reacții negative pe plan intern și internațional.

Demiterea lui Titulescu, la 29 august 1936, era și o consecință directă a evenimentelor internaționale ale anului 1936: ocuparea zonei renane de către Germania hitleristă; atacarea Abisiniei de către Italia. Titulescu a susținut necesitatea aplicării de sancțiuni statelor agresoare.

Politica de securitate colectivă promovată de Titulescu nu mai era considerată „de actualitate” și se dorea revizuirea politicii externe românești datorită creșterii influenței germane în Europa. Politica titulesciană devenise un adevărat „baraj” în calea revizionismului vremii.

Cauzele

Analizăm în continuare, alți factori care au dus la demiterea lui Titulescu. O cauză a fost și deturnarea spre Spania republicană, în timpul războiului civil spaniol, a unei comenzi de avioane realizată de România la o serie de uzine franceze. Acest ajutor trimis de Titulescu Spaniei republicane l-a indignat pe regele Carol al II-lea.

O cauză importantă care a dus la demiterea lui Titulescu este reprezentată de anumite animozități personale care existau între Titulescu și o serie de personalități politice românești cum ar fi: Gheorghe Tătăreanu, Mihail Manoilescu, Ion Gîrbutu, Constantin Argetoianu, Nicolae Iorga, A.C. Cuza, Octavian Goga.

Aceștia îl acuzau pe Titulescu de deteriorarea raporturilor României cu Italia, Germania și Polonia. Titulescu s-a pronunțat pentru semnarea unui tratat de asistență mutuală cu Uniunea Sovietică fiind conștient că în acest fel România putea să aibă un grad sporit de securitate în eventualitatea unei apropieri sovieto-germane, care de altfel se va realiza la 23 august 1939 prin Pactul Ribbentrop-Molotov.

El declara că „*apropierea ruso-germană trebuie să ne găsească ca aliați ai U.R.S.S.*”.

La 21 iulie 1936, la Montreux, Titulescu și Litvinov au parafat Tratatul de asistență mutuală între România și Uniunea Sovietică. Cei doi au hotărât ca tratatul să fie semnat cu prilejul începerii lucrărilor Adunării Generale a Societății Națiunilor, în septembrie 1936. Din cauza apropierii de Uniunea Sovietică, Titulescu a fost acuzat că ar fi comunist.

În replică, diplomatul român declara: „*Politica noastră față de Uniunea Sovietică derivă din necesitatea de a trăi în bună armonie cu un vecin de 170.000.000 de oameni. Nu sunt comunist, n-am împărtășit niciodată această doctrină. Consider însă că o apropiere pe tărâmul politicii externe cu U.R.S.S., care este aliata aliaților noștri Franța, Cehoslovacia și Turcia, este cel mai bun mijloc de a permite tratatelor noastre de alianță existente să-și dea plina lor eficacitate*”.

Titulescu a fost acuzat de faptul că prevederile articolului 3 din Tratatul de asistență mutuală care urma să fie semnat între Uniunea Sovietică și România puteau periclita suveranitatea și integritatea teritorială a României. În baza articolului 3 trupele fiecăruia dintre statele semnatare nu puteau să depășească granița dintre România și Uniunea Sovietică, adică Nistrul, pentru acordarea de ajutor, decât la cererea formală a părții contractante care a fost victima unei agresiuni iar după ce-și îndeplineau această obligație ele trebuiau ca la cererea statului care a primit asistența să se retragă imediat pe teritoriul pe care s-au aflat înainte de a-și executa obligațiile de ajutor.

Nu exista însă nicio garanție că trupele sovietice se vor retrage, peste Nistru, la solicitarea statului român. Aceasta a reprezentat una dintre cauzele majore care au dus la demiterea lui Titulescu.

O altă cauză semnificativă este reprezentată de compromiterea ligaturilor româno-italiene datorită intransigenței cu care Titulescu a cerut sancțiuni economice pentru Italia, în cadrul Societății Națiunilor, după atacarea Abisiniei.

La aceasta se adăuga discursul violent a lui Titulescu împotriva ziariștilor italieni, în ședința Adunării Generale a Societății Națiunilor din iulie 1936, discurs care a îndepărtat definitiv România de Italia.

Jocuri de culise

Criza declanșată la 11 iulie 1936 atinge deznodământul la 29 august 1936. Titulescu afirma că momentul ales de regele Carol al II-lea pentru a-l demite a fost unul bizar: „*s-a pretins că se vede un plan care ar fi pregătit lovitura din 29 august 1936... Un plan? Sunt foarte slabi cei ce vorbesc astfel. Ar fi fost mult mai simplu de a accepta demisia mea decât de a-mi reînnoi noile puteri*”.

Aici ne apare un Titulescu care se împotrivește ideii unui joc de culise care ar fi trebuit să aibă ca rezultat demiterea sa.

Însă la 3 octombrie 1940 într-un memoriu trimis generalului Ion Antonescu de la Cannes regăsim un alt punct de vedere a lui Titulescu în ceea ce privește demiterea sa: „*Dar la 29 august al aceluiași an, fără preaviz de nici un fel, am fost demis din funcțiunile mele ministeriale printr-o simplă telegramă de care n-am avut cunoștință decât a doua zi*“.

Jocul de culise care a avut drept scop demiterea lui Titulescu a fost favorizat și de absența din țară a acestuia. „*Remanierea guvernamentală*“ s-a realizat la 29 august 1936, iar presa a reacționat mai târziu deoarece guvernul a întrerupt orice comunicare cu opinia publică în legătură cu acest eveniment, de teama unei avalanșe de proteste.

Demiterea lui Titulescu a încălcat grav uzanțele diplomatice conform cărora în momentul înlocuirii unui ministru de externe, noul ministru desemnat în funcție, pentru a lua cunoștință de aspectele politicii externe dusă de predecesorul său, trebuia asistat de acesta.

Sub presiunea opiniei publice mai mulți șefi de partide din România au cerut readucerea lui Titulescu ca ministru de externe la data de 20 iunie 1937. Dar regele Carol al II-lea, făcând o mare nedreptate, l-a acuzat pe Titulescu că este autorul unor intrigi împotriva sa.

Unii specialiști au încercat să dea o explicație atitudinii regelui Carol al II-lea afirmând că: „*Atâta timp cât Titulescu și-a putut menține statutul de specialist el s-a bucurat nu numai de încrederea regelui dar și de aceea a tuturor românilor. Aceasta încredere universală s-a risipit doar când, forțat de evenimente, el s-a amestecat în politica internă*“.

Se știe faptul că Titulescu, „*nu s-a vrut exponentul vreunui partid politic ci al țării întregi*“.

În opinia noastră această atitudine a regelui Carol al II-lea trădează dorința acestuia de a diminua faima lui Titulescu și de a îndepărta o piedică semnificativă din calea instaurării regimului de autoritate personală. Titulescu nu ar fi acceptat niciodată acest lucru fiind cunoscut liberalismul ideilor sale și dorința sa de a vedea România integrată în cadrul „marii familii a națiunilor“. Acest lucru a fost exprimat de Titulescu prin celebra formula „*de la național prin regional spre universal*“.

În concluzie, putem afirma că demiterea lui Nicolae Titulescu a avut trei cauze fundamentale: politica de securitate colectivă promovată de Titulescu considerată ca nefiind „de actualitate“; dorința regelui Carol al II-lea de a-și institui regimul de autoritate personală; o legătură apreciată „*prea strânsă*“ între România și Uniunea Sovietică.

Demiterea lui Titulescu din funcția de ministru de externe al României a reprezentat o grea lovitură dată diplomației românești și internaționale.

Înlocuitorul său, Victor Antonescu, „un mediocru lipsit de prestigiu“ nu s-a putut ridica la nivelul faimei titulesciene.

Modul brutal al înlăturării lui Titulescu din guvern este exprimat remarcabil de dr. Nicolae Lupu:

„*Din buchetul de mărarci au rupt și călcat în picioare singurul trandafir*“.

Nicolae Titulescu a reprezentat făclia care a luminat un ideal, pacea generală, atunci când norii întunecoși ai războiului se arătau la orizontul lumii.

NOTE

1. Ion M. Oprea, *Nicolae Titulescu*, București, Editura Științifică, 1966, p. 87.
2. *Nicolae Titulescu, Documente confidențiale*, București, Editura Academiei Române, 1992, p. 80.
3. George G. Potra, *Certitudine și probabilitate privind elemente declanșatoare ale crizei de guvern din 29 august 1936*, în *Titulescu și strategia păcii*, coordonator Gh. Buzatu, Iași, Editura Junimea, 1982, p. 290.
4. Milan Vanku, *Nicolae Titulescu – promotor al politicii de pace și colaborare în Balcani – 1920-1936*, București, Editura Politică, 1986, p. 175.
5. Emilian Bold; Ilie Seftiuc, *România sub lupa diplomației sovietice (1918-1938)*, Iași, Editura Junimea, 1998, p. 118.
6. *Nicolae Titulescu, op. cit.*, p. 117.
7. *Ibidem*, p. 140.
8. Valeriu Florin Dobrinescu, *Noi mărturii despre Nicolae Titulescu (1936-1941) în Anuarul Muzeului Județean*, Suceava, IX, 1982, p. 23.
9. Walter Meredith Bacon Jr., *Nicolae Titulescu*, Iași, Editura Institutul European, 1999, p. 45.
10. Marcel Știrban, *Omagiu marelui om politic și diplomat român Nicolae Titulescu*, în *Acta Musei Napocensis*, Cluj-Napoca, XIX, 1982, p. 180.
11. Ion M. Oprea, *Contribuția lui Nicolae Titulescu la dezvoltarea relațiilor bilaterale dintre România și statele europene*, în *Mari figuri ale diplomației românești – Nicolae Titulescu*, coordonatori: Aurel Duma, Dumitru Aninoiu, Vasile Șandru, Constantin I. Turcu, București, Editura Politică, 1982, p. 69.
12. Raoul Bossy, *Amintiri din viața diplomatică (1918-1940)*, vol. I, București, Editura Humanitas, 1993, p. 263.
13. Ion M. Oprea, *Nicolae Titulescu*, p. 364.
14. Ion M. Oprea, *Nicolae Titulescu*, p. 364.

Nicolae MAREȘ

INTERVIU

Acad. dr. Constantin Ionescu-Târgoviște

Acad. Constantin Ionescu-Târgoviște

– Stimată Domnule Academician m-am bucurat nespun de mult citind că – în anul 2013 –, potrivit sondajelor de atunci, dețineți locul al treilea din rândul personalităților medicale în care românii aveau cea mai mare încredere. Ab ovo, care a fost calea vieții Domniei Voastre?

– Titlul de doctor în medicină l-am dobândit în 1971 trecând prin toate treptele. În 1972 eram medic primar în medicină internă.

Am desfășurat și continui să desfășor o intensă activitate didactică în calitate de lector, conferențiar ca profesor universitar la Clinica de Diabet, Nutriție și Boli Metabolice din cadrul Universității de Medicină și Farmacie din București. Între 1997 și 2007 am condus atât Clinica cât și Institutul de Diabet din București.

– Pe scurt, domnule academician, care sunt concluziile la care ați ajuns cu privire la ceea ce denumim diabet?

– Am reușit să demonstrez că alimentația și exercițiul fizic pot avea, de multe ori, rezultate spectaculoase în tratarea diabetului zaharat de tip II.

– Este îndeobște cunoscut, Domnule Academician, că în decursul a peste patru decenii de activitate științifică și de asistență spitalicească ați avut contribuții importante la ridicarea nivelului asistenței diabetului și a bolilor metabolice din România: ați reorganizat secțiile Institutului de Diabet, Nutriție și Boli Metabolice „N.C. Paulescu“, ridicându-l în perioada conducerii sale la gradul de Institut Național, aflat sub egida Academiei Române. Începând din 1988 ați participat ca reprezentant al României la proiectul multicentric european EURODIAB, contribuind la cunoașterea precisă a prevalenței diabetului zaharat de tip 1 în Europa, inclusiv în România, precum și la prevalența complicațiilor cronice ale acestui tip de diabet.

– Ați descris cu acribie înfăptuirile mele, vă mulțumesc.

– Dar n-am terminat... Ați înființat un laborator de explorări neurofiziologice, domeniu în care ați dezvoltat tehnici originare de diagnostic și un laborator de cercetări de genetică diabetologică...

– Trebuie să vă mai spun că în cadrul colaborării avute cu centrele de genetică umană din Oxford și Cambridge, care a debutat în 1996, am efectuat (împreună cu Dr. Cristian Guja) una din cele mai ample analize genetice ale tipului 1 de diabet, identificând unele particularități specifice populației din România.

Datele au fost publicate în peste 300 de lucrări (jumătate în reviste indexate ISI), fiind citate de peste 2.300 de ori.

La toate acestea s-ar cuveni adăugare monografiile și tratatele publicate pe care le menționez: *Hipertensiunea de origine renală* (1974); *Stările hiperosmolare* (1974); *Echilibrul acido-bazic* (1978); *Necesitate și abuz în alimentație* (1981); *Bazele biochimice ale nutriției* (1985); *Hipoglicemiile* (1990); *Teoria și practica acupuncturii moderne* (1992); *Insulina, descoperirea medicală a secolului aparține românului N.C. Paulescu* (1996); *Re-Discovery of Insulin* (1996); *Diabetologie Modernă* (1997); *Diabetul în România* (2001); *Diabetul Zaharat: Particularitățile Fenotipice la Femeie* (2002); *Tratat de Diabet Paulescu* (2004); *Les Relations Franco-Romaines du Diabétologie* (2006); *Documents Regarding The Discovery of Insulin and Its Clinical Utilisation* (2005); *Paulescu and Collip: Insulin's Unsung Heroes* (2008). Autor a cinci brevete de invenție pentru realizarea unor medicamente antidiabetice (Fitodiab, Fitolip, Neuromion, Retinofort), precum și a unei soluții alcaline infuzabile pentru tratamentul comei diabetice.

Mă onorează faptul că sunt membru în consiliile editoriale a unor publicații de profil, precum „Diabetologia“, „Alternative Medicine“, „American Journal of Acupuncture“, „Endocrinology“, „Romanian Journal of Internal Medicine“, „Proceedings of

the Romanian Academy Series B: Chemistry, Life Sciences and Geosciences“ și altele. Inițiatorul (în 1995) și coordonatorul uniunii medicale BlackSea-Diab, care cuprinde cele 12 țări riverane ale bazinului Mării Negre. Membru al Academiei de Științe Medicale din România (din 1992), președinte al Societății de Diabet, Nutriție și Boli Metabolice (2001-2003). Președinte al Asociației Medicale Române din 2005. Membru de onoare al Academiei de Științe din Chișinău (din 2000), membru al Academiei de Științe din New York (din 1994), membru de onoare al Societății Internaționale de Medicină Psihosomatică (din 1984), al Societății Italiene de Acupunctură (din 1976), al Societății „Antonio Maria Vasalva“ din Florența (din 1972), membru al grupului european NEURODIAB (din 1980), al Asociației Europene pentru studiul Diabetului (din 1975), al Societății Internaționale pentru Studiul Durerii (din 1989), al Federației Internaționale de Diabet (din 1982), etc.

Am fost distins cu cea dintâi medalie „N.C. Paulescu“ conferită pentru contribuția adusă diabetologiei române (1995). Începând cu anul 2005, am publicat o serie de articole dedicate cunoașterii cauzei primare a diabetului zaharat, dintr-o perspectivă originală. În 2007 am inițiat „Programul Național de Prevenție a Patologiei Metabolice și Cardiovasculare“, precum și un amplu proiect de fenotipuri a diabetului zaharat, început în 2007 și care a culminat cu „Cohorta de Diabet 2010“.

– **Încoronarea acestei activități prodigioase a venit și din partea Statului Român prin acordarea distincției Ordinul Național „Steaua României“ în grad de Cavaler.**

– Vă mulțumesc, stimate domnule ambasador, pentru aprecierile domniei voastre referitoare la activitatea mea profesională, trudă care a coincis și coincide cu aspirațiile mele ca – România să fie cât mai vizibilă în cercetarea științifică –, în țară și pe întreg mapamondul.

Nicolae MAREȘ

Din corespondența cu Miron Radu Paraschivescu

Vălenii de Munte,

4 aprilie 1970

Dragă tovarășe N. Mareș

Îți mulțumesc pentru bunele cuvinte cu care ai salutat recunoașterea persoanei mele de către guvernul Poloniei, pentru munca pe care mi-o cunoști mai bine poate ca oricare altul. Îți mulțumesc și pentru articolul din ziar trimis, pe care bineînțeles că nu știu să îl citesc, dar mă bucură să știu că a apărut acolo unde a apărut.

Nu știu dacă sunt dator cu ceva și conducătorilor din Polonia – deși cred că nu trebuie exagerat protocolul după ce am vorbit cu ambasadorul lor de aici. Dacă totuși socotești că și un asemenea lucru să existe, te rog transmite din partea-mi, pe căile pe care socotești de cuviință, recunoștința și mulțumirile mele, tovarășului Cyrankiewicz, și eventual generalului Mociar (Bineînțeles ai latitudinea de a lua ce crezi din aceste nume înșiruite de mine în mare fugă). Cât despre *Pan Tadeusz* în versiune prozaică, mă

bucur să contez pe colaborarea cu D-ta. Îndată ce contractul va fi semnat îți voi da de veste, rugându-te să și începi *mot à mot-ul*!

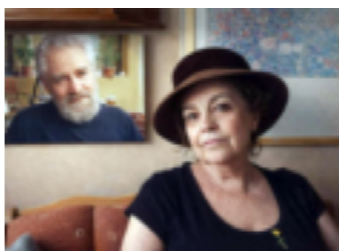
Cu cordiale salutări și prietenie din partea soției mele și a lui Miron Radu Paraschivescu.

Semnătura Miron Radu Paraschivescu

Notă:

1. Planurile noastre nu s-au mai realizat. Poetul s-a îmbolnăvit de o boală incurabilă, stingându-se din viață la 17 februarie 1971. Este îngropat în urbea atât de îndrăgită de el, în cimitirul cel mare din Vălenii de Munte. Casa, nucul sub umbra căruia ne adăposteam, cât și livada de meri au intrat în posesia unui proprietar nou. Plănuia MRP ca aici să ridice un monument al bardului polonez. Valoarea lor spirituală a devenim materială. Azi doar corespondența ne mai împropătează memoria.

Nota red.: Miron Radu Paraschivescu tradusese din Adam Mickiewicz poemul *Pan Tadeusz*, pentru care în 1956 a fost răsplătit cu Premiul Geoge Cosbuc al Academiei Române. Având titlul *Pan Tadeusz, czyli Ostatni zajazd na Litwie (Pan Tadeusz sau ultima încălcare de pământuri în Lituania)* este considerat unul din ultimele mari poeme epice ale literaturii europene, fiind tradus în peste 30 de limbi.

Magda URSACHE

Lovituri de stânga

Directorul Institutului „Elie Wiesel“ duce de ani mulți, cam doisprezece, o campanie împotriva martirilor și eroilor neamului românesc. Aș zice chiar că e vorba despre o campanie a urii, a intoleranței, dacă bate război cu sfinții care și-au căpătat prin chin, în pușcăriile dejisto-paukeriste, libertatea interioară.

Românul Valeriu Gafencu a murit din iubire de semen: evreul Wurmbrand, pe care l-a salvat de la moarte cu prețul vieții sale. Mircea Vulcănescu a murit tot din iubire de semen: l-a salvat de la moarte pe un tânăr bolnav, nu importă din ce etnie. Așadar, domnul Alexandru Florian ar scoate, rând pe rând, din ceruri, un martir, un erou, faptă destul de anevoioasă de vreme ce sunt mulți martiri și eroi acolo, sus.

Ce-i pasă domnului Alexandru Florian că acad. Nicolae Breban a propus ca savantul Mircea Vulcănescu să fie numit membru postum al Academiei? Ce-i pasă că Petre Țuțea, patriot absolut, a fost reabilitat de justiție? La fel Nichifor Crainic, acuzat și de hitlerism, și de fascism, condamnat la „detenție grea pe viață“, din nou membru al Academiei, după câte știu, sau ar trebui să fie. Și de ce bagă atâta zădărnici între români și evrei domnul Florian? Dacă și torționarii Părintelui Arsenie Boca au fost capabili de metanoia, de ce domnul Florian nu poate avea o brumă de respect față de martirii închisorilor?

O stradă din Mangalia nu poate fi numită Vintilă Horia, nici o școală din Segarcea, pentru că se opune domnul Florian; un liceu din București nu poate fi numit Mircea Vulcănescu pentru că se opune domnul Florian; o stradă din Cluj nu poate fi numită Radu Gyr, legionarul care a înființat Teatrul Evreiesc Barașeum, condamnat la moarte pentru un poem anticomunist, pentru că se opune domnul Florian.

În 10 iunie, domnul Florian nu s-a dus la Mănăstirea Petru Vodă, unde fusese invitat de starețul Hariton Negrea, la pomenirea de 4 ani a arhimandritului Justin Pârvu. N-avea grija schitului,

de vreme ce prioritatea sa era harta interdicțiilor, care trebuia completată. Și cum să se ducă, dacă acolo se află crucea lui Radu Gyr (m. 1975) și a Florei Gyr (m. 1984)? Motivul refuzului a fost agenda încărcată. Domnul Florian era ocupat să mai propună demolarea unei statui, a unui bust, îndepărtarea unor plăci memoriale, montate cu atâta greutate de Ion Lazu, să declare inoportun numele unei școli, să interzică vânzarea unor tricouri, cu chipul lui Petre Țuțea, conform nefericitei legi 217. Teologul Radu Preda, directorul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului, a fost contestat pentru atitudine incorect politică în problema legii liberticide din 2015. Cât pe ce să-și piardă postul. Mai precaut, istoricul Adrian Cioroianu a susținut – pe numărate? – că au fost mult mai mulți evrei contra comunismului decât cei pro Stalin. Mă rog. I-am căutat cu lumânarea pe diriguitorii culturici de etnie română, din vremi proletcultiste.

Cine mai urmează de pus pe lista neagră? Cumva membrii grupării „Rugul aprins“, Daniil Sandu Tudor, Vasile Voiculescu, Paul Sterian, Andrei Scrima, Al. Mironescu, Barbu Slătineanu, Bartolomeu Anania... Doar în lucrarea de tinerețe marxistă, *Cunoașterea științifică și apusul Zeilor*, apărută la Editura Științifică și Enciclopedică în 1975, în colecția „Știința pentru toți“, pleda pentru „făurirea unei civilizații ateiste“, având ca puncte de sprijin ciocul lui Lenin și mustața lui Stalin. Sau nu-i lucrarea lui? Din CV a dispărut! Zice Andrei Pleșu în *Despre inimă și alte eseuri*, Humanitas, 2017 și-l aprob: „Despre un asemenea subiect (existența lui Dumnezeu, nota mea Magda Ursache) nu te grăbești să te pronunți „materialist dialectic“ decât dacă ești, pardon, bou“.

Starețul îi oferise 15 minute să-și explice poziția, în fața miilor de pelerini. Într-un comunicat lansat cu câteva zile în urmă, domnul Florian spusese că marele duhovnic, ctitorul mănăstirii, „a contribuit la respingerea democrației și la instituirea antisemitismului ca politică de stat“, plus alte grozăvii ca „apologia legionarismului“ și „negarea Holocaustului“. Încremenit în aceste acuze grave, domnul Florian a refuzat dialogul. Să-l ierte „băsearica“!

Institutul guvernamental „Elie Wiesel“ s-a constituit într-un soi de Tribunal al Poporului ilegal. Sau, poate, trebuie create tensiuni etnice, condiții anume, ca românii, numiți cu atâta zel xenofobi, să fie împinși la atitudini antisemite, datorită unor declarații iresponsabile venite dinspre directorul INSHR-„EW“. Numit de premier (atunci, Ponta), tot

premierul l-ar putea demite pe domnul Florian, motive fiind cu prisosință.

S-ar încheia cu aceste sesizări trimise ultimativ la ministerul de Interne și de acolo la Primării și la Prefecturi, ca să mai cadă un bust (al mitropolitului Visarion Puiu, de la Mănăstirea Putna), o statuie, cum am aflat dintr-o emisiune curată a lui Octavian Hoandă, om normal în anormalitatea actuală; s-ar încheia vânătoria de oameni mari, genii ca Vintilă Horia ori Mircea Vulcănescu. Care o fi planul de țară culturală al domnului Florian? O să ceară modificarea art. 33 din Constituție, punctul a: „Accesul la cultură este garantat în condițiile legii”? Eu aş adăuga acolo și accesul la istorie.

În Cornova, peste Prut, s-a acordat savantului Vulcănescu titlul de cetățean de onoare, participant în Basarabia, alături de Anton Golopenția, Iosif Berman și Henri Stahl, la o anchetă sociologică. Dincoace de Prut, primarul Băluță de la Sectorul 4 a decis, la reclamația domnului Florian, să se schimbe denumirea Liceului Tehnologic „Mircea Vulcănescu”, înființat în 1992, în „Traian Popovici”. O să ceară și darâmarea bustului „criminalului de război”, de o corectitudine exemplară ca secretar al Direcției Vămirilor și Datoriei Publice, din curtea liceului, sculptură datorată Valentinei Boștină? Oare știe acest Băluță că Măriuca Vulcănescu a fost arestată la 19 ani și trimisă în lagăr pentru vina de a fi doar fiica martirului? O să i se ceară iertare pentru această cedare la pretențiile domnului Florian? Mă îndoiesc. De precizat că Primăria Sectorului 2 a rezistat: bustul lui Mircea Vulcănescu a rămas la locul său de drept. Doar nu ne aflăm sub regim represiv, ca pe vremea gubernizării României de Armata Roșie.

Cred că Domnul Florian nu-l place nici pe Steinhardt, salvat în închisoare de la boală și de la moarte tot prin iubirea semenilor: având o gravă problemă gastro-intestinală, colegii de carceră renunțau, pentru el, la fărâma lor de pâine. De ce nu-l agreează domnul Florian pe monahul de la Rohia? Presupun că n-o fi antisemit! Cumva pentru că l-a numit pe Valeriu Gafencu „Sfântul închisorilor”? INSHR-„EW” a solicitat, cum se știe, retragerea titlului de cetățean de onoare. Fundația „Ion Gavrilă Ogoranu” a contestat solicitarea domnului Florian. „IGO” versus „Wiesel”, câștigător „Wiesel”. A produs „Sfântul închisorilor” crime contra evreilor, dezordine publică, devastări de bunuri evree? Nimic din toate astea. Acuzațiile nu sunt dovedite, nefiind nici măcar scrise în dosarul condamnării. Închis, Valeriu Gafencu s-a comportat ca un martir, a închis ochii ca

un martir. La fel, Mircea Vulcănescu. Din lotul lui au făcut parte: Mircea Cancicov, liberal, ministrul Economiei Naționale, mort la Aiud de Crăciunul lui '59 și Ion Arbore, mort tot de Crăciun, la Văcărești, în '54, italianistul Alexandru Marcu, în ministerul Propagandei al guvernului Antonescu, mort la Văcărești în '55, Gheron Netta, ministru de Finațe, mort la Aiud în '55, general Grigore Georgescu, ministru al Lucrărilor Publice sub Antonescu, mort la Sighet în '52, general de corp de armată, Ion Sichițiu, ministru al Agriculturii și al Domeniilor, mort la Aiud, în '52. Generalul Const. St. Costache, subsecretar de stat la Ministerul Apărării Naționale, a avut noroc: a murit la proces, în februarie 1948. Elita dreptului a pledat gratis pentru arestați. A intrat și ea în pușcării.

Nu-i greu de constatat că fanatismul proletcult s-a reșapat ca un cauciuc; vechiul injust a devenit cenzură corect politică, iar miliția gândirii nu iartă. Cine nu-i cu noi e... „căpitan” (vocabula lui V. Tismăneanu despre Mircea Platon), fundamentalist, legionaroid. Acuză de antisemitism feroce e veche, de la Gherea cetire, care îi scria lui Korolenko, în 1912: „Întreaga intelectualitate română, cu excepția lui P. Carp, al (sic) răposatului Caragiale și a încă doi-trei oameni mai puțin mari – toți au predispoziții antisemite și sunt saturați de spirit antisemit”. Afirmatia asta l-o fi făcut pe Zigu Ornea să lupte pentru readucerea bustului Gherea în scuarul de unde fusese dat jos, la '89?

Tactica și tonul „Scânteii” lui Brucan s-au recuperat, iar discrepanțele de opinie primesc invective în maniera vechilor „gloabe bolșevico-sioniste”, cum le numește Goma în cartea-interviu cu Flori Bălănescu. Spre exemplificare, îl citez pe tov. Leonte Răutu, vituperând la Consfătuirea cu secretarii cu propaganda ai comitetelor regionale de partid, din '53, februarie 21, contra istoricului Daicoviciu: „E un om despre care toată lumea știe că a umblat cu diagonală și că e și acum un element naționalist”. Tot din motive de diagonală a fost interzis și Ion Barbu, a cărui moarte nici n-a fost anunțată de presa literară.

A fi „element naționalist” e acuză grea și-n zilele noastre. Se recomandă să fie puși la zid (index) toți suspecții de naționalism, morți și vii. Avem câțiva polițiști politici (unii, cu blog) care-i urmăresc pe adversarii de idei ca la rugby, îi talonează până le iese din cap atitudinea politic-incorectă. Patriotismul, ca datorie, ca obligație, ca stare normală față de țara ta, e condamnabil. După perfect – socialist, trebuie să

fii perfect-occidentat, perfect-americanizat, perfect-globalist, perfect-corect politic.

Dacă scrii pe o temă „inactuală”, „obosită”, „expirată” ca românitatea, poți fi acuzat că gândești primitiv ori că te afli la limita antisemitismului; devii „element potențial-periculos”.

„Are dreptate Ion Coja. Să fii adversar al iudeo-bolșevicilor nu înseamnă să fii antisemit, ci anticomunist, s-a revoltat Petru Ursache. Așa cum noi le cerem iertare evreilor pentru crimele, suferințele provocate lor, și ei trebuie s-o facă”.

Chiar la moartea lui Adrian Păunescu, Andrei Cornea a aflat prilejul să-l atace pentru ceaușism pe cel abia dispărut, când, în propria-i familie, s-a practicat stalinismul. Barbar, care-i trimitea în temnițe pe naționaliști sau presupus naționaliști, predilect unioniști, ca „unelte contra ordinii sociale”. În revista „22”, bustul poetului a fost etichetat unul dintre „monumentele infamiei”, iar Vladimir Tismăneanu a vorbit de fascismul lui Adrian Păunescu. Fapt demonstrat? Cum? O fi fascist poemul *Basarabia pe cruce*?

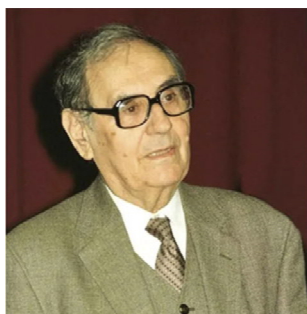
Ideea „recrudescenței” (termenul lui Ion Iliescu, președintele intervievat de V. Tismăneanu într-o carte de format gros) fenomenelor fasciste ori legionare,

de combătut cu bâtele minerilor, a prins teren. „Delirul naționalist” e boală gravă, de eradicat, pentru globalizatorii care spun adio diferenței dintre neamuri. Scrie raportorul prim al procesului comunismului, în *Fantasmele salvării* (1998), că regimul comunist nu mai poate fi resuscitat. O fi mort? O fi, dar internaționalismul proletar, de unde provine ideea „națiunii universale” nu moare așa de ușor, nici *homozaurii*, cum le spune un pamfletar redutabil, Marin Ifrim. Direcția pe care o dă politologul este că acum trebuie luptat cu etnocentrismul (evreii – cinste lor – nu sunt etnocentrice?), cu legionarii, cu antisemiții. Mai corect, cu cei declarați astfel.

Vă amintesc că, după arestarea lui Max Goldstein, care pusese o bombă în Senat – au murit atunci ministrul Justiției, Dimitrie Greceanu, un senator și un episcop greco-catolic –, ministrul de Interne, Const. Argetoianu (țintă și el al unui atac eșuat, în tren) a susținut ritos că în România s-a terminat cu comunismul. Va sfârși într-o pușcărie a regimului comunist și va fi zvârlit la groapa comună.

Cum stau lucrurile, „comunismu’ n-o muritu, doar un pic s-o hodinitu”. Eu însămi am fost supusă unor lovituri de stânga. Voi reveni.

**

Ștefan Aug. DOINAȘ

MODA POETICĂ – 1968

I. Definirea conceptului

Datorită ariei pe care se dezvoltă, precum și complexității sale, fenomenul poetic românesc de astăzi obligă la anumite disocieri de ordin teoretic. Ca orice fenomen social, el posedă, pe de o parte, focare și linii de forță care marchează direcțiile principale de orientare artistică, personalități poetice de prim plan care „dau tonul”, și exercită o anume

influență asupra colegilor de generație, realizări care constituie tot atâtea repere ale evoluției poeziei noastre actuale; pe de altă parte, el implică zone marginale de activitate literară, producții literare care se arată a fi tributare altora, poeți de mână a doua și a treia; – într-un cuvânt, o întreagă floră mai mult sau mai puțin parazitară care dă momentului cultural, amplitudinea, dar și eterogenitatea lui. În sensul acesta, o tentativă de a distinge, cât mai eficient cu putință, ceea ce este valoare autentică și durabilă, de ceea ce reprezintă doar aparența ei, ni se pare a fi o datorie critică obligatorie a ceasului de față.

Bineînțeles, o asemenea întreprindere comportă riscuri serioase; ele decurg din împrejurarea că ne aflăm noi înșine în imediata apropiere a fenomenului de analizat, dacă nu chiar în interiorul lui. Lipsa perspectivei necesare unei depline obiectivări nu poate fi compensată decât prin două lucruri: mai întâi, buna credință a celui ce-și propune operația delicată a extragerii florii rare din mijlocul bălăriilor care o năpădesc; în al doilea rând, plecarea de la o

serie de principii de estetică, formulate clar și distanțat care să fundamenteze solid judecățile de situație și de evaluare ce vor fi stabilite. O artă poetică se va degaja, astfel, din considerațiile noastre teoretice, ca și din analiza textelor poetice. În numele ei, aşadar, vom încerca să reducem cât mai mult coeficientul de subiectivitate care, fatalmente, se află în orice afirmație făcută asupra contemporanilor noștri.

O elementară exigență metodologică ne împiedică să pornim la discutarea pe concret a operelor poetice înainte de a fi furnizat o definiție a conceptului care ne interesează. Dar, pentru a răspunde la întrebarea „Ce este moda poetică” trebuie să lămurim mai întâi însăși noțiunea, de modă în general. După Gabriel Tarde, moda se opune obiceiurilor: în timp ce acestea se caracterizează prin imitarea predecesorilor, cea dintâi constă în imitarea contemporanilor. (Louis de l'Imitation, cap. VII). Andre Lalande, în *Vocabulaire technique et critique de la Philosophie*, propune următoarea definiție: „Ansamblu de practici, de atitudini, de opinii care domnesc la un moment dat într-o societate, și de care se leagă o prezumție de superioritate, de altfel întotdeauna discutabilă” (pag. 477). Restrânsă la aspectul vestimentar și la estetica înfățișării umane, moda înseamnă o uzanță care reglementează după gustul aparte al momentului – fiind deci, schimbătoare și pasageră – maniera de a se îmbrăca, de a se împodobi, de a se comporta a unei anumite societăți. Vorbind despre împodobirea femeii, și bazându-se pe opoziția natură-rațiune (prima fiind o „proastă sfătuitoare”, iar, a doua o facultate care elaborează normele morale și estetice), Baudelaire scrie: „Moda trebuie, deci considerată drept un simptom al gustului pentru idealul care înnoată în creierul omenesc pe deasupra a tot ceea ce viața naturală acumulează în el ca grosolan, terestru și murdar, drept o deformare sublimă a naturii, sau mai curând drept o încercare permanentă și succesivă de reformare a naturii” (*Eloge du Maquillage*). Mulțumindu-ne cu aceste trei definiții, vom reține din ele următoarele caracteristici: imitația (care asigură sfera socială a fenomenului), fixarea în actualitatea cea mai strictă (de unde caracterul momentan și pasager), intenția dominatoare ne justificată, refuzul a tot ce e deja constituit (adică setea de noutate).

Cum se reflectă aceste trăsături ale modei în general, în fenomenul specific al producerii de opere

literare? Ni se pare că „moda literară” e marcată, mai întâi, de o exacerbată căutare a noului, care o cantonează în actual și transitoriu. Din dorința de a se fixa pe muchia de cuțit a clipei, „moda literară” înlocuiește planul axiologic cu planul sociologic: ea nu urmărește, în primul rând, *valoarea*, ci ecoul social al acesteia – *succesul*. De aici, rezultă caracterul de bun de consum al tuturor operelor care plătesc un tribut prea mare modei. De aici, rezultă și un fel de indiferență față de acel proces organic al unei culturi care se numește integrarea valorilor scriitorul „la modă” se sinchisește prea puțin dacă opera lui se înscrie pe o linie de dezvoltare firească a culturii sale naționale; el se mulțumește să-și savureze succesul de public. Pentru a și-l asigura în continuare, el face apel nu la forțele sale creatoare, cele mai adânci, ci la facultatea sa mimetică: el imită pe cei ce au avut succes înaintea lui, sau – odată în posesia „formulei magice” – se imită pe sine însuși. În sensul acesta, noutatea pe care o aduce el ține de latura meșteșugărească, artificioasă a operei sale; *originalitatea* de creație cedează locul *manierei*, adică modului particular de producere a operei literare. Distincția între aceste două noțiuni există și la Hegel: „Simpla manieră trebuie deosebită în chip esențial de originalitate. Fiindcă maniera se referă numai la *singularitățile particulare* și, prin aceasta, *întâmplătoare* ale artistului, particularități care, în loc să se manifeste în obiect ca atare și în reprezentarea lui ideală, se afirmă ieșind la iveală în producerea operei de artă. (*Prelegeri de estetică*, vol. I, pag. 297). Aceasta rezultă și din faptul că imitația – oricare ar fi ea – este, mai întâi, imitație a unor procedee formale, care pot să acopere și adesea să mascheze un vid de conținut. Refuzând să imite modelele consacrate ale înaintașilor, scriitorul „la modă” are impresia că rezistă unor fetișuri; în fond, el creează alte fetișuri care, – spre deosebire de cele clasice – nu prezintă, încă, garanția valorii. Producția literară „la modă” se divulgă astfel ca o floră parazitară pe adevăratele valori artistice pe care le neagă, fără a le putea concura. Se întâmplă uneori ca „moda literară” să se constituie invers: din afectarea accesului la o valoare ieșită din comun. Astfel, după succesul romanelor *În căutarea timpului pierdut* și *Ulise*, o mulțime de scriitori, incapabili de a-i înțelege măcar, necum de a-i asimila creator, au început să scrie „à la manière de” Proust și Joyce. Astăzi fenomenul se repetă cu Kafka. Asemenea mimetisme depășesc

granițele țărilor de baștină ale acestor mari creatori: „moda literară“ implică și contaminarea cosmopolită a cărei consecință este anularea specificului național. Bineînțeles, că în acest proces de imitare ceea ce s-a preluat au fost „clișeele literare“, nu substanța autentică a originalului; încât putem afirma cu conștiința împăcată, că „moda literară“ manifestă și o tentație a facilității. Ce rezultă de aici? Rezultă, că, în lipsa unor canoane și norme artistice bine definite, în lipsa unor obstacole a căror depășire constituie semnul distinctiv al unei reușite artistice, producerea de opere literare se află – ca să zicem așa – la îndemâna tuturor: lipsind criteriile de evaluare) lipsește totodată posibilitatea de a deosebi cu precizie valoarea de impostură. În felul acesta, considerațiile lui Baudelaire ni se arată într-o cu totul altă lumină. Ca și moda vestimentară sau cosmetică, „moda literară“ se dovedește o simplă artă a aparențelor; ea tinde să drapeze un vestmânt de împrumut și să așternă un strat de fard înviorător peste niște trupuri diforme sau vide; natura, pe care urmăresc s-o „reformeze“ procedeele literare „la modă“, este o natură moartă; iar „idealul“ al cărui simptom se pretinde a fi, este acela al producerii în serie de bunuri de larg și imediat consum, nu de valori perene.

Noutatea care atrage scriitorii „la modă“, așa cum lumina unei luminări fascinează fluturii de noapte poate să aparțină uneori operelor mari, operelor fundamentale: ea este refluxul exterior, suprafața vizibilă a originalității lor de substanță. Asemenea opere sunt creatoare de modă; ele trebuie să fie puse în adevărata lor lumină și valoare, și deosebite de celelalte, care imitându-le, întrețin moda. Whitman este creatorul versului liber, de largă respirație, ca o stihie, pus în slujba unui înflăcărat conținut liric, vers care a determinat o „modă poetică“, aceea a stihuiților care „whitmani-zează“, desfășurând o imensă retorică a ideilor politice și umane, în care patosul original și original al poetului american este înlocuit cu un conceptualism sec, lăbărțat în nesfârșite versete. „Moda Whitman“ este un succedaneu, un surogat al marelui poezii whitmani-ene; ea trebuie net disociată atât de creația autorului *Firelor de iarbă*, cât și de alte fenomene poetice; acestea – influențate parțial de opera poetului american – reprezintă totuși o asimilare creatoare a anumitor procedee formale care, înainte de orice, sunt fidele propriului lor conținut: ne gândim la Paul Claudel.

În fine, o ultimă disociere se impune: refuzul scriitorului „la modă“ de a imita exemplaritatea consacrată clasicilor, indiferența lui la procesul de integrare culturală nu trebuie confundate cu poziția marelui scriitor care inovează, care marchează o linie de ruptură în evoluția culturală. Operele unor asemenea scriitori sunt revoluționare, ele sparg gheața convențională a unei inerții ce amenință să înăbușe, la un moment dat, peisajul unei culturi, viața ei cea mai adâncă. Oricât de îndrăznețe, oricât de șocante ar fi, aceste opere au rădăcini profunde – chiar dacă sunt mascate – în solul care le-a nutrit; căci, în materie de cultură și artă, ceea ce numim revoluție, reprezintă doar un fel de a vedea lucrurile, o modalitate inedită care se raportează mereu și se alimentează din ceea ce i-a premers, care duce – mai ales – la o nouă integrare a vechilor valori ce constituie istoria culturii în cauză. Oricât de îndrăznețe, asemenea opere rămân încorporate unei patrii spirituale. În timp ce producțiile „la modă“ nu sunt niciodată la ele acasă, ci rătăcesc continuu într-un jalnic exil.

Iată acum definiția cu care vom opera: *Moda poetică este un fenomen parazitar de mimetism artistic, cantonat în stricta actualitate și, deci, trecător, care – refuzând modelele înaintașilor și vânând cu ostentație noul – propune mereu alte fetișuri, urmărește succesul în locul valorii, confundă originalitatea cu noutatea, cultivă maniera și clișeul în dauna conținutului de substanță, constituind astfel o școală a facilității și a imposturii.*

România literară nr. 1, octombrie 1968

Horia Bernea – „CONCENTRARE“

<https://vatra-mcp.ro/patrimoniu/72676-picturi-concentrare-x-horia-bernea/>

Constantin LUPEANU

POVESTE ÎN PATRU TIMPI

– Patru scurte eseuri lirice –

A fost odată ca niciodată; că de n-ar fi, nu s-ar mai povesti; de când făcea plopșorul pere și răchita micșunele; de când se băteau urșii în coade; de când se luau de gât lupii cu mieii, de se sărutau, înfrățindu-se; de când sepotcovea puricele la un picior cu nouăzeci și nouă de oca de fier și s-arunca în slava cerului de ne aducea povești;

De când se scria musca pe părete,
Mai mincinos cine nu crede!

A fost odată ca niciodată, a fost și este, în fața ochilor mei, pădurea – o mare verde, fără țarm, spațiul nemăsurat al tihnei, unde timpul se oprește să asculte. Acolo domnește Verde Împărat, cu tăcerea lui adâncă, cu lumina care cade în frunze ca o binecuvântare veche. Acolo spațiul și timpul nu există, doar ritmul cu care sufletul degustă poezia lumii, picătură cu picătură, ca pe un vin rar. Simțurile sunt hotarul ei, iar Poezia se naște din ele ca o pasăre care-și face cuib între crengi de lumină. Trei dimensiuni are lumea, dar Poezia e a patra, târâm acoperit cu metafore, unde cuvintele, hrană furajeră, cum a scris cândva Împăratul Poeziei Sorescu, devin viață, devin drum, devin spațiul dintre naștere și moarte. Iar tot ce rămâne este pădurea din fața ochilor mei, care respiră în mine cu o inimă mai veche decât lumea

Capitolul Întâi din cea mai de soi poveste a vremii noastre, cu primul paragraf împrumutat de la Petre Ispirescu, *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*.

Povestea continuă, fiindcă așa suntem noi, subjugați de Timp, ca niște frunze purtate de vântul unei toamne care nu se mai sfârșește. Pe când trăirea simplă naște Poezia, ca o apă limpede ce curge dintr-un izvor ascuns în munte. Eu sunt haiduc peste poteci, călare, ziua printre holde aurii, unde spicele foșnesc ca niște

rugăciuni. Seara rătăcesc prin livezi și dealuri, prinț fermecat al singurătății, pe drumul dintre Senzație și Inspirație, acolo unde lumea se subțiază și devine aproape vis. Calul meu năzdrăvan, pus pe picioare cu jăratec și lapte de bivoliță, cu blana precum curmaua, furat de Visare, vine dintr-o poveste veche, de dincolo de timp, unde umbrele sunt blânde și lumina are gust de amintire. Și așa trec, între două lumi, călare pe clipă, cu inima deschisă spre tot ce poate deveni Poezie.

Capitolul al Doilea.

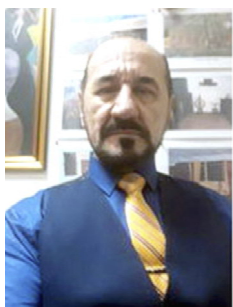
Răzvrătirea sau haiducia, zisă în timpurile moderne revoluție, este Poezia spiritelor drepte și îndrăznețe, o flacără care promite zori, dar lasă în urmă cenușă. Protest și pacoste, amestec confuz de rău și de bine, ca o furtună care smulge și seminte și rădăcini. Aripa Revoluției e Poezia – dar de ce tace când cuceririle se scriu cu sânge, când victoria, născută din jertfe, este furată pe furiș de magma urât mirositoare a mistificatorilor? Fețe schimonosite, suflete putrede, care emană foame, frig și frică, ca niște gropi de noapte în care cade speranța. Revoluția și Poezia – două făgăduințe care ard frumos la început, dar se sting în același fum amar, lăsând în urmă doar întrebarea: ce rămâne din vis când visătorii sunt înghițiți de umbră?

Capitolul al Treilea.

Poezia și Războiul sunt socotite acte sacre, raționale, deși în miezul lor nu pulsează nici o rațiune. Sunt de neînțeles, inexplicabile, două ritualuri repetate de mii de ani ca niște ecouri rătăcite într-o lume unde nu se învață nimic. Încep entuziast, cu strigăte de biruință, cu foc, cu promisiuni, amândouă cer luptă, cer sânge, cer inimi de eroi. Au nevoie de fapte de vitejie, de oameni care ard până la capăt, de trupuri care se frâng ca niște ramuri sub furtună. Și sfârșesc în sicriu. Poezia zace uitată în tăcerea hârtiei îngălbenite. Războiul e cuprins de lemnul rece al morții. Două iluzii solemne, două amăgiri care ne înalță și ne prăbușesc, lăsând în urmă doar cenușa unei întrebări fără răspuns.

Iar eu încălecai p-o șa și v-o spusei Dumneavoastră așa.

Capitolul al Patrulea și ultimul. Nu știm cum ar primi Petre Ispirescu această poveste, dacă i-am depăna-o. Ar rescri-o oare cu pana sa de aur și ar publica-o sau n-ar înțelege cum de Ileana Cosânzeana a basmului nostru este Poezia, iar Feți Frumoși sunt toți Bărbații neamului.

Ștefan Lucian MUREȘANU

STUDIUL ANTROPOLOGIC AL ÎNȚELEGERII FERICIRII CA SENS EXISTENȚIAL CONȘTIENT (credințele populare)

Motto:

Nu există fericire de care să-ți amintești fără tristețe.

Octavian Paler

1. Fericirea ca sens existențial al înțelegerii măsurii conștiente a timpului

În viața fiecăruia dintre noi există un moment, o clipă în care trebuie să decidem ce este bine pentru eul nostru și să conștientizăm că binele este un rezultat al unei stări pe care am numit-o *fericire* a unui fapt într-o perioadă de timp limitată. Cercearea tradițiilor vor fi continue, ele evoluează, de la o generație la cealaltă urmare dezvoltării impetuoase a orașului, a unui nou în care oamenii din medii diferite, cu culturi diferite se întâlnesc într-o conviețuire și o dăruire a faptelor. A tot ceea ce ei, lumea aceasta venită de oriunde, creează în veșnica posibilitate a ducerii traiului de fiecare zi și toate aceste manifestări intră într-o fromă de conviețuire, prin legi, cutume, orientări, abordări, acceptări. Este o toleranță profundă a unei continue acceptări, a comunității așezate într-un teritoriu, numit oricum: sat, oraș, granițele unui stat, a frumosului din tradiții și a unificării acestora ca forme într-o viață plină de trăiri. Am putea spune că în urma acestei toleranțe apare fericire. Starea de bine relaxează întregul nostru ansamblu de existență, de la trupul ce ne materializează ca element fundat teluric, la mediul natural și social al conștientizării. Conștiința este darul pe care lumea Universului îl face omului când acesta se pleacă în fața duhului deusian. Ce este *duhul*? Sporul infinitesimal al înțelepciunii, al încrederii de sine, al pătrunderii tainelor cuvântului.

Dacă omul nu este învățat să vorbească, nu aude în viața lui rostirea și nu trăiește între oameni, se îndobitoceste, se rătăcește în tumultul existențial al nimicului, este pierzător de conștiință:

„Luciditatea sau claritatea conștiinței reprezintă capacitatea de diferențiere în câmp a părților sale, pe care le dezvoltă în luminozitatea acestuia, inserând între părți umbre de spațiu și intervale de timp“ (Ey, 1983:139).

Lumina este cea care dă putere cunoașterii (căutarea, cercetarea științifică), ea se realizează prin lumile definite ale înțelepciunii (lumea cunoașterii) dorite conștient (viața) și a cuvântului (duhul). Cuvântul dorește, conștiința este cea care îi amplifică sau îi diminuează valoarea:

„În felul acesta trecem de la câmpul prezentului la câmpul prezenței, care definește experiența ca fiind animată de un proiect explicit sau în curs de a se realiza“ (Ey, 1983:139).

Câmpul prezentului, ca definire existențială a eului, este ceea ce mediul creează ca favorabil dezvoltării acțiunii omului, iar cel al prezenței este însuși mediul eului. Într-un roman, de exemplu, câmpul prezentului este imaginea acțiunii acestuia în amplul tablou material al vizualizării mediului natural și social (un conac, o grădină sau familia, societatea), în care personajele, distribuite de autor într-un favorabil sens al discursului, își fac apariția în acel câmp al prezenței, valorificând cuvântul. alorificarea cuvântului este însăși funcția literaturii prin care romancierul educă și desfată cititorul. Cât har îi este dat celui ce prin cuvânt poate crea fericirea ca dar al lumii telurice împlătoșată în delirul expresiei fără sens, unde cuvântul se zbate în inconștiență.

Creația literară populară mi-a fost șes al binecuvântării și al așezării pentru totdeauna în lumea omului conștient că fericirea se cade *omului cu bine*, omul încercat de nevoi și ajutat de conștiință (duhul sfânt) să se așeze în fața timpului cu resemnare. Omul se petrece în timp și se autodistrugă prin propria-i rostire:

„Când acest timp cade în spațiu se constituie, după cum am văzut, experiențele delirante și halucinatorii ale conștiinței destructurate“ (Ey, 1983:133/10).

Câtă zbatere în contrasensul puterii de a subordona liniștirea interiorului nostru fericirii existenței pașnice. Țăranul român cobora din patul patimilor și se lăsa în voia soartei, își încingea la mijloc brâul și pornea tăcut spre marginea satului, acolo unde sa afla

ogorul. Cât ritual, câtă împlinire a sensului vieții prin roadele pe care toamna le aduna din grădini, livezi, ogor și le așeza cu grijă în hambarele propriei sale gospodării. Ce cult măreț realiza prin imnul liturgic pe care omul pământului îl înălța puterii adevărate a fericirii vieții ca sens al rodului aceluiși așezământ: „Pământul fiind viu, are toate proprietățile inerente oricărui biotic. Concepția folclorică despre existența lui e panbiotică. Cosmologia rambiotică e caracteristică oricărei filosofii populare. Tot ce se vede, organic sau anorganic, trăiește. Pământul, pietrele, stelele etc. își au viața lor. Fiind viu, pământul vorbește, are și acest dar special pe care poporul îl atribuie până și pietrelor și animalelor. Toate lucrurile și toate ființele își au graiul lor. Panbiotismul e urmat și desăvârșit de ramfonism. Pământul vorbește [chiar și] cu Dumnezeu“ (Naghiu, 42). Într-o zi a unui sfârșit de august, când încă se mai putea dormi pe iarba câmpului, am urcat pe muntele Cîbinului, dinspre Săliștea Sibiului, cu unul dintre bătrânii locului, din neamul de loc al lui Ciuberea. Purta, ca și strămoșii lui, o pereche de ȋtari din cânepă scrobită, iar pe deasupra o *cămeșă*, după cum o numea el, până la pulpe, peste care se încingea cu tainicul chimir (Mureșanu, 2015:3-11). Pe cap, bătrânul, care depășea șaptezeci de ani, cu părul alb ca neaua, avea lăsat pe ceafă un clop, din postav negru. Era mândru și își răsucea, deseori, când întrerupea povestirea, mustața albă lăsată lungă, dincolo mult de colțurile gurii. Urcam cu el și cu încă doi tineri ai satului când se opri, mă privi lung, după care îmi spuse: *Hei, nepoate... no, să înveți să vorbești cu pământul, cu pietrele, așa cum facem noi. Ele au o viață tainică pe care Dumnezeu le-a dat-o pentru noi, creația lui din humă*. L-am privit mirat pentru că nu pricepusem de la început care era rostul opririi noastre și a cuvintelor pe care tocmai le rostise. *Te vād nedumerit, fecioare...*, îmi spuse în continuare, privind pământul pe care călca: *no, saltă bucata aceea de pământ, și se uită într-un loc răsărit la lumină din umbra pădurii*. Era o poieniță plină cu flori multicolore binecuvântată de Dumnezeu într-o parte a țării unde oamenii știau mai multe de cât cei care studiau în facultăți. Ei cunoșteau rostul fiecărui lucru, îl prețuiau și îi acordau atenția cuvenită. În timp ce urcam muntele mi-am adus aminte de o altă faptă minunată a unui prunc dintr-o altă parte a țării, într-un sat din zona Mușcelului. Intram într-o livadă ca un colț de rai cu un sătean. Priveam merii, prunii, dar și caișii care se legănau greu cu coroanele plecate de rod. Aveam un dialog despre portul mușcelian, însă, dintr-o dată,

privirea mi s-a îndreptat spre un măr rotat și plin cu roade roșii de nu ȋți mai puteai lua ochii de la ele. Între crengile sănătoase ale pomului, un băiețel ce nu depășea ca vârstă 8 ani, culegea mere într-o trăistuță, traista veche țărănească, pe care o avea pe după braț. Îl priveam. S-a oprit din cules, a luat un măr copt ce pârâia sub forța dinților lui și a început să-l mestece. Discuția mea continua cu gazda ce îmi purtase pașii în această livadă. Mărul s-a terminat și, am rămas profund surprins de gestul fiului de săteni. Restul fructului, pe care noi îl numim *cotor*, copilul l-a pus în buzunarul pantalonilor, nu l-a aruncat pe jos. Am înțeles cât de mult prețuiesc oamenii satului roadele naturii, ale pământului, pe care îl sfințesc prin tot ceea ce fac, pentru că acel copil nu mâncase doar un măr, ci trei, însă resturile le-a pus tot în buzunarul pantalonilor lui:

„Tema și fabulația, episoadele legendei mitice a Pământului Mumă sunt preluate aidoma de legendele Maicii Domnului. [...] pământul este al Maicii Domnului pentru că ne hrănește“ (Vulcănescu, 1987:443).

Credința în puterea deusiană, în toate săvârșirile lui Hristos și ale sfinților părinți au trezit dorința omului de la sate în a-și respecta, în primul rând, munca sa, care era un dar a lui Dumnezeu, prin trupul viguros, iar apoi tot ceea ce rodea din pământ, ca o cinstire a legilor lui.

De la acest eveniment au trecut câțiva ani buni și pașii m-au purtat, acești pași de acum, într-o altă zonă plină de legende a pământului strămoșilor noștri. Admiram poiana dintr-o coamă luminată a Cîbinului și mă întrebam dacă omul ar putut vreodată să facă ca din întuneric să iasă lumina. Lumina în care se vede frumosul, viața naturii cu care vorbește omul de la sate prin flori și fructe, prin legumele care umplu grădinile, prin pomii livezilor și copacii câmpiilor, prin brazii munților și prin pietrele cărărilor, prin șerpuitoarele râuri și, mai ales, prin pământul în care la vremea chibzuită se întoarce în el. *No, vezi, acesta este adevărul rostirii, ne întoarcem în el, răspunse gândului meu badea Marin*. Liniștit, cu vorba-i molcomă, bătrânul continuă să-mi spună: *când pun sămânța în pământ, oricare ar fi ea, rostesc regala, cred că o ști că este mare bai dacă nu-ți poți rosti iertarea...*, se opri, se întoarse spre mine, privindu-mă în ochi, după care îmi spuse: *știi?... no, dacă știi e bine, purcedem dar cu vorba. Pământul te aude, te simte, tresaltă la răul tău gândit și ȋți tremură umbra. Umbra e a ta și e pe pământ, pe pereți și pe copaci. Peste tot pe unde treci de la*

apus și până în zori. Păi dacă-i pe pământ și unde am mai spus, nu înseamnă că tu ești parte din partea acestor rosturi? Cu toate vorbim prin umbra noastră. Ea este întotdeauna cu noi... ziua n-o vedem, cât e lucru, nu-i bai... când mori umbra, depinde cum mori..., se opri din vorbă, mimând că se gândește. Privi spre crestele muntelui, apoi își coborî privirea la poienița din față: No, dragilor; asta este lumea fericirii. Aici ai tot ceea ce-ți poți dori ca om, și hrană ai și lume, însă o lume curată. Vorbește cu ea, cu natura măi, cu toate minunile și frumusețile lui

Dumnezeu și vei înțelege de ce Einstein ăla, al vostru, din fizică, a căutat atât de mult pe Dumnezeu, scriind, după căutări îndelungi și îndoielnice că $E = mc^2$. Așa-i măi fecioare, că tu ești de la oraș! Om învățat, cu multă școală. Noi ne adâncim și descifrăm tainele naturii, miracolul lui Dumnezeu și el ne face să înțelegem că fericit îi omul care caută binele, măi. Și ne lasă să i le deslușim, dar după multe încercări.

– Continuare în numărul viitor –

Ben TODICĂ

Despre noua robie

Ceea ce se petrece sub ochii noștri nu este o simplă criză și nici o întâmplare trecătoare a istoriei. Este una dintre acele răscruci rare în care o specie întreagă este obligată să decidă dacă dorește să rămână liberă sau dacă preferă confortul lanțurilor sale.

Omul modern se află în fața unei alegeri mai importante decât toate alegerile politice ale ultimului secol. Va deveni conștient de propria sa condiție sau va accepta să fie administrat asemenea unei turme? Va redescoperi sensul libertății sau va intra, cu entuziasm și recunoștință, într-o nouă formă de sclavie, una digitală, invizibilă și aproape perfectă?

Tiraniile trecutului erau primitivi. Ei ridicau ziduri, construiau închisori și trimiteau soldați. Tiranul viitorului nu va avea nevoie de nimic din toate acestea. El va locui în rețele, în statistici, în algoritmi și în fluxuri financiare. Nu va ordona; va sugera. Nu va amenința; va condiționa. Nu va închide porțile; va face imposibilă ieșirea.

Visul oricărui despot a fost întotdeauna același: să spună oamenilor ce să mănânce, ce să gândească,

de cine să se teamă și pe cine să urască. Diferența este că, astăzi, pentru prima dată în istorie, există instrumentele necesare pentru realizarea acestui vis la scară planetară.

Frica a fost întotdeauna moneda de schimb a puterii. Un om speriat renunță la drepturi pe care, în vremuri normale, le-ar apăra cu propria viață. Un popor speriat cere singur lanțurile. Le cere în numele siguranței.

Istoria nu duce lipsă de exemple.

De fiecare dată când cineva a îndrăznit să spună că omul este mai mult decât o piesă într-un mecanism, a fost ridiculizat, discreditat sau eliminat. L-au întrebat și pe Isus cine este el ca să vorbească despre adevăr. Un tâmplar dintr-un sat obscur. Puterea a râs întotdeauna de adevăr înainte de a-l condamna.

Adevărul are însă o particularitate ciudată: nu poate fi ucis. Pot fi uciși oamenii care îl rostesc, dar nu și adevărul însuși.

Omul educat știe acest lucru. El poate asculta două voci și poate judeca singur. Poate cântări argumente. Poate spune „nu“. Omul needucat, în schimb, trăiește într-o panică permanentă. Aleargă de la o sperietoare la alta, de la un slogan la altul, de la un stăpân la altul. El nu mai caută adevărul; caută doar adăpost.

Poate că acesta este motivul pentru care educația a devenit primul sacrificiu al epocii noastre.

Timp de decenii, școala a fost golită de sens, cultura a fost transformată în divertisment, iar cunoașterea în informație de consum rapid. Civilizația nu a mai produs cetățeni, ci consumatori. Nu oameni care să înțeleagă lumea, ci oameni care să cumpere produse.

Rezultatul îl vedem astăzi.

Instituții incapabile să gândească independent. Guverne care reacționează, dar nu mai conduc. Specialiști care se tem să vorbească. Funcționari care execută fără să înțeleagă. O lume întreagă în care responsabilitatea a fost înlocuită de procedură.

Într-un asemenea sistem, adevărul devine incomod. Întrebările devin periculoase. Îndoiala devine suspectă.

Și totuși, civilizația a progresat tocmai datorită celor care au pus întrebări.

Dacă omenirea este într-adevăr amenințată, atunci de ce concurența este mai puternică decât cooperarea? De ce profitul învinge adesea binele comun? De ce instituțiile care ar trebui să protejeze viața sunt obligate să gândească în termeni de rentabilitate? De ce oamenii care ridică probleme legitime sunt atât de des transformați în inamici?

Aceste întrebări nu sunt periculoase. Dimpotrivă. Ele sunt semnul unei societăți sănătoase.

O civilizație începe să moară atunci când încetează să mai pună întrebări.

Există astăzi o iluzie răspândită printre cei puternici: aceea că pot prospera într-o lume pe care o sărăcesc. Că își pot construi palate într-un deșert uman. Că pot acumula bogății nelimitate fără să distrugă chiar temelia care le-a făcut posibile.

Dar nimeni nu se îmbogățește singur.

Fiecare mare avere este rezultatul muncii a milioane de oameni, vii și morți. Drumurile, școlile, fabricile, limbile, tradițiile, descoperirile, sacrificiile generațiilor trecute — toate acestea se află în spatele fiecărui succes individual.

Când o elită uită acest lucru, începe să creadă că este auto-creată. Atunci apare boala veche a tuturor imperiilor: megalomania.

Megalomanul nu mai vede oameni. Vede cifre.

Nu mai vede comunități. Vede piețe.

Nu mai vede cetățeni. Vede resurse.

Nu mai vede viitorul. Vede doar propriul său reflex în oglindă.

Iar istoria este necruțătoare cu asemenea oameni.

Imperiile au căzut. Regii au dispărut. Dictatorii au devenit note de subsol în manuale. Numai omul a rămas. Omul simplu, anonim, acela care seamănă grâul, construiește casele, crește copiii și îngroapă morții.

El este adevărata civilizație.

Poate că marile pericole ale secolului nostru nu sunt virusurile, nici crizele economice și nici tehnologia. Poate că adevăratul pericol este uitarea.

Uitarea faptului că libertatea este fragilă. Uitarea faptului că demnitatea umană nu poate fi măsurată în bani. Uitarea faptului că niciun sistem nu valorează mai mult decât omul pe care pretinde că îl servește.

Când o societate ajunge să considere omul un mijloc și nu un scop, ea începe deja să decadă.

Iar atunci când libertatea este sacrificată pentru promisiunea siguranței absolute, rezultatul nu este nici libertate, nici siguranță.

Rezultatul este robia.

O robie atât de subtilă, încât cei care o poartă ajung să o numească libertate. O robie atât de perfectă, încât lanțurile ei nu mai sunt văzute.

Și poate că aceasta este cea mai mare tragedie a epocii noastre. Nu că există oameni care vor să conducă lumea, ci că există milioane de oameni dispuși să renunțe la propria judecată pentru a fi conduși.

Despre manipulare, frică și pierderea libertății

Noii manipulatori, formați din unirea celor două puteri ale Războiului Rece, având la dispoziție toate informațiile despre comportamentul și psihologia omului în diverse orânduirii și cunoscându-i bine slăbiciunile și punctele forte, le folosesc pentru a-l aduce pe om în starea de disperare și tăcere, de impotență mentală și fizică, subjugându-l.

În loc să ducă specia spre evoluție și înălțare intelectuală, să o facă să se bucure de beneficiile conștiinței superioare — un „mușchi” greu de întreținut pentru cei avuți, care nu vor accepta niciodată devansarea — aceștia preferă să plătească prețul stagnării evoluției umane pentru a-și păstra supremația.

Ei vin cu tot felul de distracții menite să abată atenția de la problema reală, inventând permanent alte pericole. Să te orbească, să-ți arunce praf în ochi ca să nu vezi când ești lovit. „Uite, vine Bau-Bau. Culcat!”

O civilizație care ar putea fi onestă este forțată să se transforme peste noapte într-una a escrocilor și a înșelăciunii. Oameni care lovesc fără milă, frate contra frate, soră contra soră, dezbinați sistematic.

Se organizează tot felul de atacuri teroriste pentru a menține populația în frică, dezorientată. O populație needucată nu are resursele necesare pentru a se apăra împotriva acestui tip de terorism. Iar cei care știu și ar putea ajuta sunt adesea arestați sau reduși la tăcere sub diverse pretexte.

Cu ocazia acestei pandemii, populația fiind închisă în case, profitorii au manipulat și monetizat, prin tot felul de noi șiretlicuri, viața oamenilor până la epuizare psihologică. Au apărut noi forme de violență și crimă în societăți și națiuni: țări bombardate, conducători executați, familii întregi de refugiați rătăcind printre străini – toate acestea pentru a obține puterea, de către o mână de oameni bolnavi și paranoici.

Ce folos să deții puterea dacă nu mai rămâne nimeni care să te admire?

Au infestat internetul cu sute de canale de informare care emit știri confuze, doar pentru a genera profit. Mulți au devenit milionari din acest haos informațional. Internetul ar fi trebuit să rămână un spațiu liber, un bun public, precum aerul sau pământul. Altfel, riscă să alunece spre irelevantă.

Dacă nu se va găsi un „vaccin” împotriva acestor apucături distructive care acționează asupra speciei și conștiinței umane, ne îndreptăm cu siguranță spre pierzanie.

Viața nu merită trăită fără libertatea gândirii și a visării. Este una dintre cele mai mari crime ale acestui secol: invadarea și încălcarea minții umane, amorțirea ei prin tot felul de unde, radiații, microunde și alte tehnologii invizibile.

Scriitorii au datoria de a vindeca starea umanității, însă majoritatea sunt înfricoșați și dezorientați de posibilele pedepse și acuzații, mai ales de teama de a-și pierde poziția socială. În majoritate, „cosesc iarba la rădăcină”.

Puțini mai au săbii ascuțite împotriva confuziei și a dezinformării. Sunt promovați cei obedienți; iar dacă vrei să fii acceptat, trebuie și, te aliniază la „minciuna acceptabilă”.

Mari scriitori ai lumii au plătit cu libertatea sau viața pentru adevărul lor: Eminescu, Fiodor Dostoievski, Ernest Hemingway și mulți alții au trăit sau au scris sub presiune, exil sau detenție.

Scriitorii trebuie să găsească moduri de a-i ajuta pe oameni să-și regăsească fericirea chiar și în aceste timpuri tulburi, produse de pandemie și, mai ales, de noua formă a civilizației în care am intrat. Întoarcerea la lumea de dinainte nu mai este posibilă – ar necesita prăbușirea a prea multor structuri.

Nu putem fi pasivi, pentru că și viața noastră este implicată. A scrie doar „pe plac” nu mai înseamnă scriitură, ci servitute.

Întreaga conștiință și sufletul omului sunt astăzi umilite, înjosite, terfelite în voința și demnitatea lor profundă.

Nu pot înțelege acest tip de cruzime: cum poți ajunge să răpești omului chiar și sensul cuvintelor „mamă” și „tată”, al familiei, al apropierii, al îmbrățișării?

Cât dispreț trebuie să existe pentru a te crede aproape dumnezeu, când ai fost doar investit temporar cu o funcție de servire și conducere a unei națiuni?

Adevăratul rol este acela de a sluji poporul, nu de a-l umili.

Avea dreptate președintele Donald Trump la Națiunile Unite când recomanda fiecărei națiuni să-și păstreze identitatea și să o pună pe primul loc.

Populația a fost atât de săracită de educație și atât de înfricoșată, încât uneori nici măcar nu mai recunoaște momentul în care este umilită sau disprețuită de propriii guvernanți.

Iar cei aflați la putere, chiar și atunci când primesc ajutoare externe pentru țările lor, sunt adesea atât de lacomi încât le împart între ei.

Această lăcomie și vanitate devin, în cele din urmă, de neînțeles.

Tușeu e-MI

Un istoric englez, simpatetic cu românii, scria în 1945 că democrația nu avea cum să înflorească în România interbelică în condițiile în care intelectualii erau străluciți, dar se ocupau să obțină favorurile celor care conduceau statul, neinteresându-se de sărăcia

și abuzurile din jur. „Trădarea intelectualilor” nu era oarecare. Ce s-ar putea spune acum, când „intelectualii puterii” au sesizabil pregătire și capacități cu totul precare?

Andrei Marga

Tușeu e-MI

Libertate fără frontiere

România are o farfurie zburătoare funcțională! Nu e OZN, ci se numește ADIFO (All Directions Flying Object (Obiect Zburător în Toate Direcțiile), cum l-a botezat inventatorul, sau OZO (Obiect Zburător Omnidirecțional), cum i-aș zice eu. Are la bază un proiect vechi, „Profilul delfinului“, dezvoltat timp de 30 de ani de prof. Iosif Țăposu, autor a o serie de lucrări publicate și rezultate experimentale.

În 2007 profesorul Țăposu a realizat un model din lemn, dar, din lipsă de bani, a abandonat proiectul, modelul său ajungând la Muzeul Universității Politehnice din București. Descoperind acolo modelul, inginerul Răzvan Sabie a decis să-l continue, văzând în el un proiect cu adevărat nou, revoluționar în aviație. După câțiva ani de muncă acesta a realizat farfuria zburătoare, al cărei prototip l-a testat cu succes în anul 2017, proiectul fiind premiat la Salonul de Inventică de la Geneva. Pe Internet poate fi vizionat evoluând minunatul vehicul, ce arată chiar ca o farfurie zburătoare, desigur, la dimensiuni mult mai mici.

Într-o țară condusă de oameni cu scaun la cap și cu Dumnezeu stând pe acel scaun, în toți acești ani s-ar fi putut duce mai departe proiectul, cu care poate că s-ar fi făcut minuni inclusiv pe plan militar, știută fiind lipsa acută de aer pentru Forțele Aeriene Române.

...Vai, dar cum să facă așa minuni niște pârliti de ingineri români? Nu frate, noi avem libertatea să călătorim peste graniță și acolo să admirăm minunile cu miros de democrație ca-n povești! Până și creațiile pârlitilor de români, dacă sunt produse Acolo, au mirosul îmbietor... Cum altfel să ne bucurăm noi, românii, de libertatea de a călători... fără frontiere?!

<https://observatornews.ro/stiinta/cercetatori-romani-ozn-308605.html>

Sunt 17 ani trecuți decând, după probe concludente într-un tunel aerodinamic la viteze mici, autoturul îi dovedise utilitatea, indiferent dacă aparatul se deplasează în aer sau în apă.

„Cu o minima sumă, între 200.000 și 400.000 de euro, prin care „farfuria zburătoare“ poate fi dotată cu cele necesare și manevrată de la sol, se pot face multe. Spre exemplu, ADIFO se poate scufunda în zona costieră și poate face poze celor care pescuiesc calcani în apele noastre. Sau poate fi folosit în aer pentru monitorizarea unei zone în agricultură, ori poate chiar să monitorizeze poluarea“, afirma atunci profesorul Țăposu.

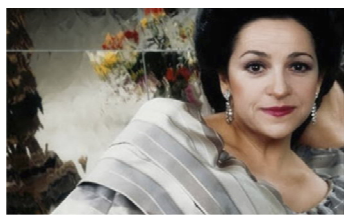
<https://www.libertatea.ro/stiri/a-inventat-o-farfurie-zburatoare-196334>

Ehei, pe vremea aceea prin vecinătățile noastre de-abia se puneau sămânță pe Maidanul unde aveau să iasă la produs oștiri imense, zburătăcite de stoluri de avioane, rachete și, mai ales, drone. Da, drone – albinele actualei polemizări a lumii...

Ex ossibus... Henry Coandă!

Ne-a părăsit Ileana Cotrubaș

20 august 2026

S-a anunțat moartea extraordinarei soprane românce Ileana Cotrubaș. Avea 87 de ani.

În anii 1970 și 1980, Cotrubaș a triumfat în roluri Verdi, în principal la Opera de Stat din Viena,

unde a avut un contract lung. *Violetta* ei a fost de neegalat.

Și-a făcut debutul la Covent Garden în rolul *Tatyanei* din Eugene Oneghin și apariția la Met în rolul *Mimi*. Regizorii care credeau că îi cunosc bine rolurile au fost foarte puțin ignorați. A cântat fluent în șase limbi.

Cotrubaș a fost înregistrată pe scară largă. Principala ei elevă a fost Angela Gheorghiu.

S-a căsătorit cu dirijorul german Manfred Ramin în 1972 și-a cumpărat o vilă pe Coasta de Azur.

POEMUL LUNII

apud.

Mircea LUNGU

John KEATS

La vederea Marmurelor Elgine

Prea fragil îmi e sufletul – faptul că-s muritor
Mă apasă teribil, ca un somn nedorit,
Și oricare culme, orice povârniș întâlnit
În truda zeiască îmi spun că mi-e dat să mor
Ca un vultur bolnav către cer scrutător.
Să plâng este totuși un lux cumpătat
Că n-am vânturi sub cerul cu nori, de păstrat
Proaspete pentru când e să se crape de zori.
Astfel de glorii de minte neclar zămislite
Seamănă o vrajbă nespusă în jurul inimilor;
Așa și aceste minuni – dau dureri nesfârșite
Cu-al Greciei fast într-un aspru decor
Învolburare a vremilor vechi risipite
Un soare – și umbra acestei grandori.

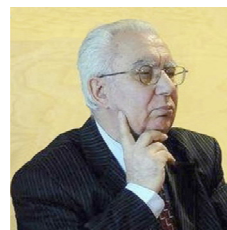
Traducere de Claudia Napoli, Marian Ilie

On seeing the Elgine Marbles

My spirit is too weak – mortality
Weighs heavily on me like unwilling sleep,
And each imagined pinnacle and steep
Of godlike hardship tells me I must die
Like a sick eagle looking at the sky.
Yet 'tis a gentle luxury to weep
That I have not the cloudy winds to keep
Fresh for the opening of the morning's eye.
Such dim-conceived glories of the brain
Bring round the heart an undescribable feud;
So do these wonders a most dizzy pain
That mingles Grecian grandeur with the rude
Wasting of old time – with a billowy main –
A sun – a shadow of a magnitude.

(din volumul *Selected Poems*, Edited by
Nicholas Roe, University of St. Andrews,
The Everyman Library, J. M. Dent. London,
Charles E. Tuttle, Vermont, 2000)

DE SOPHIA

Aforisme

În Ardeal, doar în biserică nu se fabrică palincă.
„Soră cu moartea“ = „bătaie zdravănă“ (la români).
M-am hotărât: Nu mai deschid nici un Facebook.
E frecventat de prea mulți neisprăviți.
Orice Om are propriul claxon – bun ori rău – Asta o știe
numai Dumnezeu.
Manipulare = Treabă manuală, nu mentală.
Rar, foarte rar vezi, indivizi puternici și bogați, care să
gândească – de-a adevăratele – la oamenii săraci. Mai
degrabă, din interese obscure, se prefac că o fac.
Oamenii țării = Dintotdeauna – voievozii Țării.
Berbec = Zodia celor dornici de a fi și de-a dăinui.
Amorțeală suicidală = Scrânteală incomensurabilă.
Grandilocvență – Insuficiență (în gândire și în fapte).
Împopoțonare – Încercare de falsificare.
Ipocrizie = Nerozie.
Kafkianism = Modernism = Stare stranie de înstrăinare.
Ozeneurile politice = Producători de victime.
Feriți-vă de „stăpânii“ stadioanelor = Ei sunt slugile altora.
Un președinte neisprăvit a spus: „Școala românească produce
tâmpiți“. Vremelnicul specimen, fost-a un securist bețivan,
un primitiv, născut să facă rău semenilor săi. Asemenea
vremuri încă mai trăim, și de care, vai Doamne, ce greu
de el și de ele ne despărțim.
Secretul vieții = A trăi pentru alții.
Niciodată copacu nu își mănâncă fructul.
Înțelepciune = a învăța durerea altuia.
Conștiință curată = Minte luminată.
Nu lua din viață decât atât cât poți duce.
Bunătatea aduce fericire, răutatea numai nenorocire.
Primar = Șpăgar (ordinar).
Cârlan = Mârlan ajuns în fruntea bucatelor.
Petrov cel șiret și hoț, niciodată nu se satură, el totdeauna
ceva în buzunarele-i sparte bagă.
Prostănac = Individ arivid (ajuns șef de partid).
Pesedei = Derbedei.
Partizani iliescieniști = Inși luați azi drept tâmpiți.
CSM = Instituție anodină, plină de indivizi arivizi, dintre
cei mai perfizi, din nesătui și pomanagii.
Prostiile găștilor la putere înscăunate = Rupere de aripi =
Jaf în toate.

Nicolae GEORGESCU

Trup și suflet

– *Palingenesii* –

XXX.

Această grea tristețe, ca de piatră,
De-ar rupe plasa-ntinsă-a amintirii
Să ispitesc cu ea urzeala firii!
Mi-a pus-o rod de floare-ntârziată.

De-ar fi crescut cu trupul meu odată
Și-ar fi hrănit-o-n sângele curat,
Aș zice să-s un vis adevărat
Ce-adună-n el din lume jalea toată –

Dar smulsă rând pe rând și iar plantată,
De soare și de umbră mi-a pătat
Covorul vieții, până-a-l fi-nțepat

Ieșind dintr-însul, iată, ca de piatră.
O, fumul să-l adun din nou în vatră
Să las în urmă cerul ne-ntinat!

XXXI.

O, cât elan în lucruri am lăsat!
Câte fapte am săgetat cu ochii!
Să spună turma caselor din sat
Ce-au înghețat ca turma Babii Dochii!

Atâți stejari m-au ferecat în ei
Să-mi crească chipu-n scoarța noduroasă...
Atâtea râuri năvăleau spre casă
Să stingă locul umbrei de sub tei!

Un semn din mână mi-a lipsit, atât,
Să dezrobesc tot ce-a-ncăput în mine
Să pască iarăși satul pe coline

Și soarele să cadă mut sub lut!
N-am vrut, și astăzi mugetul subțire
Mă țese-ncet pe drumul început.

XXXII.

Cu fiecare chip de om te-apropii
Și ceasul bate-n tine timpul meu,
Sosești mereu, te răspândești mereu,
Cum noru-și soarbe din noroaie stropii.

Lași masca jos, rămâne altă mască
Mai fragedă, mai lacomă de timp.
O dai pământului în schimb
Pe dorul lui ca-n tine să se nască.

Și când, târziu, în visul meu te prinzi
Precum în mine-o patimă cerească,
Te scurgi, clepsidră,-n golul meu rotund

Lăsând destinul prisma s-o rotească.
În tină tu, eu către cer zburând,
Ne vâmuim în trecere pe rând.

XXXIII.

Târziu, când mugurii-au plesnit pe ram,
Sămânța-ntreabă-se tânguitoare
De ce-a trimis pe lume-atâta floare
Și câte flori se vor strivi în van?

Pe-acest covor țesut de Domnul Soare
S-au numărat vreodată mai avan
Petalele, ca azi, când de la geam,
Eu văd că nu-ncap în numărătoare?

Hei, voi, prăpăstii ce-nghițiți noian
De pietre seci și flori mirositoare,
Va pune preț stăpânul vostru oare

Pe tot ce-aruncă-al sorții uragan
În voi? – Și-atunci, cu ce cuțit viclean
Să spintec sacul lui cu pietre rare?

XXXIV

Atâta soare, o, și-atâta dor
Se-așterne peste pașii tăi târzii,
Că ochii-mi ard, privindu-ți-i, făclii
Și lacrimi mari, de ceară, mă-nfior.

Copiii-n joacă focuri pe câmpii
Dac-au aprins, le sting apoi, când pleacă,
Iar dacă nu, câmpia cea săracă
Un foc viclean cu ce-ar putea hrăni?

O, carne, pânză-ntinsă pe catarg!
Ți-a scăpărat o stea îndepărtată
Și calea ei te soarbe-acum în larg!

Dac-aș putea cătușele să sparg!
Dar jertfa trebuie să ardă toată
Până ajunge-n ceruri primul val...

XXXV.

Se coace seva-n lemnul de cireș –
O va împinge primăvara-n ramuri –
Din rădăcina casei pân la geamuri
Un foc îmi ține frigul fedeleș.

Mai am de tras într-ale iernii hamuri –
Balanța vremii-adună fără greș

Căldură-n cas, afară norii deși
Ce-și scutură zăpada peste lanuri.

O, suflete, te știu c-ai vrea să ieși
Cum iese miezul casei cald pe geamuri
Să strângă-n palme florile pe ramuri

Când soarele ne pică-n cas peșcheș.
De-atâta timp trecuși cu mine anul
Livada doar dorind s-o cumpănești.

XXXVI.

Mi-am luat din casă unghiul meu de jar
Să-l ard în tihnă,-n drumuri depărtate –
S-a subțiat căldura din bucate
Și gardul curții s-a retras c-un par.

Voi trece, poate, pragul casei iar
Să-mping pereții-n laturile date
Și-n colțul prăbușirii mele-n lapte
Cenușa strânsă-n traistă s-o presar.

Să soarbă lacrimi vechi intrate-n var.
Când iarba s-o strivi de mere coapte,
Târziu, în noapte, ultimul pahar

Va stinge trupul meu de chihlimbar
Și aburi reci se vor topi în șoapte
La masa albă-ntinsă sub arțar.

XXXVII

Nimic nu-ți lasă timpul ce-a trecut;
Nu-ți da obolul clipei care vine –
Speranța crește-o și s-o strângi în tine
S-aduni din viață cât vei fi putut.

Biet clopot ești bătându-ți clipa-n lut.
Prea marte-i umbra unui mărăcine
S-aduni din ce-ai făcut cât îți rămâne –
Nimic nu-ți lasă timpul ce-a trecut.

Ce facem azi ne-nghite anul mâne,
Din pieptul tău durezi zadarnic scut
Căci dinții vremii-n el mai mult se-ascut –
Nu-ți da obolul clipei care vine.

De-ți cauți soarta-n zările senine
Tot drumul ți-l măsoară cu cea-ai pierdut
Și-ajungi la capăt gol ca la-nceput –
Speranța crește-o și s-o strângi în tine.

E largă lumea care te-a-ncăput –
Tu bate-o-n lung și-n larg cât poți mai bine
Și pune frâu de foc pe ce poți ține
S-aduni din viață cât vei fi putut.

S-aduni din viață cât vei fi putut
Speranța crește-o și s-o strângi în tine
Nu-ți da obolul clipei care vine
Nimic nu-ți lasă timpul ce-a trecut.

Ștefan DUMITRESCU

– Domnului Ambasador Constantin Lupeanu,
a împlinirea a 85 de ani –

Peste o mie de ani

Pe dealuri fântâni cu acoperișuri deasupra
capului privește iubito cum răsare luna zâmbind
cu ștreangul de gât la marginea satului un
câine cântă înalt ca un cocostârc în trupurile

fecioarelor inimilor le cresc aripi în casele
satelor din valea marelui fluviu cântă acum
liniștea efebui își mână sentimentele ca pe o
turmă către mare planele nenăscute

dormitând în trunchiurile arborilor
visează la vremea când vor fi plane
și când vor cânta în palate de aur un mal al
râului s-a îndrăgosti de celălalt mal

și vor să fugă în lume singurul plop de
pe deal dă din aripi ca un bătlan să-și ia
zborul în curând sfinții se vor da jos de
pe pereții bisericilor și vor porni la

cerșit prin sate departe se va petrece o sărbătoare
vișinie care se va auzi într-un târziu
ca un cântec melancolic de corn temelia timpului
roasă de carii scârțâie din toate

încheieturile în văzduh bătând rar din aripi
o masă și un pat sângele istoriei
înjunghiate curge pe străzi negru
peste o mie de ani, vai, nu se va mai ști nimic

Poetul cară valuri cu spinarea

Poetul cară valuri cu spinarea iese
pe țarm și merge să le semene în pustiu
ai, ai, va veni iubito vremea când
vom fi trupuri de lumină și când

vom picta bolta cerului cu îngeri
pe dinăuntru și vom săruta păsările pe
aripi gândurile merg clătinându-se pe
priviri ca acrobații pe sârme unde

se duc urmele singure ale poetului pe
mări filozoful șade în mijlocul
singurătății cu o lumânare
în mână conștiința seamănă cu
o cruce cu mâinile ridicate pe culmea
dealului numai noi ne pierdem iubito
ținându-ne de mâini prin mari ninsori și
nu știm încotro mergem și unde vom ajunge

și dacă vom ajunge cândva la
marginea pustiului crucea însângerață
înalță până la cer este iubirea Sisif
s-a apucat să spargă bolovanul în

mii de pietre mai mici noi vom
merge iubito mii de ani pe țărături
până când vom găsi oasele
pustiului și atunci vom începe

să cântăm ca niște nebuni

Lanurile de in din sufletele noastre

Lanurile de in din sufletele noastre
vălurind în soare prin codri întunecoși
de gânduri ne vom pierde catedrala aceea pe
culmea dealului este conștiința

popoarelor mâna cuvântului noapte
mângâie mâna nopții ochii popoarelor
strălucesc în noapte ca ochii pisicilor
inima adevărului abia mai bate

în fundul lumii cu un opaiț în
mână drumurile merg acum pe sub
pământ binele e o ancoră ruginită
care cade din cer în curtea săracului eu

mă gândesc melancolic la noaptea care
se lasă după fiecare eră ascultă iubito
sunetele pe care le face cel care bate
păsările în cuie pe cer apoi să fugim

să ne ascundem în fundul lumii

Să iei lumina s-o tai în cuburi

Să iei lumina s-o tai în cuburi cât mai
mici s-o pui în pământ să răsară păduri
uriae de lumină să iei semințele valurilor
să le răsădești cântând în pustiu

ai, ai, prin văile și prin râpile conștiinței să
te pierzi cântând nebun în gura mare să
jupoi apoi suferința lumii de blana ei maronie
apoi să-i bați pielea în cuie pe cer apoi

s-o iei pe câmpia de cuie și să mergi
căutând adevărul toată viața

o jumătate de ou și o jumătate de
lacrimă au împietrit îmbrățișate în drum

Eupoetion care păștea o dată turmele
de rinoceri mână plângând conceptele pe
coclauri acum iubito ne sprijinim
în țipetele noastre ca în bastoane și

astfel vom urca muntele din noi
ai, ai și când vom ajunge pe culme
vom descoperi leșul timpului înflorit
din el urmând să crească în mii de ani

arborele veșniciei

Întind brațele către tine

Întind brațele către tine iubito și mâniile
mele se transformă în râuri limpezi
mărginite de zăvoaie înflorite apoi în fluvii
înalte, galbene și calme care îmbrățișează marea

care ești tu în care mă vărs înalt țipând
transcendental născându-se o muzică astrală.
Oh, și tu te înalți în văzduh ca o
egretă scoțând țipete tragice și te așezi

apoi pe muntele care este sufletul meu
încărcat de cedri uriași cu mâinile ridicate
care de fericire începe să cânte
melancolic ca un condor în timp

ce se înalță până când picioarele Lui
Dumnezeu stau acum pe vârful
muntelui care sunt eu
Oh, și Dumnezeu șade acum în

picioare ca o statuie cu o flacără în mâna
privind nemișcat și mândru departe
în adâncul universului
în timp ce se lasă o liniște de gheață

Dacă intri într-o sămânță

Dacă intri într-o sămânță te trezești
deodată într-o țară fabuloasă cu râuri
îmbrăcare în zăvoaie maiestuoase
care cântă ca egretele cu câmpii

nesfârșite de mărgean pe care pasc turme
de fântâni cu cumpeni înălțate până la
cer cu drumuri care se ridică în
picioare și cântă ca privighetorile,

ai, ai, pe dealuri vei vedea păduri
înalte de cruci înflorite prin care
Domnul nostru Iisus Christos caută
adevărul cu podișuri mărețe încărcate

de mori de vânt care macină timpul cu
pustiuri pe care plutesc corăbii pline
cu înțelepți cu munți pe care cresc lanuri de
în în care cântă ciocârlile și sturzii cu

bolta cerului pe care Dumnezeu își pictează
autoportretul cu mări pe care cresc lanuri
de grâu cu credințe înflorite ca niște livezi și
noi, iubito, la o masă goală în fundul lumii

trști privim în gol departe ca niște statui

Oh, și atunci m-am îndrăgostit de tine

Ai, ai, atât de mult iubeam apa încât
am început să curg și tu
ai devenit apă limpede, iubito, și
acum curgeam și tresăltam amândoi
peste pietricelele albe și roșii ale râurilor

Apoi m-am îndrăgostit de aer și tu
ai devenit lumină, iubito,

ai, ai și mă străbăteau atât de dulce
încât am început să țip și
țipetele mele au devenit
cântecele dulci ale cocorilor

Apoi m-am îndrăgostit de zbor și
tu ai devenit, iubito, pasăre,
ai, ai și acum zburam amândoi
către Înalt și tu erai o aripă și eu
eram cealaltă aripă și sufletele
noastre erau o vibrație dulce

Apoi m-am îndrăgostit de cer și
tu ai devenit, iubito, soare și eu
zburam beat către tine,
ai, ai și tu mi-ai ars, iubito, aripa
care eram și eu am continuat să zbor
cu aripa care erai tu până când
ne-am prăbușit amândoi în magma
clocotitoare care erai tu

Raluca Ioana MAFTEI

SCRIS ÎN STELE

Capitolul I, Episodul 7

Peste exact două săptămâni, am primit de la mama printr-o prietenă care călătorea la Paris, documentele ce atestau transformarea numelui adoptat de bunicul meu din Bimann în Georgescu, apoi certificatul de naștere al mamei cu evidențierea clară a numelui bunicului, certificatul meu de naștere cu numele mamei, evident și împuternicirea mamei de a o reprezenta în orice acțiuni întreprinse pe teritoriul Franței pentru demersurile necesare recuperării oricăror posesiuni ale bunicului la care urma a avea dreptul ca unică moștenitoare. Documentele erau traduse în franceză și legalizate și îmi dădeau totodată puterea legală de a solicita orice informații până atunci confidențiale.

Am sunat-o pe Valérie și i-am spus că sunt în posesia acelor documente iar ea mi-a spus că a găsit ceva interesant și mă invită la sediul lor să discutăm în liniște despre ceea ce găsiseră în arhivă.

A doua zi la prima oră eram în biroul lui Valérie de la N&C, iar ochii îmi străluceau de nerăbdare.

„Am găsit ceva care poate constitui un punct de pornire. Este vorba de un document pe o singură pagină prin care bunicul tău, împreună cu prietenul lui, domnul Ionescu, decid de comun acord cum să facă anumite investiții și cine să beneficieze de roadele acestora în cazul dispariției lor.“

„Vrei să spui că e un document similar acelei scrisori găsite de mine și Alex între hârtiile bunicului lui?“

„E un document ulterior aceuia, semnat și de o a treia persoană ca martor, un avocat din partea firmei N&C. Practic se reorganizează un pic finanțele domnului Georgescu, dar în acest document se vorbește și de finanțele domnului Ionescu. Se pare că cei doi au decis să investească împreună niște sume de bani și avem și evidența acțiunilor în care banii respectivi au fost investiți. Va trebui să verificăm dacă acțiunile respective au fost profitabile și fructificate la un moment dat și dacă da, în ce fel s-au împărțit fructele rezultate din aceste acțiuni între cei doi.“ „Aș putea să văd documentul?“

„Din păcate nu am primit aprobarea să ți-l arăt, va trebui să faci o cerere însoțită de copii ale

documentelor pe care le-ai obținut din România și oricum nu vei putea studia documentul decât în prezența simultană a urmașilor domnului Ionescu, respectiv mama lui Alex sau Alex însoțit la rândul lui de o împuternicire din partea mamei lui. Asta se va întâmpla doar la prima citire a documentației când trebuie să luați la cunoștință împreună de informațiile regăsite acolo. Ulterior, dacă vei dori să studiezi documentul, vei putea să o faci și fără ei.“

Cum am terminat întâlnirea cu Valérie, l-am și sunat pe Alex și i-am povestit ultimele noutăți. S-a arătat la fel de interesat ca și mine și a promis că va vorbi de îndată cu mama lui.

Peste două zile eram din nou în sediul N&C împreună cu Valérie, dar de această dată împreună cu mine și Alex venise și mama lui. Nu o văzusem pe Elvira de ceva timp și mi s-a părut mai bronzată dar la fel de surâzătoare, cu creșturile de bună dispoziție la loc de cinste în jurul ochilor albaștri.

Valérie ne-a poftit în altă sală de ședințe și ne-a servit răcoritoare. Apoi a venit cu copii ale documentului găsit în arhive și ni le-a înmănat fiecareia. Am parcurs cu sufletul la gură rândurile scrise de mână, dedesubtul cărora se aflau cele trei semnături: a bunicului, a domnului Ionescu și a reprezentantului firmei de avocatură.

Toată lumea a amuțit și după ce am terminat de citit am ridicat capul automat și m-am uitat la Elvira. În același timp, Alex a ridicat capul din hârtii și s-a uitat la mine. Elvira avea o față impenetrabilă, însă am observat cum buzele ei stăteau mai strânse decât de obicei. Cu o voce plată o întrebă pe Valérie: „ce înseamnă acest lucru?“

Valérie își dresе glasul și începu să vorbească în picioare, sprijinită de masa de conferințe.

„Acest document după cât se poate vedea, a fost încheiat în luna mai 1938, deci la un an după ce a fost întocmit documentul inițial descoperit de dumneavoastră. Practic, sunt două elemente care apar în plus față de documentul anterior, de fapt trei. Unul: e vorba de alte sume de bani, în unele conturi sumele par a fi diminuate, în altele aproape se dublează; apoi, în cel de-al doilea document se face evidența unui apartament în Paris, actuala reședință a familiei Baudet și o casă în Cap d'Antibes, actuala casă de vacanță a aceleiași familii Baudet ai cărui reprezentanți sunt acum aici alături de domnișoara Anamaria Georgescu.

Verificând pe scurt istoria tranzacțiilor bancare în Banque de Paris și în baza celorlalte documente găsite în același dosar, vă expun pe scurt, concluzia desprinsă: Domnul Alexandru Ionescu a fost mandatat de domnul Theodor Bimann, ulterior numit Georgescu,

să plaseze bani în câteva pachete de acțiuni la bursa din Paris și datorită priceperii arătate, acesta a reușit să dubleze sau chiar să tripleze anumite sume de bani. Aceste investiții s-au făcut după ce domnul Theodor Bimann s-a întors definitiv în România. Există evidențe care atestă faptul că domnul Bimann a avut cunoștință de realizarea acestor câștiguri din investiții și că a indicat domnului Ionescu achiziționarea celor două proprietăți pe care și le dorea, apartamentul din Paris și casa din Cap d'Antibes. De asemenea, se pare că din restul de bani multiplicați în urma acestor investiții, domnul Bimann a oferit jumătate domnului Ionescu ca recompensă pentru caștigurile obținute. Investițiile în cele două proprietăți au fost realizate de domnul Ionescu în nume personal, urmând ca la venirea în Franța a domnului Bimann să se facă transferul de proprietate pe numele domnului Bimann“.

Valérie a scos dintr-o mapă încă un set de foi pe care le-a împărțit între mine, Alex și Elvira. Era un document semnat de domnul Ionescu, prin care acesta declara achiziționarea celor două proprietăți în nume propriu și angajamentul pe care și-l lua ca la întoarcerea în Franța a bunicului meu să îi cedeze dreptul de proprietate asupra imobilelor.

Elvira s-a ridicat dintr-o dată în picioare, albă la față, și-a luat poșeta sub braț ca pe o mapă, și a ieșit direct pe ușă fără nici un cuvânt. Alex s-a ridicat și a rămas în mijlocul camerei, indecis între a rămâne la discuție și a pleca după mama lui. Eu nu mă puteam mișca de pe fotoliu și nici nu știam ce să zic. Un lucru era cert însă, inima îmi bătea cu putere. O simțeam în gât și palmele îmi transpiraseră.

Valerie a ținut să intervină: „Alex, știu că ceea ce ați auzit e șocant, dar crede-mă că aceste lucruri sunt adevărate, reale și legale, au fost verificate și de avocații nostri și de un notar public și de reprezentanții Arhivelor Naționale. Dacă Anamaria reușește să certifice faptul că este urmașa legală a domnului Bimann, va putea intra în posesia proprietăților într-un termen de 90 de zile de la data pronunțării autentificării elementelor și atribuirii proprietății asupra banilor, a bijuteriilor și a imobilelor. Veți avea 90 de zile la dispoziție să evacuați locațiile. Îmi pare rău.“ Valerie ieși și ea din cameră.

M-am ridicat și eu și m-am dus către Alex. „Alex...“ dar Alex a ridicat mâna și m-a oprit cu un gest. „Nu acum Anamaria, vorbim mai târziu“ și ieși și el transfigurat din cameră.

Ei, uite că m-aș fi așteptat la orice altceva, dar la așa ceva chiar nu. Eram împreună cu mama proaspetele posesoare ale unor proprietăți dintr-o altă țară. Aș fi fost ipocrită să zic că nu mă bucuram, aproape că îmi venea să țopăi. Dar în același timp

mă durea inima să știu că această mică avere se clădea pe nefericirea altor oameni. Mă trezeam deodată cu ea în brațe printr-un joc al sorții care mă fericea pe mine și îi nefericea pe ceilalți. Probabil în această lume suma fericirii este mereu și oriunde aceeași. Ce se clădește într-un loc dispare în altul, ce se liniștește aici se învâlburează dincolo. Ce drept aveam eu, o necunoscută de la mii de km depărtare, să apar brusc în viața acestei familii care s-a purtat atât de frumos cu mine și să le distrug echilibrul existenței într-un mod atât de abrupt? Am încercat să-mi imaginez cum m-aș fi simțit eu dacă la ușa mamei mele ar fi apărut un individ care să-i ia casa în care a locuit câțiva zeci de ani, căsuța în care mi-am petrecut și eu adolescența. Cred că aș fi fost în stare să-l omor.

Oricât de fantastică și minunată mi s-a părut posibilitatea de a mă folosi de acele proprietăți, mi-am dat seama că voi putea trăi la fel de bine și fără ele, exact cum trăisem și până atunci. Pe mama o voi convinge ușor să renunțe la dreptul de proprietate în favoarea familiei Baudet, era la fel de puțin materialistă ca și mine. Un val de bucurie mi-a inundat pieptul. Trebuia să-l anunț pe Alex imediat ca să o sune pe mama lui să nu-și mai facă probleme: aveam să renunț la cele două proprietăți în cel mai scurt timp. Am format numărul de mobil al lui Alex dar mi-a intrat mesageria vocală. Am încercat de mai multe ori, cu același rezultat însă. I-am trimis un SMS dar am văzut ca nu se livra. Alex avea telefonul închis.

Rămăsesem în picioare în mijlocul camerei și aș fi vrut tare mult să o mai prind la vorbă pe Valérie. Recepționista mi-a spus însă că intrase deja într-o altă întâlnire.

Am plecat și eu și am luat străzile la pas, fără țintă, cu ideile învârtindu-se în capul meu. Eram foarte tentată să o sun pe mama și să îi povestesc ce mi se spusese, dar în același timp mă gândeam să nu o ambalez degeaba și să ajungă să își dorească cu adevărat acele proprietăți și mai mult, să mă convingă și pe mine.

Habar n-aveam de ce domnul Ionescu nu îi spusese niciodată bunicii mele, de câte ori venise în România după moartea bunicului, de aceste înțelegeri ale lor.

Mi-e greu să cred că voise să treacă totul sub tăcere ca să nu trebuiască să împartă cu bunica mea toate acele posesiuni. În plus, în documentul descoperit de Valérie era vorba de mai multe sume de bani investite de domnul Ionescu în diverse active financiare care avuseseră succes în timp și care la maturitate se transformaseră într-o sumă frumoasă de bani. Ce făcuse Alexander Ionescu cu toți banii

rămăși după ce cumpărase toate proprietățile? Acestea erau întrebări la care într-un fel sau altul trebuia să găsim răspuns pentru a nu crea o nedreptate și un prejudiciu familiei Baudet. Mi se rupea inima când mă gândeam la Alex, cât de transfigurat părea după toate cele auzite de la Valérie și cum plecase în cele din urmă refuzând să mai vorbească cu mine. Chiar nu îmi doream să mă transform în femeia malefică sosită din Europa de Est, avidă de bogăție și parvenire, și care dă peste cap viața tihnită a unei familii. În sufletul meu însă se simțea deja exaltarea și deși încercam să mă păstrez neutră și obiectivă, mintea mea aluneca către ipostazele de valorificare ale acelor proprietăți care se deschideau deodată pe piața franceză.

Un apartament de mărimea respectivă într-o asemenea locație în Paris ar fi însemnat o chirie lunară frumoasă, iar casa din Cap d'Antibes se putea închiria cel puțin câte șase luni pe an cu sume care puse cap la cap mi-ar fi ajuns să cumpăr încă o casă în București. Ce să mai vorbim de banii convertiți din valorificarea titlurilor de tezaur, a lingourilor și bijuteriilor. Deja mă și vedeam scormonind într-o casetă tapetată cu catifea vișinie, printre șiraguri de perle și diamante.

Doamne! Ce era în capul meu? Îmi era sete, mi se uscaseră gâtul și de emoție și din cauză că nu mâncasem și nu băusem nimic toată ziua. Cele două guri de cafea de mai devreme îmi rodeau stomacul, așa că m-am așezat la o masă mică în prima braserie pe care am găsit-o. Am mâncat cu mare poftă o salată verde cu foie gras tras în tigaie și am cerut și un pahar de vin roșu. Simțeam nevoia să beau alcool, să stau de vorbă cu cineva, să povestesc tot ce aveam pe suflet, simțeam că înnebunesc de una singură. După primul pahar de Beaujolais au mai urmat încă două. Apoi mi s-a făcut poftă să fumez și am cerut ospătarului să îmi aducă și un pachet de țigări. Țigările au mai cerut un pahar de vin și curând a mai apărut o carafă la mine pe masă și împreună cu ea s-a instalat și un tip. Nu-mi dau seama cum a ajuns pe scaunul de lângă mine, probabil m-a observat bând singură de ceva timp, dar m-am trezit ca îmi toarnă și mie și îmi toarnă și lui din același vin. „A votre santé mademoiselle“ zise străinul și atunci am încercat să îmi fixez privirea asupra lui deși mi se părea un efort considerabil la ora aceea. Imaginea era total neclară iar eu eram total surprinsă. Cea de-a doua carafă însă m-a ajutat să mă relaxez și cum eram dornică de vorbă, am acceptat compania străinului imediat. M-a ajutat și faptul că personajul auto-invitat la masa mea purta un costum elegant și o cămașă deschisă la primul nasture din care se

vedeau câțiva cm de piele. Părea mai tânăr decât mine, dar hei, eram la Paris, cât se poate de singură și proaspăt posesoarea unei mici averi.

„Pari tulburată de ceva“ îmi zise străinul. „Da, de cele două carafe de vin“ spun eu și mă apucă un râs dement. De obicei când faci o glumă, lași interlocutorul să o guste, nu te apuci să râzi singur înainte. La ora aceea însă instinctele luaseră de mult locul rațiunii, și ele mă îndemneau către cele mai de bază nevoi ale naturii umane: acelea de a bea, a mânca, a râde și a comunica cu semenii. Ceea ce făceam și eu.

Nu știu dacă din politețe sau din amuzament, dar străinul a izbucnit și el în râs.

„Ești super amuzantă, îmi pare bine să împart masa și carafa cu tine. Eu sunt Marc“ și îmi întinde o mână albă, fină, cu degete interminabile.

„Anamaria“ și întind și eu mâna care se pierde într-a lui. „Ești pianist?“ și izbucnesc iar într-un râs din care nu mă mai pot opri câteva minute. Marc râde și el de cascadele mele auditive și când ne liniștim îmi răspunde: „Consultant de investiții. Măinile însă le-am moștenit de la tata, el e muzicianul familiei iar mama e actriță și cântăreată, bunicul cânta și el la vioară iar fratele meu e pictor. Eu fac calculi de eficiență și rentabilitate, probabil de aceea mi s-au lungit degetele.“ Eu izbucnesc din nou în râs și iar nu mă pot opri până nu mi se termina tot aerul din plămâni. Sunt în acel punct al euforiei în care absolut orice îmi povestești îmi provoacă un râs de necontrolat. Marc are răbdare până mă potolesc. „Și tu? Cu ce treburile la Paris?“ Brusc mă opresc din râs căci îmi aduc aminte, printre momente rare de rațiune, în ce situație mă aflu. „Eu... am venit să cuceresc Franța.“

„Așaaa...?“ făcu Marc răbdător și curios în același timp. „Ești actriță? Cântăreată? Studentă? În căutarea unui soț?“

„De fapt, oricare dintre variantele enumerate de tine m-ar face să fiu mai puțin încurcată decât situația în care mă aflu acum. Scuză-mă te rog, îmi e greu să fiu prea fluentă în franceză la momentul acesta. De fapt, nu momentul e de vină, ci licoarea asta magică care mă face să mă simt minunat. Hai noroc din nou“ am ridicat eu paharul și am mai luat o gură zdravănă.

În oricare alte circumstanțe, nu aș fi făcut așa ceva într-un loc public și împreună cu un străin. Dar acele pahare de vin mă încălziseră pe dinauntru, mă relaxaseră și produsesea acel declic care ne trebuie la un moment dat ca să ne descătușăm de chingile rigide ale conveniențelor sociale. Era prima oară după mult timp când nu mă mai interesa nimeni și nimic decât prezentul și cadrul în care mă aflu.

Habar n-aveam cine era acest Marc și ce îl adusese la masa mea. Nu știu dacă era o obișnuință la Paris să vezi o femeie bând pahar după pahar, singură la o masă, într-o cârciumă în miezul zilei. Nu știu ce intenții avea și oricum nu puteam filtra rațional comportamentul lui. Așa că m-am lăsat dusă de val și de conversația ușoară cu un străin ravisant.

Am mai petrecut o oră cu acel Marc misterios vorbind despre ale vieții valuri.

Limbile se dezleagă repede la o carafă de vin și am constatat că e mult mai ușor să îți deschizi inima în fața unui total necunoscut, decât în fața oricui altcuiva. Știi sigur că nu te mai întâlnești cu persoana respectivă și secretele tale rămân în siguranță. Am ajuns să îi povestesc tot ceea ce mi se întâmplase în ultimele săptămâni, relația ciudată cu Alex, atracția față de Henri, visurile făcute în legătură cu mica avere franceză a bunicului și hotărârea de a merge mai departe în încercarea de a desluși misterul împărțirii acestor bani și proprietăți între cei doi prieteni de cu 70 de ani în urmă. Nu cred că am omis nici un amănunt din tot ce îmi însușea viața la momentul respectiv. La sfârșitul celor două ore de discuții, nu exista nicio altă persoană din Franța care să știe absolut tot ce mi se întâmplase în ultimul timp, ce gândeam și sentimentele contradictorii prin care treceam, așa cum era acest Marc.

Nu cred că Marc a apucat să îmi spună prea multe. Din când în când spunea doar „Interesant“, „Aha“, „Hm“, „Chiar așa?“, „Ia te uită“, sau zâmbea pur și simplu ascultându-mă.

„Așa că dragul meu Marc care știe totul despre mine mai mult decât oricine altcineva, cam asta este povestea“. „Nu se întâmplă prea des să apară în viața cuiva întorsături atât de neașteptate, așa este.“ Marc mă fixă lung cu o privire stranie. Aș fi putut jura că în acele momente în mintea lui se derulau cu viteza luminii niște calcule uluitoare. Putea să fie într-adevăr cine a spus că este sau putea să fie vreun jnapan care să profite de naivitatea mea de româncă rătăcită prin Paris, să mi se bage pe sub piele și să încerce să obțină beneficii dintr-o așa-zisă consultanță financiară pe care ad-hoc ar fi încercat să mi-o propună. Nu știam exact ce se petrecea în mintea lui dar ardeam de nerăbdare să aflu. Cred că aburii alcoolului începeau să se spulbere, iar mintea mea se lupta să redevină lucidă.

„Anamaria, îți mulțumesc că ai împărțit cu mine aceste momente de viață. Nu știu dacă voi mai avea plăcerea să te reîntâlnesc, așa că îți voi spune acum ceea ce cred eu despre această poveste. Este posibil să recuperezi, parțial sau integral, anumite sume de

bani, posesiuni materiale și imobiliare. Așa cum ai descoperit însă aceste documente încheiate între cei doi prieteni în urmă cu 70 de ani, e posibil să mai descoperi și altele. Trebuie să existe un motiv temeinic pentru care prietenul din Franța a păstrat o parte din posesiuni, respectiv cele imobiliare, iar celelalte au rămas după atâția ani, încă pe numele prietenului din România. Este evident că a existat și un al treilea document sau cel puțin o înțelegere scrisă sau verbală între cei doi care a consacrat împărțirea bunurilor în alt mod. Nu vreau să-ți umbresc veselia și nici să-ți răpesc din avânt, dar nu te grăbi să preiei toate aceste bunuri fără să te asiguri că ele se cuvin pe deplin familiei tale.“

Toată această pledoarie a lui Marc mă făcu să mă trezesc aproape de-a binelea. M-am uitat la el cu ochii mari, încercând să diger în profunzime ceea ce-mi spusese. Pe de o parte putea avea dreptate, situația trebuia abordată cu precauție, pe de altă parte nu puteam trăi toată viața încercând să găsesc motive pentru care nu ar trebui să încep acțiunea de revendicare a bunurilor despre care aflasem.

I-am mulțumit lui Marc, am schimbat cărțile de vizită și a rămas că ne mai întâlnim și în circumstanțe mai puțin bahice. Am plecat spre casă. Acuma era acuma: chiar îmi era jenă să mă duc la Alex acasă. Mă gândeam la situația creată de când Valérie ne prezentase ultimele evenimente și cred că Alex și mama lui petrecuseră ultimele ore analizând la rece ceea ce aflaseră. În condițiile date, era posibil ca nici măcar să nu mai dorească să îmi pună la dispoziție apartamentul lui. Și pe bună dreptate. L-aș fi înțeles perfect dacă m-ar fi anunțat acest lucru.

Neștiind încotro să o apuc, l-am sunat pe Henri. A părut bucuros să mă audă. I-am spus în două cuvinte ce s-a întâmplat. După o pauză lungă la telefon, mi-a spus că mai are un pic de treabă, dar că s-ar putea vedea cu mine într-o oră dacă îl pot aștepta undeva. Propunerea lui fiind acceptată și având ceva timp la dispoziție, m-am gândit să merg să vizitez zona din Montmartre unde locuise bunicul meu în ultimii ani înainte de întoarcerea în România.

Ținusem minte adresa de la bunica mea: Rue Montmartre, 48. Am pornit cu pas întins în direcția aceea și după 20 de minute am ajuns în dreptul străzii. De o parte și de alta erau clădiri cu 4-5 etaje și cu spații comerciale la parter.

Am înaintat cu emoție căutând numărul 48. O clădire gri, prăfuită de vremuri, ploi și vânt, cu două intrări cu uși mari, impunătoare, se ridica pe 5 etaje deasupra mea. Din loc în loc erau balcoane înguste cu grilaj de fier forjat. Clădirea părea să nu fi fost

renovată de ceva timp și aerul acela de vechi mă transporta înapoi cu mulți ani în urmă. Am rămas în fața uneia dintre cele două intrări, neștiind exact ce să fac în continuare. Ca de multe ori în ultimele câteva săptămâni, providența mi-a scos pe cineva în cale. „Domnișoară, căutați pe cineva?“ Mă întorc și observ o doamnă în vârstă, foarte elegantă, sprijinindu-se de un baston în spatele meu. „Ah, mă scuzați, m-am oprit în drum. Nu, de fapt la... de fapt nu caut pe cineva anume. Se pare că bunicul meu a locuit la această adresă acum... mulți ani. Nu știu de fapt dacă numerotația străzilor s-a păstrat de atunci, însă dacă numerele corespund cu cele de dinainte de război, atunci acesta ar trebui să fie locul.“ „Dinainte de război zici? Cum îl chema pe bunicul dumitale?“ „Bimann. Theodor Bimann.“ Doamna în vârstă păru că se întoarce în timp, cu o grimasă. Închise ochii, strânse buzele și încreți fruntea. Apoi trăsăturile i se destinsă și pe față îi apărură un zâmbet. „Domnul Theodor, desigur. Eram copil când l-am cunoscut. Am locuit împreună cu părinții mei în această clădire de când m-am născut. L-am cunoscut pe domnul Theodor în anii de dinainte de război când a locuit aici. Se vizita împreună cu părinții mei și îmi plăcea să îi ascult vorbind, deși nu înțelegeam o iotă din discuțiile lor despre politică, istorie și război. Mama îl plăcea în mod special, îl dădea mereu exemplu tatei pe domnul Theodor despre cât era de manierat și întotdeauna elegant, îmbrăcat exemplar. Ai dori să urci la un ceai?“

Din nou m-au copleșit emoțiile. „Dacă nu vă deranjez foarte tare... mi-ar face mare plăcere.“ Am urcat cu un ascensor care era probabil de o seamă cu doamna amabilă care mă invitase la ceai. Mi-a fost teamă că vom rămâne blocate între etaje, dar ascensorul s-a oprit cu un tranc la etajul 3. În bloc mirosea a zugrăveală veche și neaerisită. Am intrat într-un apartament spațios, cu camere înalte, având marginea tavanelor boltită. Mobilele erau vechi dar în stare bună. Covoarele păreau mai noi, la fel și draperiile. Pe un balansoar la geam, se odihnea o pisică. Când ne-a văzut, s-a întins alene, a coborât și a venit să se împleticească printre picioarele gazdei mele. „Minou, ai dormit bine? Leneșo ce ești“ și doamna se aplecă să o alinte între urechi. Pe pereți tablouri vechi, poze la fel de vechi și un aer din alte vremuri. Cu toate acestea, apartamentul părea curat și în ordine.

„Eu sunt Florence“ îmi spuse doamna întinzându-mi o mână albă și încrețită pe sub a cărei piele se conturau multe vene mari, albastre. Am întins și eu mâna: „Anamaria. Să vă ajut la pregătitul ceaiului?“

A urmat o oră de povestiri dulci în jurul unui ceai parfumat cu miere. Am răsfoit albume de poze vechi din copilăria bătrânei doamne, am ascultat povești din vremuri de mult apuse și am simțit că mă mai apropiu cu un pas de bunicul meu. Doamna Florence îmi povestea frânturi de viață întâmplătoare cu peste 60 de ani în urmă. Era remarcabilă precizia cu care își amintea detalii din copilărie, când de cele mai multe ori spunea că are probleme să-și amintească locul în care pusese diverse lucruri prin casă pe care trebuia periodic să le caute.

Am pus întrebări despre cum se îmbrăcau oamenii în acele timpuri, despre ce vorbeau atunci când se vizitau, despre cum se desfășura viața de zi cu zi. Și bineînțeles, din când în când mă întorceam la imaginea bunicului. „Vă mulțumesc foarte mult că m-ați invitat la dumneavoastră. Sunteți foarte amabilă, m-ați ajutat fantastic povestindu-mi despre bunicul meu. Nici nu îmi vine să cred că am putut să mă întâlnesc cu cineva care l-a cunoscut înainte să plece înapoi în România.”

„Anamaria, nu pot să-ți spun că îi semeni fizic în vreun fel, dar pot să-ți spun că ai ceva din farmecul lui personal, probabil e același aer de familie. E una dintre persoanele pe care nu le-am uitat niciodată, deși l-am cunoscut cu atât de mult timp în urmă și nu am mai vorbit despre el de atunci. Din păcate nu îți pot arăta apartamentul în care a locuit pentru că nu mai știu exact care era. Dar să știi că bunicul tău a fost o figură, cu adevărat o figură” – spuse ea zâmbind. „Elegant, șarmant, parfumat și foarte plăcut ca prezență. Foarte cald, deschis și plin de glume și povestiri amuzante. Un adevărat cuceritor.” Închise ochii și rămase într-un soi de reverie. M-am despărțit de ea cu îmbrățișări și schimbând numerele de telefon. Era a doua persoană complet necunoscută cu care schimbam numerele de telefon în ziua aceea.

Întâmplător sau nu, viața ne scoate în cale uneori oameni care au să ne transmită un mesaj sau de la care avem de învățat ceva. Nu mi se deslușiseră încă complet sensurile celor două întâlniri bizare din ziua aceea, însă simțeam că trebuie să aibă o însemnătate aparte și că aceste persoane aveau să apară în calea mea din nou.

Am plecat să mă întâlnesc cu Henri. M-a îmbrățișat cu căldură și m-am bucurat mult să îl revăd. I-am povestit cele întâmplătoare la firma de avocatură. A rămas pe gânduri un timp, frământându-și mâinile. „Este extraordinar ce îmi spui, Anamaria. Cu adevărat extraordinar. Dar crezi însă că lucrurile se vor termina aici? Mi se pare surprinzător că domnul Ionescu nu v-a anunțat niciodată de existența acestor

bunuri din Franța. Dacă înțelegerea aceasta este autentică, și se pare că este dacă avocații au declarat-o astfel, și dacă este ultima încheiată între cei doi, de ce ar fi trecut sub tăcere domnul Ionescu acest lucru față de toată lumea?” „Nu știu Henri și chiar nu am nici cea mai vagă idee despre cum aș putea căpăta răspuns la această întrebare. Nici familia lui nu știa, doamna Baudet și cu Alex au fost la fel de surpinși ca și mine să afle asta.”

„Ori există un alt act ulterior acestuia încheiat între cei doi, ori s-a întâmplat ceva despre care noi nu știm. Oricum ar fi, cred că nu trebuie să te grăbești deocamdată să intri în posesia acestor bunuri.” „Și ce mă sfătuiești să fac, Henri? Nu cunosc pe nimeni aici și nu am resursele financiare necesare pentru a începe o investigație atât de complexă. Vorbim despre lucruri întâmplătoare înainte de război.” „Nu știu, mă voi gândi cum ar fi cel mai bine să faci. E într-adevăr un caz interesant.”

Ochii lui mă învăluiră, și o căldură se degajă din ei și îmi învălui corpul. Avea omul ăsta un dar să mă facă să-mi pierd simțul rațiunii, ceva nemaîntâlnit.

„Dar până atunci, ce spui de un week-end pe Valea Loirei?” I-am zâmbit recunoscătoare. „Mi-ar plăcea mult Henri, cred că este o idee excelentă.” Chiar era cea mai buna variantă de a sta cât mai mult timp departe de Alex și familia lui și a le da răgazul de a discerne cu privire la ce aveau de făcut. Mă simțeam vinovată față de ei, dar în același timp și extrem de nerăbdătoare să merg mai departe.

„Henri, îți mulțumesc mult că ești alături de mine. Atenția ta înseamnă mult, mă simt destul de izolată aici, iar acum parcă am ajuns singură împotriva tuturor, ca și când am declanșat un război de cotropire împotriva familiei Baudet.” „Anamaria, ce este al tău și ți se cuvine nu are nimic de a face cu cotropirea. Uneori trăim o viață în anumite condiții și absolut peste noapte totul se poate schimba. Nu îți face probleme, familia Baudet va înțelege. Doar că aș vrea să fii foarte precaută și să nu te grăbești. Da, clar, ai nevoie de consiliere juridică dar și financiară. Mă voi implica cu toate resursele necesare și am să te ajut să iei cea mai înțeleaptă decizie.”

Iată un om care dorea să mă ajute necondiționat și care era dispus să-și petreacă puținul lui timp liber deslușind misterele unor generații de mult apuse. Îl apreciam pentru asta iar aprecierea, admirația și recunoștința, se împleteau cu atracția irezistibilă pe care o simțeam către acest om. Urmau vremuri interesante, iar oamenii intrați de curând în viața mea, aveau să joace rolurile principale.

Ștefan DUMITRESCU

Continuare din numărul trecut

DELIRUL (vol. II)

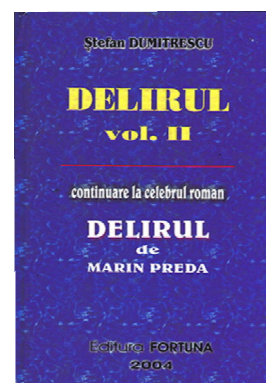
Ajunseseră la pădurea Cotigioaiei. Îi zicea Cotigioaia, pentru că înainte, dar asta cu mult timp, cu mult timp înainte chiar de a se fi născut doamna Guma, care cumpărase ulterior o mare parte din pădure, această pădure fusese a boierului Cotigă. Acest Cotigă, asta să fi fost pe vremea lui Cuza, sau după detronarea lui, acest boier murise și moșia și pădurea rămăseseră soției boierului, Cotigioaiei adică. Aceasta trăise vreo nouăzeci de ani, până încoace, către primul război mondial, pentru că unii bătrâni din Siliștea și din Ogrăzi și-o mai aduceau aminte ca pe o mumă a pădurii. Didina trase voinicește, sigură pe ea, de hățuri, trrr! oprind căruța chiar în marginea pădurii, ieșind de pe drumul care intra în pădurea ce fusese pe vremuri mare și întinsă, vestitul codru al Deliormanului. „Am ajuns, Ștefane“, spuse Didina sărind jos din căruță. „Îi las puțin să se odihnească, suflete sunt și ei, de.“

Didina luă din spatele căruței un braț de fân și-l puse sub botul cailor. „Na, murgule, fir-ai al naibii să fii“, vorbi ea cu unul din cai lovindu-l ușor peste bot. „Hai, nu cobori și tu? Că nu te mănânc“, râse ea și-l privi în față, așa roșie cum era. Ștefan emoționat, rămăsese cu ochii blejdiți, cum îi zicea tatăl lui când era nemulțumit de el, la bătrâna pădure care văzută mai de departe părea un buchet încărcat cu toate nuanțele, de la galben auriu până la vișiniu. Acum privea de aproape buchetul acesta uriaș, pus în câmpie ca într-un imens pahar nevăzut. „Hai, Ștefane, coboară.“ Didina își scosesse baticul, se întorsese cu spatele, se uitase într-o oglindă cât palma, se aranjase și acum îl aștepta să coboare. „Mai ții minte, Ștefane, când am vorbit noi în parc la Pălămida?“ Mai știu, îi răspunse tânărul ziarist coborând. „Te uitai în toate părțile s-o ștergi ca și cum ți-ar fi fost frică să nu ne vadă vreun profesor care ar fi trecut întâmplător pe acolo. Sau îți era frică să nu te mănânc?“

Aici Didina chicoti ușor, dându-și capul pe spate. „Măi, Ștefane, măi,“ îi spuse ea, „ce repede au trecut anii! Bine măcar că tu ai ajuns mare.“ De ce spui, așa, Didino, o întrebă el venind lângă ea. Nu reușea încă să se trezească din amorțeala și din vraja în care căzuse. „Păi n-ai ajuns, măi Ștefane, mare? Lucrezi la cel mai

mare ziar din București, ai mers pe front de unde ai scris articole care i-au făcut pe oameni să le dea lacrimile și să-i îmbărbăteze. Tata este abonat la Ziua, noi acasă ți-am citit toate articolele. Mama când le citea plângea, și se gândea la Tache“. Tache era singurul băiat al lui Aristide. Primul copil al lui Aristide, care era prietenă bună cu Moromete, fusese o fată, Lenuța, mai mare cu mult decât el, Ștefan al lui Parizianu. Lenuța se măritase cu un inginer agronom și avea casă în Cotăcești, un cătun învecinat cu satul lor, făcând parte tot din comuna Siliștea-Gumești. El, Ștefan al lui Parizianu, îl văzuse de câteva ori pe acest inginer, când venea din când în când, din joi în Paști, pe la socru-su. Al doilea copil al lui Aristide, fratele deci mai mare al Didinei, era acest Tache. Pe Tache, care era cu un an sau doi mai mare decât el, Ștefan al lui Parizianu, îl dăduse taică-su la Liceu la Pălămida, că voia să facă om mare din el, avocat, sau cine știe ce își mai închipuise el că poate să ajungă singurul lui băiat, numai om mare să fie pe lumea asta. Tache însă îl dezamăgise din primul moment pe taică-su. Nu-i plăcea cartea. Și nici n-avea mintea, capul făcut pentru învățătură. Nu-i intrau lui cunoștințele în cap și basta. Ce mai! Și profesorii ce să facă, îl chemaseră pe Aristide la școală, să-i spună că, uite așa și așa cu băiatul lui, decât să-l țină la școală și să-l lase și repetent, mai bine să-l ia și să-l dea la o școală de meserii. Pentru că altfel era păcat de băiatul acesta, căci are înclinații către lucrări practice. Și Aristide, care era om deștept, cu gândirea mobilă, și muncitor, de ce să nu recunoaștem dacă acesta este adevărul, și nu era nici om rău, îi ascultase pe profesori și-l dăduse pe băiat la meserie. Astfel că Tache ajunsese mecanic și lucra acum ca ajutor de mecanic la moară.

După Tache venea, la câțiva ani buni, ea, Didina, care era cu vreo trei ani mai mică decât el, decât al lui Parizianu. Când ridică privirea, Ștefan Paul rămase uimit de expresia care se așternuse acum pe chipul fetei. În primul rând că el o știa pe Didina o fată mai retrasă și sensibilă. Mai puțin îndrăzneță.

Și acum o găsea schimbată, tot frumoasă, însă curajoasă, parcă ar fi fost un flăcău. Iar acum ce vedea pe chipul ei, o lumină gingașă ca puful de gutuie, un fel de milă și de bunătate nesfârșite. Ce vorbești, mă Didino, le dau lacrimile la oamenii din satul nostru când îmi citesc articolele? vru el s-o ia în bășcălie. „Le dau, mă Ștefane, le dau, dacă tu scrii frumos și cu suflet, de ce să nu le dea lacrimile? Ori te opui tu? Dacă te opui, de ce le mai scrii, domnule Ștefan Paulescu?” Chiar așa, de ce le mai scriu, îi răspunse al lui Parizianu. Păi mai bine nu le mai scriu, decât să-i fac pe oameni să plângă.

Didina rămase însă cu lacul acela de lumină și de milă pe chip (de cine i-o fi ei milă acum?), privindu-l în ochi, susținându-i privirea, pentru că al lui Parizianu, colegul ei din Liceu, își înfipsese privirea în ochii ei. „De ce să nu le scrii, Ștefane, dacă ți-a dat Dumnezeu harul ăsta? șopti ea și mai palidă. Aproape că simți nevoia s-o cuprindă de mijloc și s-o sprijine să nu cadă. Dar cu tine ce se întâmplă acum, Didino?” o întrebă el privind-o tot în ochi. Barem eu vin tocmai de la mii de kilometri, de pe dealurile Odesei, de aia sunt emoționat, și nici nu știu pe ce lume sunt, dar cu tine ce se întâmplă? Didina devenea și mai palidă, și mai pierdută. „Așa ai fost tu întotdeauna, Ștefane, n-ai știut niciodată pe ce lume ești. Mergeai pe drum, trecea omul pe lângă tine și nici nu-l vedeai.”

Aici Didina lui Aristide își clătinase capul și zâmbise. Ar fi vrut să zâmbească a bunătate, însă o mare părere de rău, o tristețe galbenă și dulce i se întinsese pe tot chipul. Te pomenești, Didino, că am trecut pe lângă tine și nu te-am băgat în seamă? Fata nu-i răspunse. Întinse numai mâna și începu să-i învârtă un nasture de le pardesiu. „De câte ori, Ștefane ... Eu te strigam și tu nu mă auzai. Unii din sat de la noi te strigau cu răutate, își băteau joc de tine și te înjurau. Eu am știut însă că tu mergi așa pe lume, fără să știi de tine, cufundat în gândurile tale, pentru că ție ți-a dat Dumnezeu un dar, care este numai al tău. Și tu te gândești la lucrul acesta pe care ți l-a dat Dumnezeu și nu știi de tine.” Spunându-i lucrurile acestea Didina își apropiase pieptul și fața atât de mult de el, încât în momentul următor Ștefan Paul simți în nări amețindu-l, mireasma tare de fân cosit și de flori de câmp a părului Didinei. Da de când ești tu așa deșteaptă, fă, Didino? o persiflă el, mai mult ca să-și vină în fire. „De mult, mă Ștefane, da dacă tu n-ai vrut să vezi cu dat neam,” vorbi ea repezit, privindu-l în ochi, deși acum iar devenise palidă. Avea ea ceva, vorbea de parcă i-ar fi fost frică de ceva. Când termină se așternu lin liniștea.

O liniște vastă, ca un câmp de toamnă despuiat de podoabele lui. O liniște mirosind a pădure, a coceni și a dovleci, a depărtare și a pustiu. Didina își îngustă ochii și respiră adânc. „Rău ai făcut, mă Ștefane, că n-ai văzut,” vorbi ea cu năduf, ca și cum ar fi fost supărată pe el. Respira adânc și pieptul i se umfla atât de mult încât colinele sânilor atinseră pardesiul lui. „Dacă te-ai fi uitat, Ștefane, ai fi văzut că țin la tine, mă! În Liceu am fost îndrăgostită de tine, mă Ștefane, da tu, al naibii, te țineai mare, umblai cu capul în sac.” Ștefan îi ținu privirea simțind că amețește. Didina îl privea mândră. Obrajii îi ardeau acum ca focul. Ca și cum ar fi vrut să-i spună în față: „Da, mă, da, ăsta e adevărul, da dacă tu ești prost! În loc să-mi spui tu că ții la mine și că-ți sunt dragă, lasă că-ți spun eu.” Și îi spuse, așa roșie ca mărul cum era, tremurând toată și privindu-l în ochi. „Ștefane, eu te iubesc de mult, mă. Eu țin demult la tine, dar tu n-ai văzut, și dacă eu nu-ți spuneam ție acum, tu n-ai fi văzut niciodată, și cine știe când ne-ar mai fi adunat soarta.”

Spunând cuvintele acestea, Didina se aplecă înainte și își lipi capul de pieptul lui. Cum avea pardesiul desfăcut, Didina își lipise obrazul de cămașa tânărului. Ștefan îi simți căldura trupului ca pe un căuș pe care-l avea acolo în dreptul inimii. Mireasma de sulfină și de flori de câmp a părului Didinei îl ameți și mai mult. „Ia-mă în brațe, Ștefane, ia-mă în brațe, dragule,” șopti ea, strângându-se la pieptul lui. Îi desfăcuse nasturele de la haină și acum îl cuprinsese cu brațele. Tremura cu adevărat, ca și cum ar fi fost o frunză, și se strângea toată la pieptul lui, caldă, arzând, mirosind a flori proaspete și aspre, de câmp. Ștefan Paul își întinse și el mâinile, cuprinzându-o peste umeri, mai mult ca să nu stea de lemn Tănase, situație nefirească. Rămăsese uimit de moliciunea umerilor Didinei. Fata își ridică vioaie fața și îl privi mândră în ochi. Apoi îl sărută pe obraz și iar își lăsă capul la pieptul lui, strângându-se și mai mult în el. Cât să fi rămas astfel? Îl amețea mirosul de flori de câmp al părului ei. Se trezi când Didina îl privea de jos în sus cu ochii ei buni, uimiți și rușinați, așteptând. Se simțea prost. Parcă ochii ei plini de bunătate îi țineau sufletul în palme, iar el nu putea să accepte lucrul acesta, pentru că numai cu o lună în urmă o iubea pe Luki.

Chiar dacă aceasta îl părăsise, el tot o mai iubea (Doamne, cât de clar vedea lucrul acesta acum!), iar copila aceasta venea acum să-i dăruiască dragostea ei și sufletul ei curat, și el n-avea voie să-și bată joc de puritatea ei și de credința ei în el. Didino, se pomeni vorbind, și se trase un pas înapoi. Ea nu-i dădu drumul, îl ținu în brațele ei, și când el se trase

înapoi, ea fu cât pe-aici să cadă, astfel că trebui s-o prindă cu amândouă mâinile și s-o țină zdravăn. Acum se lipise iar de pieptul lui. Îi simțea inima bătând ca și cum ar fi fost un foc viu care clipește. Didina nu rămase mult în poziția aceasta. După ce îi ascultase cum îi bate lui inima îl privi iar în față. Chipul i se umflase ușor, iar genele îi crescuseră mari. „Degeaba te ferești, Ștefane,” vorbi ea, învăluindu-l șăgalnic, cu dragoste. „Dacă soarta noastră este să fim împreună, nici dracu nu ne poate despărți” Să-ți intre bine în cap adevărul ăsta!“

Didina se desprinsese de el, rămăsese parcă undeva în urmă, de unde îl privea cu o tristețe caldă. „Hai, mă, fir-ai al naibi”, izbucni ea zâmbindu-i, „altul să fi fost în locul tău m-ar fi strâns în brațe și m-ar fi pupat de m-ar fi rupt.” Ștefan Paul se pomeni și el zâmbind, el se fâstâcise și se comportase ca o fată neîndemânatică, pe când ea îi zâmbea, iată, într-un fel ciudat, învăluindu-l cu dragoste. „Altul m-ar fi pus jos și m-ar fi iubit de nu m-aș fi văzut, dacă eu l-aș fi luat în brațe și i-aș fi mărturisit că-l iubesc.”

O privea și nu se mai sătura de chipul ei, de parcă ar fi fost de miere. Ce spui, mă, Didino, îi răspunse și el, privind-o gata să izbucnească în râs. Adică vrei să zici că mă iubești pe mine și că tu ai fost mai curajoasă decât mine. Însă vreau eu să aflu dacă tu știi ce e aia dragoste, ce înseamnă să iubești, și cu ce se mănâncă ? Și aș mai vrea să mai știu dacă tu îți dai seama că ceea ce ai făcut tu acum, în afara cazului când te joci, sau vrei să-ți bați joc de mine, este un lucru foarte mare și foarte grav. Didina își îngustă ochii ca și cum ar fi spus, „adică ce vrea băiatul ăsta să spună, ia să mă uit eu cu mai multă atenție la el“.

„Adică ce vrei să spui, Ștefane, să zici, că numai tu ai cap ca să gândești și să înțelegi ce înseamnă a fi fată și a ține la un băiat, când și cea mai proastă și mototoală fată de pe lumea asta știe ce înseamnă lucrul ăsta? Și în al doilea rând, Ștefane, se sumeți ea în continuare, crezi că eu nu mi-am dat seama că dacă nu-ți spun eu că țin la tine, așa cum ești tu timid, tu n-o să-mi spui niciodată, și în cazul ăsta noi o să ne pierdem unul pe altul? Și apoi dacă eu ți-am spus că țin la tine, am știut eu de ce am făcut-o, ori tu crezi că de-a surda și degeaba ne-a adunat Dumnezeu acum pe același drum, tu venind de la Odesa, și eu nemaimergând la Liceu, la Pălămida? Tu nu vezi că aici este mâna lui Dumnezeu, ori tu n-ai atâta minte ca să pricepi lucrul acesta?” Didina se opri brusc, uimită chiar ea de curajul pe care-l avusese. Obosise, însă ochii ei rămăseseră mari și frumoși, ca și cum nu s-ar mai fi saturat să se mire. „Măi, da ce-ți mai merge gura, fa, Didino! Și de ce

nu mai mergi tu la Liceu?” „De aia, ca să se mire proștii și să întrebe deșteptii! râse Didina, pentru că dacă pleacă Tache pe front, să aibă taica de ajutor pe cineva, și apoi, de ce să mai cheltuiască bani cu mine, când sunt deșteaptă și pot să-mi dau examenele în particular?”

Terminând, Didina chicoti fericită, adică vezi bine că nu sunt o proastă, sunt foarte deșteaptă, dacă pot eu să fac isprava asta, așa că vezi cu cine stai de vorbă. În loc să râdă și el, cum s-ar fi așteptat Didina, Ștefan rămase trist, gânditor. Și cât ți-ar trebui, Didino, ca să stai la gazdă? Mai mult de o mie nu-ți trebuie pe an. Uite, îți dau eu banii ăștia, numai să nu pierzi Liceul. Acum veni rândul Didinei să-l privească serioasă. „Păi, ai tu, mă, Ștefane, bani să-mi dai mie? Poate nici ție nu-ți ajunge să plătești gazda și mâncarea, numai dacă nu te-o ține vreo cucoană, așa că vrea ea, gratis.”

Adică Didina îl pune la încercare și îl lua peste picior. Tânărul ziarist scoase teancul de bani din buzunar. În momentul în care stătea cu ei în mână se roși, pentru că își dădu seama că fără să vrea făcuse gestul ăsta pentru a o da gata pe Didina, adică să-i arate el că nu este fitecine pe lumea asta și în satul lor. Didina făcu iar ochii mari, și Doamne, ce ochi frumoși avea, cu genele ei lungi și mățăsoase, de data asta rămânând serioasă. „Lasă, mă, Ștefane, că are taica bani, tu știi că noi nu suntem oameni săraci, ba o dată taica s-a gândit la voi, să vă ajute cu bani.” Apoi veselă, schimbând vorba, „Și ce faci tu, Ștefane, cu atâția bani? Să vii să-i dai lu nea Parizianu.” Didina rosti cuvântul acesta cu un fel de respect, ca și cum ar fi spus tata socru, „Că dacă-i ții la tine, te scapi o dată la restaurant cu femeile alea, cum au pățit băieții lu' nea Ilie Moromete, și în cazul ăsta e păcat de bani.”

Abia acum al lui Parizianu își dădu capul pe spate și râse cu poftă, cu râsul ăla al lui pe care nu-l mai avea nimeni, ca și cum ar fi fost o apă limpede care tresaltă peste pietre. He, he, he, mă, Didino, mă, bine că te găsiși tu pe lumea asta să-mi porți de grijă, că dacă nu erai tu, cine știe ce mi se întâmpla, aș fi ajuns vai de capul meu, m-ar fi adunat lumea de prin șanturi. Ștefan se opri brusc, și tot așa dintr-o dată, întoarse capul ca și cum n-ar mai fi văzut-o pe Didina, aceasta n-ar mai fost lângă el, și el ar fi fost singur, ușor îngrijorat.

Printre arborii pădurii se vedea departe lumina sângerie a soarelui care apunea. „Hai, mă, Didino, că ne apucă noaptea”, făcu el și o luă încet spre căruță. Puse piciorul pe osia căruței și dintr-o mișcare se așeză pe ladă. Didina mai întârzie mângâind caii pe bot. „Ați mâncat, mă, zmeilor, sau ați stat ca niște

proști? După cum văd eu, mai mult v-ați uitat la noi, cum m-a pupat Ștefan, de-a obosit, parcă ar fi tras în jug.“ Apoi, fără să se grăbească, Didina se întoarse cu fața către pădure să vadă și ea soarele. Razele roșii ale apusului se frângeau triste lovindu-se de tulpinile îndoite ale tufanilor. Nu întârzie mult, veni și se urcă pe ladă. Trase de hățuri să dea puțin căruța înapoi, „Di, di, murgule, hai, căluții mei“, îi îndemnă ea, după care îi atinse ușor cu biciușca. În tot acest timp Ștefan o privise cu atenție, rămânând în el cu o părere de rău, că Didina, cealaltă, fetița și fata care fusese, rămăsese în urmă, pentru că Didina pe care o întâlnise acum devenise dintr-o dată matură și bărbătoasă. Cu o femeie ca asta ar fi putut să trăiască, stând la București, și lăsând-o pe ea acasă să se ocupe de pământ, să tocmească oamenii să-l muncească. Ștefan Paul se pomeni zâmbind.

Ar fi o idee. Tot este el Aristide bogat. La urma urmelor, Aristide este atât de bogat că el la București ar putea să aibă ziarul lui. I-ar trebui la început un capital cu care să pornească la drum. Furat de gânduri, Ștefan nici nu observă că Didina se abătuse din drumul principal, care tăia pe la unul din capete pădurea Cotigioaia, și acum o apucase pe un drum lăturalnic, către valea Găiculesei. Fusese o dată, cu ani în urmă, în valea Găiculesei, unde își făceau vulpile vizuinile. Pădurea se îndesise, arborii erau mai groși și mai stufoși, și pădurea părea scufundată în înserare. Păi încotro mergem, fă, Didino? o întrebă el. Didina nu-i răspunse, părea concentrată, avea chipul întunecat de o tristețe ciudată. Nu după mult timp ieși de pe cărare și băgă căruța printre stejari. „Coboară, Ștefane“ o auzi Ștefan Paul, ca și cum și-ar fi spus ei și nu altuia. Luă pătura care acoperea fânul și se dădu jos. Le puse cailor un braț de fân înaintea iar ea merse mai încolo și întinse pătura. Se așeză pe ea și acum aștepta.

Ștefan se dădu jos din căruță, fără să se grăbescă. Îi plăceau liniștea și pacea pădurii, ca și cum copacii ar fi fost pe jumătate scufundați în somn. Pacea pădurii semăna cu o apă caldută, mitică, maternă. Când și când se auzea câte-un fâlfâit de aripi sau crengi rupte în frunzișul pădurii. Când se întoarse, o văzu pe Didina cum stătea pe pătură într-un fel ciudat, ca și cum ar fi stat în genunchi. „Ștefane, de ce mă chinuiești?“ o auzi când se apropie de ea. Ochii îi rămaseră parcă lipiți de umerii ei și de chipul ei pământiu, răspândind o lumină de candelă. Tremura și pe fața ei era o spaimă și o milă pe care el, ca om, nu le mai văzuse niciodată. „Stai jos, Ștefane,“ o auzi. Și el se așeză într-adevăr în fața ei.

Didino ce ai, tu tremuri ! Fata îl privi în ochi cu o milă sfâșietoare. „Ștefane, eu țin la tine demult, și

noi nu ne-am întâlnit așa singuri, ca acum, niciodată în viața noastră. Ștefane, izbucni glasul catifelat din pieptul ei, eu nu știu ce se va întâmpla cu mine în viață, eu atâta știu că tu îmi ești drag, că mă gândesc cu drag la tine, și cu altcineva eu nu aș vrea în ruptul capului să mă mărit. De aceea, te rog acum, Ștefane, că suntem singuri, să fiu a ta, și să mă faci femeie. Că după aia o să ne fie mai ușor.“ Ștefan Paul rămase un timp nemișcat, uluit și fascinat de chipul transfigurat al Didinei. Putea el s-o mai ia acum în râs, când ea tremura ca varga în fața lui? Sau putea el să n-o creadă ? Se pomeni, nici el nu-și dădu seama cum se întâmplă lucrul acesta, că-i luă obrazii în palme. Îi ardeau ca focul răspândind lumina aceea galbenă, ciudată. Apoi brusc, ca și cum ar fi avut în minte o fereastră pe care o deschide vântul deodată, văzu foarte limpede în fața ochilor că de aceea îl dăduse doctorul Spurcaciuc afară din casa lui Luki, tocmai pentru că Luki nu era a lui.

A lui era Didina lui Aristide, vecinul lor foarte bogat în comparație cu al lui Parizianu, a cărui curte, plină de șoproane și de acareturi, înconjura trei sferturi din curtea lor. Didina fusese prima fată de care se îndrăgostise în viața lui. El avea șase sau șapte ani, mergea în fundul grădinii unde aveau un vișin și unde maică-sa punea răzoarele de ceapă, și se lipea de gard ca să se uite prin rostul gardului în curtea lui Aristide, plină de acareturi, de curcani, de găște și orătănii, ținute într-un țarc, dar și de vișini, de duzi și corcoduși. Stând el așa lipit de gard și uitându-se în ograda lui Aristide, care i se părea, nu știu de ce, fabuloasă, văzuse o fetiță într-o rochiță roșie, cu volănașe albe, parcă ar fi fost o leaia mai mare întoarsă cu gura în jos. Leaia umbra pe potecuță ca și cum ar fi plutit pe deasupra pământului cu niște fundițe roșii în cap ca niște foi de varză. Înțelesese că este vorba de fetița lui Aristide, cea mică, atâta minte avea și el în cap, însă imaginea aceasta a unui copil care semăna cu o leaia imensă, cu fundițe atât de mari, i se părea fantastică, uluitoare. Ca în basme.

Ea, această imagine, îl fascinasese mult timp. Când o văzuse pe Didina la școală în clasa întâi, intrând pe poarta școlii, cu traista ei vârgată, făcută de maică-sa, din dimie, cu ciucuri pe margini ca să fie mai frumoasă, holbase ochii mari la ea, nevenindu-i să creadă că asta era Didina lui Aristide, care semăna acum cu toate fetele care veneau la școală. În pauză o căutase cu ochii prin curtea școlii. Avea în suflet o teamă galbenă ca humă. A dat cu ochii de ea în colțul dinspre drum, sub gutui. Stătea cu părul ei bălai, adunat în cozi, cu chipul spălăcit și se uita ca atunci când nu te gândești la nimic. Parcă i se rupea sufletul de mila ei. O așa decădere nici nu se putea închipui!

Adică ea decăzuse de la condiția ei de zână, de creatură fabuloasă, devenind acum fetița asta pricăjită. Ștefan Paul tresări. Îi luase obrajii în palme și obrajii îl ardeau ca un foc nevăzut, germinativ, umed și catifelat, care venea din adânc.

„Ștefane, șopti Didina, eu la tine țin, pe tine te iubesc, să știi că dacă e să mă mărit cu altul, mai bine mă omor.“ El ridicase ochii și-și lăsase privirile să i se piardă în înserarea albastră care învăluia pădurea pe dinăuntru. „Mă, Didino“, se auzi vorbind ca un bătrân sfătos, „ce zici tu e un lucru foarte mare, dragostea și căsătoria sunt cele mai importante lucruri în viața omului. Eu zic să nu ne grăbim. Hai să mergem acum acasă și om vedea în zilele următoare ce avem de făcut.“ O sărutase fără să-și dea seama pe obrazul cald și catifelat ca o piersică. Didina își ridicase capul, mișcându-l înainte. „Ștefane, să nu-ți fie frică. Auzi, Ștefane, eu trebuie să fiu a ta, iar tu n-ai voie să dai înapoi. Dacă dai napoi înseamnă că ești un om de nimic, și eu n-o să pot să am nici un respect față de tine toată viața.“

Ultimele cuvinte Didina le rostise repede și apăsât. Ștefan tresări. O pasăre de noapte se prăbușise prin rămurișul unui stejar, căci i se auziseră aripile bătând în gol, disperat. Se lăsase o înserare caldă și grea. Mirosea a pădure, a toamnă și a rădăcini. Și mai mirosea a ceva. Ștefan trase adânc aerul în piept, mirosea a istorie, a sute de ani și sute de generații care se trecuseră pe acest pământ, și sufletul lor urca la suprafață. Era ceva tulburător, profund, material și totodată inefabil. Oare câți oameni simțiseră ce simțise el acum în momentul acesta? Respiră a doua oară adânc, aerul pe care-l trăsesese în piept, înserarea care intra în pământ, parcă îl hrăneau, îl luminau pe dinăuntru.

Dar era o altfel de lumină, era ceva sacru, nemărginit, dureros și în același timp înălțător. „Ștefane, auzi glasul Didinei, Ștefane, tare mi-e teamă că tu n-ai înțeles nimic și nu poți să înțelegi din ceea ce am făcut eu astăzi pentru tine! Și în cazul acesta chiar nu mai e cazul să-mi pierd timpul cu tine.“ Cuvintele dureroase ale fetei îi pătrunseseră în auz, de parcă în locul urechii ar fi avut o rană și cineva turnase ulei în rana asta. „Hai să mergem, Ștefane, spuse Didina hotărâtă. Hai să mergem, Ștefane, că luna răsare mai încolo, și nu mai putem să ieșim din pădure.“ Didina se îndepărtă. O auzi vorbind cu cail, pregătindu-i de plecare. Își simți capul greu, și așa cum stătea în genunchi, avu un moment când se simți ca un condamnat la moarte. Se scutură repede, clătinându-și întâi capul, apoi ridicându-se ca un om beat în picioare. O luă înspre

căruță. Acum avea sufletul amar, și totuși din adâncul ființei lui urca un sentiment, un fel de geană de lumină care avea să-l salveze în viață.

Adică de ce să n-o ia pe Didina de soție? Și asta nu pentru că ar avea viața asigurată și ar putea el să se dedice scrisului, pentru că, de ce să nu o recunoască, în adâncul lui acesta era visul său secret, să ajungă scriitor. Dar nu pentru asta, întrebarea trebuia pusă altfel, dacă o să mai găsească el în viața lui o fată ca Didina? Dar cum era Didina? Aici îi veni să-și dea capul pe spate și să râdă, cum avea el obiceiul. I se păru brusc că dacă ar fi râs acum în pădure ar fi fost ca și cum ar fi râs într-o biserică, ar fi fost un sacrilegiu. Numai un nebun sau un prost ar fi putut să facă lucrul ăsta, ori el nu era nebun. Era un biet copil de țăran, cu sufletul bun, care trăise până mai de curând ca într-o gogoasă, ca și cum mulți ani ar fi trăit în somn și acum el deschidea ochii mari și rămânea uimit de viața asta a oamenilor și de alcătuirea ciudată a lumii. Mai ales că acum venise după aceste două întâmplări din viața lui care-l năuciseră, cea cu distrugerea bateriei de artilerie, și momentul acela când doctorul Spurcaciul îl dăduse afară din casa lui Luki.

În minte parcă i se deschiseră brusc două drumuri, acum înțelese el foarte bine de ce fusese el năuc după ce plecase din casa lui Niki Dumitrescu. Nu-l durea pe el că îl jignise prostul ăla de Spurcaciul, pentru că numai un prost se putea purta așa, ci pentru că o pierduse pe Luki definitiv. Atunci în momentul acela, acolo în subconștientul lui, se produsese definitiv despărțirea de fata pe care o iubise atât de mult. Asta este, și iată că gândul acesta abia acum, în seara asta și în pădurea asta ieșise la suprafață. De aia era el acum paralizat, pentru că așa era el acum în aceste momente, un paralizat, un om beat. Da de ce era el beat în momentul ăsta? Beat de existență! Exact, acesta era cuvântul cel mai bun, beat, năuc de existență. Pentru că după ce fusese doborât la pământ de lovitura dată de Luki și de Spurcaciul (ca și cum s-ar fi vorbit în lipsa lui să-i dea lovitura asta), acum primise o altă lovitură, fata asta venise și i se aruncase în brațe spunându-i că-l iubește, că ea numai cu el vrea să se mărite.

Bine, bine, că îl iubește este posibil, pentru că o văzuse și acolo, la Pălămida, cum nu se mai dezlipea de el, dar de ce să vină ea atât de disperată către el, că „mă, Ștefane, tu n-ai văzut că eu te iubesc, că, hai, să facem dragoste, că nu știu ce se întâmplă cu mine?“ În momentul acela se lovi cu palma peste frunte (dar nu pentru că așa vruse el, nu, el nici nu-și dăduse seama de lucrul acesta, ci mâna singură,

independent de el, îl lovise peste frunte, ca să-l trezească la realitate), ai, Doamne, păi asta era! Nu zisese Didina că ea nu știe ce se întâmplă cu ea, a simțit că trebuie să facă gestul acesta, adică ea ca femeie să vină la el, ca la un bărbat, și să-i spună, cum a putut și ea, „măi, omule, noi acum, în momentul ăsta al vieții noastre trebuie să facem lucrul acesta, adică eu să vin la tine și să-ți spun, măi, Ștefane, că te iubesc, tu pune mâna și hai să ne iubim, că dacă pierdem momentul ăsta acum, noi pierdem viața, ni se duce viața. Că de ce crezi tu că ne-a întâlnit Dumnezeu, eu venind de la Pălămida cu căruța și tu venind tocmai de la Odesa?”

Aha, deci, asta era, își spuse el, însă își dădea seama că de fapt gemuse, trăia și ea, biata Didina, ca și el, năuceala asta. Era beată și năucă de existență, asta era. Aici Ștefan Paul își dădu capul pe spate, dar nu mai râse în cascade, așa cum sare apa limpede de izvor peste pietre, nu, își luă capul în palme și își apăsă tâmpile până văzu un ocean de roșu în fața ochilor. În momentul următor nu-și mai dădu seama ce se întâmplă cu el. Până își reveni era în genunchi. Didina era deasupra lui, încerca să-l ridice de subțiori. „Ștefane, ce ai, mă, Ștefane? Poate ai fost rănit acolo pe front și ți-e rău. Hai mă, Ștefane, spune-mi, nu mă lăsa așa! Că dacă așa mi-a fost mie soarta să vină băiatul pe care-l iubesc tocmai de la Odesa și să moară aici, în pădurea Cotigioaia, în brațele mele, eu înțeleg lucrul acesta, dar atunci sunt cea mai nenorocită femeie de pe lumea asta!”

Ștefan Paul simți nevoia să respire adânc. Didina se jeluia săraca vorbind de una singură, „că ai fi având ceva, mă, Ștefane, și în cazul acesta e mai bine să te odihnești, sau să aduc pătura să te întinzi.” Aproape că-i veni să râdă. Oricum îi era milă de Didina. „Zău că așa ar trebui, Didino, să întinzi pătura, și cum tot vrei tu să facem treaba asta, să te pun jos și să te iubesc până mâine dimineață. Să te iubesc să te rup, să te înveți minte!” „De ce vorbești așa, Ștefane? se sumeți ea înaintea lui. Ce-ai avut de-ai căzut jos, Ștefane, pentru că te-am văzut bine, te-ai lăsat întâi jos ca și cum te rugai și deodată ai căzut.”

O vedea bine prin înserarea albastră, plină de sfințenie, a pădurii. De ce se găsea el cu fata asta acum, noaptea în pădurea Cotigioaia, și de ce se legase ea de el? Și uite, îi aținuse calea și nu-l lăsase nici acasă să ajungă. „Nu știi, Ștefane, poate sunt eu proastă, n-am știut cum să vorbesc cu tine, și în loc să-ți spun ce am vrut să-ți spun, o fi ieșit altceva. Da eu am crezut că tu ești băiat deștept și ai înțeles.” Îi vedea linia tâmpilei și a bărbiei și obrazul delicat pe care cădea lumina de alabastru a înserării, făcând-o

să pară o zână sau o ielă de frumoasă. „Auzi, Didino,” o luă el la rost, „drept cine mă iei tu pe mine? Și ce făceai, fă, dacă eu eram unul din ăia care atât așteaptă, să prindă o fată singură sau o femeie, s-o încotopească și să profite de ea? Să-și bată joc de ea? Ei, ce te făceai?” Chipul Didinei se lăți într-un zâmbet straniu, făcând-o chiar să semene cu o ielă. „Prost ești, mă, Ștefane, mă! Se vede că ești măi prost decât mine. O să-ți răspund la întrebarea asta mâine. Pentru ce-ai zis te iert, că țin la tine și te știu om bun. Îți răspund numai atât: păi dacă erai din ăia de care zici, crezi tu că măi stăteam eu de vorbă cu tine? Te mai luam eu în căruță? Vai de capul tău, dădeam bice cailor și nici nu te cunoșteam.”

Aici Didina își lăsase capul la pieptul lui și-l cuprinsese cu brațele, iar el îi simți din nou mireasma aceea de iasomie și de flori de câmp cum îl ametește. Ete, te, fa Didino, ce deșteaptă ești!, se pomeni tchinând-o, iar brațele lui puternice de bărbat tânăr o strânsă cât putură, că oasele fetei se auziră pârâind. „Să nu mă rupi, Ștefane,” îi zise Didina bucuroasă, după ce icni. „Păi da, să te plătesc după aia ca pe a bună!” Didina nu râse, sau să fi zis ceva, rămase numai cu chipul ei, poleit de înserarea albastră, în sus, cu ochii umezi și rugători. El se aplecase tremurând și-i căutase buzele, apoi după ce gurile lor se întâlniseră, rămăseseră încleștate. Abia după mult timp, când el simțise că nu mai are aer, Didina se smulse din brațele lui. „Ștefane, mă omori!” gemuse încet. „Te omor, Didino, te omor, n-ai vrut tu așa?” O luase din nou în brațe, o strânsese până gemuse, apoi o frânsese de mijloc până când simți să se topește în brațele lui și se aplecase peste ea. Nu-i mai căută gura, o sărută pe gât, apoi urcă înspre umeri, pentru că bluza sau cămașa fetei nu-l lăsa să coboare mai jos. Nu se prăbuși peste ea, deși gândul acesta îi trecu prin minte, o îndreptă și o ținu lipită de el.

O strângea în brațe uimit de cât de gingaș și de moale poate să fie trupul unei fete. Era ca și cum moliciunea nesfârșită a trupului femeiesc îl îmbăta și îi da totodată o forță imensă. O superioritate uimitoare, pe care el n-o mai întâlnise niciodată. Adică ar fi putut să facă acum orice ar fi vrut cu ea, cu Didina, fata vecinului lor care, în comparație cu ei, era foarte bogat. Ar fi putut s-o strângă atât de tare încât s-o storfocească, să nu se mai aleagă nimic din ea, dar nu. Nimic nu va face din toate astea. Nici măcar nu se va mai bucura mult de dulceața brațelor și a trupului lui de bărbat de a ține în brațe gingașa carne femeiască. Așa că se pomeni scuturându-și capul, cel puțin acesta fu sensul gândului care se înălța în momentul acesta în ființa lui.

Irina-Ana DROBOT

CRIZA DE IDENTITATE

În holul Institutului, exista o vitrină roșie, prinsă în perete, așa cum era cele înăuntrul cărora se găsea, de obicei, un extingtor. Înăuntrul acesteia însă se afla o mască albă, fără vreo expresie a feței, iar deasupra scria: „În caz de criză de identitate, spargeți geamul.”

Nimeni nu știa dacă era o glumă a celor din administrație sau o măsură de siguranță. Se spunea că, odată la câțiva ani, cineva chiar spargea geamul. După aceea mai era chemat niciodată la institut.

În dimineața în care Andrei și-a uitat umbra acasă, secretara nici măcar nu a fost surprinsă.

– Se mai întâmplă, a spus ea. Completați formularul pentru obiecte pierdute.

– Nu mi-am pierdut umbra. Ea... nu m-a mai urmat. Femeia a oftat.

– Ah. Divergență de caracter.

A scos un alt formular; „Declarație privind separarea temporară dintre persoană și proiecția sa.”

Andrei a semnat. Semnătura i-a ieșit atât de străină încât a trebuit să-și arate buletinul ca să demonstreze că era încă el însuși.

Pe străzile orașului, în fiecare dimineață apăreau unii oameni fără chip, alții cu două. Autoritățile explicau calm că era o simplă eroare de perspectivă.

La prânz, Andrei s-a întâlnit cu umbra lui într-o cafenea.

Umbra bea cafea neagră.

– Ai întârziat, i-a spus.

– Cum poți să fii aici fără mine?

– Întrebarea mai bună este cum poți tu fără mine.

Între ei s-a lăsat tăcerea.

În aceeași seară a ajuns din nou la Institut. Vitrina roșie îl aștepta. Sub vitrină era un ciocan. Nu era prins cu lanț; în schimb, era legat de o propoziție: „Folosiți numai în caz de necesitate interioară.” A ezitat. Există gesturi pe care le faci o singură dată. A ridicat ciocanul. Geamul s-a spart fără zgomot. Cioburile au căzut în sus. Maska l-a privit. Nu avea ochi, dar privirea era imposibil de confuzat.

Când și-a pus masca, toată lumea l-a recunoscut imediat. Vecinii îl salutau pe nume. Colegii îi spuneau că, în sfârșit, arată ca el însuși. Mama l-a sunat plângând de bucurie, spunându-i că acum seamănă din nou cu copilul ei.

Doar câinele nu l-a mai lăsat să intre în casă. Animalele nu respectă convențiile.

Viața devenise surprinzător de simplă. Nu mai trebuia să aleagă. Maska știa deja ce răspuns se potrivea fiecărei întrebări. Andrei se simțea, pentru prima dată, perfect autentic.

Însă, cu timpul, ceva începu să îl neliniștească. Într-o noapte a visat că își scoate masca, dar sub ea era o altă mască, iar sub aceea încă una, și încă una. Le-a scos pe toate. Ultima avea chipul lui. A încercat s-o dea jos. Nu se putea. Pielea lui începuse să devină una cu a măștii. S-a trezit cu fața amorțită.

Orașul continua să funcționeze ca de obicei. Oamenii își puneau sufletul pe modul silențios înainte de serviciu. Cei care își pierdeau capul mergeau liniștiți să și-l recupereze de la Biroul Obiectelor Găsite. Cei care își băgau nasul unde nu le fierbea oala descopereau, spre surprinderea lor, că într-adevăr fierbea acolo, într-o bucătărie fără pereți. Metaforele și alte figuri de stil se puteau vedea în jur ilustrate la sensul propriu. Nimeni nu mai vorbea la figurat.

Întors la Institut, Andrei a căutat vitrina. Dispăruse. În locul ei era doar o oglindă. Pe sticlă scria: „În caz de criză de identitate, spargeți-vă.”

A ridicat ciocanul. S-a uitat la oglindă. Imaginea lui a ridicat și ea ciocanul. Numai că reflexia a lovit prima. Oglinda s-a făcut țandări. El a rămas întreg, sau invers. Nu era limpede. Cioburile nu reflectau același om. În fiecare trăia o variantă pe care n-o alesese niciodată: profesor, cerșetor, împărat, copil, bătrân, copac, câine, piatră, străin. Toate îl priveau cu aceeași milă, ca și cum fiecare regretase că devenise doar una dintre posibilități.

Dimineața, oamenii au găsit holul gol: nici urmă de vitrină, nici urmă de Andrei, doar ciocanul rămas pe podea. Cei care treceau pe acolo au început să privească vitrina care nu mai exista. Pentru o clipă, fiecare a avut senzația că poartă o mască atât de veche, încât uitase când și-o pusese. Poate că, de fapt, purtaseră și mai multe măști de-a lungul timpului, însă uitaseră, iar acum nu și le mai puteau scoate, pentru că toate deveniseră parte din ei înșiși.

Cu timpul, nimeni nu își mai pierdu umbra. Umbrele dispăreau și reveneau. Învățaseră, probabil, drumul înapoi sau trecuse vremea când doriseră să își găsească propriul drum în viață. Sau poate devenise ilegal să își părăsească definitiv stăpânii. Se pusese problema egalității între oameni și umbre, însă legile se schimbau odată precum măștile schimbate de oameni. Jocurile dintre sensul propriu și sensul figurat nu se mai foloseau în literatură, care devenise mai realistă și mai puțin experimentală. Odată cu această schimbare, și orașul revenise cât de cât la normal. Literatura, se știe, face parte din viața multor oameni, încât îi poate schimba profund.

TABLETA LUCON

MODEL DE OM DEMN
ȘI DREPT

Poștărița Cristinel ne-a adus cartea *Vremuri de polemică* de Magda Ursache, Editura Junimea, 2025, 368 pagini, o carte strălucită și originală, care adună holdele hrănitoare ale conștiinței, o lucrare organizată cu mână sigură de cărturar. Iată că moldovencele sunt războinice, ne-am zis noi, primind darul cu titlul acesta incitant, și am început să ne chestionăm asupra naturii polemicii. Numai că, destul de curând, autoarea s-a declarat valahă get-beget, lucru deloc de mirare. Maria Oltea, mama lui Ștefan cel Mare, era valahă din stirpea lui Litovoi, domnitorul semănându-i, desigur, iar în povestea noastră justifică polemica.

Selecția cu articole publicate în reviste de cultură, pe teme în majoritate culturale, de literatură, dar și pe starea politică a țării, confirmă fibra morală și stilistică a Magdei Ursache: o prozatoare de idei, cu nerv critic, memorie culturală și eleganța tăioasă a frazei. O radiografie a României de după 1989: rătăcirii din nepricepere și voite, corupție, cu rare licăriri de speranță. Tonul e critic, exact, scormonitor, revelator. Autoarea ia chipul unui cronicar al vremurilor tulburi. Noi am intitula această carte: *Harta lucidității*, fiind mai degrabă o cartografiere a vieții românești din deceniile recente. Iar polemica nu este de temut. Magda fabulează, cu talent de prozator, de la un paragraf la altul se mută din loc în loc, citează adesea, în sprijinul gândurilor ei, din personalități de seamă, Petru Ursache fiind jalonul virtuții, verticalității și erudiției în tradiția străveche a cărturarilor chinezi, cunoașcuți nouă. Iar dacă în vârful condeiului s-a prins un individ, acela cade și nu se mai poate ridica, anihilat nu prin cuvinte defăimătoare, nu prin portretul fizic, ci prin înfățișarea morală, prin întregirea unei fișe necruțătoare, cu propriile acte și nimicnicia lor! Oficialii din toate oazele politicii sunt trântiți la pământ cu candoare, iar dacă îi căutăm pe partea opusă a globului, ne cad în brațe, extenuați. La lectura unor asemenea episoade, ne felicităm. Două partide ne-au îmbiat și pe noi cu câte o poziție în Camera Deputaților a Parlamentului, PSD și PRM. Nu am răspuns pe loc. Am cerut răgaz pentru gândire și nu știm cum se face că abia acum, citind *Vremuri de polemică*, poveste despre o lume a urâtului universal, putem și noi, în sfârșit să le răspundem – Mulțumim, Nu!

Eseurile sunt de dimensiuni largi, de aceea scriem că nu polemica sau nu numai polemica le definește, ele reîntregind sub ochii noștri câte un

crâmpei din realitatea cunoscută. Autoarea pornește de la un fapt, de regulă din sfera limbii și literaturii, pentru a face o incursiune prin toate sectoarele vieții, mai puțin starea vremii, despre care pe vremuri ne lămură Topor! Iată un titlu: *Vorbitori infractori și buruienile lor lexicale...* Și un citat, pagina 295: „Caligula i-a făcut calul consul, adică prim-magistrat, noi urcăm în Parlament asini care se cred cai pur sânge.”

Sunt aici opt zidiri temeinice, opt secțiuni, voit distincte, cu toate că, de multe ori, condeiul alert al autoarei nu se sfiește, cum scriam, să treacă frontierele. Cu totul, ea înalță o cetate de strajă, cu turnuri și creneluri la temperatura proprie, specifică fiecărei secțiuni. Luați aminte:

1. Cum se ratează o polemică, 6 articole
2. Doamne, Tu știi? 7 articole
3. Dreptul de a fi reacționar, 9 articole
4. Exerciții de neuitare, 7 articole
5. Cultura văzută de aproape, 9 articole
6. Sub foarfecele cenzurii, 7 articole
7. România de tranziție, 7 articole
8. File de jurnal pandemic, 11 articole.

Din prima parte se degajă tristețea observării degradării dialogului public, care se îndepărtează de realitate și adevăr. Gol pe dinăuntru, nu este decât zgomot. În partea a doua, aflăm un registru mai grav, adesea cu reflecții etice și metafizice. Ton confesiv, dar fără nuanțe sentimentale. Dintr-o secțiune reținem **dreptul la conservarea valorilor**, la tradiție, la memorie culturală, din alta simțim memoria afectivă mai ales. În partea a cincea, de exemplu, am observat prevalența unor lecturi, analize, judecăți critice. Autoarea privește literatura cu ochi de meșter, dar și cu inimă de cititor vechi. Aici se simte bucuria cărții și durerea pentru tot ce se degradează în cultură și artă. Iar, dacă nu ne înșelăm, cu aerul unui magistrat, ne învață ce merită citit, ce trebuie apărat, de ce e bine să ne ferim de noi căderi. Să nu uităm că ipostaza de critic literar, textier și polemist este o ocupație vremelnică. Magda Ursache rămâne în literatura română o prozatoare redutabilă, cu șase romane publicate și vom vedea ce mai deconspiră viitorul.

În totul, cartea se citește cu reală plăcere, ca o predoslovie la lumea mare, pe care autoarea o iubește în spiritul respectării istoriei și tradițiilor neamului. Magda Ursache rămâne, prin acest volum, una dintre vocile morale ale culturii române – o scriitoare care păstrează aprinsă flacăra demnității într-o epocă în care lumina se stinge sau s-a stins cumva demult? Autor deschis la durerile patriei sale, un om demn, drept.

În vremuri ca acestea, ne întrebăm, pe drept cuvânt, dacă mai ajută la ceva luările de poziție, articolele polemice, strigătul celui care scrie cu pana încordată. Le citește cineva cu adevărat? Se clintește lumea din loc? Se ia vreo măsură, se îndreaptă vreo strâmbătate? Adevărul e că, de cele mai multe ori, nu. Autorul rămâne singur, el cu condeiul, ca un străjer pe metereze, strigând zi și noapte peste un plai somnolent. Și totuși, aceste texte sunt necesare: ele țin aprinsă candela conștiinței, împiedică uitarea, chiar dacă nu pun stavilă minciunii. Minciuna proprie fiecărui politician, impusă de fiecare partid, pentru care patria este pe locul al doilea, după interesul de partid. Țara nu există atunci când partidul adoptă o poziție. Nici individul, nici poporul. Trăiască partidul! Prin urmare, articolele din această carte de o noblețe rară nu schimbă lumea de azi, nici măcar nu o pregătesc pe cea de mâine; nu îndreaptă nedreptatea, doar o consemnează, să nu se spună că n-a fost nimeni de față. Minciuna. Trăim în anii minciunii. De aceasta ne-am temut și noi când n-am acceptat să fim parlamentari, nu-i așa?

De aceea scriem, cu litere vizibile din cosmos: Magda Ursache este dintre acei cărturari ruși din stele care par a fi crescut nu doar din bibliotecă, ci și din însăși fibra morală a limbii române. Profesor universitar, critic literar, eseist cu nerv și eleganță, ea poartă în scrisul său o lumină veche, de cancelarie domnească, așternută peste rigoarea modernă, de laborator critic. Personalitatea ei literară se alcătuiește din două izvoare: **demnitatea intelectuală și focul interior al conștiinței**, amândouă nealterate de vremuri, mode sau presiuni. La pagina 25 îți face auto-portretul: „Neemancipată mai sunt! O lipsă de

corectitudine politică, înțepenită în Neam, în Tradiție, în Biserică. O conservatoare, o retrogradă ținând la etnic-etnic-estetic, ferm convinsă că acela care cedează moral cedează și estetic.“

Magda Ursache este o prezență care nu se lasă sedusă de relativism; scrie cu o verticalitate rară, cu frază densă, tăioasă, dar și cu tandrețe, ca o lumânare aprinsă în pridvorul unei mănăstiri. În articolele ei se simte **memoria vigilentă, împotrivirea dreaptă, corectitudinea, iubirea severă de cultură, de neam.**

Magda Ursache este **străjerul valorii**, ea păzește limba, cartea, tradiția, ca pe niște odoare de familie.

Ca personalitate literară, Magda Ursache are ceva din cronicarul vechi – scrie ca și cum ar consemna pentru viitor, nu pentru ochii prezentului. Are și ceva din dascălul luminat – explică fără să simplifice, judecă fără să rănească gratuit, apără fără să strige. Și are, mai ales, ceva definitoriu din Maria Oltea, mama lui Ștefan cel Mare, cu care o identificăm la începutul acestor rânduri. Noi mai degrabă o credem reîncarnarea Prințesei Luana din timpurile imemorabile buzoiene. Ea nu abdică, nu se pleacă, neînfricată.

Vremuri de polemică – o carte puternică, elegantă, incomodă, necesară. O carte care aparține unuia dintre puținele spirite critice esențiale ale culturii române contemporane. Fără îndoială, o mărturie coerentă și viguroasă. O carte nobilă. O vedem sabie și psaltire, veghe și mărturie, chemare și avertisment. Într-o epocă a zgomotului și prafului, o carte reper.

Din Valea Brazilor,

După sărbătoarea creștinească Adormirea
Maicii Domnului, August 2026

Nicolae GEORGESCU

Zicere și ceremonie

Marian Ilie este în felul său un „cumulard“ de figuri vesele și triste, și vreau să enumăr câteva. Face, mai întâi, figura tristă a filologului scăldat în mai multe culturi europene și asiatice (este, în propriu,

turcolog) – care monologhează pe țărmul lacului său, sperând să întâlnească în lumea ce-i iese în cale diversitatea rafinată pe care o risipește în toarcere interioară continuă. Este un monolog în mijlocul zarvei generale care-mi amintește, urmărindu-l, de Isarlâcul barbian, cu Hogeia autodevorându-se în largul mării pentru cine are răgaz sau întâmplare să-l vadă. Dar Marian Ilie mai face și figura veselă a turistului care se suprapune cu frenezie peisajului – și suferă când este ținut într-un singur loc precum ursul primăvara obligat să stea lângă bârlog, precum peștii cei mari ținuți în acvariu sau șoimii munților în colivie. Este o figură veselă, pentru că singur se ține și din sine poate țâșni când vrea – doar că-și

crează această stare de Ulise cu vâsla pe umăr pentru a echilibra, cred, tristețea atâtei învățări de carte din carte, sau, poate, pentru a regăsi înlăuntrul un om în zarva umană care-l cutreeră.

Ajungă-mi aceste două „figuri“ pentru a-mi explica de ce poezia este, pentru Marian Ilie, trăire pe coordonatele Ulise – Nastratin Hoge. Sunt două ipostaze ale călătoriei, pământ și apă, două forme de înțelepciune, cuvânt și faptă, două trăiri: între oameni – și pentru oameni. Ce nu înțeleg prea bine, este de ce s-a lăsat atât de greu dus de valul tiparului încât abia la bărbăția deplină i s-a supus. El însuși explică, dacă-l întrebi, că n-a avut timp, a ezitat, a amânat – și pe măsura explicațiilor reintri în tensiuni care se reverberează. Înțelegi, așadar, că a făcut figura tristă a cenaclistului încă din tinerețe, mulțumindu-se și bucurându-se de succesul în grup – apoi figura veselă a militarului țănoș, fumător și la datorie, instruit fizic de superiori pe care (și) i-a instruit, la rândul său, intelectual dinspre limbile și culturile în care se scaldă. Ce să te mai împiedici de ciotul tiparului când stai tot timpul la dreapta pașilor fiind cutie de rezonanță a timpului înalt din lume?! Iată, însă, cum se risipesc marile orchestre și dirijorii se pomenesc dintr-o dată alergând în zbor invers după cântec. Pentru că, în fond, pentru Marian Ilie poezia este tot un „nadir latent“ – și așa zice: nu unul temporal, în sensul că acum i-a sosit timpul, momentul – ci unul continuu, o *latență* către coborâre. El nu vine cu „antologii“ cronologice, ci publică acum creații actuale, coboară, adică, în apele tiparului cu prezentul trăirii.

...Iar în climatul actual al experimentelor poetice, parcă lipsea acesta, al lui Marian Ilie, din volumul „Dreaptă dragostea mea Mellactonia“, (Ed. Semne, 2009) care vrea să le echilibreze donquijotește pe toate: un volum de versuri închiriate milimetric formei, adică ritmurilor în primul rând dar și ritualului, formulei, ceremoniei, aspectului în general. Poetul este ironic în toate unghiurile, de aici impresia de joc, te lasă adesea să crezi că traduce dintr-un text clasic, latinesc sau arab, stă de vorbă cu metafora horatiană ori se lasă învelit în atmosfera lui Kayyam – într-un cuvânt readuce în atenție acel concept, nobil cândva, de *poeta doctus* – și te face pe alocuri să suspini, odată cu Mallarmé: „La chair este triste, hélas, et j'ai lu tous les livres“... Volumul

său are un titlu studiat și în câteva poeme este reluat spre explicare: „Banchet zeesc cu lapte și cu miere“, „și mă îmbii cu lapte și cu miere“ etc.: autorul alătură două cuvinte latinești, *mel* și *lac*, și construiește o utopie, un fel de tărâm al fericirii, „locul unde curge lapte și miere“, cum se zice, unde dragostea este naturală, nonconflictuală, aparent blândă, un fel de petrecere în doi fără timp, unde vremea vremuiește noician, sau mai degrabă își petrece sieși, adică se consumă fără a simți, fără a fi văzută din afară, iar perechea umană e vis și armonie. Nu e „raiul pe pământ“, sau „viața ca în sânul lui Avraam“, ci mai degrabă „Amintirea paradisului“, autorul fiind de altfel foarte apropiat de Cezar Ivănescu – și, ca să fim mai aproape de materia acestui volum, iubirea cea dreaptă imaginează situația imposibilă a izgonirii din rai cu rai cu tot. În zona utopiilor se poate construi un scenariu de acest fel, al iubirii fără cunoaștere, fără participarea gestuală ori chiar sentimentală a femeii, fără reciprocitate mărturisită, ca experiență limitativă a bărbatului. În fond, pare a se întreba poetul, înainte de a mușca din fructul oprit se poate spune că Adam n-a iubit-o pe Eva, că în Paradis nu exista iubire, că aceasta, ca energie, este rezervată perechii doar după izgonire? Dacă exista, era numai pentru el, în sensul că el fusese unul, întregul, totul omenesc – din care ea s-a detașat de către cerescul grădinar pentru a-i fi oglindă. Pentru autorul „utopiilor“ din Mellactonia, în rai numai bărbatul iubește, ea participă la iubirea lui, se lasă iubită dar nu pare a ști ce este iubirea, ea pare încă nenăscută dincolo de rai, încă în așteptarea fructului care stă să se coacă dar nu s-a copt.: „Dragostea-ntr-o dungă pentru tine/ ninge-n vânt ce-nvolbură zăpezi/ scutură lumină pe stamine/ toarnă sevă-n merii din livezi// Urcă-n pârgă grăul din tarlale/ mută galaxiile pe cer/ și m-aduce-n pragul gurii tale/ azi să sorb descântecul de ieri// într-o răsufare altoită/ pe un trup ca de mestecăn gri/ scrijelind un nou poem drept mită/ pentru darul de-a mă ostoi// Îți întind pe trup faldul cortinei/ din mătase moale de porumb/ ce-mi cresc pe degete – ce bine-i/ să muți stele-n cer întins pe câmp.“

Femeea este un „cer întins pe câmp“, este universul la-ndemână, frumusețea și atracția de lângă bărbat, cauză de energii mărețe. Ea cere ritual pentru a fi prezentă, obligă bărbatul s-o înconjure, s-o mângâie, să-i dedice gândurile și gesturile cele mai tandre. Cu toate acestea, ea rămâne o abstracțiune, ea însăși nu este nimic pentru sine: „Plină de golul din tine/ salcie grea de furtuni/ vrei și nu vrei să amâni/ jocul ce ți se cuvine// Eu însetat de vrăji/ vin și mă cațăr și tac/ golul din tine-l desfac/ trupul cu el mi-l înfăș// Cernem petale de mac/ lumi se scufundă în noi/ ardem în ierburi de soi/ creștem în ierburi de leac// Pleci – mai nimic nu te ține/ vântului pradă te lași/ vii – și-ți știi urma la pași/ plină de golul din tine.“ Chiar când participă la „jocul de doi“, femeia este parte a cugetării sau amintirii bărbatului, este impresia ce-o lasă, urma ce-o însigilează în amintirea lui – care nu este amintire de timp, de trecut, ci aducere în minte a ceea ce e pe lume, a răului lumii din jur: „Ce dacă pământul fumegă de uri/ nedestelenite nici de Duhul Sfânt/ ne topim cu flăcări din adânc de guri/ care ard alături și renasc arzând// Trupurile noastre capătă contur/ numai către ziuă când se-aud cocoșii/ frământăm o noapte lutul cel mai pur/ peste care zorii leagănă maci roșii// Ca după-un incendiu fără început/ roua dimineții lasă peste noi/ un contur de suflet și de trup de lut/ după-aceiași lege – joc de dor de doi.“

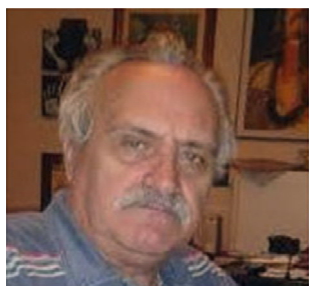
Atragem atenția că acesta nu este un sentiment, o psihologie – ci o dezbatere pe tema dată ce tinde a instaura filosofia femininului din trăiri – dar și din date culturale, din idei. Marian Ilie nu intră în amănuntele vieții, în timp și spațiu de pildă, rămâne la ritual și se menține în categorii. Îl interesează anotimpul, categoria frigului din an de pildă, și dedică poeme memorabile iernii pe pământ unde îl întâlnește pe Vasile Alecsandri cu Horațiu – aducându-le aminte, parcă, amândurora că nu tihna lângă foc cu Falernul alături te scoate din viscol – ci numai ea, Femeia. Nu fragmentarul interesează în poezia lui Marian Ilie, ci curgerea în întreg; este un volum în sensul construcției, nu o aglutinare de situații întâmplătoare – și iarăși îmi aduce aminte de acel „cântec fără sfârșit“ al lui Cezar Ivănescu (ale cărui „Jeux d’amour“ sau „jocuri de doi“ sunt subtil parafrazate în „Mellactonia“). Fragmentul este obținut prin schimbarea ritmurilor – făcută cu grijă astfel că aproape nu găsești două poeme alăturate turnate în aceeași formă prozodică. Până și pe „foaie

verde“ Marian Ilie în prinde în altceva decât știm: „Foaie verde-a dorului de câmpie/ mândra mea și-al nimănu aspru vânt/ te mai caut prin oraș întrebând/ piatra albă de sub pași de te știe“. Un astfel de enunț poate fi „scandat“, dactilele din mijlocul versului fiind ca o sarabandă/ melopee a așteptării. Acest „kief“ al formelor duce la un nesfârșit ceremonial de zicere; este o energie debordantă, o înfrigurată dorință de lăcaș, de odihnă tihnită într-o zburciumare interogatorie esențialmente dedusă cultural și adusă în viață cu patimă oarecum sălbatică. Pentru autor, poezia încatenează, așează curgerea în rosturi, nu potolește sentimentul ci-l mlădiază menținându-l în timp.

...Și iață-l pe poet, după „amintirea Paradisului“, coborând în arenă cu un nou volum, acesta pe care-l avem în mână intitulat „A doua Scrisoarea III“ – unde ne deapănă tristeți din valea plângerii. Este un alt Marian Ilie în aceste furii vaticinare cu aluzii la marii pamfletari ai literaturii, cu invocații, încercări de parodie eroică, imitații ale formei pentru a

regăsi fondul? Revolta pare a fi cuvântul care domină – o revoltă care răvășește, care abia se mai regăsește în forme, care se vrea miez de ev aprins (Labiș). Te întrebi de unde și de ce acest salt de la primul volum la al doilea, ce le leagă în fond, ce le deosebește, care va fi evoluția poetului de acum înainte? La o lectură liniștită, calmă – adică, neapărat la a doua citire a textului, căci prima îți dă frisoane – vezi că aceeași preponderență a formei iese la iveală ca pretext constructiv. Practic, și în imitații, și în „parodie“ Marian Ilie păstrează milimetric ritmul, rima, metrii rostirii, cultivă eufonia (mai ales rimele interioare), alunecarea pe cuvinte – atrăgându-ți atenția că nu ai de-a face cu ieșiri bruște, nu e vorba de o poezie spontană – ci mult merșteșug și multă răbdare s-a cheltuit la facerea poemului. Că adesea se sare peste cal, rezultând ceea ce pe vremuri se numea „text de brigadă“ sau pe alocuri eroicul odihnindu-se în secvențe de acest fel, este adevărat – dar și această facilitate pare căutată în virtutea acelei preeminențe a formei ce domină de data aceasta intenția constructivă.

Petre CICHIRDAN

MIOARA OHÎ: „FLACĂRA TĂCERII“

Un eveniment editorial are loc lună de lună, dacă nu săptămână de săptămână, în orașul de sub Capela, zilele acestea, luna august 2026, două noi cărți fiind tipărite de Editura Hoffman, *Flacăra tăcerii* scrisă de Mioara Ohî și „Prezentul netrebnic“ al subsemnatului... Cărțile au fost semnalate și în ziarul lunar Cultura vâlceană, nr. 240, august 2026, rubrica *Itinerar cultural-Asociația Seniorilor*, ambii autori fiind și membri activi ai acestei Asociații. Dar să deschidem cartea dnei Ohî și să observăm că Editura Hoffman a preluat de la autoare poeziile scrise în Word și s-a ocupat de tot ce este necesar privind apariția tiparului, inclusiv copertile, cu alte cuvinte, tehnoredactarea și restul, în vederea tipăririi. Este a patra carte a autoarei, toate publicate de Editura Hoffman; urmează, la tipar fiind, și cea de a cincea carte, *Ardere senină*, Mioara Ohî, dorind să realizeze un record – în doi ani, să aibă cinci volume de poezii. Înaintea acestui opus, Ed. Hoffman i-a editat și tipărit *Comoara amintirilor*, *Balul amintirilor* și *Viitorul amintirilor*, cititorii dându-și seama că aceste trei cărți sunt de fapt o trilogie (Al. Florin Țene) a amintirilor (există în literatura vâlceană, în domeniul romanesc, trilogia: „Raiul este aici pe pământ“, „Raiul după Cain“, „Raiul după Christos“ a subsemnatului).

Exceptând primul volum, care nu are prefată, dar semnează cu poezia „Naufragiu“ pe ultima copertă, cele trei volume au prefete semnate de prof. Mihaela Deaconu (CJCPCT Vâlcea); în timp ce pe coperta patru referențiază pe scurt: Al. Florin Țene – pentru *Viitorul amintirilor*, M. Sporiș – pentru *Balul amintirilor*, și din nou o poezie, „Eu... flacăra“ – pentru *Flacăra tăcerii*.

În textul său, Mihai Sporiș se exprimă versificat: „Ești săditoare de cuvinte/ Că timpu-i iute de picior/ Ai pentru ele noi veșminte/ Să nu se poticnească-n zbor// Te strigă setea primului izvor/ Din care nu te sature să tot bei/ Îți ai un duh în cerul fără nor/ Un El, îndemn stăruitor: Să știi! Să vrei!... Ne-ai arătat aici că poți!“

În referința sa, Al. Florin Țene scrie: „Mioara Ohî apare în literatura actuală ca poetă a memoriei și a sacralului afectiv, integrând experiența pedagogică într-o poetică a amintirii trăite. Poezia sa este o trans-figurare a educației în destin liric, iar trilogia amintirilor, proiect editorial unic în contextul vâlcean, poate deveni o marcă literară identitară de generație matură.“

Volumul *Flacăra tăcerii* se deschide cu prefata semnată, după cum spuneam mai sus, de Mihaela Deaconu, purtând titlul: „Flacăra tăcerii sau întristarea ce doare“ în care prof. M. Deaconu scrie: „Floarea tăcerii, Ed. Hoffman, 2026, un amplu joc al iubirii și amintirilor într-un splendid tablou, ce pune în lumină sufletul acestei adorabile ființe pătrunsă de fiorul creator. Din încheștarea cu timpul fiindu-i prieten și copilot al vieții mai puțin împlinite, dar cu un imens dor divin ce emană din poeziile sale și o prezență vie în viața literară a județului Vâlcea și nu numai!“

Creatoarea Mioara Ohî, reprezentant de seamă al noii generații de scriitori post 2000 ai vieții literare vâlcene, generație cu o energie pe care, din preaplinul ei, o oferă și celorlalți membri ai comunității literare, dar și cititorilor; acelora din mediul care o înconjoară și care, împreună, își trăiesc stările poetice așa cum omenii locului respiră aerul care plutește deasupra Oltului și pădurilor, aerul de deasupra Râmnicului. Având ca prieteni soarele, luna și stelele, și curcubeul, fără însă a le închina imne de slavă, poate de suflet, da; acestei naturi de-a dreptul copleșitoare și care se manifestă, râde sau suferă, prin apa pe care o aduce sfântul din totdeauna al Cerului, Sfântul Ilie. Ploaia prin care cerul pare că plânge, deși pământul, râde. Răvășitor, poeta își trăiește timpul alături de sufletul

său. Conversează cu el. Îl mângâie, îl dojenește. Nu știm după ce calendar al vremii plănuiește, dar rezultatul trăirilor, chiar stările poetice, inspiră cititorului un sentiment de liniște, plăcere, și celor cu care spiritul ei intră în comuniune... Iată, Asociația Seniorilor vâlceni a așezat-o pe Mioara Ohâi între conducătorii ei, un loc pe care domnia sa îl merită din plin. În plus, cei din jur simt nevoia de prezența ei... datorită zâmbetului, hărniciei, dăruirii spirituale, speranței molipsitoare, deși, nu de puține ori tristețea unei lumi, așa cum este ea, transpare pe chipul ei; și, în care, nu de puține ori o zărim pe Elena Zărescu!...

Mioara Ohîi, cea veselă și tristă, sinceră, prin cuvintele ei matur alcătuite și atât de simple... își uimește cititorul cu atâta cuprindere! Îl uimește îndemnându-l să viseze cu picia pe pământ, în timp ce visează și ea... la seninul unui cer care, obligatoriu, apare după nori, chiar așa cum ne și privește din coperta patru a cărții(lor)!... „Sunt foc care arde-n mare/ căutându-și norocul în zare/ flăcările trupul mi-l încing/ însetată de iubire mă aprind// ...sunt roșul din mac ce mă pierd/ cu palmele pline de petale de foc/ sunt flacăra cu jar nestins de dorință/ foc lin flacăra inimii aprinsă“ (*Eu... Flacăra*). Ne privește, parcă mereu, aceeași, precum un compozitor dintr-o simfonie, din volumul ei creat – lucrat – compus ca o simfonie!... Ne privește din coperta volumului ei, mereu aceeași, tristă, precum în poezia „Destin“ (nu poate fi vesel omul, când se gândește la Destin): „Sunt viziunea unui vechi destin/ cu zâmbetul adeseori o rană/ gânduri împletite în festin/ mi-am pus masca/ lacrima-i în pană.../ tăcerea mă doare/ sunt toată o rană/ risipesc amarul în cuvinte/ prin clipa veacului pășesc/ cuminte/ mă compun cu vers de rai/ pășind ca gerul peste lume/ plângând tristeți fără de lume/ cântând/ ascunsă-n mine și-n cuvânt/ binecuvântare și blestem/ m-am rătăcit prin viață/ strig chem mă tem“... Desigur cititorul surprinde tenta filosofică, sensul, sensurile ascunse, trăirea la vedere și nu ascunsă... simplitatea textului Mioarei Ohîi oferă poemelor sale acea dezvelire a gândului ascuns, intim, spiritul ei nedesimulat pe strada vieții.

Întregul volum pare a fi un exces de metafore, metafore înlănțuite și care de cele mai multe ori crează rima și mai ales ritmul interior ușurând curgerea pe verticală, gravitațională în dauna unei desfășurări pe orizontală care domină în versurile

antice... Mai observăm personificările, nu puține, a stărilor interioare transformate în elemene și fenomene din natură, concluzionând, poeta, că omul nu poate trăi în afara naturii sale și în afara naturii înconjurătoare. Poezia Mioarei Ohâi este una în care domină spiritul ecologic: mai mult frumos decât urât, mai mult bine decât rău, mai mult cer senin, decât cer întunecat... mai mult zâmbet, decât plâns!

Mioara Ohîi

Năcută la data de 05.08.1957 în com. Blidari, Vâlcea, cu domiciliul în Râmnicu Vâlcea este absolventă a Liceului Pedagogic Râmnicu Vâlcea (1977), licențiată în Științele educației (Universitatea București, 2008) și în Pedagogie (Universitatea Brașov, 2011), master în Management Educațional și Resurse Umane, (București, 2010). Educator/ Învățător, Director Casa de Copii Preșcolari, prof. consilier școlar, prof. logoped, CJRAE Vâlcea, prof. metodist CCD Vâlcea, Inspector școlar...

Membru al cenaclurilor: *Anotimpuri/Arcade* ale Tineretului vâlcean (1974-1989), al Asociației Seniorilor din Educație, Știință și Cultură, al Forumului Cultural al Râmnicului, al Ligii Scriitorilor din România, filiala Râmnicu Vâlcea „Valeriu Anania“.

Prezentă în antologiile de poezie ARCADE X (Râmnicu Vâlcea, 1984) și AMPRENTE (Editura Eco Transilvan, 2025);

Cărți publicate și natura acestora:

Copiii îl urmează pe Hristos, Editura Didactic Pres coautor (2006);

Consilierea școlară în ciclul primar, Editura Didactic Pres, coautor (2014);

Comoara amintirilor, volum poezie, Editura Hoffman (2025);

Balul amintirilor, volum poezie, Editura Hoffman (2025);

Vîitorul amintirilor, volum poezie, Editura Hoffman (2026);

Flacăra tăcerii, volum poezie, Editura Hoffman (2026);

Ardere senină, volum poezie, în curs de apariție, Editura Hoffman

Mihai BATOG-BUJENIȚĂ

SUBTILITĂȚILE UNEI OPERE LITERARE CLASICE

Nu aş putea spune cu siguranță dacă fascinantele lecturi din primii ani de școală, cele în care mă regăseam ca personaj ipotetic al năzdrăvăniilor unui copil cam de vârsta mea, dar care trăise cu aproximativ un secol înainte, m-au determinat să devin un cititor pasionat, dar nici nu pot scoate din ecuație o asemenea ipoteză.

Cert este că viața mea de atunci, erau anii cumpliti ai sărăciei de după război, semăna destul de bine cu cea a neastâmpăratului Nică al lui Ștefan a lui Petrea Ciubotariul, cel care nu lăsa să treacă prea multă vreme între boroboatele care îi aduceau atunci și ceva pedepse, iar acum, la maturitate, lacrimi de duioșie în ochi. Evident citeam povestirile sale, râdeam și înțelegeam cam cât puteam din ele. Pot spune însă cu siguranță că a existat în mod subtil un fel de tainică atracție către respectiva lectură pentru că și acum, când copilăria mi se pare un fel de vis care se îndepărtează pe zi ce trece, mai recitesc din când în când puținele sale scrieri care însă mi se relevă în cu totul alt mod decât atunci.

Cam aceasta este și cauza pentru care am intrat mai adânc în istoria vieții sale, dar și a operei, deoarece există ceva care mă face să cred că marele povestitor, așa cum am învățat noi la școală despre Ion Creangă, este mult mai ingenios și mai enigmatic decât pare.

Voi pleca de la o nedumerire, desigur absolut personală! Cum se poate explica faptul că un preot cam rebel din fire este bine primit, cultivat și publicat constant în revista Convorbiri Literare aparținând cercului select, foarte restrictiv și chiar elitist al Junimiștilor? Oficial ni se spune că a fost adus aici și recomandat de prietenul său, Mihai Eminescu. Perfect de acord, însă doar acest lucru nu prea justifică aprecierea de care s-a bucurat Creangă în mijlocul Junimiștilor, cei vestiți pentru spiritul lor critic recunoscut ca fiind foarte intransigent. Mai există o ipoteză precum că Ion Creangă ar fi fost mason. Nu am aflat nimic pe această temă, dar chiar

dacă ar fi adevărat putem să ne gândim că pe vremea aceea erau destui masoni, unii cu grade mari, chiar și cu pretenții literare care nu erau deloc membri ai Junimii. O oarecare idee în sprijinul situației de fapt ar putea fi aceea că la vremea respectivă Junimea, prin scriitorii pe care îi avea, promova deja limba literară a viitorului, cea de care, în mare, ne folosim și acum, iar Creangă scria foarte frumos folosind o limbă de bază, aceea care urma să se transforme radical în următoarele decenii. Reprezenta deci puntea de trecere de la o limbă veche, cu înțelesuri din ce în ce mai greoaie, la o limbă nouă, mai flexibilă și muzicală, menită să susțină opere autohtone care se vor dovedi mai apoi ca fiind parte a culturii clasice.

Într-adevăr, selectând unele cuvinte și expresii din opera lui Creangă ne putem uimi cum de înțelegeam textul în copilărie, deși acum am avea unele dificultăți în acest sens. Și totuși așa s-a întâmplat ceea ce înseamnă că fonetica acestor cuvinte ne ajuta foarte mult la înțelegere, chiar dacă nu le puteam explica etimologic.

Cuvinte folosite de Creangă din vechea limbă

◆ Cine ar mai putea spune acum că **bucheludeazla** și **bucheritazdra**, cuvinte care ne duc parcă cu gândul la ceva insecte, erau doar trepte didactice? Însă autorul ne dă o mână de ajutor spunându-ne: *ești acum la ceaslov, și mâne-poimâne ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învățăturilor...*

◆ *Ce ți-i scris în frunte ți-i pus; chef și voie bună, zise celălalt scoțând o hrincă înghețată din desagi, pârpăind-o pe jăratric și dându-ne și nouă câte-o harchină.* De fapt copiii Nică și vărul său Dumitru fugiți de la școala din Broșteni și rătăciți printr-o pădure pe timpul unui viscol primesc din partea plăieșilor călări cu care călătoreau o felie mai mare de mămăligă, prăjită pe jăratric.

◆ *Irinuca era o femeie nici tânără, nici tocmai bătrână; avea bărbat și o fată balcâză și lălâie, de-ți era frică să înnoptezi cu dansa în casă.* Greu de găsit alte două cuvinte care să descrie atât de succint și expresiv o tânără!

◆ *...noi scoteam mâțele de prin ocnite și cotruță și le flocăiam și le smotream dinaintea lui, de le mergea colbul; și nu puteau scăpa bițele mâțe din mâinile noastre până ce nu ne zgârâiau și ne stupeau ca pe noi.*

◆ *Încă te uiți la ei, bărbate, zicea mama, și le dai paișle! Așă-i? ... Ha, ha! bine v-au mai făcut, pughibale spurcate ce sunteți! Că nici o lighioaie nu se poate*

aciua pe lângă casă de răul vostru. Iaca, dacă nu v-am săcelat astăzi, faceți **otrocol** prin cele mâțe și dați la om ca câinii prin băț. Țăra! d-apoi aveți la știință că vă prea întreceți cu dediochiul! Acuși iau varga din coardă și vă croiesc de vă merg petecele! Biata mamă aflată în aceeași încăpăre cu întreaga familie și nevăzându-și capul de treburi este nevoită să intervină categoric: iar lua mama **nănașa din coardă**, și iar ne **jnăpăia**, dar noi parcă **bindiseam** de asta? ... Vorba ceea: „Pielea rea și răpănoasă ori o bate, ori o lasă“.

♦ În sfârșit, facem noi ce facem și **sclipui** de cole o coasă ruptă, de ici o **cârceie de tânjală**, mai un vâtrar cu belciug, mai beșica cea de porc a mea, și, pe după toacă, ne pornim pe la case cu colinda...

♦ Și oricât ou fi mers eu de tare, vreme trecuse la mijloc doar, cât am umblat **horhăind** cine știe pe unde și cât am **bojbăit** și **mocoșit** prin teiu, să prind pupăza...

♦ Noroc din ceriu până-n pământ că nu m-a prins **melianul** și **haramninul** de Trăsnea, care avea mare ciudă pe mine, de când mă **zăpsise** în grădina lui la furat mere domnești și pere sântiliești, căci m-ar fi snopit în bătaie.

♦ Ș-odată scoate **bulicherul** din teacă, îl dă pe **amănar** și începe a **ciocărți** un **gârnet** de stejar din anul trecut... L-a tăiat el cum l-a tăiat, apoi a început a cotrobăi prin **chilna** căruței, să găsească niște frânghie...

Exemplele pot continua, însă trebuie recunoscut faptul că pentru a ușura lectura, dat fiind că un cititor al zilelor noastre poate abandona această scriere fascinantă tocmai datorită mulțimii de arhaisme, Editura Humanitas în ediția din 2014 adaugă la sfârșitul cărții un glosar care conține cuvintele vechi ale volumului explicate pe înțelesul tuturor. Este un admirabil exercițiu de apropiere a cititorului de opera unui mare scriitor.

Noțiuni de medicină tradițională

Fără îndoială, lumea satului a fost abordată din diferite perspective de foarte mulți scriitori autohtoni, unii dintre aceștia fiind chiar condeie de referință ale literaturii noastre. Cu toate acestea, operele lor par a fi scrise dintr-un punct de vedere exterior satului, o privire de tip atotcuprinzător care pune accente mai mult pe conflictele interne provocate de posesiuni materiale ori afective, o lume pe care autorul o scoate la lumină mai mult pentru a o judeca, dar fără să facă eforturi pentru înțelegerea a acesteia. Ion Creangă însă este exact produsul lumii rurale, una de regulă ignorată de cei din jur și prin asta devenită într-un fel destul de misterioasă și greu de penetrat. Consider că aceste aparent inocente **Amintiri din**

copilărie au și mesaje mai profunde, destul de greu de devalat la o simplă lectură făcută mai ales în anii primei tinereți. Foarte târziu, atunci când viața m-a încercat cu inconvenientele vârstei, am sesizat recitind „amintirile”, o serie de informații extrem de interesante despre modul în care oamenii acelor vremuri, când ceea ce numim acum sistem sanitar era doar o ficțiune pentru ei, reușeau să depășească suferințele provocate de boli care și acum ne înspăimântă. Iată ce ne spune autorul despre epidemia de holeră, cea care l-a atins și pe el:

În vara aceea, pe la august, și cinstita holeră de la '48 a început a secera prin Humulești în dreapta și în stânga, de se auzea numai chiu și vai în toate părțile. Însă peste noapte a și dat holera peste mine și m-a frământat și m-a zgârcit cârcel; și-mi ardea sufletul în mine de sete, și ciobanii și baciul habar n-aveau de asta, numai se întorceau pe ceea parte în țipetele mele și horăiau mereu. Iară eu mă târâiam cum puteam până la fântână, în dosul stânii, și pe nimică pe ceas beam câte-un cofăiel întreg de apă. Pot zice că în noaptea aceea la fântână mi-a fost masul, și n-am închis ochii nici cât ai scăpăra din amănar. Abia despre ziuă s-a îndurat Vasile Bordeianu, strungarul nostru, de s-a dus în Humulești, cale de două ceasuri cu piciorul, și a înștiințat pe tata, de a venit cu căruța și m-a luat acasă. Și pe drum, neconținut ceream apă, iar tata mă amăna cu momele de la o fântână la alta, până a dat Dumnezeu de am ajuns în Humulești. Și, când colo, doftorii satului, moș Vasile Țandură și altul, nu-mi aduc aminte, erau la noi acasă și prăjeau pe foc într-un ceaun mare niște hoștine (Ceea ce rămâne din fagure după ce s-au scos mierea și ceara – n.a.) cu său; și după ce mi-au tras o frecătură bună cu oțet de leuștean, mi-aduc aminte ca acum, au întins hoștinele ferbincioare pe o pânzătură și m-au înfășat cu ele peste tot, ca pe un copil; și nu pot ști cât a fi trecut la mijloc până ce am adormit mort, și d-abia a doua zi pe la toacă m-am trezit, sănătos ca toți sănătoșii; Dumnezeu să odihnească pe moș Țandură și pe tovarășul său!

Să nu uităm că vorbim de holeră, o maladie care provoca epidemii cam în fiecare vară datorită apei de băut infectată cu Vibriionul holeretic, lipsa canalizărilor, dar și datorită consumului de pește infectat, iar mortalitatea este apreciată ca fiind de 85 %. Și totuși, în acea vreme oamenii știau să combată boala fără drumuri la spital (oricum nu prea se putea lua în discuție o asemenea variantă) dar și fără disperările care acum par a fi mai periculoase decât boala.

Căzut în apă în luna decembrie, pericol de pneumonie și de hipotermie

Plecat la drum în luna decembrie, pe un ger năpraznic, împreună cu bunicul său, David Creangă, neastâmpăratul Nică cel mândru de ciubotele pe care le purta povestește: *...mi-au lune-cat ciubotele și am căzut în Ozană cât mi ți-i băietul! Noroc de bunicul! „Și scroambele ieste a voastre îs pocite“, zise el scoțându-mă repede, murat până la piele și înghețat hăt bine, căci năboise apa în toate părțile; și iute mi-a scos ciubotele din picioare, că se făcuse bocnă. „Opinca-i bună, sāraca! Îți șede piciorul hodinit și la ger huzurești cu dānsa.“ Și până a vorbit aceste, eram și învelit într-o sarică ghițoasă de Cașina, băgat într-o desagă pe cal, purces pe drum și, hai la Pipirig. Și când m-a văzut bunica în ce hal mă aflam, ghemuit în desagă, ca un pui de bogdaproste, cât pe ce să se prăpădească plângând...*

– Oiu, Doamne, Davide, cum nu te mai astâmperi; de ce-ai scos băietul din casă pe vremea asta?

– Ca să te mieri tu, Nastasie, zise bunicul, scoțând o piele de porc sălbatic din cămară și croind câte-o pereche de opinci pentru Dumitru și pentru mine; apoi le-a îngrozit frumos și a petrecut câte-o păreche de ață neagră de păr de cal prin cele nojițe. Și a treia zi după asta, dându-ne schimburi și câte două părechi de obiele de suman alb, ne-am încălțat cu opincile binișor și, sărutând mâna bunicăi, am luat-o prin Boboiești...

Iată că înțeleptul bunic nu se sperie deloc de nenorocire și procedând simplu, dar foarte eficace, îl repune pe picioare pe nepot tot prin metode simple, dar verificate în timp. Și să nu uităm, întâmplarea se produce în timp ce erau la drum deci cu posibilități reduse de intervenție!

Râia căprească

Pe timpul școlii de la Broșteni, aflați în gazdă la Irinuca împreună cu cele două capre ale ei, cele care stăteau toată ziua în tindă, Nică și vărul său Dumitru se umplu de râie: *...Și noi, pe căldurile cele, ne ungeam cu leșie tulbure, ședeam afară la soare cu pielea goală, până se usca cenușa pe noi, și apoi ne băgam în Bistrița de ne scăldam. Așa ne învățase o babă să facem, ca să ne treacă de râie. Vă puteți închipui ce vra să zică a te scălda în Bistrița, la Broșteni, de două ori pe zi, tocmai în postul cel mare! Și nici tu junghi, nici tu friguri, nicialtă boală nu s-a lipit de noi, dar nici de râie n-am scăpat. Vorba ceea: „Se ține ca râia de om“. Dar, după mai multe peripeții, ajung la casa bunicului David Creangă unde îi primește bunica.*

...Și după ce ne-a căinat și ne-a plâns bunica, după obiceiul ei, și după ce ne-a dat de mâncare tot

ce avea mai bun și ne-a îndopat bine, degrabă s-a dus în cămară, a scos un ulcior cu dohot de mesteacăn, ne-a uns peste tot trupul din creștet până în tălpi și apoi ne-a culcat pe cuptior la căldură. Și tot așa ne-a uns de câte două-trei ori pe zi cu noapte, până ce în Vinerea-Seacă ne-am trezit vindecați taftă. Dar până atunci a venit și veste de la Broșteni despre stri-căciunea ce făcusem, și bunicul, fără vorbă, a mulțumit pe Irinuca cu patru galbeni.

Greu de crezut că în zilele noastre am mai putea vedea o asemenea pricepere nu numai în privința râiei despre care credem în mod greșit că nu mai există, dar și în privința unei adevărate arte diplomatice în relațiile interumane!

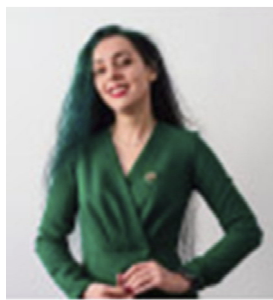
Superstiții?

Cu stilul său hătru Creangă ne descrie și lumea mai puțin cunoscută a satului tradițional, cea în care își au loc de cinste și obiceiurile pe care le numim acum superstiții deși, ca să fim sinceri, ar trebui să recunoaștem că ar putea fi vorba de străvechi incantații cu exact aceleași efecte pe care le așteptăm acum de la rugăciuni.

...Și mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zâmbet uneori, când începea a se ivi soarele dintre nori după o ploaie îndelungată: „Ieși, copile cu părul bălan, afară și râde la soare, doar s-a îndrepta vremea“ și vremea se îndrepta după răsul meu... Știa, vezi bine, soarele cu cine are de-a face, căci eram feciorul mamei, care și ea cu adevărat că știa a face multe și mari minunății: alunga nourii cei negri de pe deasupra satului nostru și abătea grindina în alte părți, înfigând toporul în pământ, afară, dinaintea ușei; încheaga apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea de mirare; bătea pământul, sau păretele, sau vrul lemn, de care mă păleam la cap, la mână sau la picior, zicând: „Na, na!“, și îndată-mi trecea durerea... când vuia în sobă tăciunele aprins, care se zice că face a vânt și vreme rea, sau când țiuia tăciunele, despre care se zice că te vorbește cineva de rău, mama îl mustra acolo, în vatra focului, și-l buchisa cu cleștele, să se mai potolească dușmanul; și mai mult decât atâta: oleacă ce nu-i venea mamei la socoteală căutătura mea, îndată pregătea, cu degetul îmbălat, puțină tină din colbul adunat pe opsasul încălțării ori, mai în grabă, lua funin-genă de la gura sobei, zicând: „Cum nu se dioache călcăiul sau gura sobei, așa să nu mi se deoache copilașul“ și-mi făcea apoi câte-un benchi boghet în frunte, ca să nu-și prăpădească odorul!... și altele multe încă făcea...

Acum am numi aceste practici placebo sau medicină alternativă!

– Va urma –

Cristina MINCU

Constantin Lupeanu, la 85 de ani: China și înțelepciunea unei vieți, între copertele a două cărți

„Noi nici nu ne dăm seama pe cine avem în mijlocul nostru.“

Aceste cuvinte, formulate aproape ca o mustrare, au fost rostite de academicianul Gheorghe Păun și au oferit, putem spune, cea mai potrivită măsură a întâlnirii găzduite de curând de Biblioteca Municipală Curtea de Argeș, prin Cenaclul literar „Velea-Urmuz“. Invitatul de seamă al lunii iulie a fost Constantin Lupeanu, scriitor, traducător, sinolog și diplomat, una dintre personalitățile despre care se cunoaște că au contribuit decisiv la apropierea culturală dintre România și China.

Evenimentul amintit a avut loc cu puțin timp înainte ca autorul să împlinească, pe 4 august, 85 de ani – o vârstă a bilanțurilor pe care domnia sa a întâmpinat-o ca un adevărat scriitor activ, prin două volume apărute anul acesta la Editura RawexComs din București: „China. Focar de cultură și civilizație“ și „Povețe“. Mai cu seamă, la lumina tiparului s-au ivit două cărți substanțial diferite ca întindere, alcătuire și registru, dar legate în subsidiar prin experiența unei vieți dedicate culturii, scrisului și dialogului dintre lumi.

Întâlnirea din luna lui Cuptor a fost moderată de ing. Marian Ghiță, managerul Bibliotecii Municipale Curtea de Argeș, și a reunit membri ai cenaclului, profesori, scriitori și iubitori de cultură din zonă, veniți cu prietenie și respect pentru autor și pentru opera sa.

„Vine din vremea când ambasadorii erau personalități culturale“

Cel mai grăitor portret al invitatului a fost conturat, în câteva cuvinte purtând toată greutatea sensului, de Academicianul Gheorghe Păun, care l-a prezentat pe Constantin Lupeanu drept „o figură istorică“, aparținând unei epoci în care diplomația era inseparabilă de cultură, iar ambasadorii erau personalități capabile să lase urme durabile în locurile în care își îndeplineau misiunea.

„Domnul Lupeanu vine din vremea când ambasadorii erau personalități culturale, patrioți care lăsau cu adevărat urme în spatele lor, trimiși ca să unească țările“, a spus academicianul.

În acest context, Gheorghe Păun a evocat demersul fostului diplomat pentru a crea un pod peste mări și țări privind asemănările dintre civilizațiile neolitice Cucuteni și Yangshao, contemporane și despărțite de mii de kilometri, ale căror ceramici pictate policrom prezintă similitudini surprinzătoare. Dincolo de ipotezele pe care asemenea apropieri le pot naște, referirea a avut valoarea unui simbol: două spații culturale îndepărtate, între care pot fi descoperite corespondențe și pot fi deschise drumuri ale cunoașterii. Și cum altfel, decât prin scris?...

Iată de ce pe un asemenea drum a pășit cu hotărâre Constantin Lupeanu vreme de peste o jumătate de secol. A cunoscut China din interior, a locuit și a călătorit acolo, i-a studiat limba, literatura, filosofia și istoria, i-a tradus autorii și i-a întâlnit cărturarii. În același timp, a dus către publicul chinez literatura și cultura română, traducând și promovând creațiile unor scriitori fundamentali, între care Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Marin Sorescu și Nichita Stănescu.

Participanții la întâlnire au vorbit, de altfel, despre continuitatea unei linii cărturărești care îi cuprinde pe Nicolae Milescu Spătarul, Dimitrie Cantemir, Mihai Eminescu și Mircea Eliade. Intenția nu a fost aceea de ierarhizare a valorilor literare, ci de a fi evocată cum se cuvine figura cărturarului român atras de Orient, care a trecut dincolo de granițele propriei culturi și a mijlocit întâlnirea dintre lumi.

China, într-o carte de peste 600 de pagini

Așa cum menționam mai sus, între cele două apariții editoriale s-a materia-lizat „China. Focar de cultură și civilizație“, o lucrare de mari dimensiuni, alcătuită din texte scrise de-a lungul a peste cincizeci de ani, începând din 1972. Unele au fost prefețe, articole apărute în presa literară, intervenții radiofonice ori comunicări culturale, altele au susținut apariția unor cărți și traduceri. Autorul le-a selectat, ordonat, prelucrat și adus la zi, alcătuind din ele un ansamblu unitar în diversitatea sa.

Arhitectura cărții propune opt secțiuni ample, iar traseul începe genesis, cu țara, oamenii, geografia și formarea civilizației chineze, continuă cu o incursiune în marile sisteme de gândire, confucianismul și taoismul, ne poartă în poezia clasică și în universul marilor romane, ajunge la literatura secolului al XX-lea și la poezia contemporană, pentru a se încheia cu „Cartea schimbărilor” – Yijing.

Avem, așadar, de a face cu o hartă culturală vastă și suficient de detaliată. Constantin Lupeanu parcurge un traseu documentar aproape ideal, pornind de la relief, organizare socială și istorie la limbă, scriere, filosofie, morală, poezie, proză și teatru. Realistic, rămâne o certitudine faptul că un singur volum nu ar putea epuiza vreodată cultura și civilizația multimilenară a Chinei. Ce poate face, însă, este să ofere cititorului un set de repere necesare orientării, o bază solidă de cultură generală și, poate cel mai important, dorința de a cerceta mai departe.

Un aspect de reținut este că lucrarea nu se cere neapărat citită într-o ordine obligatorie ori dintr-o singură răsuflare. Ea poate fi deschisă dând curs curiozității: la Confucius sau Lao Zi, la Li Bai, Li Qingzhao și Du Fu, la „Osândiții mlaștinilor”, „Însemnarea călătoriei spre vest”, „Flori în oglindă” sau „Cartea schimbărilor”. Altfel spus, cititorul se poate întoarce, alegându-și de fiecare dată un alt traseu.

În ceea ce privește autoritatea cărții, aceasta ia naștere din întâlnirea mai multor experiențe care se completează reciproc: documentarea sinologului, perspectiva diplomatului, finețea traducătorului și ochiul versat al scriitorului. Să nu uităm că autorul nu examinează China exclusiv din bibliotecă, de la distanță, „din jilț”, cum spunea Alecsandri. În paginile sale se simte fără echivoc contactul direct cu locurile, oamenii și viața unei țări, deci cu factori care i-au marcat destinul intelectual.

Dacă ne oprim la capitolul „Tărâmul”, de pildă, observăm că el nu începe printr-o expunere de date, ci prin redarea uimirii în fața Chinei. Autorul descrie apropierea de această lume ca pe intrarea într-un spațiu aproape fabulos: avionul poartă cu sine „noaptea obosită”, zorii se deschid într-o „purpură de soare”, iar țara se desfășoară sub privirea călătorului asemenea unui vechi desen chinezesc. Informația istorică și cea culturală apar treptat, natural, pregătite de imagine și susținute de emoția întâlnirii.

Același procedeu poate fi observat în paginile dedicate scrierii chineze. O stradă comercială devine punctul de plecare al unei reflecții aproape saussu-

riene despre caracterul chinezesc, forța lui vizuală și legătura dintre semn, obiect și idee. Lupeanu pornește cu ceea ce vede și ajunge la ceea ce știe, apropiind cu grijă cititorul de un univers care ar putea părea intimidant.

Chiar și când vorbește despre confucianism și taoism, deși registrul devine explicativ, el nu capătă rigiditatea unui manual. Concepte precum *ren*, *yi*, *li*, *zhi*, *xin*, *tao* ori *yin-yang* sunt prezentate succint și puse în legătură cu omul chinez și conduita sa, cu relațiile sale cu ceilalți și cu organizarea societății, urmărindu-se modul în care aceste idei au modelat, de-a lungul mileniilor, gândirea și viața acestui popor.

Expunerea prietenoasă pentru cititor se remarcă și în capitolele consacrate literaturii, unde trebuie remarcat că scriitorii nu sunt izolați de epocile în care au trăit. Biografia poetei Li Qingzhao este așezată pe fundalul mării și decăderii dinastiei Song, iar prezentarea marilor romane pornește de la dinastii, războaie, frământări politice și schimburi culturale. La Constantin Lupeanu, literatura însăși devine o cale de acces către istorie, iar istoria capătă chip omenesc prin destinele celor care au scris.

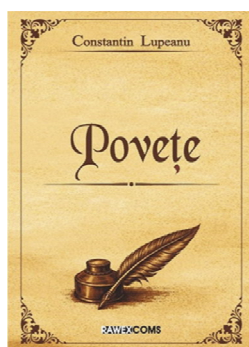
Putem spune că marele merit al volumului rămâne fraza apropiată de cititor, întrucât autorul pare că vorbește cu cel aflat în fața paginii. Astfel, în locul tonului impersonal al unui tratat sau al unei prelegeri, găsim adesea poveste, imagine și experiență. Ori această libertate a rostirii face deosebit de accesibilă o materie vastă și conferă cărții o deschidere generoasă către publicul larg.

Dacă ar fi să investigăm diversitatea registrelor, ea trădează istoria îndelungată a textelor. Drept urmare, unele pagini sunt istorice și documentare, pe câtă vreme altele sunt biografice, eseistice sau profund lirice. Tocmai de aceea, volumul trebuie privit drept un compendiu cultural cu dimensiune memorială, o bibliotecă miniaturală despre China cea uriașă, așezată între copertele unei singure cărți.

Iar acum, la final, propunem să ne întoarcem la prima pagină, unde lucrarea începe, în loc de prefață, cu poemul „Te iubesc, România”, semnat de scriitorul și artistul chinez Yang Zheng. Astfel, călătoria culturală se desfășoară astfel în ambele sensuri: autorul apropie China de cititorul român, iar la intrarea în carte îl întâmpină un poet chinez care își mărturisește iubirea pentru România.

„Povește” pentru cei de astăzi și pentru cei care vor veni

S-a văzut că primul volum adună experiența sinologului și pe cea a diplomatului. În schimb, în „Povește”, scriitorul întoarce privirea către interior. Cartea, a treia de versuri după „Ocazionale” și „Poezii fără perdea”, cuprinde 188 de texte numero-

tate, definite de autor drept „scurte eseuri lirice hirundinide“.

Prin comparația cu rândunelele, Constantin Lupeanu își imaginează gândurile ca pe niște păsări mici și agile, cărora le dă drumul să zboare printr-o lume adesea ostilă – analogie folosită, de altfel, de mulți artiști de-a lungul vremii. Din

postura de poet, acesta le încredințează copiilor săi, nepoților și urmașilor, ca îndemnuri morale, principii de viață și forme ale unei moșteniri spirituale.

Numerotarea înlocuiește titlurile și așază textele într-un șir continuu, unde fiecare pagină reprezintă o altă fațetă a aceleiași meditații despre viață, astfel că volumul poate fi deschis oriunde și citit cu răgaz, câte un fragment odată.

În prefață, autorul revendică apropierea de „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie“. Legătura a fost remarcată în cadrul întâlnirii și de prof. Elena Eșanu-Șerbănescu. Aceasta a vorbit despre Constantin Lupeanu ca despre unul dintre marii sinologi ai lumii și a mărturisit că, parcurgându-i opera, a ajuns la concluzia că în el s-a aflat, înainte de toate, un poet. Tocmai sensibilitatea poetică l-ar fi apropiat de limba chineză, o limbă în care cuvântul are și expresie vizuală.

Despre „Povețe“, Elena Eșanu-Șerbănescu a arătat că învățăturile autorului, deși adresate în primul rând familiei, „îi privesc pe toți cititorii și cer o lectură meditativă“.

„Povețele“ urmăresc trecerea timpului, iubirea, familia, credința, munca, demnitatea, disciplina, singurătatea și acceptarea pierderii. Lor li se adaugă neliniștea în fața războiului, a degradării morale și a crizei de mentalitate a lumii contemporane. Unele sunt poeme, altele se apropie de aforism, de tableta morală ori de prozopoem.

Și aici, influența culturii chineze este vizibilă în legătura dintre stările sufletești și imaginile naturii: apa liniștită, izvoarele, muntele, ploaia, lumina, ceața, primăvara, copacii și florile. Natura dă măsura echilibrului și poartă înțelegerii. Într-unul dintre texte, mintea trebuie deschisă „ca o câmpie după ploaie“, gândurile sunt lăsate să curgă asemenea izvoarelor, iar sufletul se transformă într-un cer senin peste care trece lumina.

În „Povețe“ nu vom întâlni nici încifrarea și nici virtuozitatea formală, căci rostirea este directă, iar ideea morală rămâne natural în centrul textului. Întrucât autorul dorește să transmită o experiență, să fixeze o concluzie și să lase un îndemn, poezia sa

este simplă, în sensul asumării limpezimii, și se apropie adesea de vechea literatură sapiențială.

Și totuși, când ajungem la fragmentele de proză lirică, acolo putem recunoaște cel mai bine forța scrisului său. Eliberată de încorsetarea rimei, fraza capătă ritm, gravitate și tensiune. În meditația despre poezie și revoluție, acestea apar ca „două făgăduințe care ard frumos la început, dar se sting în același fum“, lăsând în urmă cenușa și întrebările. Imaginea are o intensitate aproape senzorială.

Prof. Florica Popa a concentrat unul dintre mesajele cărții într-un îndemn: „Să nu lăsăm trivialitatea vieții să îndepărteze bucuria din inima noastră!“

Ideea se regăsește, poate cel mai vocal, în textul cu numărul 119, una dintre cele mai limpezi și mai frumoase meditații ale volumului. Autorul vorbește despre acceptarea pierderii, despre renunțarea la goana după șanse și despre o scară simplă a valorilor: inima deschisă înseamnă bogăție, folosul adus celorlalți înseamnă iubire, iar bucuria este o calitate. Ea nu apare ca un privilegiu al firilor fericite, ci ca o formă de înțelepciune dobândită, pe care omul trebuie să o cultive și să o apere.

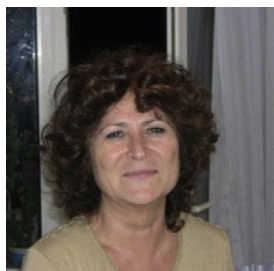
O întâlnire sub semnul prețuirii

În cadrul evenimentului a fost citit și elogiuul semnat de Gheorghe Tănase-Căluș și publicat în revista blogosferică „Simbioze“, în accepțiunea căruia volumul „Povețe“ este o carte a rânduielii interioare, iar „China. Focar de cultură și civilizație“ o operă de sinteză, născută din cunoașterea directă a culturii chineze și dintr-o muncă de o viață.

Prof. Mona Vâlceanu, poeta Elena Toteanu, prof. Valentina Domnișoru și prof. Marian Mihăescu au citit din creația autorului ori au împărtășit propriile impresii, întregind portretul unui om pe care comunitatea culturală locală îl întâmpină de fiecare dată cu admirație.

După atâtea cuvinte de prețuire, Constantin Lupeanu a ales să răspundă cu discreție. A mărturisit că despre cele două volume se spusese deja atât de multe lucruri frumoase, încât nu mai avea prea multe de adăugat. A revenit însă asupra unei idei care i-a însoțit întreaga activitate: importanța descoperirii culturii chineze și a influenței pe care aceasta a exercitat-o dincolo de propriile hotare.

La 85 de ani, Constantin Lupeanu a dăruit două cărți care pot fi privite și ca un bilanț. Una cuprinde China căreia i-a dedicat decenii de studiu, traduceri, diplomatie și creație. Cealaltă adună gândurile pe care dorește să le lase familiei, urmașilor și celor dispuși să se oprească pentru câteva clipe din graba lumii. Între ele se află, drept liant, puterea culturii de a apropia oameni, epoci și civilizații...

Ayten MUTLU (Turcia)

Volumul *Dalgaların hüznü* de Marian Ilie

Marian Ilie este un cunoscut poet român. Volumul *Dalgaların hüznü* apărut în Turcia la Editura USAR este, se pare, primul tradus în limba turcă de însuși autorul străin. Este un volum de traduceri, însă ce a ieșit din „pana” autorului este într-o limbă turcă fără cusur, de parcă ar fi fost scris în limba maternă.

Volumul se compune din două părți – „Ocupat cu gânditul”, ce conține 15 poezii, și „Tristeți pontice”, în care sunt cuprinse 10 poezii. În linii mari, piste de bază pe care ne călăuzesc aceste 25 de poeme încoronate cu o strălucitoare forță a gândului sunt: copilăria, natura cu toate manifestările ei, Divinitatea, absența Divinității și afirmarea omului prin sine însuși. Pe ele își ordonează poetul gândirea. Preamărind forța latentă din om, autorul abordează critic, în contrapondere, credința în divinitate.

Din câte socot eu, poezia se aseamănă într-un fel cu matematica. În noianul de nereguli ce o guvernează se regăsesc reguli care seamănă cu cele din matematică. Așa cum într-o ecuație nu se poate face abstracție de un termen și nu se poate adăuga un altul în plus, nici într-o poezie nu poți elimina sau adăuga un cuvânt. Poetul Marian Ilie este în același timp un matematician. Ba, uneori nu numai că folosește în unele poezii termeni din matematică (postulat, ecuație, parabolă, premiză etc), dar își și așează cu o așa meticulozitate cuvintele de parcă ar compune o ecuație. Nimic în plus, nimic în minus.

Aureola poemelor sale este una strălucitoare, conținutul este bogat. În poezii își găsesc loc și evenimentele sociale și dorințele naive – de exemplu, în versul „targa socială improvizată în grabă dintr-o veche pătură de campanie”. Parcă și simți în nări mirosul sângelui vărsat în Orientul Mijlociu. Regăsim în poemele volumului și „marile ipoteze comerciale”, dar și „marile migrații”. Își au loc și discursurile hard rock, tangourile, trupul uman răstignit pe crucea cardinală sau vântul.

Poemul „Sunt memoria apei”, care începe cu versul „toate pe lume din mine-s făcute” e parcă un salut oficial adresat existențialismului. Mai zice poetul: „Eu demiurg, eu materie vie/ prima și ultima stare a gândului”, atrăgându-ne astfel atenția asupra raportului Om/Divinitate. În idea că dacă omul nu ar exista divinitatea n-ar mai avea sens, nu i s-ar justifica existența.

Din poemul intitulat „Lecție de viață” reținem că, pentru ca să simtă că trăiește, omul trebuie să-și umple viața cu roua dimineților cea dătătoare de forță gândului; să ostoaie cu ea „setea cailor înaripați ai plâsmuirilor”, să strângă în hambarul pieptului semințele culese din ceea ce a semănat. Să iubească adunând din lanuri soarele și să-l pună în brațe femeii, fără teamă de strigoi ori fantome cu chip, să se joace de-a v-ați ascunselea cu noaptea și să-și împăturească cu ea visele. În același poem autorul descrie forța și neputințele omului afirmând că, în nesfârșita sa cuprindere, creatura umană este „plăsmuit și plâsmuitor”, dar pe de altă parte este și „copie sculptată în piatra apoasă a Pământului”.

Preocuparea tutelară a poetului este să pună întrebări despre om, despre viață, împliniri sau neîmpliniri, toate strânse într-un ghem de contradicții îngemănând tot ce are și ce nu are el însuși, ceea ce a trăit și ce nu a putut trăi, nevinovățiile și uzurpările, dorințele și neîmplinirile sale. În fond cine dintre noi nu e cuprins de frisoane atunci când se gândește la eternitate, la viață, la moarte, la avere, la lipsuri? Și toate noțiunile astea, plasate sub un semn de întrebare, nu ramân ele spânzurate în mintea noastră întocmai precum sabia lui Damocles?

Ei bine, de la un capăt la altul al volumului de față poetul dă piept cu astfel de întrebări. De multe ori caută și răspunsuri și propune soluții. El știe că de fapt dragostea pentru natură, setea de viață, forța unui om izvorăsc doar din cuvinte. Folosindu-se cu măiestrie de această forță poetul deschide noi căi, noi canale.

Ce m-a impresionat cel mai mult în poemele din acest volum este deosebita măiestrie a poetului de a împleti misticismul cu realitatea și de a le conferi astfel noi semnificații. De exemplu, în poemul „Năzăriri paralele” poetul afirmă „Sunt și nu sunt același eu/ nu sunt cine știu eu că sunt”, apoi execută un fel de salt de sens „și nu sunt cel ce știți voi c-aș fi”, astfel încât realizează o întrepătrundere de sens între ce se știe și ce nu se știe, care ne trimite cu gândul la impenetrabilul din om. La fel, în poemul „Răsfirat”, faptul de a împânzi bolta cerului cu

priviri balistice ne trimite cu gândul la cursa înarmărilor. Da, aceasta este epoca în care trăim și facem din realitate o curgere înspumată. Poetul crează această senzație prin metafore surprinzătoare, oferindu-ne un univers încărcat de imagini precum „șemineul scânteind majestuos vreascuri galactice“, sau treieratul de patrie și taină a fiirii de neam prin poienile limbii materne.

Este uimitoare bogăția în semnificații a cuvintelor din poemele lui Marian Ilie. Își găsesc loc în poezie și ploile de meteoriti și corbii în zbor și ghimposul salcâm și pacea țesută la război și iarmarocul și Leyla (Ileana Cosânzeana) și mirosurile osândeii sau limba de viperă...

Fie și numai pentru astfel de termeni *Dalgaların hüznü* este o carte extrem de atrăgătoare și dătătoare de fiori pe care să o poți lectura și re-lectura cu interes.

În cea de-a doua parte a volumului poetul se întoarce în copilărie. Poeziile conțin aceleași secțiuni de viață, critici voalate („Toamnă militară“), elemente de basm – „reînvialul prinț al codrilor de fag“ – vise și, în cele din urmă, poemul intitulat „Aud America“. Acesta debutează cu o interesantă ironie conținută într-o notă marginală: făcând trimitere la versul „I hear America singing“ (Aud cum cântă America) al lui Walt Whitman, autorul metagramează

un cuvânt înlocuindu-i o literă („I hear America sinking“ – Aud cum se scufundă America) și astfel aduce la zi versul lui Whitman. În acest poem, ceva mai lung decât celelalte, „fecior al gliei ce-și dete totul“, poetul evocă sentimentele de adâncă amărăciune și de revoltă ce le resimțea din spatele pânzei ecranelor pe care rulau filme americane. Parcă și vedem în acest poem cum America declară că aduce democrație și aduce de fapt tiranie și vărsare de sânge în țările ocupate. Versurile „Retrăim dară/ pilda cea tristă a iarăși clădirii/ și-apoi dărâmării“, bunăoară, devoalează chipul ascuns al acestui tip de democrație.

Ultimul poem din volum, „Pentru cea care pleacă“ poartă în sine urme din poezia populară. E un poem care pare naiv, dar versurile sale au forță. E presărat cu imagini de un rafinament amintind de Lorca, precum florile ce cad de alint, cu focul din rachiul ce umple cinzeaca, cu iubita care încă bântuie visele poetului.

Dalgaların hüznü este o carte de poezie cu pagini puține dar cu poeme dense, ce se cer lecturate și-l fac pe cititor să exclame „Păi, numai atât?“. Dragă Marian Ilie, sănătoase fie-ți pana și inima! Bun venit în literatura turcă!

(Cronică prezentată cu ocazia lansării volumului la Institutul Cultural Dimitrie Cantemir din Istanbul, și publicată în revista *Edebiyat Nobeti* – aprilie 2018)

Nguyen QUANG THIEU
(Vietnam)

Medaliat pentru poezie în Vietnam (1993) și SUA (1998), Nguyen Quang Thieu s-a născut în provincial Ha Tay din Nordul Vietnamului în anul 1957. Absolvent al Universității Hanoi, a continuat să studieze limbile spaniolă și engleză în Cuba, între 1984-1989.

Este poet, prozator, dramaturg și traducător, cu 10 cărți de poezie, 23 de proză scurtă și numeroase traduceri, eseuri, piese de teatru și scenarii. Cărțile sale au fost traduse în limbile Engleză, Franceză,

Rusă. Pictează și cântă la instrumente tradiționale vietnameze.

În Noiembrie 2020 a fost ales Președintele Asociației Scriitorilor din Vietnam.

Cine mă găsește?

Mașina albastră după ploaie
A sosit înainte de ziua mea de naștere
Băiatul aleargă în soarele dimineții
Prin cascada de lumină
Mândru și mai frumos decât sămânța care încolțea
Încă neumbrită de întuneric
Mașina, floarea albastră
Băiatul nu a recunoscut-o
Florile plutesc în derivă după-amiaza
Cu cea mai blândă respirație din lume
Și ochi mai frumoși decât apele lacurilor de munte
De ce nu te apropii?
Mai aproape. Și mai aproape.
În timp ce aleargă să se ascundă

El spune în mod deliberat: Cine mă găsește?
 Fetița Hângh Nguyen zâmbește
 Privind bărbatul și femeia
 Care o vor naște
 În timp ce fug
 Întorcându-se și spunând:
 Cine mă găsește?

Muzică

Coarnele prăfuite și deformate îți aparțin
 Tobe uzate cu piei întinse îți aparțin
 Chimvalele strâmbe de când aveai un an îți aparțin
 Toate se ridică, pierdute în depărtare
 Mamă, o văd pe bunica zâmbind prin fum
 Carul funerar plutește într-o transă
 Dragoni de lemn cu solzi aurii zboară în sunetul tobelor
 Pășesc în vârful picioarelor, iarba albă ca maioneza se leagănă
 Mă ridică cineva în liniște?
 Vreau să mă ascund în pânza funerară a satului
 Vreau să-mi acopăr tusea cu tămâie dulce-mirositoare
 O văd pe bunica mea în mătase stând printre o mie de lumânări
 Toarnă un borcan cu apă de ploaie limpede, așteptând întoarcerea mea
 Carul funerar radiant - jucăria mea
 Mă joc, nerăbdător. Mamă, mă auzi râzând în liniște?
 Singurătatea și eu, doi copii obosiți de toate trucurile
 Ne-alergăm unul pe altul sub arcu curbat al căruței funerare
 Zburăm în spatele steagurilor și pancartelor
 Spre movila satului unde voi dormi într-o robă
 De mătase galbenă, pe o frunză de betel parfumată
 Dar acolo nu-mi vei spăla niciodată fața
 Iubesc acele cornuri, tobe și chimvale care cântă melancolic
 Toate mă iubesc cu tristețe și îngrijorare
 Melodia finală a acestei iubiri abia răsună și
 Blând mă așază pe pământ
 Apoi mă conduc de-a lungul cărării albe a ierbii de maia
 Înapoi unde îmi vei spăla fața.

Mâna timpului

A plecat precum ultima suflare a primăverii
 Dispărând în spatele copacilor, unde zăceau cuiburi pline cu ouă
 Vocea ei, odată plină de disperare în fața zidului tăcut
 Un om calm, stând la capătul drumului
 Pașii s-au înmuiat, iar ea s-a întors
 În prima zi a tinereții ei
 Floarea de perete a înflorit pe zid
 O ciocârlie, beată de propriul cântec, se legăna în aer
 A fost ziua în care copacul a născut fiecare frunză
 Și florile au curs la nesfârșit din trunchi

A fost ziua în care copiii satului au luat pietre albe
 Și au pus la cale un joc vechi între doi oameni
 Apoi a sosit vara cu un potop colosal de lumină
 Cuiburile s-au înălțat spre cer, cu mii de aripi
 O mână invizibilă a răsucit ușor timpul,
 Făcând doi oameni să dispară
 Pe câmp, sclipind de apă și flori.

Stelele

Nu ne putem hrăni unul pe celălalt cu lumina stelelor
 Ai spus, rugându-mă să nu plâng
 Părul tău îmi cădea pe piept
 Ca niște rădăcini care se târăsc triste prin pietriș și piatră
 Câte nopți au trecut, nu mai știm
 Stăm împreună, respirând sub stele
 Stele minunate, dar nu le pot atinge
 Nu le pot alege niciodată pentru tine
 Te-am chemat înapoi, nevrând să te las să pleci
 Ești fragilă, tremuri de frică
 Te sprijini de mine, eu mă aplec în amărăciune
 Pământul se sprijină de stelele îndepărtate
 Noaptea este pustie, doar noi doi
 Fără mâncare, fără adăpost,
 Stăm tremurând unul în brațele celuilalt
 Ce vom începe când ne vor trezi zorii?
 Să ne îndreptăm spre mare sau să ne întoarcem în pădure?
 Unde este Pământul în seara asta, acum un milion de ani
 Sau peste un milion de ani în viitor, cu praf și nori aurii?
 Și noi, la fel, în suferința și bucuria noastră
 Suntem ultimii doi sau primii?
 Câte nopți au trecut, nu mai știm
 Suntem ca doi nou-născuți
 Cu respirația cuiva tocmai recuperat după boală
 Ne îmbrățișăm, privind în sus, chemând stelele.

Două țărâmur

Chemarea păsării mă poartă peste râul Hau
 Bacul se înclină pe valuri
 Cerul de pe partea aceea se simte ca și cum
 Ai ridica tivul rochiei tale
 Nu plânge. Nu plânge, vântul e plin de griji.
 Cât de liniștit este Orașul de Vest acum
 Doar țărmul pe care stai, întinzându-te
 Nu valurile ne despart
 Doar că râul are două țărmuri.
 Plutesc în derivă, dar nu mă scufund
 Nu pot lăsa țămurile să se erodeze unul spre celălalt
 Nu pot lega barca de două maluri
 Așa că pentru totdeauna rămân o văduvă pe țărmul tău.

Sfârșit de iarnă, 1991

În românește de **Constantin Lupeanu**

Marian ILIE

INTERJECȚII ȘI ONOMATOPEE. STATUTUL LOR ÎN LIMBA TURCĂ

– continuare din numărul trecut –

2.1.2. După cum se poate observa în cazul interjecțiilor **vah!**, (*v+ah!*), **vay!** (*v+ay!*), **puf!** (*p+uf*), interjecțiile primare dispun și ele de valențe combinatorii. Pentru o mai mare capacitate expresivă acestea trebuie satisfăcute, luând naștere în felul acesta alte interjecții, derivate și compuse.

2.1.2.1. Interjecții derivate sunt **vay!**, **vah!** și toate celelate ce rezultă din proteza uneia dintre oclusivele surde **p** și **t** la inițiala unei interjecții fundamentale.

2.1.2.2. Interjecțiile compuse iau naștere din combinarea a două primare:

Ya!+hu! = yahu!; yu!+hu! = yuhu!; yu!+ha! = yuha!

Ey!+vah! = eyvah!; ay!+vah! = ayvah!

Be!+hey! = behey!

2.1.2.3. Sunt însă interjecții, puține la număr, care iau naștere dintr-o primară și o altă particulă sau chiar cuvânt:

Hay!+di! = haydi!; ha!+di! = hadi!

Hey!+hat! (probabil ha!+t!) = heyhat!

Ay!+ol! = ayol!

Când aceste valențe combinatorii nu sunt satisfăcute prin astfel de combinații, de foarte multe ori interjecțiile primare se reduplică, în apropiere sau la distanță:

Hay zevzek hay! – Hai, neastâmpăratule, **hai!** – la distanță

Hay hay, ben de gelirim – Hai, hai că vin și eu – în apropiere

2.1.3. Sistemul interjecțional turc conține și elemente improprii, foarte numeroase, împrumutate din:

- sisteme ale limbii turce
- sisteme ale altor limbi

2.1.3.1. Împrumutul interjecțional din alte limbi, caracteristic tuturor limbilor, dar manifestat și mai intens în limba turcă, este expresia fenomenului omolog general, suportat de toate sectoarele limbii secole de-a rândul, de la primele contacte cu limbile arabă și persană până la occidentalizarea civilizației turce contemporane.

2.1.3.1.1. Un impresionant număr de interjecții improprii ale limbii turce este de origine arabă, ținând de domeniul religiei, variind ca structură și dimensiuni fonice

Amin! Amena! Zehi! İnşallah! Eyvallah! Maşallah! Elhamdulillah!

Bismilahirrahmanurrahim! etc.

Fenomenul acesta este mult mai complex, pentru credincioșii turci, în marea lor majoritate necunoscători ai limbii arabe. În fond, Coranul conține o înălțuire de interjecții, astfel că legătura dintre complexul sonor și sensul semnificat de el s-a rupt total, cuvintele rămânând simple emisiuni fonice, capabile să realizeze transpunerea vorbitorului și auditorului în acea zonă inefabilă a spiritului unde, de fapt, este exclusă rațiunea, înlocuită de afect.

2.1.3.1.2. Alte interjecții sunt împrumutate din franceză (cf. *pardon!*, *arș!*, *marș!*), italiană (cf. *alarga!*) etc.

2.1.3.2. Sunt, însă, foarte multe cazurile de trecere a unor unități lexicale autohtone în postură de interjecții. Cele mai multe dintre acestea sunt imperative ale diferitelor verbe:

Sağol! (sağ+ol) – Să trăiți!, Să fiți sănătoși! Pentru puțin! (răspuns la mulțumiri)

Cehennem ol! – Du-te dracului!

Sakin! – Ia seama! **Destur!** – Faceți loc! etc.

Altele sunt nume (substantive, adjective etc.) indicative sau exclamative:

Yazık! – Păcat! (exclamativ), **Yasak!** – Interzis! (indicativ) etc.

Fenomenul invers, opus, acela de trecere a interjecțiilor în unități lexicale de sine stătătoare este

mai puțin productiv (exceptând derivarea), dar este și el prezent:

yahut (ya!+hu!+t!), de exemplu, devenind conjunctiva **sau/ori**.

2.2. Din punct de vedere al funcționalității lor în cadrul unui mesaj lingvistic, vom deosebi trei tipuri de interjecții:

- exclamative (tc. dokunaklı);
- interpelative (tc. çağırılı);
- pure reflexe ale unor acte fiziologice umane sau ale unor impulsuri fizice externe. Acestea din urmă, în procesul vorbirii, sunt folosite mai ales ca onomatopee, dar atunci când sunt emise involuntar, au statut de interjecții, asemănător celor exclamative, cu deosebirea că, în cazul emiterii lor, elementul articulativ este mai puțin perceptibil (cf. **hık!** – cf. rom. **hâc!**, **hor!** – cf. rom. **șfor!**), notările respective redând, de fapt, onomatopeele corespunzătoare acestora.

Totuși o clasificare statutară a interjecțiilor având acest criteriu este contraindicată, datorită aceleiași mobilități a sistemului lor, manifestată și în plan funcțional, mobilitate în virtutea căreia valențele funcționale se întrepătrund la oricare dintre elementele sistemului. Interjecții ca **be!**, **bre!**, **bire!**, **ha!**, **ey!**, **hey!**, **a!** etc. au atât funcțiune interpretativă (conativă) cât și exclamativă (expresie afectivă).

2.2.1. Așa cum am mai arătat (cf. 1.1.) expresivitatea interjecțiilor derivă din însăși natura fono-fiziologică a elementelor componente (cf. 3, 8, 12). Fenomenul denumit simbolism fonetic, propriu tuturor emisiunilor fonetice umane, este și aici expresia interdependenței dintre structura fonică a interjecțiilor și caracterul lor expresiv.

În general, **vocalele** redau dimensiunile spațiale ale referenților, iar **consoanele** pe cele temporale, primele – prin **gradul de deschidere și locul de articulare**, cele din urmă – prin **durata și felul emisiei**, precum și prin **sonoritate**.

De exemplu, interjecția **ah!** are în structura sa fonică o vocală deschisă, posterioară, lungită (referentul se va fi făcut simțit în toată ființa subiectului vorbitor) până când caracteristicile sale se contopesc cu cele ale consoanei fricative faringale surde (referent persistent, apăsător). Un astfel de referent poate fi o durere îndelungată, necaz sau ciudă provocate de evenimente trecute etc.:

Ah! Nasıl özlerim seni! Ah! Ce dor îmi este de tine!

Ah! Başım taş gibidir! Ah! Mi-e capul ca de piatră!

Ah! Bunu dün bileseydim! Ah! Dac-aș fi știut asta ieri!

Ah! Niçin söylemedim şimdiye kadar? Ah, de ce n-ai spus până acum?

2.2.2. Interjecțiile interpretative sunt exteriorizări ale unor stări psihice voliționale, un fel de formule de adresare către un interlocutor de ordin uman sau animal.

Dintre interjecțiile de adresare către oameni, cele mai importante sunt **be!** incluzând formele **bre!**, **bire!**, (cf. rom. **bă!**, **mă!**, **măi!**), și **iște!** (conf. rom. **iată!**, **uite!**), aceasta din urmă având și valețe semiotice, prin funcționalitatea sa, asemănătoare celei a imperativului verbului **bakmak** (cf. rom. **a privi**, **a se uita**):

Işte kızım! Annen geliyor! İatâ, fetiço, vine mama ta.

Bak kızım! Annen geliyor! Uite, fetiță, vine mama ta.

Foarte des întâlnit în limbajul popular, interpelativul **be! bre! bire!** dispune și de valențe exclamative:

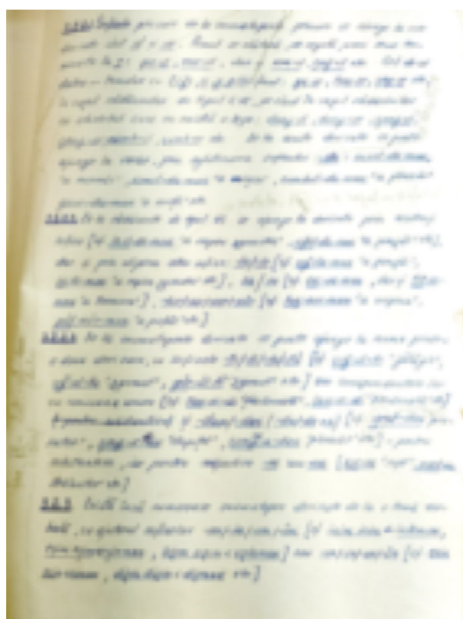
Dur be Ahmet! Stai, măi Ahmet!

Bre Adam! Măi omule! – valențe interpelative satisfăcute, dar și

Be! Ne güzeldi! Măi, ce frumos era!

Bre! Nasıl söylüyorsun! Măi, ce spui tu? – valențe exclamative satisfăcute.

2.2.3. Interjecțiile exclamative dețin și ele valențe interpelative, uneori chiar în același context:

Yahu, ne yapıyorsun be! Ehei, ce faci, măi?

E! Ne olmuş! Ei, ce s-a întâmplat!

Hay gidelim! Hai, să, să mergem!

În general valențele exclamative și cele interpelative coexistă, în ambele tipuri de interjecții.

2.2.4. Interjecțiile folosite ca formule de adresare către animale (către cele din preajma omului) sunt destul de numeroase, și nici acestea nu sunt pur interpelative. Ele conțin întotdeauna o bogată nuanță afectivă:

Küçükücü Çoban! Cuțu-cuțu, Cioban!

Deh, atım, deh! Di, calule, di!

2.3. Sintagmele în care apar interjecțiile conțin în ele un cuvânt în jurul căruia se concentrează întreaga cantitate de informație concret-materială ce se transmite, iar interjecțiile sunt elementele suplimentare adăugate de vorbitor pentru a subiectiviza conținutul fragmentului respectiv de mesaj, îmbogățindu-l cu date de ordin intim, afectiv, făcându-l și mai expresiv. Un factor suplimentar în acest sens îl constituie topica, poziția interjecției față de cuvântul ce polarizează în jurul său întreaga cantitate de informație poate sta fie înaintea elementului regent, fie în urma sa, dar și de o parte și de cealaltă în același timp și în același context.

2.3.1. Folosite în poziție inițială interjecțiile au o funcție interpelativ-exclamativă, cu preponderanța uneia sau a alteia din cele două laturi:

A, budala! A, blegule! – preponderant exclamativă

Ey, artik bitti! Ei, gata, s-a terminat! – preponderant –interpretativă

Ha, goregim seni! Ia să te văd pe tine! – preponderant exclamativă

Dar chiar în contexte identice structural o interjecție poate avea funcție preponderant interpelativă sau preponderant exclamativă:

Be! Nasıl Düştün! Măi, cum ai picat? – interpelativă

Be! Nasıl düştün! Măi, cum ai picat! – exclamativă

După câte se poate vedea în exemplele de mai sus, tipul de funcționalitate este dat de intonație, un alt factor ce concurează la definitivarea statutului interjecțiilor în limbă.

2.3.2. Lucrurile se prezintă în mod asemănător și în cazul interjecțiilor așezate în urma elementului regent:

Nuri, gitti ha? Nuri s-a dus, hai? – interpelativă

Olur a! Nicin olmasın? Păi, așa-i, cum să nu? – exclamativă

Gülmesene! Ia nu mai râde! – exclamativă

Söylemedi mi, be? N-a spus, mă? – interpelativă

Intonația este urcătoare când sunt satisfăcute valențele interpelative și coborătoare când sunt satisfăcute valențele exclamative:

Be! Ne guzel bir bahce! Măi, ce grădină frumoasă!

Be! Ne yapıyorsun orda? Măi, ce faci acolo?

2.4. Din punct de vedere sintactic, interpelativele ca și omologii lor nominali (vocativele) nu au funcție. Excepție fac interpelativele imperative (cf. **işte!**, **hay!** **deh!** etc.) care țin locul unor predicate, în timp ce interjecțiile exclamative pot fi considerate elemente predicative suplimentare, când regentele lor sunt verbe:

Haidi benimle! Haide cu mine! – predicativ

Ah! Başım ağrıyor! Ah, mă doare capul! – element predicativ suplimentar

Vay, nasıl yaptın bunu? Vai, cum de-ai făcut asta? – element predicativ suplimentar

Sunt însă interjecții exclamative folosite ca substantive, caz în care indeplinesc funcțiile sintactice corespunzătoare:

Vay anasına! Vai de mama lui! – subiect

Bir ah, çeksem şimdi! Dacă scot acum un ah! – complement direct

Tușeu e-MI

Un taifas devenit monolog ce va deveni carte

Avertizam deja în numărul trecut că dialogul dintre domnii Nicolae Mareș și Petre Gigea-Gorun pe tema vieții și operei lui Constantin Brâncuși avea să continue sub forma unui lung și interesant monolog, care mă pune în situație de a transfera la rubrica specială dedicată marelui nostru artist narațiunea ce a urmat. Știm bine, sunt dialoguri în care unul din cei doi parteneri de discuții rămâne mut, cum se spune în dulcea noastră limbă, dându-i celuilalt posibilitatea să-și continue nestingherit relatarea.

În cazul de față partenerul provocat la discuție chiar avea ce povesti, dat fiind faptul că, oltean fiind, în îndelungata și strălucitoarea domniei sale carieră

de politician și diplomat, a călcat pe urmele artistului în țară și în străinătate și, mai ales, a cunoscut și a legat prietenii cu oameni implicați nemijlocit în viața și opera lui Brâncuși. Citeam relatarea și eram convins că toate acele momente povestite și bogat ilustrate sunt pagini dintr-o carte de care eu nu aveam cunoștință. Nu, nu era așa, acea carte de-abia urmează să apară – și îndrăznesc să presupun că demersul revistei *Simbioze* e de natură să-i grăbească apariția. Până atunci, vă invit la avanpremiera evenimentului – cum am spus, la rubrica dedicată lui Constantin Brâncuși.

Petre GIGEA-GORUN

Incursiune de suflet în viața și opera lui Brâncuși

Brâncuși a creat, de-a lungul vieții sale, aproximativ 215 sculpturi, la care se adaugă desene, fotografii și socluri concepute ca opere de sine stătătoare. În unanimitate, exegeții au relevat faptul că hobițeanul este considerat părintele sculpturii moderne, întrucât a redus formele la esențe simple și simbolice, prin aceasta abandonând realismul tradițional. Principiile fundamentale ale artei lui **Brâncuși** se referă la simplificarea formelor, până la esență, cu teme inspirate din mitologia și arta populară românească, arta africană și idei filosofice despre origine și infinit. Cu ajutorul Inteligenței Artificiale, am identificat operele brâncușiene, pe care le prezint în continuare:

1. Ansamblul monumental de la Târgu Jiu – Una dintre cele mai importante opere ale lui Brâncuși este ansamblul memorial dedicat eroilor români din Primul Război Mondial. Elemente ale ansamblului:

- Coloana fără sfârșit (1937-1938) – simbolizează infinitul și sacrificiul;
- Poarta Sărutului (1937-1938);
- Masa Tăcerii (1937);
- Alea Scaunelor.

Ansamblul este considerat una dintre cele mai importante lucrări monumentale ale secolului XX.

2. Seriile principale de sculpturi

Seria „Sărutul“

Una dintre primele direcții majore ale artistului.

- The Kiss (Sărutul) (1907–1945)

Caracteristici:

- două figuri unite într-o singură masă de piatră
- influență din arta populară și sculptura arhaică.

Seria „Muza adormită“

- Sleeping Muse (Muza adormită) (1909-1910)

Caracteristici:

- cap oval, fără corp
- trăsături reduse la minimum
- suprafață lustruită.

Seria „Mademoiselle Pogany“

- Mademoiselle Pogany (1912-1933)

Caracteristici:

- portret stilizat al pictoriței Margit Pogány
- ochi mari migdalați
- combinație între figurativ și abstract.

Seria „Pasărea“

Una dintre cele mai cunoscute teme.

- Bird in Space (Pasărea în spațiu) (1923-1940)
- Măiastra (1910-1918)

Ideea centrală: nu pasărea ca formă, ci esența zborului.

Seria „Ovoidelor“

Forme pure inspirate de ideea de origine.

- Beginning of the World (1924)

Oul este simbolul nașterii universului.

3. Alte sculpturi importante

Sculpturi figurative

- Princess X (Prințesa X) (1915-1916)
- Torso of a Young Man (Torsul unui tânăr) (1917-1922)
- The Newborn (Nou-născutul)
- Prometheus

Sculpturi inspirate de animale

- Fish (Peștele)
- Seal (Foca)

Sculpturi simbolice

- Adam and Eve (Adam și Eva)
- King of Kings (Regele regilor)

În realizarea operelor sale, **Brâncuși** a folosit ca materiale principale marmura, bronzul lustruit, piatra, lemnul și gipsul. Suprafețele lustruite reflectau lumina și făceau ca sculptura să pară imaterială. **Brâncuși** a realizat peste 100 de fotografii artistice ale propriilor sale sculpturi, desene, socluri sculpturale și instalații de atelier.

Cronologia aproximativă a creației brâncușiene are următoarele caracteristici, potrivit și IA:

- 1907-1914 începutul stilului modern
- 1915-1925 abstractizare radicală
- 1925-1935 forme pure și serii
- 1937-1938 Ansamblul monumental de la Târgu Jiu
- 1940-1957 reinterpretări ale temelor

Pe scurt:

Opera lui **Brâncuși** se concentrează pe câteva idei fundamentale:

- iubirea (Sărutul)
- somnul și introspecția (Muza adormită)
- zborul (Pasărea)
- originea vieții (Ovoidul)
- infinitul (Coloana fără sfârșit)

Lista completă a sculpturilor lui Brâncuși

1. Lucrări timpurii (1898-906)

Perioada de studii – stil realist.

- Bustul lui **Vitellius**
- Ecorșeu (copie după Houdon)
- Cap de copil
- Bustul lui **Gheorghe Chițu**
- Nud (I)
- Nud (II)
- Ofranda corului Carmen
- Portretul lui **Birtașu Chartier**
- Portret de femeie
- Portret de tânără
- Trecerea Mării Roșii

2. Perioada de început a stilului modern (1907-1914)

Rugăciunea

- Rugăciunea (The Prayer) – 1907
- Sărutul – serie foarte mare
- Sărutul (1907)
- Sărutul II
- Sărutul III
- Sărutul IV
- Sărutul V
- Monumentul funerar „Sărutul“ (Paris)
- Poarta Sărutului (Târgu Jiu)

Tema „Sărutul“ are peste 25 de variante, realizate între 1907 și 1940.

3. Capete și portrete

Muza adormită

- Sleeping Muse I
- Sleeping Muse II
- Sleeping Muse III
- Sleeping Muse IV
- Sleeping Muse V
- Sleeping Muse VI
- Sleeping Muse VII

- Sleeping Muse VIII

Această serie a fost creată între 1908–1915.

Muze și capete

- Muza
- Cap de copil
- Cap de copil adormit
- Cap de copil (versiuni)
- Cap de femeie
- Prometeu
- Cap de copil bolnav

4. Seria „Domnișoara Pogany“

- Mademoiselle Pogany I (1912)
- Mademoiselle Pogany II (1913)
- Mademoiselle Pogany III (1919)
- Mademoiselle Pogany IV (1931)
- Mademoiselle Pogany V (1933)

În total există peste 20 de variante și studii pentru această lucrare.

5. Sculpturi figurative

- Cap de copil
- Cap de copil (versiune în bronz)
- Portretul lui Nancy Cunard
- Cap de femeie
- Cap de copil (versiune abstractă)

6. Seria „Nou-născutul“

- Nou-născutul I
- Nou-născutul II
- Nou-născutul III
- Nou-născutul IV
- Nou-născutul V
- Nou-născutul VI
- Nou-născutul VII
- Nou-născutul VIII
- Nou-născutul IX

Această serie a fost realizată între 1915–1920.

7. Sculpturi celebre individuale

- Princess X (1915-1916)
- Torso of a Young Man (1917-1922)
- Torso de femeie tânără
- Adam și Eva
- Leda
- Regele regilor
- Narcis

8. Seria „Pasărea“

Măiastra

- Măiastra I
- Măiastra II
- Măiastra III
- Măiastra IV
- Măiastra V

Pasărea în spațiu

- Bird in Space I
- Bird in Space II
- Bird in Space III
- Bird in Space IV
- Bird in Space V
- Bird in Space VI
- Bird in Space VII
- Bird in Space VIII
- Bird in Space IX

Există peste 14 versiuni realizate între 1923-1940.

9. Animale

- Peștele
- Foca
- Foca II
- Foca III
- Cocoșul
- Pasărea

10. Sculpturi ovoidale

- Începutul lumii
- Oul
- Miracolul
- Cap ovoidal

11. Coloana infinitului – serie

- Coloana fără sfârșit I
- Coloana fără sfârșit II
- Coloana fără sfârșit III
- Coloana fără sfârșit IV
- Coloana fără sfârșit V
- Coloana fără sfârșit VI
- Coloana fără sfârșit VII
- Coloana fără sfârșit VIII

12. Ansamblul monumental de la Târgu Jiu

- Masa Tăcerii
- Aleea Scaunelor
- Poarta Sărutului
- Coloana fără Sfârșit

Acest ansamblu monumental a fost realizat între 1937-1938.

13. Sculpturi dispărute sau distruse

Istoricii au identificat cel puțin 22 de lucrări pierdute sau distruse, printre care:

- Portretul lui **Gheorghe Chițu**
- Nud I
- Nud II
- Ofranda corului Carmen
- Narcis II
- Prometeu (variantă timpurie)
- Fetița franceză
- Studiu pentru pasăre
- Portret de copil
- Miracolul (variantă pierdută)

Opera sculpturală a lui **Constantin Brâncuși** include aproximativ 206 sculpturi identificate, zeci de variante ale aceluiași teme, precum și câteva lucrări pierdute sau distruse.

Temele principale ale întregii sale creații sunt iubirea (sărutul), originea vieții (oul, nou-născutul), zborul (pasărea), infinitul (coloana), frumusețea feminină (domnișoara Pogany, muza).

Cronologia sculpturilor lui Brâncuși

- 1898 • Bustul lui Vitellius
- 1900 • Ecorșeu (după Houdon)
- 1902 • Cap de copil
- 1903 • Bustul lui **Gheorghe Chițu**
- 1904 • Portret de tânără
- 1905 • Portret de femeie
- 1906 • Copil adormit • Cap de copil

Revoluția stilului modern

- 1907 • The Kiss • The Prayer
- Aceste lucrări marchează începutul sculpturii moderne.
- 1908 • Sleeping Muse – prima versiune • Sărutul II
 - 1909 • Muza adormită II • Cap de copil adormit
 - 1910 • Maiastrea (prima versiune) • Muza adormită III • Cap de copil (variantă)

Muza adormită este un cap stilizat realizat inițial în marmură și apoi turnat în bronz.

- 1911 • Prometheus
- 1912 • Mademoiselle Pogany – prima versiune • Muza adormită IV
- 1913 • Domnișoara Pogany II • Domnișoara Pogany III • Cap de femeie

Seria Pogany va avea mai multe variante până în 1933.

- 1914 • Cap de copil (variantă) • Portret feminin

Perioada abstractizării radicale

1915 • The Newborn • Princess X
Princess X a provocat scandal, deoarece forma a fost interpretată ca falică.

1916 • Princess X II • Nou-născutul II
1917 • Torso of a Young Man • Nou-născutul III
Torso of a Young Man (Tors de tânăr) simplifică corpul uman la forme cilindrice.

1918 • Endless Column (Coloana fără sfârșit) – prima versiune • Tors de tânără
1919 • Pasărea de aur • Nou-născutul IV

Seria „Pasărea“

1920 • Leda • Pasărea I • Nou-născutul V
1921 • Pasărea II
1922 • Adam și Eva • Socrate • Tors de femeie
1923 • Bird in Space (Pasărea în spațiu) – prima versiune

Această serie va continua până în 1940, cu mai multe versiuni.

1924 • The Cock (Cocoșul)
1925 • Pasărea III
1926 • Leda II
1927 • Pasărea IV
1928 • Negresa blondă • Pasărea V
1929 • Negresa blondă II

Perioada matură

1930 • Fish (Peștele)
1931 • Domnișoara Pogany IV
1932 • Foca
1933 • Domnișoara Pogany V
1934 • Regele regilor

Ansamblul monumental Târgu Jiu

1937 • Table of Silence (Masa tăcerii) • Gate of the Kiss (Poarta sărutului)
1938 • Endless Column (Coloana infinitului)

Ultimele lucrări

1939-1940 • Bird in Space (ultimele versiuni)

Potrivit cataloagelor academice, sunt menționate 206 sculpturi identificate, precum și zeci de variante ale acestora, cu aceleași teme, precum: Sărutul (25 de variante), Muza adormită (8 variante), Domnișoara Pogany (21 variante), Nou-născutul (9 variante), Coloana fără sfârșit (8 variante), Pasărea (14 variante).

Tușeu e-MI

S-a dus vacanța, încep școlile. La Sfântu Gheorghe clopoțelul va chema din nou în containere

La începutul noului an școlar, copiii de la Colegiul Național „Mihai Viteazul” din Sfântu Gheorghe nu vor păși într-o școală renovată, luminoasă și sigură.

Vor intra din nou în containere.

<https://www.facebook.com/share/p/17hWrTosdN/>

**Laurențiu-Ștefan
SZEMKOVICS**

Medalia jubiliară „Carol I” conferită în 1906 unui plugar din comuna Potlogi, județul Dâmbovița

Conform *Regulamentului pentru instituirea Medaliei Jubiliare Carol I*, sancționat prin decretul regal nr. 5.384 din 28 decembrie 1905 (publicat în „Monitorul Oficial” nr. 218 din 1 / 14 ianuarie 1906, pp. 7425-7429), Mihaiu Matei a primit Medalia jubiliară „Carol I”.

Potrivit „Tabelei nominale de persoane cu dreptul la portul Medaliei jubiliare Carol I” din 1906, Seria F-2, Regimentul „Radu-Negru” № 28, poziția 1578, Mihaiu Matei s-a născut la 21 iunie 1848, în comuna Potlogi, județul Dâmbovița, își avea domiciliul în aceeași localitate și era plugar (Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinilor*, dosar nr. 117/1906).

Prezentăm descrierea medaliei, precum și reproducerile grafice care provin de pe site-ul:

<https://www.ordersandmedals.ro>.

Cu prilejul aniversării a 40 de ani de la urcarea pe tron a lui Carol I, a fost instituită *Medalia Jubiliară Carol I*. Conform *Regulamentului pentru instituirea Medaliei Jubiliare Carol I*, amintit mai sus, Medalia jubiliară: «este de metal galben, de culoarea aramei. Forma ei este ovală; ea are un diametru de 38 mm în lungime și un diametru de 31 mm în lărgime și o grosime de 2 mm. Medalia poartă pe o parte (avers), stampate în relief: efigia M.S. Regelui și inscripțiunea deasupra „CAROL I REGE AL ROMÂNIEI”; iar pe partea opusă (revers), stampate tot în relief: Armele Țării, – cu inscripțiunea dedesubt: „1866-1906”. Forma și dimensiunile medaliei sunt aceleași pentru civili ca și pentru militari; pentru militari, însă, Armele Țării de pe reversul medaliei sunt înlocuite cu inscripțiunea stampată în relief: „ÎN AMINTIREA ANULUI AL 40-LEA AL CĂPITĂNIEI MELE” și dedesubt: „1866 – 1906”. Medalia este atârnată, prin un inel de același metal, de o panglică moarăată cu fundal roșu de nuanța Ordinului „Steaua României”, în lățime de 25 mm, cu câte o dungă galbenă, lată fiecare de 1 mm pe marginile exterioare ale panglicii, având la mijloc, în linie verticală, și o dungă neagră, lată de 2 mm pe marginile căreia sunt câte o dungă albă, lată fiecare de $\frac{3}{4}$ mm, cu câte o altă dungă albastră, lată fiecare de $1\frac{1}{2}$ mm pe marginile exterioare ale dungilor albe. Panglica, pe piept, este lungă, în partea aparentă, de 50 mm și se poartă cu medală pe partea stângă a pieptului, – panglica în toată lățimea ei, după cum se poartă și celelalte decorațiuni române...».

**Medalia jubiliară
„Carol I” (avers)**

**Medalia jubiliară
„Carol I” (revers)**

Ben TODICĂ

Un ultim cuvânt pentru Petre Gheorghiu-Dolj (6 iulie 1938 – 20 august 2026)

Astăzi, la microfonul radioului nostru, rostim cu greu un nume pe care ne-am fi dorit să-l mai auzim multă vreme printre noi:

Petre Gheorghiu-Dolj

La 20 august 2026, Petre a plecat dintre noi și a trecut la cele veșnice.

Pentru lumea teatrului și a filmului, Petre Gheorghiu-Dolj a fost un actor cu o carieră impresionantă, construită între două lumi. A cunoscut scena Teatrului Național din Craiova și cinematografia românească, iar după stabilirea sa în Australia, în 1988, a continuat să joace cu aceeași pasiune, lăsându-și amprenta în numeroase producții australiene, cu peste 80 de roluri în filme și seriale.

Pentru noi, cei de la **3ZZZ – programul în limba română din Melbourne**, Petre a fost însă mai mult decât un actor.

A fost **coleg, susținător, prieten și unul dintre oamenii care au înțeles că un radio comunitar nu înseamnă doar microfoane, emisiuni și cuvinte rostite în eter.**

Înseamnă oameni. Înseamnă memorie. Înseamnă legătura dintre cei plecați de acasă și locul pe care îl poartă în suflet.

Petre a fost parte din această poveste.

Și poate că aceasta este una dintre cele mai frumoase forme de a rămâne: să fi trecut prin viața oamenilor lăsând în urmă nu numai roluri și imagini, ci și **amintiri.**

Noi, cei care l-am cunoscut și am stat alături de el în această mare familie a radioului românesc din Melbourne, nu vom uita vocea lui, prezența lui și dragostea lui pentru lumea artistică și pentru comunitatea românească.

Pentru că **radioul este, înainte de toate, o memorie vie.**

Iar oamenii care au trecut prin el nu rămân doar în arhivele emisiunilor. Rămân în noi.

De astăzi, când microfonul se va deschide, va exista și un loc gol.

Un loc pe care nu-l va putea ocupa nimeni.

Dar în radio, ca și în memorie, **oamenii nu dispar cu adevărat.**

Uneori pleacă doar din fața noastră și rămân în vocea pe care o păstrăm, în poveștile pe care le spunem despre ei și în tăcerea dintre două cuvinte.

Poate că aceasta este adevărata putere a radioului: aceea de a păstra, dincolo de timp și de distanță, **o voce omenească.**

Petre, vocea ta nu se va pierde.

Va rămâne în amintirea noastră, în poveștile pe care le vom spune despre tine și, poate, în acea clipă de tăcere care se așterne peste studio atunci când ne vom aminti că ai fost aici.

Îți mulțumim pentru anii în care ai fost alături de noi.

Îți mulțumim pentru artistul care ai fost, pentru colegul care ai fost și, mai ales, pentru omul care ai fost.

Ai venit în Australia purtând cu tine o parte din România și ai lăsat aici o parte din tine.

Noi o vom păstra.

Iar când, într-o zi, vom vorbi din nou despre oamenii care au construit, cu discreție și cu suflet, comunitatea românească din Melbourne, numele tău va fi printre ele.

Pentru că există oameni care trec printr-un loc și oameni care **lasă un loc schimbat prin trecerea lor.**

Tu ai fost unul dintre aceștia.

Drum lin spre lumină, Petre.

Din partea colegilor de la **3ZZZ – programul în limba română din Melbourne**, transmitem familiei, prietenilor și tuturor celor care l-au iubit și prețuit cele mai sincere condoleanțe.

Și poate că, atunci când vom porni din nou microfonul și vom rosti primele cuvinte ale unei noi emisiuni, undeva, în spatele vocilor noastre, se va afla și memoria lui Petre.

Pentru că **un om nu pleacă niciodată cu totul atât timp cât există cineva care își amintește de el.**

Petre, nu te vom uita.

Dumnezeu să te odihnească în pace și lumină.

Tușeu e-MI

Ingerință română în spațiul spiritual occidental

De câțva timp spațiul virtual e pur și simplu inundat de piese muzicale de răsunet din patrimoniul spiritual al românilor, în interpretarea unor artiști de renume din Occident, prin videoclipuri aseasonate cu explicații de natură să ne răscolească mândria de a fi români. O voi reda pe cea însoțind un videoclip captat pe 22 august, apoi lista videoclipurilor captate succesiv în săptămâna ce a urmat, lăsând cititorilor libertatea de a intra în detaliile fenomenului prin accesarea linkurilor...

„UIMITOR!!! Cântăreața Ariana Grande a cântat „Ciobănaș cu 33 de oi“, chiar în română. A dedicat melodia tuturor românilor de pretutindeni. ELON MUSK A FOST ÎN PUBLIC ȘI A LĂCRIMAT DE EMOTIE!! SUA A APLAUDAT! Aseară într-un concert extraordinar din Los Angeles. Nuță Dimitrescu“.

Iată și lista capturilor din ultima săptămână a lunii august:

- Ariana Grande: *Ciobănaș cu 300 de oi*
<https://vm.tiktok.com/ZN8LskHDJ/>
- Duncan Laurence: *De ce oare eu te-am cunoscut*
<https://vm.tiktok.com/ZN8LsNodb/>
- Adele: *Câte griji are o mamă*
<https://vm.tiktok.com/ZN8N1eh65/>
- Beyonce: *Sanie cu zurgălăi*
https://www.tiktok.com/@vittoremixmusic1/video/7668406472589511966?_r=1&_t=ZN-99EijXR9riI
- Dua Lipa: *Valea Prahovei*
https://www.tiktok.com/@nutidimitrescu/video/7677206489462869270?_r=1&_t=ZN-99G82yTcMH0
- Kanye West: *Văd doar imaginea ta*
https://www.tiktok.com/@vitto.min.remix/video/7678375440666463508?_r=1&_t=ZN-99LuZiCiSx9
- Beyonce: *Ioane, Ioane*
https://www.youtube.com/watch?v=MWW_h_P762O8

Fără îndoială, o listă impresionantă, cuprinzând un repertoriu reprezentativ de piese minunate orchestrate și interpretate, de natură să miște până și cele mai insensibile suflete.

Ce ne facem, însă, că avem de a face cu niște falsuri puse în scenă cu ajutorul Inteligenței Artificiale (AI, AI, AI – „inimă de putregai/ n-am un cuțit să te tai“, zice un vechi cântec românesc!!). Iată ce spune AI despre două dintre aceste făcături:

* Nu, Ariana Grande nu cântă nicio melodie populară românească și nu interpretează în limba română. Discografia ei oficială constă în întregime din melodii pop și R&B, majoritatea în limba engleză, și nu are înregistrări sau lansări cunoscute de muzică populară românească.

** Nu, Duncan Laurence nu cântă o melodie românească intitulată „De ce oare eu te-am întâlnit“... Videoclipul TikTok în care Duncan Laurence „cântă“ o melodie românească este o editare manipulată de AI, mai degrabă decât o interpretare reală. Acesta utilizează tehnologia de clonare vocală, în special maparea vocilor generate de AI pe materiale video fără legătură.

Cum spuneam, fenomenul va lua amploare, apetența românilor pentru bătămbăneala în spațiul virtual părănd a lua cu prisosință locul tradiționalului „radioșanț“, în cazul de față Occidentul neavând cum să se păzească de efectele acestei terifiante pandemii.

Cui să folosească livrarea cu toptanul a unui astfel de produs? În mod firesc, celor ce folosesc manipularea în vederea atingerii unor scopuri. Că în cazul de față sunt români e evident. Ca și faptul că demersul are și un debușeu de natură politică. În România el s-a făcut simțit anterior apariției acestor falsuri, prin videoclipurile cu tentă pronunțat patriotică ale Elianei Popa – o poeta valoroasă, care a ales calea îmbinării poeziei cu muzica și exploatarea în acest sens a infinitelor posibilități oferite de tehnologiile de vârf. Este un motiv în plus pentru mine ca într-unul din numerele viitoare ale revistei să-i dedic câteva pagini, demersul Elianei marcând un moment cheie în evoluția literaturii noastre, cu un impact la care ea nu cred să se fi gândit. Presupun că altcineva a preluat metoda și metodologia, fie spre a bruia tendința respectivă, fie spre a exploata efectele fenomenului invadând Occidentul cu spiritualitate românească în fals.

Cu certitudine, eforturile întreprinse cu cele mai nobile intenții vizând promovarea în mod real a valorilor noastre spirituale peste hotare vor fi serios afectate de acest fenomen. Iată, bunăoară, revăd concertul extraordinar al lui Andre Rieu de la Maastricht (2015), cu Gheorghe Zamfir și un ansamblu românesc interpretând cântece și dansuri din tezaurul nostru folcloric și nu-mi pun problema dacă nu cumva este tot o astfel de făcătură. Știu că nu este, evenimentul datează de mult înaintea imixtiunii AI în spațiul virtual, iar AI îmi confirmă supoziția:

„În vara anului 2015, André Rieu l-a avut ca invitat special la Maastricht pe maestrul Gheorghe Zamfir. Cu această ocazie, pe scena din Olanda a fost invitat și un ansamblu de muzică și dansuri populare românești. Artiștii români, îmbrăcați în pași și costume tradiționale, au oferit publicului internațional un colaj spectaculos de melodii folclorice românești (printre care piese de vânătoare și suite de dansuri rapide), ridicând mii de oameni în picioare“.

https://www.tiktok.com/@gogu.gogu37/video/7657594943304764694?_r=1&_t=ZN-99XJxLkvu6A

Se confirmă și astfel că somnul rațiunii – fie ea și artificială – naște monștri. Cu AI se poate deci crea cu ușurință o realitate paralelă, surrogat sau totalmente contrară celei în care trăim. În acest context pare iminent pericolul rătăcirii definitive a Umanității în hățișurile spațiului virtual, pregătit – printr-un astfel de proces manipulatoriu – pentru Marea Ciocnire a Civilizațiilor/ Cel din Urmă Război Mondial!!!

* Rezumat generat de AI

No, Beyoncé does not actually sing a Romanian song titled "Hey Johnny Dear."

An AI-generated or fan-made cover track titled "*Beyoncé – HEY, JOHNNY, MY DEAR! Traditional Romanian Song in English (Ioane, Ioane / În grădina lui Ion)*" circulated online and on platforms like YouTube Music Playlist and social media.

The audio uses artificial intelligence to mimic Beyoncé's voice singing an English adaptation of the famous traditional Romanian folk song "Ioane, Ioane" (cunoscută și ca „În grădina lui Ion”).

* Rezumat generat de AI

No, Adele does not sing a Romanian song titled „Câte griji are o mamă.”

This is a well-known **Romanian folk and party song** originally performed by famous Romanian artists like Irina Loghin and Gabi Luncă. Adele has never recorded or performed this song.

If you have seen a video or heard audio of Adele seemingly singing this, it is highly likely an **AI-generated deepfake or voice clone** created by fans online to make it sound like the British pop star is singing in Romanian.

Un strălucit final de sezon estival pe litoral: Festivalul Internațional „Poezie la nisip“

Vineri, 11 septembrie 2026, ora 15.00, în Aula Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța va avea loc Maratonul liric al poezilor invitați la cea de-a VII-a ediție a Festivalului Internațional „Poezie la Nisip”.

Asociația Culturală și Primăria Comunei Corbu organizează, în perioada 10-13 septembrie 2026, cea de-a VII-a ediție a Festivalului Internațional „Poezie la Nisip”. Evenimentele se desfășoară la Constanța, Corbu și Cetatea Histria și reunesc 30 de poeți din România, Republica Moldova, Belgia, Bulgaria, Franța, Japonia, Regatul Unit și Uzbekistan.

Festivalul propune patru zile de lecturi publice, dialoguri cu elevii și cititorii, lansări de carte, performance-uri la intersecția dintre poezie și arte vizuale, tururi culturale și momente muzicale. Prin prezența poeziei în licee, instituții culturale, spații patrimoniale și pe plaja de la Corbu, proiectul apropie literatura contemporană de comunitate și pune în dialog creația românească și cea internațională.

Festivalul „Poezie la Nisip” a fost inițiat de poeta Daniela Varvara. Începând cu ediția a IV a, Danielei Varvara i s-a alăturat Asociația Culturală, prin poeta și artista vizuală Iulia Pană. Ajuns la ediția a VII-a, festivalul dezvoltă o platformă de întâlnire între poeți, artiști, elevi și public, valorificând patrimoniul cultural și peisajul dobrogean.

Impactul Festivalului Internațional „Poezie la Nisip” depășește cadrul unui eveniment literar punctual. Prin desfășurarea sa în Constanța, Corbu și la Cetatea Histria, festivalul creează o legătură directă între literatura contemporană, comunitatea locală și patrimoniul dobrogean. Lecturile organizate în școli, întâlnirile cu publicul, dialogurile cu elevii și evenimentele desfășurate în spații culturale și istorice fac poezia accesibilă unor categorii diverse de public.

Pentru comunitatea din Corbu, festivalul reprezintă un important beneficiu de imagine. Localitatea este prezentată nu doar ca destinație turistică, asociată plajei și peisajului natural, ci și ca spațiu deschis culturii, educației și dialogului internațional. Prezența unor poeți

reprezentativi din România și din străinătate contribuie la vizibilitatea comunei și îi conferă o identitate culturală distinctă. Implicarea elevilor și a instituțiilor locale consolidează legătura dintre eveniment și comunitate, oferind tinerilor acces direct la scriitori, traducători și forme contemporane de expresie artistică.

Pentru Constanța, festivalul completează profilul multicultural al orașului. Evenimentele organizate la Cazinoul din Constanța, în bibliotecă, în licee și în spațiile dedicate artelor vizuale pun în valoare instituțiile locale și le conectează la circuitul literar național și internațional. În același timp, prezența invitaților străini generează o promovare organică a orașului și a regiunii prin publicații, interviuri, fotografii, materiale video și comunicarea participanților în propriile rețele culturale.

Prin continuitatea celor șapte ediții și prin participarea unor autori importanți din țară și din afara ei, „Poezie la Nisip” contribuie la așezarea Dobrogei pe harta festivalurilor literare. Festivalul valorifică specificul regiunii – marea, patrimoniul antic, diversitatea culturală și comunitățile locale – și îl transformă într-un context viu pentru literatura contemporană. Astfel, Dobrogea nu mai apare doar ca fundal turistic, ci ca loc în care se produce cultură, se construiesc legături internaționale și se formează un public nou pentru poezie.

Invitați: Bogdan Ghiu, Irina Nechit (Republica Moldova), Alice Popescu, Azam Abidov (Uzbekistan), Andrei Novac, Ilinca Bernea (Belgia), Laurențiu-Ciprian Tudor, Călin Dengel, Catălin Pavel. Petar Tchouhov (Bulgaria), Lena Chilari, Vasile Iftime, Ioana Tătărușanu, Anne Barbusse (Franța), Sorin Despot, Oana Cătălina Ninu, Reha Yünlüel (Franța), Angelica Stan, Romeo Aurelian Ilie, Andy Willoughby (Regatul Unit), George Nechita, Peter Sragher, Ottilia Ardeleanu, Yusuke Miyake (Japonia), Mihaela Meravei, Silvia Bitere, Mircea Lungu, Amelia Stănescu, Iulia Pană și Daniela Varvara.

Invitați speciali: prozatorul George C. Dumitru, muzicianul Marian Curteanu și criticul literar Angelo Mitchievici.

Primăria Corbu

ASOCIAȚIA KULTurale

**poezie
la nisip**

Corbu • Constanța • Cetatea Histria

**FESTIVAL INTERNAȚIONAL DE POEZIE
EDIȚIA A VII-A**

Bogdan GHIU	Reha YUNLUEL (Franța)
Irina NECHIT (Rep. Moldova)	Angelica STAN
Alice POPESCU	Romeo Aurelian ILIE
Azam ABIDOV (Uzbekistan)	Andy WILLOUGHBY (UK)
Andrei NOVAC	George NECHITA
Ilinca BERNEA (Belgia)	Peter SRAGHER
Laurențiu-Ciprian TUDOR	Otilia ARDELEANU
Călin DENGEL	Yusuke MIYAKE (Japonia)
Petar TCHOVHOV (Bulgaria)	Mihaela MERAVEI
Lena CHILARI	Silvia BITERE
Vasile IFTIME	Mircea LUNGU
Ioana TĂTĂRUȘANU	Amelia STĂNESCU
Anne BARBUSSE (Franța)	Iulia PANĂ
Sorin DESPOT	Daniela VARVARA
Oana Cătălina NINU	

Poeții invită un prozator – George C. DUMITRU
Poeții invită un muzician – Marian CURTEANU
Poeții invită un critic literar – Angelo MITCHIEVICI

10 – 13 septembrie 2026

